

Kulttuurikasvatuksella luovuuteen Hankekartoitus 2003 - 2004

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:2

Riitta Tikkanen

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä.

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar.

KULTTUURIKASVATUKSELLA LUOVUUTEEN

Hankekartoitus 2003–2004

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:2

Riitta Tikkanen

Opetusministeriö • Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto sekä koulutus- ja tiedepoliittikan osasto • 2005

Undervisningsministeriet • Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen och utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen • 2005

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto

Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto

PL 29, 00023 Valtioneuvosto

<http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>

Helsinki 2005

ISBN 952-442-866-0 (PDF)

ISSN 1458-8102

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä
2005:2

Julkaisija

Opetusministeriö

Kuvailulehti

Julkaisun päivämäärä

31.1.2005

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Riitta Tikkanen		Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
		Toimeksiantaja Opetusministeriö	
		Toimielimen asettamispvm	Dnro 18/043/2004
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Kulttuurikasvatuksella luovuuteen. Hankekartoitus 2003 - 2004			
Julkaisun osat Raportti + liitteet ja hakemisto			
Tiivistelmä <p>Opetusministeriö käynnisti kolmivuotisen Luovuus ja kulttuurikasvatus -hankkeen vuonna 2003. Hanketta toteuttavat yhteistyössä ministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan sekä koulutus- ja tiedepolitiikan osastot. Hankkeen asiantuntijan, lehtori Riitta Tikkanen tehtäväksi annettiin valmistella luonnos luovuus- ja kulttuurikasvatusstrategiaksi ja ehdotus hankkeen toteuttamiseksi. Hanketta toteuttamaan koottiin verkosto alueellisista koordinaattoreista.</p> <p>Hankkeen parissa kartoitettiin syksystä 2003 kevääseen 2004 luovuutta ja kulttuurikasvatusta edistävää ja tukevaa toimintaa. Kartoituksen tavoitteena on tehdä näkyväksi hyvää, olemassa olevaa toimintaa ja näin tarjota alan toimijoille hyödynnettäviksi ideoita ja vertailukohteita. Kartoitus tehtiin kyselylomakkeella. Lomakkeen kysymykset laadittiin yhteistyössä alueellisten koordinaattoreiden kanssa. Nämä viiden lääninhallituksen nimeämät koordinaattorit levittivät omalla alueellaan lomaketta ja tietoa kartoituksesta, minkä jälkeen lomakkeet toimitettiin analysoitavaksi hankkeen asiantuntijalle. Lomakkeita palautui myös hankkeilta, jotka olivat saaneet tiedon suoraan Luovuus ja kulttuurikasvatus -hankkeen www-sivuilta.</p> <p>Kartoitusalueina olivat erityisesti</p> <ul style="list-style-type: none">• luovuuden edistämisen ja kulttuurikasvatuksen hyvät käytännöt ja kehittämishaasteet kasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin aloilla• luovuuden edistämiseen ja kulttuurikasvatukseen liittyvä eri hallintokuntien, eri yhteistyötahojen ja elinkeinoelämän yhteistyö: hyvät käytännöt, kehittämishaasteet ja mahdollisuudet• luovuuden ja kulttuurikasvatuksen tutkimus sekä tutkimushankkeiden laajentumisen ja verkostoitumisen mahdollisuudet. <p>Kyselylomakkeita palautettiin 144. Niistä 16:ssa kuvattiin hankkeita varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja 12:ssa taiteen perusopetuksen alueilla. 25 hanketta oli taidelaitoksista, 11 alueellisista taidetoimikunnista, 48 kolmannen sektorin kulttuuritoimijoilta, 13 kuntien ilmoittamina hankkeina, 15 yliopistoista ja ammattikorkeakouluista sekä neljä "kulttuuri työllistäjänä" -hankkeita.</p>			
Avainsanat (asiasanat) Luovuus, kulttuurikasvatus, taidekasvatus			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:2		ISSN 1458-8102	ISBN 952-442-866-0 (PDF)
Kokonaissivumäärä 140	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja		Kustantaja Opetusministeriö	

Presentationsblad

Utgivare Undervisningsministeriet	Utgivningsdatum 31.1.2005		
Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Riitta Tikkanen	Typ av publikation Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar		
	Uppdragsgivare Undervisningsministeriet		
	Datum för tillsättande av organet	Dnr 18/043/2004	
Publikationens namn (även den finska titeln) Kulturfostran för kreativitet. Projektkartläggning 2003 - 2004. (Kulttuurikasvatuksella luovuuteen. Hankekartoitus 2003 - 2004)			
Publikationens delar Rapport + bilagor och register			
Sammandrag <p>Undervisningsministeriet startade år 2003 ett treårigt projekt - Kreativitet och kulturfostran. Projektet genomförs i samråd mellan ministeriets kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska samt utbildnings- och forskningspolitiska avdelning. Projektets sakkunniga, lektor Riitta Tikkanen gavs i uppdrag att bereda ett utkast till strategi för kreativitet och kulturfostran samt ett förslag till genomförande av projektet. För att genomföra projektet bildades ett nätverk av regionala samordnare.</p> <p>Från hösten 2003 till våren 2004 kartlade projektet verksamhet som främjar och stöder kreativitet och kulturfostran. Målet var att synliggöra god befintlig verksamhet och därigenom till nytta för aktörer inom området erbjuda idéer och jämförelseobjekt. Kartläggningen gjordes med hjälp av en frågeblankett. Frågorna utformades i samråd med de regionala samordnarna. Samordnarna, som var utsedda av alla fem länsstyrelser, skötte spridningen av blanketterna och informationen om kartläggningen på sitt område, varefter blanketterna sändes för analys till projektets sakkunniga. Det kom också in blanketter för projekt som hade hämtat informationen direkt på Kreativitet och kulturfostran-projektets webbplats.</p> <p>Särskilt följande områden var föremål för kartläggningen:</p> <ul style="list-style-type: none">god praxis och utvecklingsutmaningar när det gäller kreativitetsfrämjande och kulturfostran inom områdena fostran, utbildning och kultursamarbete kring kreativitetsfrämjande och kulturfostran mellan olika förvaltningssektorer, samarbetsparter och näringslivet: god praxis, utvecklingsutmaningar och möjligheterforskning i kreativitet och kulturfostran samt möjligheter att bredda forskningsprojekten och bygga nätverk kring dem <p>Antalet returnerade frågeblanketter var 144. I 16 av dem beskrevs projekt inom områdena småbarnsfostran, grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och yrkesutbildning på andra stadiet och i 12 av dem projekt inom den grundläggande konstundervisningen. Totalt 25 projekt kom från konstinstitutioner, 11 från regionala konstkommissioner, 48 från kulturaktörer inom den tredje sektorn, 13 var projekt som kommunerna meddelat, 15 kom från universitet och yrkeshögskolor och fyra var projekt för kulturen som sysselsättare.</p>			
Nyckelord Kreativitet, kulturfostran, konstfostran			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2005:2		ISSN 1458-8102	ISBN 952-442-866-0 (PDF)
Sidoantal 140	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution		Förlag Undervisningsministeriet	

Sisällys

1 Esittelyn ja analyysin lähtökohdat.....	7
2 Varhaiskasvatus, esiopetus, peruskoulu sekä toisen asteen yleissivistävä ja ammatillinen koulutus	10
3 Taiteen perusopetus ja aikuiskasvatus.....	26
4 Taidelaitokset	34
5 Alueelliset taidetoimikunnat.....	55
6 Kolmannen sektorin toiminta	64
7 Kunnat ja maakunnat.....	89
8 Opettajien ja muiden ammattilaisten perus- ja täydennyskoulutus	107
9 Kulttuuri ja taide työllistäjänä	128
Kirjallisuus	132
Liite 1: Kartoitusslomakkeen kysymykset.....	135
Liite 2: Tiivistelmä.....	136

1 Esittelyn ja analyysin lähtökohdat

Opetusministeriön Luovuus ja kulttuurikasvatus -hanke kartoitti syksystä 2003 kevääseen 2004 luovuutta ja kulttuurikasvatusta edistävää ja tukevaa toimintaa. Kartoituksen tavoitteena on tehdä näkyväksi hyvää, olemassa olevaa toimintaa ja näin tarjota alan toimijoille hyödynnettäviksi ideoita ja vertailukohteita. Kartoituksen pyrkimyksenä on myös herättää toimijat näkemään työnsä huomionarvoisuuden ja kannustaa oivaltamaan uusia tapoja jatkaa nykyisiä hankkeitaan. Hankkeisiin liittyvää tietoa ei toistaiseksi ainakaan valtakunnallisella tasolla ole tarjolla erityisen runsaasti, joten kartoituksella pyritään omalta osaltaan vastaamaan tarpeeseen.

Kartoitus tehtiin kyselylomakkeella. Lomakkeen kysymykset laadittiin yhteistyössä alueellisten koordinaattorien kanssa. Nämä viiden lääninhallituksen nimeämät alueelliset koordinaattorit levittivät omalla alueellaan lomaketta ja tietoa kartoituksesta, minkä jälkeen lomakkeet toimitettiin analysoitaviksi hankkeen asiantuntijalle, lehtori Riitta Tikkaselle. Lomakkeita palautui myös hankkeilta, jotka olivat saaneet tiedon suoraan Luovuus ja kulttuurikasvatus -hankkeen www-sivuilta (<http://www.minedu.fi/opm/hankkeet/luoku>). Tämän julkaisuun lomakkeiden tietoja myös osittain täydennettiin Internetistä löytyvillä tiedoilla tai suoraan hankkeiden toimijoille esitetyillä lisäkysymyksillä.

Kartoitusalueina olivat erityisesti

- luovuuden edistämisen ja kulttuurikasvatuksen hyvät käytännöt ja kehittämishaasteet kasvatukseen, koulutuksen ja kulttuurin aloilla
- luovuuden edistämiseen ja kulttuurikasvatukseen liittyvä eri hallintokuntien, eri yhteistyötahojen ja elinkeinoelämän yhteistyö: hyvät käytännöt, kehittämishaasteet ja mahdollisuudet
- luovuuden ja kulttuurikasvatuksen tutkimus sekä tutkimushankkeiden laajentumisen ja verkostoitumisen mahdollisuudet.

Tiedon keräämisen lähtökohtana olivat opetusministeriön Luovuus ja kulttuurikasvatus -hankkeen taustamuistiossa (<http://www.minedu.fi/opm/hankkeet/luoku/teesit.html>) esitetyt avainsanat (1) **kumppanuus**: koko kylä ja kortteli kasvattaa, (2) **opetussuunnitelma**: uusi tasapaino eri opetusalueiden välillä haasteena 2000-luvun koulutukselle, (3) **koulutus**: taiteiden- ja tieteidenvälisyys avaimena aivan uuteen oveen ja (4) **tutkimus**: pohja koulutuksen ja kulttuurin kehittymiselle.

Hankkeiden esittelyjen viitekehys koostuu myös muista valtakunnallisista kehittämishankkeista, kuten taide- ja taiteilijapoliittisesta ohjelmasta, koulujen opetussuunnitelmauudistuksesta, opetusministeriön lastenkulttuuripoliittisesta ohjelmasta, lastenkulttuurikeskusten verkoston toimenpideohjelmasta, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelmasta sekä alullaan olevasta kansallisesta luovuusstrategiasta.

Kyselylomakkeita palautettiin 144. Niistä 16:ssa kuvattiin hankkeita varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja 12:ssa taiteen perusopetuksen alueilla. 25 hanketta oli taidelaitoksista, 11 alueellisista taidetoimikunnista, 48 kolmannen sektorin kulttuuritoimijoilta, 13 kuntien ilmoittamina hankkeina, 15 yliopistoista ja ammattikorkeakouluista sekä neljä "kulttuuri työllistäjänä" -hankkeita. Suurin osa toiminnasta oli parhaillaan käynnissä tai juuri päättynyt, osa oli vasta alkamassa.

Hankkeita on lähes mahdotonta ja tätä kartoitusta ajatellen myös epämielikästä asettaa keskenään tärkeyttä tai "luovuuden määrää" koskevaan arvojärjestykseen. Niinpä kartoituksessa kuvataan jokainen ilmoittautunut hanke ja esitellään se edellä mainittujen avainsanojen (kumppanuus, koulutus, opetussuunnitelma ja tutkimus) avulla. Avainsanoja hyödynnetään esittelyissä eri tavoin riippuen kunkin hankkeen toimialueesta, tavoitteista ja kestosta. Hankkeiden kuvauksissa on hyödynnetty mahdollisimman pitkälti näiden kulttuurin eri aloja edustavien toimijoiden omia näkemyksiä siitä, mikä heidän toiminnassaan on innovatiivista, mitkä ovat sen keskeiset kehittämishaasteet ja millaisia esteitä tai vaikeuksia toiminta on mahdollisesti kohdannut.

Palautuneiden kartoituslomakkeiden perusteella voidaan tehdä muutamia päätelmiä onnistuneesta hankkeesta. Voidaan ajatella, että luovuuden edistämiseen tähtäävä hanke on onnistunut silloin, kun se on innovatiivinen ja uutta luova joko yksilön, yhteisön tai hallintokuntien toiminnassa. Hanketta myös pidetään hyvänä, jos se on ajallisesti niin pitkäkestoinen, että toiminnan aikana ehditään saavuttaa haluttuja tuloksia. Hyvässä hankkeessa hyödynnetään kekseliäästikin yhteistyömuotoja hallinnon eri sektoreiden tai vaikkapa eri taiteenalojen välillä. Eräs tärkeä edellytys hankkeen menestykselle on se, että sitä voidaan toteuttaa vakaassa, myönteisessä ja kannustavassa ympäristössä. Hyvän hankkeen täytyy myös olla mahdollista yksinkertaistaa malliksi, jonka avulla se voidaan toistaa muuallakin.

Joistakin kartoituksesta esitellyistä hankkeista on tehty tutkimusta tai muuten raportoitu niiden tuloksista, mutta ei suinkaan kaikista. Tämä onkin yksi keskeisimmistä haasteista: ilman huolellista raportointia toimintaan käytetty aika ja vaiva menee pahimmillaan kokonaan hukkaan, kun kertyneitä kokemuksia ei voida hyödyntää muualla tai niistä ei voida ottaa oppia uutta hanketta suunniteltaessa. Tämä kartoitus ei ole kohteidensa lukuisuudesta johtuen varsinaisesti niiden tutkimusta, vaan tavoitteena on ollut pikemminkin katsaus. Muutamia innovatiivisimpia hankkeita koskeva jatkotutkimus voisi kuitenkin olla erittäin mielekästä.

Kolmivuotinen Luovuus ja kulttuurikasvatus -hanke päättyy vuoden 2005 lopussa. Saman vuoden alussa käynnistyy täydellä teholla niin ikään opetusministeriön luotsaama monialainen luovuusstrategiatyö, ja jo vuoden 2004 loppupuolella Opetushallitus käynnisti oman Lähde-hankkeensa, jossa keskitytään luovuus- ja kulttuurikasvatukseen eri taiteiden ja tieteiden näkökulmasta. Luovuuteen ja kulttuurikasvatukseen liittyvät kysymykset puhuttavat ja kiinnostavat yhä monipuolisemmin.

Julkaisu jakaantuu kahdeksaan päälukuun (Varhaiskasvatus, esiopetus, peruskoulu sekä toisen asteen yleissivistävä ja ammatillinen koulutus, Taiteen perusopetus ja aikuiskasva-

tus, Taidelaitokset, Alueelliset taidetoimikunnat, Kolmannen sektorin toiminta, Kunnat ja maakunnat, Opettajien ja muiden ammattilaisten perus- ja täydennyskoulutus, Kulttuuri ja taide työllistäjänä). Kussakin luvussa hankkeet esitellään paikkakunnan tai alueen nimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä, taidelaitoksia käsittelevässä luvussa hankkeet on lisäksi jaoteltu taiteenaloittain.

Tämä julkaisu ilmestyy vain sähköisessä muodossa opetusministeriön verkkosivuilla. Julkaisu on luettavissa ja tulostettavissa osoitteissa www.minedu.fi/julkaisut/kulttuuri ja www.minedu.fi/julkaisut/koulutus. Kartoituksen käytön helpottamiseksi verkkosivuilla on myös tulostettavissa hakemisto, jota voi hyödyntää esimerkiksi tietyn paikkakunnan, koulun tai laitoksen hankkeiden etsimisessä.

Hankekartoituksen kokoaminen on ollut innostavaa ja mielenkiintoista. Toivottavasti tämän julkaisun avulla ainakin väläys näiden hankkeiden kekseliäisyydestä välittyy myös lukijalle!

Helsingissä 31.1.2005
Riitta Tikkanen

2 Varhaiskasvatus, esiopetus, peruskoulu sekä toisen asteen yleissivistävä ja ammatillinen koulutus

1 Sadutus, avain osallistavaan toimintakulttuuriin, Stakes

"Kerro satu. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat."

Sadutus on narratiivinen menetelmä, jossa uusi satu tai tarina syntyy kertojan ja saduttajan välillä. Menetelmä on osoittautunut soveltuvan kenelle tahansa iästä ja kulttuurista riippumatta. Eniten sitä on käytetty siten, että saduttajana toimii aikuinen ja kertojana lapsi, mutta kertojat voivat olla myös nuoria, aikuisia ja vanhuksia. Menetelmä toimii siten, että lapsen tai lapsiryhmän kertoessa aikuinen kirjaa tarinan sellaisenaan ja lukee sen kertojalle, jotta tämä voi tehdä korjauksia. Sadutus on käyttökelpoinen dokumentointiväline myös lapsen leikkiessä tai tutkiessa ja opiskellessa. Menetelmän avulla lapset kohdataan aidosti, ilman arviointia. Sadutus mahdollistaa niin lasten kuin aikuistenkin osallisuuden ja ehkäisee syrjäytymistä.

(http://www.stakes.fi/palvelut/palvelujen_laatu/lapset/Sadutus/sadutus_paa.htm)

Kumppanuus ja tutkimus:

Saduttamalla lasten kulttuuriin -tutkimuksessa (Karlsson 1999) analysoidaan sadutusta, sen kehittämistä ja eri muotoja sekä sen vaikutuksia lapsiin. Tässä kehittämistutkimuksessa tuli esiin sekä lasten keskinäisen että aikuisten säännöllisen yhteistyön ja verkostoitumisen merkitys, se, miten satukirjeenvaihto ja toisten tarinoiden kuunteleminen vaikuttaa lapsiin. Tutkimuksessa kuvataan myös, miten uuden tyyppinen yhteisöllisesti ja monitasoisesti organisoitunut verkostomalli syntyi Satukeikka-projektissa ja millaisia työmenetelmiä yhteistyössä tarvitaan, kun lapset halutaan ottaa mukaan toimintaan. Satukeikka-projektiin osallistui tuhansia lapsia, iältään kahdeksan kuukauden ikäisestä 15-vuotiaaseen, sekä sa-

toja lapsialan ammattilaisia muuan muassa päivähoidosta, koulusta, erityisopetuksesta, lastenkodista, neuvolasta, kirjastosta, nuorisotoimesta ja vapaa-ajan kerhoista.

Stakesin koordinoimassa varhaiskasvatuksen sekä esi- ja alkuopetuksen Kuperkeikkakyyti-verkostossa vuodesta 1992 alkaen ja siihen liittyvässä Satukeikka-evaluaatiotutkimuksessa selvitettiin, miten lasten kanssa työtä tekevien verkostoituminen vaikuttaa lapsen aseman kohenemiseen sekä eriteltiin lapsen asemaan liittyviä tekijöitä. Satukeikka-projektiin osallistui tuhansia lapsia, iältään kahdeksan kuukauden ikäisestä 15-vuotiaaseen, sekä satoja lapsialan ammattilaisia muuan muassa päivähoidosta, koulusta, erityisopetuksesta, lastenkodista, neuvolasta, kirjastosta, nuorisotoimesta ja vapaa-ajan kerhoista.

Satukeikka-projektissa ammattilaiset keskittyivät kuuntelemaan lapsia ja ottamaan heidän aloitteensa vakavasti toimimalla yhdessä lasten kanssa. Sadutusmenetelmällä pyrittiin luomaan lapsille mahdollisuuksia tuoda esille omia ajatuksiaan ja omaa kulttuuriaan omien kertomustensa avulla. Ammattilaiset kirjasivat lasten kertomuksia ja mahdollistivat lasten välisen sekä lasten ja ammattilaisten välisen ajatustenvaihdon. Työntekijät etsivät tapoja kuunnella lapsia eli sitä, mitä lapset halusivat heille kertoa. Lisäksi ammattilaiset kokoon tuivat vaihtamaan kokemuksiaan ja ajatuksiaan yhteisiin tapaamisiin vuosina 1995–1997.

Ammattilaiset kokivat sadutusmenetelmän erinomaiseksi työnsä apuvälineeksi. Menetelmää oli helppo käyttää ja soveltaa eri tilanteisiin lasten kanssa. Tutkimus osoitti, että sadutusmenetelmä lisäsi lasten aloitteen teon mahdollisuuksia ja osallistumista päivittäisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Lasten oma kerronta johti siihen, että lapset oppivat kuin itsestään monia asioita, kuten lukemaan ja laskemaan. Jokaisen oman kertomuksen hyväksyminen toi onnistumisen elämyksiä. Useat työntekijät korostivat, että yhteisessä toiminnassa lasten minäkäsitys vahvistui, itsetunto koheni ja lapset tulivat aloitteellisimmiksi ja rohkeammiksi. Ammattilaiset mainitsivat erityisesti, että hiljaiset ja usein negatiivista palautetta toiminnastaan saaneet lapset hyötyivät sadutusmenetelmästä. Omien kertomusten kautta jokainen sai tuoda esiin omat vahvuutensa, ja niiden avulla lasten oma kulttuuri tuli näkyväksi ja sai huomiota.

Sadutusmenetelmä kehitettiin ammattilaisverkoston eli Kuperkeikkakyyti-verkoston tulokseksi. Kuperkeikkakyyti-verkosto syntyi vuonna 1992. Se on laajentunut yli viidelletoista paikkakunnalle. Kullakin kehittämiskeskuksella on oma verkostonsa, joka ulottuu useamman kunnan alueelle ja jopa eri maihin. Lisäksi kehittämiskeskuksilla on yhteyksiä eri yliopistojen kanssa. Painopisteinä ovat muun muassa moniammatillisuus (Pyhäjärvi), projektioppiminen (Imatra), yhteistoiminnallisuus (Kirkkonummi) sekä lapset, vanhemmat ja laatu (Mikkeli). Kehittämiskeskuksia yhdistävät yhteiset projektit kuten Satukeikka sekä pienten lasten luonto- ja matematiikka-ajatusten etsimiseen keskittyvä Luma-projekti.

Ensimmäinen sadutusta koskeva väitöstutkimus *Lapsille puheenvuoro. Ammattilaisen perinteet murroksessa* (Karlsson) ilmestyi vuonna 2000. Siinä eritellään sadutusta johdonmukaisesti käyttävien aikuisten käsityksiä oman työnsä muuttumisesta. Esiin nousivat ne asiat, jotka saivat aikuiset muuttamaan toimintatapaansa lasta kuuntelevaksi ja hänet toiminnan suunnitteluun mukaan ottavaksi. Uudenlaisen toimintakulttuurin muotoutumisen elementit tiivistyivät. Väitöskirjassa on myös yhteenveto lasten omista saduista tehdyistä analyyseistä. (Karlsson 2003)

2 Tapiolan lukion musiikkilinja, Ebeli Jazz School, Tapiolan Yhteiskoulun Tuki ry, Espoo: Tapiola Eeden -kabaree

Kumppanuus ja koulutus:

Tapiolan lukion musiikkilinja, Tapiolan Yhteiskoulun Tuki ry ja Ebeli Jazz School toteuttivat 2002–2004 Tapiola Eeden -kabareen osana Tapiola 50 -tapahtumaa ja lukion musiikkilinjan 15-vuotisjuhlaa. Tapiola Eeden -kabaree oli kantaesitys ja mittatilaustyö säveltäjä Jukka Linkolalta ja runoilija Ilpo Tiihoselta. Yhteistyötahoja olivat Espoon kaupungin kulttuuritoimi, Tapiola 50 -projekti, Espoon kulttuurikeskus ja espoolaiset yritykset.

Hankkeen pedagogisena tavoitteena oli

- antaa nuorille mahdollisuus omakohtaiseen musiikkiteatterin tekemiseen ja yhteistyöhön ammattitaiteilijoiden kanssa
- antaa nuorille mahdollisuus päästä kokemaan musiikin tekemisen, esiintymisen ja onnistumisen riemu sekä yhteen hiileen puhaltamisen merkitys
- antaa nuorille perspektiiviä omaan kotiseutuun ja sen historiaan sekä kulttuuriperintöön taiteellisen prosessin avulla
- juhlistaa Tapiolan 50-vuotisjuhlaa ja lukion musiikkilinjan 15 vuotta jatkunutta työtä
- antaa uusia muotoja vanhempien osallistumiselle kodin ja koulun välisessä yhteistyössä
- lisätä lukion sisällä eri aineiden välistä yhteistyötä yhteisessä projektissa (kuvataide, äidinkieli, liikunta, historia)
- syventää jo entuudestaan hyviä suhteita muiden kulttuuritoimijoiden kanssa.

Vanhemmat osallistuivat aktiivisesti kabareen syntymiseen järjestämällä rahoitusta. He myös hoitivat työryhmissä puvustuksen ja rekvisiitan kokoamista sekä suunnittelivat koko markkinoinnin: erään vanhemman mainostoimisto valmisti koko kabareen graafisen materiaalin, kuten esittelylehden, käsiohjelman, omat www-sivut, DVD:n ja VHS-tallenteen kannet, pääsyliput sekä julisteet. Lujuuslaskelmat lavastuksen toteuttamista varten teki vanhempainyhdistyksen puheenjohtaja, joka on arkkitehti.

Opetussuunnitelma:

Tapiola Eeden -kabaree toteutettiin musiikkilukion opetussuunnitelmatyönä, kuten aiemmatkin musiikkilukion esittämät ja Jukka Linkolan säveltämät musikaalit Peter Pan (1998), Hullu Huhtikuu (1999–2000) ja Antti Puuhaara (2001–2002) sekä muut suuret produktiot.

Tapiolan musiikkilukion musiikkiteatteriopetuksen tavoitteena on yhdistää äänellinen, visuaalinen, draamallinen ja tanssillinen toiminta ja kehittää opiskelijoiden luovaa musiikkilista ilmaisua eri taiteiden yhteydessä sekä antaa valmiuksia taiteidenväliseen työskentelyyn. Musiikkiteatteriesityksen lähtökohtana voivat olla opiskelijoiden omat ideat, joita toteutetaan omana sävellystyönä, tekstin laadintana, dramaturgiana, koreografiana ja visualisointina. Musiikkiteatterin muotoja voivat olla laulu- ja musiikkinäytelmä, kabaree, revyy tai musikaali. Opetuksessa voidaan etsiä myös uusia musiikkiteatterin muotoja. Esiytyksiä tehdään yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Tapiola Eeden -kabareen harjoituksista osa oli järjestetty normaalissa tuntikiertokaaviossa, joten harjoittaminen tapahtui tavallisina musiikin oppitunteina. Tämän lisäksi järjestettiin viikonloppuleirejä, joissa vanhemmat olivat mukana: he järjestivät ruokailun opiskelijoille

ja hoitivat puvustusta. Säveltäjä Jukka Linkola ja runoilija Ilpo Tiihonen olivat mukana useissa harjoituksissa kouluttaen opiskelijoita. Runoilija Ilpo Tiihonen piti myös oppitunteja äidinkielen ryhmälle, jonka opiskelijat saivat näin tilaisuuden tutustua runoilijaan ja hänen tapaansa tehdä työtä. Opiskelijat kirjoittivat myös itse runoja käyttäen Tiihosen tyyliä, ja runot julkaistiin Tapiola Eeden -kabareen esittelylehtisessä.

"Taivaallinen! Tilava! Tenhoava! Tervetuloa tunnelmalliseen Tapiolaan! Absoluuttinen vaihtoehto Sinulle, joka kaipaat toimivia ja monipuolisia palveluita luonnonhelmassa. Poraudu pintaa syvemmälle ja tutustu tähän kulttuurin kehtoon. Innovatiivinen ilmapiiri kutsuu opiskelijoita ja työntekijöitä ympäri maailmaa. Onni odottaa Sinua satumaisten suihkulähteiden keskellä. Linnoittaudu uuteen upeaan paratiisiin äläkä enää luovu siitä! Astele taianomaiseen Tapiolaan ja koe elämys jollaista et ole osannut kuvitellakaan." (Miettinen 2003)

Tutkimus:

Toimintaa seurattiin vanhempainyhdistyksen hallituksessa koko projektin ajan budjetin toteutumisen osalta. Espoon kaupungille raportoitiin hankkeen etenemisestä puolivuositain, ja Uudenmaan maakuntarahastolle tehtiin selvitys projektin taloudellisesta ja toiminnallisesta onnistumisesta. Projektista tehdyt lehtiartikkelit arkistoitiin ja kabaree taltioitiin DVD:lle ja VHS:lle. Tapiola Eedenin esityksiä oli 12, ja esityksiä kävi seuraamassa 4 000 katsojaa. Opiskelijat pitivät koko projektin ajan työpäiväkirjaa, johon kirjattiin heidän tekemänsä työ. Kukin opiskelija laati portfolion projektin jälkeen.

"Viimeisen esityksen jälkeen mietin tätä koko mennyttä valtaisa projektia, sitä uskomatonta yhteishenkeä ja jaettava iloa, kuukausien harjoittelua ja onnistuneita esityksiä, sitä tunnetta, mikä oli ensi-illassa ja lavalle astuessa. Mietin myöskin hetkeä, jolloin istuin hiljaa lavan takana orkesterissa ja näin kun hanhet lähtivät viimeisen kerran lentoon. Vaikka esitykset olivat ohitse, minusta tuntui, että tämä vaihe elämässäni oli antanut enemmän kuin mitä se oli ottanut. Olin oppinut uskomaan, että kaaoksesta voi todellakin saada eheän kokonaisuuden ja olin oppinut arvostamaan meitä kaikkia. Onko Eedenin jälkeen elämää? On, mutta entistä rikkaampaa, yhtä suurta kokemusta ja ihania ystäviä rikkaampaa." (Hyytiäinen 2004)

Innovaatiot:

Vuorovaikutteinen, elämyksellinen, innostava toiminnallinen yhteistyö musiikkilinjan ja vanhempien kanssa. Toiminta vahvisti perinteistä, jo vuosia jatkunutta yhteistyötä Espoon pop/jazzopisto Ebeli ry:n kanssa sekä Espoon kulttuuritoimen ja Espoon kulttuurikeskuksen kanssa. Samoin yhteistyö Espoon työväenopiston kanssa tilajärjestelyjen osalta sujui erinomaisesti. Uusia yhteyksiä luotiin Espoon kaupunginmuseoon, Asuntosäätiöön, Tapiolan Lämpöön sekä useisiin Tapiolan ja sen lähialueen yrittäjiin.

Esteet:

Koko projektille ensiarvoisten rahoituspäätösten odottelu viivästytti alussa aikataulua, mikä aiheutti jossain määrin epävarmuutta ja lisäksi toteutusaikataulun lyhenemisen ja kiireen sen jälkeen, kun päätökset oli tehty. Projektin tavoitteista jäi toteutumatta lukion sisällä laaja eri aineryhmien osanotto projektiin. Tapiola 50-vuotisaihetta ei käsitelty kaiken kattavana teemana, vaan ainoastaan osa opettajista innostui mukaan: kuvataide – valokuvauksen kurssi, puvustuksen suunnittelu, äidinkieli – Tapiola-aiheiset runot. Tapiolan lukion musiikkilinjan toimintaresursseista käyty keskustelu ja musiikin opetukseen käytet-

tävien kurssien vähentämissuunnitelmat uhkasivat sekä henkisesti että käytännön tasolla (teoksen toteuttamiseen käytettävä opetustuntimäärä) kabareen toteutumista.

Haasteet: Samansuuntaisen yhteistyön kehittäminen pitkäjänteisesti.

Rahoitus: Lukio ei voinut anoa opetustoimen alaisena yksikkönä kulttuuritoimelta avustusta, joten anomuksen tekivät Tapiolan Yhteiskoulun Tuki ry ja Ebeli ry. Rahoitus tuli Espoon kaupungin kulttuuritoimelta ja Tapiola 50 -projektilta, Espoon kulttuurikeskukselta tilojen muodossa, Suomen Kulttuurirahaston Uudenmaan maakuntarahastolta, espoolaisilta yrityksiltä ja Tapiolan Yhteiskoulun Tuki ry:n naistoimikunnalta, yhteensä noin 28 000 €. Lisäksi toiminnan rahoitus koostui lipputuloista.

3 Hausjärven yläaste ja lukio, Oitti: "Lordi – Mä oon paha" - satumusiikinäytelmä

Kumppanuus ja koulutus:

"Lordi – Mä oon paha" on Hausjärven yläasteen ja lukion satumusiikinäytelmä, jonka ohjaa ammattinäyttelijä Risto Autio. Satunäytelmän esitykset ovat 29.10–14.11.2004 Oitin Urheilutalossa. Satunäytelmän toteuttamisessa on mukana noin 100 yläasteen ja lukion opiskelijaa. Hausjärven yläaste ja lukion edellinen musiikkiteatteriproduktio oli "Hannikaisen baari" Heikki "Hector" Harman musiikkiin.

Hankkeen keskeisiä tavoitteita ovat kulttuuritoiminnan synnyttäminen maaseudun nuorille, näytelmän valmistaminen ja esittäminen paikkakunnan ihmisille sekä työskentely ammattitaiteilijan innostavassa ohjauksessa. Ammattitaiteilija tuo koulun toimintaan innovatiivisuutta ja tarjoaa sellaista taiteellista osaamista, mihin opettajien taidot eivät välttämättä yksin riitä.

Tuotannon osa-alueet organisoidaan yhteistyöllä: vanhemmat huolehtivat markkinoinnista ja varainhankinnasta, dokumentointiin ja tiedotukseen haetaan yhteistyökumppaniksi Riihimäen ammattioppilaitoksen mediatekniikan osastoa, käsikirjoitus laaditaan prosessikirjoituksen metodein yhteistyössä ohjaajan kanssa, musiikki sävelletään, lavastus ja puvustus suunnitellaan ja koreografia harjoitellaan yhteistyössä opettajien ja oppilaiden kanssa. Teknisestä toteutuksesta vastaa puolestaan ohjaaja oppilastyöryhmän kanssa.

"'Lordi – Mä oon paha' -musiikkikomedia sijoittuu outoon sadun maailmaan. Paha Lordi on taikunut satuolennot toimimaan luontoansa vastaan ja kaappaa tavallisesta maailmasta itselleen tytön, josta aikoo kouluttaa itselleen ennen pitkää kelpo vaimon. Tytön ystävät sekä Lordin räppääjäksi taiottu veli päättävät pelastaa kaapatun. Satu-maailma pitää myös palauttaa ennalleen.

Näytelmän kohderyhmänä ovat kaikki, vaikkapa kokonaiset perheet. Pienimpiä säikyttelemme olan takaa, aikuisia tulemme naurattamaan huumorilla.

Olemme myös syvällisiä. Näytelmämme pohtii kateutta ja sen aiheuttamaa pahuutta. Vallan himo ajaa ihmisiä konflikteihin ja pahimmassa tapauksessa kansoja sotiin. Ihminen, joka ei hyväksy itseään, ei muita eikä erilaisuutta, ei myöskään pysty hyväksymään maailmassa eteen tulevia hulluuksia."

(<http://kunta.hausjarvi.fi/yla-aste/Lordi/info.htm>)

Esteet: Laajaa, taiteellista toimintaa koulussa ei välttämättä aina nähdä oppimisen eräänä muotona vaan pikemminkin turhana ja häiritsevänä.

Innovaatiot: Innovatiivista on ammattiohjaajan työ koulussa, joka tuo toiminnalle sellaiset puitteet ja taidot, joita kouluympäristössä ja opettajien taidoilla ei yksin voida saavuttaa. Koko koulu yhteisön, opettajien, opiskelijoiden ja vanhempien välinen yhteinen, toiminnallinen yhteistyö on poikkeuksellista koulussa. Yhteisen tavoitteen hyväksi työskenteleminen opettaa uusia ajattelutapoja ja uusia toimintatapoja. Taiteen syntymisen näkeminen on hyvin motivoivaa.

Haasteet: Toiminnan ja yhteistyön jatkaminen ammattiohjaajan kanssa tulevaisuudessakin.

Rahoitus: Kunta, lipputulot, avustukset.

Yhteystiedot: Päivi Karhula, Hausjärven yläaste, Vartiomaentie 2, 12100 Oitti, paivi.karhula@hausjarvi.fi

4 Meilahden yläaste, Helsinki: Integratiiviset opetusprojektit

Opetussuunnitelma:

"Taideaineiden yhteistyö elävöittää koulun arkea ja juhlaa. Oppilaat kokevat tekemisen ja esittämisen tuskaa ja riemua. Tällä työllä on suuri merkitys monen nuoren työnteon ja oppimisen omaksumisessa ja harjoittelussa. Nuoren tunnetasoon sekä sosiaaliseen kanssakäymiseen yhdessä tekeminen ja kokeminen taiteen avulla antaa myönteistä tukea. Opettajien välinen työskentely on esimerkillistä ja antaa hyvät mahdollisuudet työskennellä koulun ulkopuolisten kumppanien kanssa. Taideaineiden yhteistyö on kirjattu opetussuunnitelmaan." (Sirpa Lehtonen, Meilahden yläasteen johtokunnan puheenjohtaja)

Meilahden yläasteella on toteutettu taideaineiden (musiikki, kuvataide, ilmaisutaito) integratiivisia, eri oppiaineiden välisenä yhteistyönä tapahtuvia opetusprojekteja vuodesta 1996. Projektit kuuluvat aineiden opetukseen ja toteutetaan oppituntien aikana ja niissä toteutuvat eri oppiaineiden sisällöt: esimerkiksi eri kulttuurien tapa viestiä tanssin, musiikin, kuvan kielellä.

Helsingissä on uuden tuntijaon taito- ja taideaineiden kertymästä sijoitettu yksi vuosiviikkotunti luokille 7.–9. Meilahden yläaste on sijoittanut tämän tunnin koulun tasolla musiikkiin, jotta tulevaisuudessakin olisi mahdollista tehdä integraatioprojekteja, joihin on riittävät opetusresurssit musiikissa.

"Nuorista lähtevä luova prosessi yhdistää erilaisia nuoria ja kasvattaa ymmärrystä sekä hyväksyntää esimerkiksi monikulttuuristen kokemusten kautta. Taideaineiden yhteistyöllä voidaan edistää suvaitsevaisuutta, kokea yhteisöllisyyttä, harjoitella vuorovaikutustaitoja, oppia tekemällä ja kokemalla, saada elämyksiä ja tietenkin kehittää musiikillista, draamallista ja kuvallista ilmaisua. Meillä opettajilla on yhteinen filosofia siitä, että nimenomaan oppilaat luovat, ideoivat ja toteuttavat. Opettajien roolina on olla teeman esittelijöinä, auttavina ohjaajina, organisoijina ja vastuunkantajina." (musiikin-

opettaja Marianne Hiedanniemi, ilmaisutaidonopettaja Taija Linnankivi, kuvataideopettaja Marita Brace)

Esimerkkeinä integraatioprojekteista koulun omien opettajien yhteistyöllä mainittakoon seuraavat: monikulttuuriviikko työpajoinen 1996, Lumikki ja seitsemän kääpiötä -näytelmä 1997, Prinsessa Ruusunen -näytelmä 1999, Tirlittan 2001 ja Suomen itsenäisyyden 85. juhluvuoden viettäminen pohjaten suomalaisen teatterin 100-vuotisjuhlaan 2002.

Kumppanuus:

Meilahden yläasteella on toteutettu muun muassa seuraavia yhteistyöprojekteja eri kulttuuritahojen kanssa:

- Musiikkiteatteri-improvisaatio Georges Bizet'n Carmen-oopperan pohjalta 1997 (Sibelius- Akatemia, Suomen Kansallisooppera)
- Taideyhteistyöprojekti Herääminen 1997 (Helsinki Biennale)
- Sävellysprojekti Jan Sandströmin Wahlberg-variaatioiden pohjalta 1998 (Helsingin kaupunginorkesteri, Sibelius-Akatemia)
- Orfeus ja Eurydike, Orfeus-teemaan tutustuminen elokuvan ja oopperan keinoin 1998 (TAITE-ryhmä)
- West Side Story 1998–1999 (Jazz Point)
- Odysseys-teemaan tutustuminen 1999–2000 (koulutusyhteistyöprojekti TAITE-ryhmän kanssa)
- Ars 01 – "Kolmas tila" 2001 (Kiasma)
- Sävellys- ja musiikkiteatteri-projekti Esa-Pekka Salosen alttosaksofonikonserteron pohjalta 2002 (Musica Nova)
- Monikulttuurinen vuorovaikutus koulussa musiikin, kuvan ja tanssin keinoin 2002 (Sibelius-Akatemia)
- Bali: tanssia, musiikkia ja kulttuuria 2003 (Siivet ry)
- LUOMUS-projekti: Oppilaiden oma musiikkiteatteri-improvisaatio Onnela–Kurjala lähtökohtana Jukka Linkolan ja Ilpo Tiihosen kabaree Tapiola Eeden. (Sibelius-Akatemia).

Innovaatiot: Yhdessä on enemmän kuin yksin. Ei ole olemassa oppilasryhmää, joka ei olisi luova, kun sille annetaan tilaa. Taideaineilla on paljon suurempi merkitys luovuuden edistämiseksi kuin yleisesti ajatellaan. Yhteiset projektit on mahdollistanut rehtorin jous-taminen aikatauluissa ja kannustava, luova ote johtamisessa.

Esteet: Tämänhetkissä työssä ei ole vaikeuksia, mutta valtakunnallinen uusi tuntija-ko voi tuhota niukoilla taideaineiden resursseilla tehdyn työn.

Haasteet: Painotetun taideaineiden opetuksen turvaaminen jatkossakin.

Rahoitus: Helsingin kaupungin kulttuurilautakunnan 1000 euron avustus Siivet ry:lle, muuten koulun omana työnä.

Yhteystiedot: Marianne Hiedanniemi, Suohaukantie 7, 02620 Espoo, marianne.hiedanniemi@edu.hel.fi

5 Kasavuoren koulu, Kauniainen: musiikinäytelmäkurssi koulun valinnaisaineena

Kumppanuus:

Kasavuoren koulun äidinkielen, kuvataiteen ja musiikin opettajat ovat toteuttaneet jo seitsemän vuoden ajan opetussuunnitelmallisena työnä musiikinäytelmän. Kurssi on tarjottu valinnaisaineena oppilaille. Näytelmä on valmistettu useimmiten omasta käsikirjoituksesta ja opetukseen on sisällytetty ilmaisu- ja draamaharjoituksia, lavastuksen ja musiikin suunnittelua ja toteutusta.

Koulun uskonnon- ja musiikinopettajat ovat toteuttaneet viidentoista vuoden ajan yhteistyössä Kauniaisten suomalaisen seurakunnan kanssa koululaisjumalanpalveluksia, joista lukioista osallistuvat opiskelijat voivat kerätä itselleen kursseja.

Opetussuunnitelma: Toiminta on sisällytetty opetussuunnitelmaan.

Esteet: Viisijaksojärjestelmä tuottaa aikataulullisia vaikeuksia. Uusi peruskoulun tuntijako vähentää valinnaisaineiden määrää niin radikaalisti, että musiikinäytelmäkurssin toteuttaminen vaarantuu.

Haasteet: Saada koulukohtaiseen tuntijakoon tilaa tällaiselle toiminnalle.

Rahoitus: Kauniaisten kaupunki, tuntikehyksestä on annettu yksi tunti musiikinäytelmän toteuttamiseen integraatiotyönä.

Yhteystiedot: Hanna Isotalo, Lähderanta 8 G, 02720 Helsinki, hanna.isotalo@edu.kauniainen.fi

6 Mansikka-ahon koulu, Kouvola: Varikko-projekti

Kumppanuus:

Mansikka-ahon koulun Varikko-projekti toteutettiin lukuvuonna 2003. Sen tavoitteena oli kannustaa lasten omaehtoista luovuutta erilaisten materiaalien avulla ja lisätä kotiseutuhistorian tuntemusta käytännön projektissa. Kohderyhmänä olivat kaikki koulun oppilaat (7–12-vuotiaita).

Taidetta tehtiin vanhasta romusta, jota tuotiin VR:n varikolta kuorma-autonlavallinen. Projektin toteutustapoja suunnittelivat taiteilijat Ulla Sinkkonen ja Marita Harjula yhteistyössä koulun opettajien Ulla Nikkasen ja Jaana Dokunihinin kanssa keväällä 2003. Myös kunnan kulttuuritoimi oli mukana ideoimassa ja käynnistämässä hanketta. Syksyllä 2003 romusta tekivät taidetta ensin yhden viikon ajan 1.–2.-luokkalaiset, sitten 3.–4.-luokkalaiset ja lopuksi 5.–6.-luokkalaiset. Ideana oli tehdä luovaa työtä siten, että oppilaat ideoivat ja opettajat toimivat apuna.

Varikko-projekti liittyi myös Kouvolan kaupungin 80-vuotisjuhliin. Varikko-näyttelyssä oli lasten omia tuotoksia ja kaupungin lainaamaa museoesineistöä kertomassa, millainen Kouvola oli 80 vuotta sitten.

"Näyttely Mansikka-ahon koululla valtaa koko ala-aulan ulko-ovelta peräseinälle. Keskellä aulaa kulkee junarata, jonka kahden puolen liikutaan – aivan kuin kotikaupungissa muutenkin. Koululaiset ovat saaneet luoda visioita siitä, mille kaupunki näyttää silloin, kun he ovat itse 80-vuotiaita: Silloinkin on kaupungissa junia, mutta ei tavallisia, junat liikkuvat ilmassa tai sitten ne ovat luotijunia kuin Japanissa."

Koulun rehtorin Pekka Lipiäisen mukaan oppilaiden sisäisen luovuuden esiin kaivaminen palvelee tulevaisuudessa koko maata. Kouluaikojen luovuus, jos sitä oikein vaalitaan, voi säilyä luovuutena myös aikuisiällä.

Opetussuunnitelma: Hanke liittyi koko koulun yhteiseen toimintaan.

Innovaatiot: Lasten omaehtoinen, luova tekeminen ja suunnittelu ilman perinteistä opettajan tavoitteellista opettamista.

Rahoitus: Varikko-viikon toteuttamiseen saatiin apuraha taiteen keskustoimikunnalta ja Kymenlaakson kulttuurirahastolta, myös Kouvolan kaupungin kulttuuritoimi osallistui projektiin.

Yhteystiedot: Rehtori Pekka Lipiäinen, Mansikka-ahon koulu, Mansikka-ahontie 1, 45200 Kouvola; Aija Maatero, Kouvolan kaupunki, PL 85, 45101 Kouvola, aija.maatero@kouvola.fi

7 Kouvolan Lyseon lukio: Talven Herra -näytelmäprojekti

Kumppanuus:

Kouvolan Lyseon lukion opiskelijat sekä kuvataiteen-, musiikin-, liikunnan- ja äidinkielenopettajat toteuttivat lukuvuonna 2002–2003 monitaiteisen Talven Herra -näytelmäprojektin. Näytelmä valmistettiin Kouvolan Lyseon lukion 100-vuotisjuhliin. Talven Herra -näytelmän käsikirjoituksen valmisti eräs lukion opiskelija. Projekti videoitiin, valokuvattiin ja siitä valmistettiin vuoden 2004 seinäkalenteri. Näytelmä esitettiin myös muille kouluille ja taidemuseon tilaisuudessa. Kyseisenä lukuvuonna se oli erittäin merkittävä tapahtuma omalle kouluyhteisölle ja 100-vuotisjuhlille.

Kouvolan Lyseon lukio on toteuttanut myös vuonna 2001 Levoton-kabareen, joka on lähtenyt liikkeelle opiskelijan ideasta. Mukana toteutuksessa ovat olleet liikunnan-, kuvataiteen- ja musiikinopettajien lisäksi suuri joukko lukion opiskelijoita, jotka ovat osallistuneet suunnitteluun, tehneet tanssien koreografioita, säveltäneet ja sovittaneet omaa musiikkia. Karhunpeijaiset-esitys vuonna 2001 oli puolestaan mukaelma suomalais-ugrialaisten kansojen karhu-uskomuksista, karhunmetsästykseen ja -peijaisperinteeseen liittyneistä tavoista. Esityksen lähtökohtana oli *Suomen kirjallisuus* -julkaisusarjan ensimmäisessä osassa esitelty perimätieto ja kansanrunous. Karhunpeijaisia esitettiin Kouvolan taidemuseolla kouvolaisten nuorten Karhu-näyttelyssä. Eri tehtävissä mukana oli noin 60 opiskelijaa.

Opetussuunnitelma:

Projektit ovat olleet hyviä kokemuksia eri oppiaineiden välisestä integraatiosta ja konkreettista työtä siirrettäväksi opetussuunnitelmaan. Kouvolan Lyseon lukion opetussuunni-

telmassa ovat esimerkiksi seuraavat kurssit, jotka toteutetaan eri oppiaineiden välisenä yhteistyönä:

1. Soveltava liikunnan kurssi (LI 19): Ohjelmallinen/esittävä tanssi. "Kehitellään erilaisia tanssiesityksiä, mahdollisesti myös juonellisia kokonaisuuksia ja valmistetaan niistä koulun juhliin sekä muihin yleisötilaisuuksiin soveltuvia ohjelmanumeroita. Pääpaino opetuksessa on opiskelijoiden omalla ideoinnilla. Kurssi pyritään integroimaan musiikin, kuvataiteen ja äidinkielen opetuksen kanssa."
2. Musiikin (MU 9) ja kuvataiteen (KU 8) yhteiset soveltavat kurssit: Äänikuvia. "Äänen ja kuvan yhdistämistä, esimerkiksi soiva taidenäyttely, hiljainen tila, huutava maalaus. Kurssille voi tulla joko musisoimaan ja/tai tekemään kuvia."
3. Äidinkielen soveltava kurssi AI 16): Integroiva kulttuurikurssi. "Toteutetaan eri oppiaineiden yhteisenä kurssina. Opiskelijat valitsevat sovitusta kulttuuriin liittyvästä aihepiiristä itseään kiinnostavan tutkimuskohteen, josta he etsivät tietoa monipuolisesti eri lähteistä – kirjallisista ja sähköisistä.

Innovaatiot: Projektit ovat syntyneet oman luovan tekemisen kautta.

Haasteet: Kokemusten hyödyntäminen uusissa yhteistyöprojekteissa ja opetussuunnitelmatyössä.

Rahoitus: Talven Herra -projekti: Kouvolan Lyseon lukio, Suomen Kulttuurirahasto, Kymin 100-vuotissäätiö, yhteensä 3 750 €.

Yhteystiedot: Kouvolan Lyseon lukio, Leena Löfström, Tietotie 3–5, 45100 Kouvola, leena.lofstrom@edu.kouvola.fi, <http://www.edukouvola.fi/lyseo>

8 Maria Jotunin koulu, Kuopio: Taiteella tähtiin

Kumppanuus:

Maria Jotunin koulun Taiteella tähtiin -projektiä toteutetaan yhteistyössä kuvittajien Anne Kopenen ja Merja Miettisen kanssa syksystä 2003 syksyyn 2004. Tavoitteena on suunnitella yhtenäinen kuvallinen opetusmateriaali (väriopin kirja, laulujen kuvituksia) ja toteutus erityislapsille. Tavoitteena on kehittää uusia toimintatapoja, joissa yhteistyössä toimivat lapset ja kuvittajat. Lasten tapaamisissa syntyneiden töiden näyttely järjestetään syksyllä 2004, ja siinä on esillä myös kuvittajien töitä.

Innovaatiot: Kahden kuvittajan ja lasten yhteistyössä kehitettävät uudet toimintatavat.

Esteet: Rahoituksen hankala järjestäminen.

Rahoitus: Projektin kustannusarvio on noin 19 000 €. Pohjois-Savon kulttuurirahasto on myöntänyt projektille 4 000 € avustusta.

Yhteystiedot: Anne Koponen, Minna Canthinkatu 62 as 22, 70100 Kuopio, a.k.koponen@luukku.com, merja.miettinen@dnainternet.net

9 Männistön koulu, Kuopio: MUKAVA-projekti

Kumppanuus:

Männistön koulu Kuopiosta on ollut vuodesta 2002 mukana Jyväskylän yliopiston hallinnoimassa MUKAVA-projektissa, joka on kokonaiskoulupäivähanke.

Männistön koulu järjestää aamu- ja iltapäiväkerhoja 1.–3.-luokkalaisille sekä harrastekerhoja 1.–6.-luokkalaisille. Tavoitteena toiminnassa on vähentää lasten yksinoloaikaa, kehittää sosiaalisia taitoja ja luoda perustaa hyvälle harrastuksille. Männistön koulun yhteistyötahoja ovat seurakunta, urheiluseurat, oppilaitokset ja yhdistykset

MUKAVA on lyhennelmä sanoista MUistuttaa KAsvatusVAstuusta, ja se on tarkoitettu ihmisille, jotka työskentelevät tai toimivat lasten parissa. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa koulun sosiaalista pääomaa sekä edistää lasten kehittymistä mukaviksi ja muita huomiota otaviksi yhteisön jäseniksi. Kokonaiskouluehdotukseen sisältyvä opetussuunnitelman ulkopuolinen toiminta (eli koulun kerhotoiminta) voisi olla se toimintamuoto, joka toisi oppilaiden elämään uusia vaikutteita ja uusia ihmissuhteita sekä lisäisi koulun sosiaalista pääomaa.

Erityisen merkittäväksi kerhotoimintaan osallistuminen on osoittautunut oppilaille, joiden elämässä kasautuvat monet riskitekijät. PISA-tutkimuksen mukaan suomalaisten nuorten kulttuuriharrastuneisuus on alle OECD-maiden keskitasoa (Linnakylä 2002). Tämä saattaa olla yhteydessä siihen, että koulu tarjoaa liian vähän kosketusta kulttuuriharrastuksiin. (Pulkkinen 2002)

Kumppanuus:

Männistön koulu Kuopiosta on ollut vuodesta 2002 mukana Jyväskylän yliopiston hallinnoimassa MUKAVA-projektissa, joka on kokonaiskoulupäivähanke. Männistön koulu järjestää aamu- ja iltapäiväkerhoja 1.–3.-luokkalaisille sekä harrastekerhoja 1.–6.-luokkalaisille. Tavoitteena toiminnassa on vähentää lasten yksinoloaikaa, kehittää sosiaalisia taitoja ja luoda perustaa hyvälle harrastuksille. Männistön koulun yhteistyötahoja ovat seurakunta, urheiluseurat, oppilaitokset ja yhdistykset.

Tutkimus:

MUKAVA-hankkeeseen liittyy seurantatutkimus siitä, mikä merkitys kokeilulla on koulun sosiaalisen pääoman ja lasten kehityksen kannalta. Tutkimus toteutetaan Jyväskylän yliopistossa sijaitsevassa Ihmisen kehitys ja sen riskitekijät -huippututkimusyksikössä professori Lea Pulkkinen johdolla. Huippuyksikkö on erikoistunut lasten kehityksen seurantatutkimukseen. Tutkimuksessa on kokeilukoulujen lisäksi mukana vastaava määrä verrokki-kouluja, joissa kootaan tietoa kasvavan lapsen kehityksestä ja koulun toiminnasta ilman MUKAVA-hankkeeseen liittyviä kokeiluja.

(<http://www.mukavahanke.com/tutkimus.html>)

Rahoitus: MUKAVA-hankkeen päärahoittajana on Sitra, joka rahoittaa kokonaiskouluprojektiin liittyvän kokeilutoiminnan. MUKAVA-hanketta tukevat Nokia Oyj, Sonera Oyj, UPM-Kymmene Oyj, SOK, YLE ja Tiivi Oy. Yritysten mukanaolo hankkeessa ei perustu niinkään lyhyen tähtäimen odotuksiin yritysten liiketoiminnan tukemisesta, vaan pikemminkin on kyse suomalaisen osaamiseen nojaavien yritysten yhteiskuntavastuusta ja toiminnan turvaamisesta pitkällä tähtäimellä. Yritysten rahoitusosuus perustuu lahjoituksiin, ei vastikkeelliseen sponsorointiin. (<http://www.mukavahanke.com/talous.html>)

Rahoitus: SITRA 100 000 €.

Yhteystiedot: Männistön koulu, Maija Korhonen, rehtori Unto Lesonen, Lönnrotinkatu 25–27, 70110 Kuopio, maija.korhonen@kuopio.fi, <http://www.mukavahanke.com>

10 Kärsämäen keskuskoulu, Kärsämäki: Oman elämän kuvat – elämäntarinallista kuvataidetta yhtenäiskoulussa

Suomen Elämäntarinayhdistys ry (1999) ja Elämäntarina-akatemia (1999) sijaitsevat Kärsämäellä. Kärsämäen kunta on profiloitunut elämäntarinakunnaksi, ja siksi elämäntarinallista näkökulmaa halutaan tuoda koulun työsuunnitelmaan osaksi kuvataideopetusta. Opetusmenetelmää ovat kehittäneet kuvataiteiden opettaja Anja Vähä-aho ja koulun rehtori, KT Taina Peltonen.

Opetussuunnitelma:

"Oman elämän kuvat – elämäntarinallista kuvataidetta" on kehitteillä koulun yhdeksi aihekokonaisuudeksi, ja siihen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004 antaa mahdollisuuden esimerkiksi maininnoilla ihmisenä kasvamisen ja kulttuuri-identiteetin kehittymisen tärkeydestä perusopetuksen myötä. Opetuksen tavoitteena on saada oppilaat arvostamaan omaa kotipaikkaansa ja historiaansa, omia juuriaan ja elämänvaiheitaan sekä antaa oppilaille valmiuksia tulkita omia kokemuksiaan sanallisen ja kuvallisen ilmaisun kautta ja näin vahvistaa omaa identiteettiään. Oppilaille halutaan antaa työkaluja itsetunnon kasvuun ja sosiaalisten taitojen kehittämiseen. Opetuksessa edistetään iältään heterogeenisten ryhmien muodostamista sekä vanhempien osallistumista entistä laajemmin opetukseen ja kasvatukseen.

Oppilaat tutkivat kuvailmaisun keinoin omaa ympäristöään ja identiteettiään, erilaisia rooleja, toiveita, pelkoja ja unelmia. Kuvia tallennetaan liittyen muistoihin, kokemuksiin ja visioihin tulevaisuudesta. Kuviin liitetään myös omakohtaisia tarinoita. Sosiaalisuutta ja vuorovaikutustaitoja kehitetään jakamalla muistoja ja kokemuksia sekä työskentelyn aikana että tuotosten palautekeskusteluissa. Vanhemmat ovat mukana muistelussa ja tuotosten analysoinneissa yhdessä lastensa kanssa.

Syksystä 2001 lähtien elämäntarinallista kuvataideopetusta on toteutettu 7.–9. luokilla. Syksyllä 2002 järjestettiin yläasteen kahdeksaluokkalaisille elämäntarinallinen yökoulu työpajoihin, joiden teemoina olivat sana- ja kuvataide sekä käden taidot. Vanhemmat osallistuivat yökoulun työpajoihin. Syksystä 2003 on toteutettu 7.–9. luokkien lisäksi elämäntarinallinen valokuvausprojekti myös 4.–5. luokkalaisille.

Syksyn 2003 aikana on järjestetty kaikille Kärsämäen keskuskoulun oppilaille (1.–9. lk) oman elämän muistelutapahtuma. Tapahtuman tuotoksia on käsitelty vanhempainillassa, jolloin oppilaiden vanhemmilla on jälleen mahdollisuus muistojen vuorovaikutukselliseen jakamiseen. Elämäntarinallisen opetuksen töistä on jatkuvia näyttelyjä koulun tiloissa. Oppilaat ovat valmistaneet henkilökohtaiset portfoliot ja muunlaisia tallenteita (diat, cd-rom-levyt). Kesällä 2002 Oman elämän kuvia esiteltiin ARS Kärsämäki -näyttelyn yhteydessä Galleria Luukkosessa kesä-elokuussa. Oppilaiden töistä on tehty myös postikorttisarjoja.

Kumppanuus:

Kärsämäen keskuskoulu tekee yhteistyötä elämäntarinallisen opetusmenetelmän kehittämisessä oppilaiden vanhempien, Suomen Elämäntarinayhdistys ry:n, Elämäntarinaakatemian ja Oulun kasvatustieteellisen tiedekunnan kanssa.

Tutkimus:

Syksyllä 2002 valmistui Elina Aallon pro gradu -työ *"Oon minä aina semmoisesta haaveilu". Tapaustutkimus kahdeksaluokkalaisten unelmien ympäristöstä*. Keväällä 2004 valmistuu Päivi Eskelisen pro gradu -työ. Suomen Kulttuurirahasto esittelee keväällä 2004 tukemiaan projekteja valtakunnallisesti julkaisun avulla. Kirjailija Mari Mörö koostaa julkaisun nimeltä "Tarinan taajuudella", jossa Kärsämäen projekti on keskeisesti esillä.

Innovaatiot: Oman elämän kuvat on uusi opetusmenetelmä ja uusi aihekokonaisuus.

Haasteet: Projektin laajempi esittely ja tiedottaminen, elämäntarinallisuuden soveltaminen eri oppiaineisiin, projektin laajentaminen eri ikäryhmille ja toisiin kouluihin, opettajien kouluttaminen.

Rahoitus: Pohjois-Pohjanmaan rahasto 3 600 €, taiteen keskustoimikunnan lastenkulttuurijaosto 2 500 €, Kärsämäen kunta.

Yhteystiedot: Taina Peltonen, Kärsämäen keskuskoulu, Frosteruksenkatu 25, 86710 Kärsämäki, taina.peltonen@karsamaki.fi

11 Lotilan koulu, Lahti: tanssiryhmä

Kumppanuus ja koulutus:

Lotilan koulu, Lahden tanssiopisto ja Lotilan koulun vanhempainyhdistys ovat järjestäneet yhteistyössä koulun oppilaille tanssikasvatusta. Kohderyhmänä ovat 10–12-vuotiaat Lotilan koulun oppilaat. Koulutuksen myötä on syntynyt hyvä yhteistyö Lahden tanssiopiston ja kulttuuritoimen tapahtumien kanssa.

Lotilan koulun 4.–7.-luokkalaiset valmistivat vuonna 2003 Momo-musikaalin, jossa yhteistyötahoina olivat Lahden kulttuuritoimisto, Heinola-instituutti, Lahden sosiaalialan hius- ja maskeerausala, ForStyle-meikkikoulu, Hollolan käsi- ja taideteollisen oppilaitoksen tarpeistoala, Lahden Musiikin Tuki ry, Lotilan koulun vanhempainyhdistys ry sekä yksittäiset sponsorit.

Koulun omassa tiedotuslehdessä esitystä kuvataan seuraavasti: "Lahden musiikkiluokkien Lotilan koulun musikaalikerholaiset esittävät Lahden Pikkuteatterilla marraskuun viimeisellä viikolla Michael Enden nuorten kirjaan pohjautuvan musikaalin "Momo". Tarina kertoo Momosta ja aikapankin harmaaherroista, jotka petkuttavat ihmisiä säästämään aikaa. Todellisuudessa ihmiset menettävät kaiken säästämänsä ajan. Kiire muuttaa ihmiset kylmiksi ja tunteettomiksi, hetkessä oleminen ja läsnäolo katoavat. koko ihmiskunta on vaarassa sairastua kuolettavaan ikävään. Pieni Momo-tyttö ystävineen ryhtyy taisteluun aikavarkaita vastaan."

Innovaatiot: Yhteistyö vanhempien ja eri yhteistyötahojen kanssa sekä lasten luovuuden konkreettinen edistäminen musiikkiteatterin ja tanssitaiteen keinoin.

Haasteet: Jatkaa samanlaista, luovaan prosessiin pohjaavaa toimintaa.

Rahoitus: Yhteistyötahot.

Yhteystiedot: Virve Romppanen, Lotilan koulu, Vuoksenkatu 9, 15100 Lahti, romppane@edu.lahti.fi, <http://www.edu.lahti.fi/lotila>

12 Kankaisten koulu, Lievestuore: Tavataan kirjoja -kirjallisuushanke

Kumppanuus:

Kankaisten koulun oppilaat ja opettajat toteuttivat lukuvuonna 2001–2002 Tavataan kirjoja -kirjallisuushankkeen yhteistyössä sanomalehti Keskisuomalaisen kanssa. Yhteistyötahoina oli myös suomalaisia kirjakustantajia, kirjastoja, kirjailijoita ja kääntäjä sekä muita kouluja. Hankkeen kohderyhmänä olivat alakoulun oppilaat, jotka kirjoittivat kirjarviointeja. Arvioinnit julkaistiin lehdessä ja lehden verkkosivuilla. Hanke liittyi myös Sanomalehti opetuksessa -projektiin.

Sanomalehti opetuksessa -toiminta: Suomessa ilmestyy noin 200 sanomalehteä. Sanomalehtien Liitto ja eri puolella Suomea ilmestyvät sanomalehdet antavat opettajille vinkkejä sanomalehden käytöstä koulutyössä. Sanomalehtien Liitto on julkaissut myös virikeaineistoja eri aineiden ja eri kouluasteiden opettajille, ne ovat opettajille maksuttomia ja niitä saa lehtitalojen yhteyshenkilöiltä tai sivuston www.sanomalehdet.fi julkaisuluettelosivuilta. Sanomalehti opetuksessa -toiminta on kansainvälistä.

Linkkejä:

Nuoret lukijat: http://www.wan-press.org/rubrique.php3?id_rubrique=5

Tidningen i skolan (Ruotsi): <http://tidningeniskolan.com>

Avisen i Undervisningen (Tanska): <http://www.aiu.dk>

Zeitung in der Schule (Itävalta): <http://www.zis.at>

USA/NiE: <http://www.naa.org/foundation/index.html>

Opetushallitus/Luku-Suomi-kampanja: <http://www.oph.fi/SubPage.asp?path=1,443,4160>

Innovaatiot: Tiivis yhteistyö lehtitalon ja toimittajan kanssa.

Haasteet: Tällä hetkellä kehitetään saatujen kokemusten pohjalta uutta toimintamuotoa nimeltään Vedetään rooleja. Kyseessä on ilmaisukerho, jossa lukukokemuksia työstetään esitysten muotoon.

13 Muuratsalon koulu, Säynätsalo: Draamaprojekti

Kumppanuus ja koulutus:

Muuratsalon koulun opettajien draamaprojekti lukuvuonna 2003–2004 perustui opettajien ja taiteilijoiden yhteistyölle ja -suunnittelulle. Projektin tavoitteena oli kehittää Muuratsalon koulun 1.–3.-luokkalaisten ilmaisutaitoja ja rikastuttaa opettajien opetustaitoja ja -menetelmiä.

Innovaatiot: Taiteilijat tuovat aivan uutta näkemystä luokanopettajien koulutyöhön.

Rahoitus: Suomen kulttuurirahaston Keski-Suomen rahasto, 1 700 €.

Yhteystiedot: Minna Sell-Ilkka, Muuratsalon koulu, Saaritie 2, 40900 Säynätsalo, minna.sell-ilkka@cygnnet.jkl.fi

14 Valkeakoski: kulttuurikasvatus koulujen opetussuunnitelmiin

Opetussuunnitelma:

Valkeakosken kaupungin hankkeen tavoitteena on saada kulttuurikasvatus koulujen opetussuunnitelmiin. Hankkeen kohderyhmänä ovat 1.–6.-luokkalaiset oppilaat.

Yhteystiedot: Reijo Tepsa, Valkeakosken kulttuuritoimisto, PL 20, 37600 Valkeakoski, reijo.tepsa@vlk.fi

15 Jyväskylän koulutuskuntayhtymä: Keski-Suomen mediapaja

Keski-Suomen mediapaja on Jyväskylän ammattiopiston teknisen oppilaitoksen hallinnoima EU-hanke. Mediapaja on audiovisuaalisen ja digitaalisen median oppimis- ja kehittämisympäristö, joka tarjoaa huipputason mediatyötaitojen opetusta ja viimeisintä tv-tuotannon tekniikkaa. Toiminnan tavoitteena on kehittää viestinnän ja monimediataitojen osaamista Keski-Suomessa. Mediapaja toimii Keski-Suomen alueen viestinnän opiskelijoiden työssäoppimispaikkana sekä kehittää verkko-opiskelua toisen asteen oppilaitoksissa ja järjestää AV-alan täydennyskoulutusta opettajille ja yrittäjille.

Kumppanuus:

Keski-Suomen mediapaja on verkottunut monien tahojen kanssa. Sen yhteistyökumppanina on esimerkiksi Zuumi-projekti, joka aloitti toimintansa vuonna 2002. Zuumi aloitti tuolloin Jyväskylän kaupungin kouluille suunnatun mediakasvatusprojektin, jonka tarkoituksena on suunnitella ja toteuttaa mediakasvatusopetusta kohderyhmänään esikoulu ja peruskouluaste. Opetuksen tarkoituksena on ollut ohjata lapsia huomaamaan, miten media pyrkii vaikuttamaan heihin hyödyntämällä mediakasvatuksen eri osa-alueita käytännönläheisesti. Olennaista on ollut oppia ja kokea uutta oman tekemisen kautta.

Oppilaiden lisäksi myös opettajilla on ollut mahdollisuus omien toiveidensa mukaisesti päästä tutustumaan käytännönläheisen työpajan kautta mediakasvatukseen. Mediakasvatustunneilla on yhdistynyt luokan oman opettajan pedagoginen taito sekä viestinnän opiskelijoiden tietämys eri median aloilta.

Rahoitus: EU-rakennerahastot, Jyväskylän ammattiopisto.

Yhteystiedot: hannu.leinonen@mediapaja.org, www.mediapaja.org

3 Taiteen perusopetus ja aikuis- kasvatus

1 Enon kansalaisopisto: kiertävä Annantalo

Kumppanuus ja koulutus:

Kiertävä Annantalo oli Enon kulttuuri- ja nuorisotoimen organisoima hanke 1990-luvun alussa. Viiden vuoden ajan haja-asutusalueen sovellus Helsingin Annantalosta sisälsi eri taiteen ammattilaisten opetusta kouluilla. Maalauksen, kuvanveiston, grafiikan, valokuvauksen, videon ammattitaiteilijat kävivät pienillä alakouluilla opettamassa yhden päivän kuukaudessa. Koulut saivat toivoa työskentelyn aihepiirin ja kaikki oppilaat ja opettajat osallistuivat toimintaan.

Toiminta tapahtui koulupäivän aikana, jolloin oppilaat ovat virkeimmillään. Opettajille taiteilijoiden opetus toimi täydennyskoulutuksena taiteen opetukseen. Pienet koulut olivat hyvin soveliaita tähän toimintaan, sillä ryhmät olivat sopivan pieniä.

Rahoitus: Enon kulttuuritoimi- ja nuorisotoimi kustansivat materiaaleja, opetustoimi taiteilijoiden palkat.

Yhteystiedot: Helena Pyhäniemi, Enon kansalaisopisto, Kunnantie 2, 81200 Eno, helena.pyhaniemi@eno.fi

2 Musiikkikoulu Groove, Helsinki

Koulutus:

Musiikkikoulu Grooven tavoitteena on antaa korkeatasoista koulutusta sekä kehittää uusia opetusmetodeja popmusiikin harrastajille (uusi studiometodi, kuulokekuuntelu musiikin ryhmäopetuksessa, play-a-long-materiaalin käyttö). Tavoitteena on musiikillisen ilmaisutaidon kehittäminen nuorten omia lähtökohtia, mieltymyksiä ja toiveita kunnioittaen, mu-

siikillisten valmiuksien luominen sekä oppilaan luovuuden tukeminen. Opetus tapahtuu pienissä ryhmissä, jolloin oppilaat voivat aloittaa uuden harrastuksen jännittämättä ja ilman suorituspaineita.

Musiikkikoulu Grooveen ei ole pääsykokeita, vaan oppilaat valitaan ilmoittautumisjärjestyksessä. Toiminta on aloitettu vuonna 1999. Musiikkikoulu Groove järjestää koulutusta myös vammaisille sekä valtakunnallista kesäleiritoimintaa. Toiminnan kohderyhmänä ovat 7–50-vuotiaat. Opetuksessa hyödynnetään uutta teknologiaa ryhmäopetukseen. Kehittämissuunnitelmina on opettajien täydennyskoulutus, laitteiden kehittäminen, opetusmateriaalin tuottaminen ja tuotteistaminen.

Tutkimus: Uudesta opetusmenetelmästä on valmisteilla lopputyö musiikin maisterin tutkintoa varten sekä jatkotutkimus musiikin tohtorin tutkintoa varten Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osastolle.

Innovaatiot: Uudet opetusmenetelmät, joissa hyödynnetään uutta teknologiaa.

Esteet: Taloudellisista resursseista johtuen keskinkertaiset toimitilat.

Haasteet: Opettajien täydennyskoulutus, laitteiston kehittäminen, opetusmateriaalin jatkuva tuottaminen ja tuotteistaminen, toiminnan laajentaminen kesäleiritoimintana muihin kaupunkeihin.

Rahoitus: Helsingin kaupungin toiminta-avustus 20 000 €.

Yhteystiedot: Rehtori Aarne Himberg, Santamäentie 17 B, 01630 Vantaa, ahimberg@siba.fi, <http://www.musiikkikoulugroove.fi>

3 Huittisten musiikkiopisto: säveltäjä–oppilaitos-projekti

Kumppanuus:

Suomen musiikkioppilaitosten liitto ja Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus käynnistivät vuonna 2002 säveltäjä–oppilaitos-projektin. Projektiin osallistuvat seuraavat musiikkioppilaitokset ja säveltäjät:

Huittisten musiikkiopisto: Juha T. Koskinen
Hyvinkään musiikkiopisto: Timo Alakotila
Hämeenlinnan musiikkiopisto: Riikka Talvitie
Imatran seudun musiikki-instituutti: Timo-Juhani Kyllönen
Keravan musiikkiopisto: Juhana Riskala
Koillis-Lapin musiikkiopisto: Harri Wessman
Kuopion konservatorio: Kai Nieminen
Lahden konservatorio: Harri Ahmas
Lapin musiikkiopisto: Sanna Ahvenjärvi
Lappeenrannan musiikkiopisto: Markus Fagerrudd
Länsi-Helsingin musiikkiopisto: Anneli Arho
Musikinstitutet Arkipelag: Asko Hyvärinen
Turun seudun musiikkiopisto: Kirmo Lintinen
Vantaan musiikkiopisto: Lauri Kilpiö.

Viitasaaren alueen musiikkiopisto: Kai Nieminen

Haasteet: Tavoitteena on luoda pitkäaikaisia hankkeita ja pysyviä muutoksia oppilaitoksen arkikäytänteisiin.

Rahoitus: Suomen Musiikkioppilaitosten liitto 2 562 €, Huittisten musiikkiopisto.

4 Ylä-Savon musiikkiopisto ja Otavan erityiskoulu, Iisalmi: Mörkö-oppera

Kumppanuus ja koulutus:

Ylä-Savon musiikkiopisto ja Otavan erityiskoulu ovat aloittaneet vuonna 2002 yhteistyöhankkeen, jonka tavoitteena on ottaa musiikkiopiston toiminnan piiriin myös erityiskoulun oppilaita ja näin testata mahdollisuuksia aloittaa taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen mukautettu opetus Ylä-Savon musiikkiopistossa. Tavoitteena on tarjota erityiskoulun oppilaille mahdollisuus mielekkääseen musiikkitoimintaan ja ehkäistä syrjäytymistä. Tavoitteena on niin ikään muokata musiikkiopiston opettajien ja oppilaiden asenteita entistä suvaitsevammiksi ja lahjakkuuden moninaisuutta ymmärtäviksi.

Kohderyhmänä ovat Ylä-Savon musiikkiopiston ja Otavan erityiskoulun oppilaat, leikki-ikäiset lapset, joilla on autistisia piirteitä. Ylä-Savon musiikkiopiston ja Otavan erityiskoulun yhteistyötahona on Iisalmen kulttuurikeskus. Keväällä 2003 toteutettiin Mörkö-oppera, jonka esiintyjä olivat molempien oppilaitosten oppilaat ja opettajat. Autistisesti käyttäytyville leikki-ikäisille lapsille perustettiin erityismusiikkileikkikoulu.

Opetussuunnitelma: Toiminnasta saatuja tuloksia on hyödynnetty laadittaessa Ylä-Savon musiikkiopiston uutta oppilaitoskohtaista opetussuunnitelmaa, johon kuuluu erityisopetus.

Tutkimus: Erityismusiikkileikkikoulun vaikutuksista autistisesti käyttäytyviin lapsiin on valmisteilla kasvatustieteen opiskelijan pro gradu -tutkielma.

Innovaatiot: Uudenlainen yhteistyö musiikkiopiston ja erityisoppilaiden kesken. Eräs keskeinen havainto oli, että lahjakkuutta on monenlaista.

Esteet: Aluksi oli pieniä ennakkoluuloja opettajien keskuudessa. Hankkeeseen lähdettiin kuitenkin vapaaehtoisuuden pohjalta.

Haasteet: Erityismusiikkileikkikoulu vakiintuu osaksi Ylä-Savon musiikkiopiston toimintaa. Erityisopetus pyritään ottamaan mukaan Ylä-Savon musiikkiopiston tulevaan opetussuunnitelmaan, jolloin toimintaan tulee pitkäjänteisyys.

Rahoitus: Opetusministeriön hankeavustus, 3 000 €.

Yhteystiedot: Tapani Lakaniemi, Kirkkopuistonkatu 9, PL 5, 74101 Iisalmi, tapani.lakaniemi@iisalmi.fi

5 Lasten taiteen perusopetuksen käynnistäminen Kyrönmaalla, Iso-kyrö

Etelä-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuusyhdistyksen tavoitteena on käynnistää lasten taiteen perusopetus Kyrönmaalla, opetusalueena käsityö.

Yhteystiedot: Miira Karhu, Villavintti, Kotiseututalo, PL 15 61501 Isokyrö

6 Kankaanpään musiikkiopisto: puhallinorkesterikokeilu

Kumppanuus:

Kankaanpään musiikkiopisto on käynnistänyt yhteistyössä Kankaanpään työväen yhdistyksen kanssa puhallinorkesterikokeilun. Toiminnan tavoitteena on elvyttää puhallinorkesteritoimintaa Kankaanpäässä ja lisätä nuorten mahdollisuuksia musiikin opiskeluun. Kohderyhmänä ovat alle 15-vuotiaat nuoret ja heidän vanhempansa.

Innovaatiot: Oppilasvalinnoissa ei ole testejä, vaan koko toiminta suuntautuu yhteisötoimintaan.

Esteet: Toistaiseksi jonkun verran vaikeuksia löytää riittävästi innokkaita osallistujia.

Haasteet: Jos jatkorahoitus järjestyy, toimintaa pyritään jatkamaan osana opiston toimintaa.

Yhteystiedot: Kai Nummelin, Kankaanpään musiikkiopisto, PL 133, 38701 Kankaanpää, kai.nummelin@kankaanpaa.fi

7 Korpilahden pelimannit, Korpilahti

Kumppanuus ja koulutus:

Pohjois-Päijänteen kansalaisopiston Korpilahden pelimanneilla on lasten, nuorten ja aikuisten ryhmiä. Yhteistyötahoina ovat Korpilahden kunta, seurakunta, kotiseutuyhdistys ja paikalliskulttuurihanke. Toiminnan kohderyhmänä ovat kansanmusiikista kiinnostuneet lapset, nuoret ja aikuiset. Sen tavoitteena on soittamisen ilo, perusasioiden oppiminen, taitojen kehittäminen, yhteisötoiminta, omakohtaisen tulkinnan löytäminen ja kansanmusiikin perinteen ylläpitäminen.

Opetussuunnitelma: Lasten ryhmät opiskelevat taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan.

Innovaatiot: Uusien sovitusten tekeminen erilaisille kokoonpanoille.

Esteet: Nuorilla on päällekkäisiä harrastuksia, joten aikataulut täytyy järjestää hyvin.

Haasteet: Jatkaa toimintaa, saada lisää esiintymisiä, tehdä levy ja tallenne paikallis-kulttuuriprojektille.

Rahoitus: Opetuksen rahoittavaa kansalaisopisto, matkat ja levyt puolestaan rahoitetaan apurahoin, sponsorituella ja omalla rahoituksella.

Yhteystiedot: Outi Penttinen, Sammalniementie 136, Korpilahti,
outi.penttinen@korpilahti.fi

8 Kuopion kansalaisopisto: "Europe – Our Treasure Trove" -hanke ja "Sharing and Learning Tradition and Cultures" -hanke

Kumppanuus ja koulutus:

Kuopion kansalaisopiston "Europe – Our Treasure Trive"- ja "Sharing and Learning Tradition and Cultures" -hankkeissa on tavoitteena oppia tuntemaan ja arvostamaan oman ja toisen maan ihmisiä, kulttuuria ja asuinympäristöä kuvataiteen ja käsityön keinoin. Hankkeiden yhteistyötahoina ovat kumppanit eri maista, hankkeessa toimineiden lasten vanhemmat. Kohderyhmänä ovat taiteen perusopetuksen kuvataiteen lasten ryhmät sekä aikuisopiskelijoiden ja perheiden käsityöryhmät.

"Europe – Our treasure trove" -projekti oli suunnattu taiteen perusopetuksen kuvataiteen lapsiryhmille, ja se ajoittui vuosille 2002–2004. "Sharing and Learning Tradition and Cultures" oli suunnattu aikuisopiskelijoille ja perheille. Projektin teemana oli käsityö, ja se ajoittui vuosille 2001–2003. Hankkeiden yhteistyötahoina olivat kumppanit eri maista.

Lapsille suunnatun hankkeen "Europe – Our Treasure Trive" myötä lasten ja opettajien kiinnostus toisia maita ja kulttuureja kohtaan kasvoi selvästi, ja omaan ja muiden kulttuurisiin tutustumisesta on tullut kaikille yhteinen asia. Vanhemmat osallistuivat hyvin lastensa hankkeeseen. Aikuisten hankkeessa "Sharing and Learning Tradition and Cultures" konkreettinen kulttuurivaihto opetuksessa sujui myös hyvin. Se lisäsi opiskelijoiden ja opettajien kansainvälistä kulttuurista ymmärrystä ja rikastutti opetusta. Opettajien suorat kontaktit kollegoihin herättivät kiinnostusta tutustua eri maiden kulttuuriin, yhteiskuntaan, opetukseen ja pedagogiikkaan. Hankkeeseen liittyneet useat näyttelyt toivat kansainvälistä toimintaa kaikkien kansalaisopiston opiskelijoiden ulottuville.

Opetussuunnitelma: Kansainvälisyys on huomioitu kansalaisopiston kuvataiteen ja käsityön opetussuunnitelmassa entistä vahvemmin.

Innovaatiot: Suorat kontaktit opiskelijoiden kesken sekä kuvien käyttäminen kommunikoinnin välineenä ja tukena tilanteessa, jossa kommunikoiminen vieraalla kielellä pelottaa.

Esteet: Erillisten hankkeiden toteuttaminen oman arkityön rinnalla on haasteellista.

Haasteet: Aikuisten Gruntvig 2 -hankkeelle on haettu jatkoa Gruntvig 1 -hankkeena.

Rahoitus: CIMO ja Kuopion kansalaisopisto.

Yhteystiedot: Johanna Jussila, Ilona Suonio, Ritva Mäkinen, Puistokatu 20, 70110 Kuopio, johanna.jussila@kuopio.fi, ilona.suonio@kuopio.fi, ritva.makela@kuopio.fi

9 Savon Taito -käsityökouluhanke, Mikkeli

Kumppanuus ja koulutus:

Savon Taito -käsityökouluhankkeen tarkoituksena on perustaa yhteistyössä Mikkelin, Kuopion ja Varkauden seudun sekä Ylä-Savon käsi- ja taideteollisuusyhdistysten kanssa yhteinen, uusi, laadukasta käsityötaiteen perusopetusta antava koulu. Tavoitteena on käsityötaiteen laadun ja oppilasmäärän nostaminen. Toiminnalle on tarkoitus hakea ja saada tuntiperusteista valtionapua.

Toiminnan kohderyhmänä ovat käsi- ja taideteollisuusyhdistysten käsityökoulut ja niiden asiakkaat, jotka ovat 4–16-vuotiaita lapsia ja nuoria, sekä yhdistysten henkilökunta sisäisen koulutuksen osalta. Yhteistyötahoja ovat kuvataiteen ja arkkitehtuurin taiteen perusopetusta tarjoavat paikalliset tahot, kansalaisopistot, alueen kunnat sekä käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset. Hanke on käynnistynyt vuonna 2002.

Hanke työstää yhteistä opetussuunnitelmaa ja toiminnan laatukäsikirjaa sekä järjestää sisäistä koulutusta ja opettajavaihtoa. Hankkeella on johtoryhmä ja yhdistysten käsityövästävistä muodostettu työryhmä, joka kokoontuu kerran kahdessa kuukaudessa.

Esteet: Pitkäaikaisen rahoituksen puute.

Haasteet: Kehittää käsityön taiteen perusopetusta ja päästä tuntiperusteisen valtionavun piiriin ja siten turvata yhdistysten laadukas käsityön taiteen perusopetus.

Rahoitus: Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry, 3 000 €, ja toimijat.

Yhteystiedot: Paula Ruuttunen, Käsityökeskus Piikkopaja, Vuorikatu 5, 500100 Mikkeli, kty.piikkopaja@kolumbus.fi

10 Mörkö se lähti laivaan -satuoppera, Porvoo

Kumppanuus:

Porvoon kansalaisopiston 8–10-vuotiaiden teatteriryhmät ja Porvoonseudun musiikkiopiston lapsikuoro Ocarina toteuttivat lukuvuonna 2003–2004 Marjatta Pokelan säveltämän satuopperan *Mörkö se lähti laivaan*. Yhteistyöhön osallistuivat Askolan lukio ja Porvoon teatteri. Hankkeen keskeisenä tavoitteena oli rohkaista lapsia musiikkiteatteri-ilmaisuun ja tehdä yhteistyötä eri oppilaitosten välillä.

Eri oppilaitokset puhalsivat yhteen hiileen yhteisen opettajan Tiina Tolosen kautta. Esintyville lapsille kokemus oli motivoiva ja merkittävä. Esitykset olivat suosittuja, ja Porvoon seudun lapsiperheet toivovat lisää lasten tekemiä esityksiä.

Opetussuunnitelma: Tavoitteena on tehdä Porvoon kansalaisopiston teatteriryhmille opetussuunnitelma ja liittää se kaupungin taiteen perusopetukseen.

Innovaatiot: Lasten innostus ja kehittyminen yhteisessä luovassa projektissa.

Esteet: Taloudellisia ja vaikeuksia sekä eri tahojen aikataulujen yhdistämisiongelmiä.

Haasteet: Jatkaa toimintaa toteuttamalla uusia projekteja.

Rahoitus: Lipputulot, Porvoonseudun musiikkiopisto, Porvoon kansalaisopisto, noin 2 000 €.

Yhteystiedot: Tiina Tolonen, Edefeltinbulevardi 21 B, 06100 Porvoo, tiina.tolonen@pp.inet.fi

11 PoBo, Porvoon kulttuurikoulu, Porvoo

Kumppanuus ja koulutus:

Porvoon kaupungin kulttuuritoimi, Porvoon lasten ja nuorten taidekoulu, Porvoon seudun musiikkiopisto, Porvoon museo, Porvoon kirjasto, Porvoon opetustoimi ja Porvoon nuorisotoimi ovat käynnistäneet vuonna 2003 kulttuurikoulu-kokeilutoiminnan. Kohderyhmänä ovat peruskoulun nuoret.

Kokeilutoiminnan tavoitteena on kehittää koulujen ja taiteen perusopetuksen välistä verkostoyhteistyötä, jolloin taiteen opetus tapahtuisi sekä koulussa että koulun ulkopuolella yhteistyössä opettajien ja taiteilijoiden kanssa. Hankkeelle on keskeistä lisätä kokonaisvaltaista perustietämystä omasta paikalliskulttuurista ja kulttuuriympäristöstä monitaiteisen (musiikki, kuvataide, sanataide, museopedagogiikka) kokemisen ja tekemisen kautta. Tavoitteena on myös sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen, oppiminen suvaitsevaisuuteen ja erilaisuuteen sekä lapsen luovan ajattelun kehittäminen.

Opetussuunnitelma: Kulttuurikoulu on kirjattu Porvoon kaupungin uuteen kuntakohtaiseen opetussuunnitelmaan.

Tutkimus: Hankkeen suunnittelutyössä on hyödynnetty Norjan Den kulturelle skolesekken -hankkeen kokemuksia.

Innovaatiot: Uuden toimintamallin ja opetussisällön luominen verkostossa.

Esteet: Pitkäaikaisen rahoituksen hankkiminen, yhteisten tavoitteiden määrittäminen, koordinaattorin puuttuminen.

Haasteet: Rahoituksen hankkiminen, yhteisten tavoitteiden määrittäminen ja koordinaattorin palkkaaminen. Haasteena on myös toiminnan jatkaminen uusilla ryhmillä, uudesta kulttuuriperinnön temasta.

Rahoitus: Toteuttajatahot omana virka- ja kehittämistyönä, museovirasto 7 000 €, paikallinen J. L. Runebergin juhlatomikunta 4 000 €, Svenska Kulturfonden 3 000 €.

Yhteystiedot: Kulttuuritoimenjohtaja Susann Hartman, Porvoon kaupungin kulttuuri-toimi, Rihkamakatu 4 A, 06100 Porvoo, susann.hartman@porvoo.fi, <http://www.porvoo.fi>

12 Kulttuuripedot: seutukuntien kulttuuripalvelujen kehittämishanke

Kulttuuripedot-hanke (2001–2003) perustui kahden seutukunnan, Suupohjan ja Saarijärven seutukuntien, omaehtoisten kulttuuripalvelujen tuottamiseen ja uusien toimintamallien kehittämiseen. Tavoitteena oli saada aikaan konkreettisia toiminta- ja tuotantokokeiluja, jotka edistävät seudun kuntien välistä entistä kiinteämpää yhteistyötä sekä vastuuta ja kulttuurikumppanuutta. Tavoitteena oli mahdollistaa myös toiminnallinen yhteistyö kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden ja yritysten välillä.

Yhteistyöhön osallistuivat Suomen Kuntaliitto, Keski-Suomen liitto sekä Suupohjan ja Saarijärven seutukunnat. Suupohjan seutukuntaan eli ns. Susiseutuun kuuluvat Kauhajoki, Isojoki, Jurva, Karijoki ja Teuva. Yhteistyön vastuuorganisaationa oli Kauhajoki-seura. Saarijärven seutukuntaan eli ns. Saukkoseutuun puolestaan kuuluvat Saarijärvi, Kinnula, Kivijärvi ja Kyyjärvi, ja vastuuorganisaationa oli Saarijärven kaupunki. Hankkeeseen palkattiin yli kuntien rajojen toimiva kulttuuriasiamies sekä Suupohjan että Saarijärven seutukuntaan.

Kulttuuripedot – taiteen perusopetuksen ja kulttuurin kehittämishanke toteutettiin yhteistyössä Saarijärven kaupungin, Kinnulan, Kyyjärven ja Kivijärven kuntien sekä Suupohjan seutukunnan kanssa.

Innovaatiot: Ylikunnallisen kulttuurityöntekijän kokeilu.

Esteet: Alueellinen yhteistyö on ongelmallista pitkien välimatkojen takia.

Rahoitus: Yhteistyökunnat, Suomen Kuntaliitto ja Keski-Suomen liitto.

Yhteystiedot: Eija Viitanen, PL 13, 43101 Saarijärvi, eija.viitanen@saarijarvi.fi

4 Taidelaitokset

1 Annantalon taidekeskus, Helsinki: kulttuurikurssi

Annantalo on Taikalamppu-verkoston (www.taikalamppu.fi) jäsen.

Kumppanuus ja koulutus:

Kulttuurikurssi on Helsingin kulttuuriasiainkeskuksen ja Helsingin opetusviraston tuottama ja rahoittama 38 tunnin kurssi, joka räätälöidään kulttuuriasiainkeskuksen Annantalosta käsin yhteistyössä opettajien sekä kulttuuri- ja taidelaitosten kanssa. Toiminnan kohderyhminä ovat helsinkiläiset yläasteet ja lukiot. Kulttuurikurssia käynnistettäessä hahmotellaan ensin, ketkä ko. koulun opettajista olisivat kiinnostuneita osallistumaan kurssiin ja tarjotaanko kurssi itsenäisenä valinnaisena kurssina, johon se laajuutensa (38 tuntia) puolesta sopii, vai osana muuta opetusta. Kulttuuriasiainkeskuksen tarjoama toiminta ei kata koko tuntimäärää, vaan opettajilta vaaditaan täydennystä, näin ollen kurssi on mahdollista viedä oman aineen normaalin opetussuunnitelman rinnalla.

Kursseilla perehdytään elämän eri osa-alueisiin (esimerkiksi rakkaus, moraali, kuolema, kauneus, pahuus) taiteen kautta tai tutustutaan johonkin tiettyyn taiteen alaan ja tutkitaan sitä. Sisältöä rakennettaessa hyödynnetään kaikille kaupunkilaisille suunnattua kulttuuritarjontaa esityksineen, näyttelyineen ja luentoineen. Kurssin myötä opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus osallistua sellaisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin, joihin on normaalisti hankalaa päästä, kuten näyttelyiden avajaisiin, tapaamaan taiteilijoita ja tutustumaan teatterin kulissien takaiseen elämään. Tavoitteena on, että kurssi synnyttää oppilaiden ja opettajien välillä keskustelua taiteesta, sen tehtävästä ja arvosta yhteiskunnassa ja yksityisessä elämässä.

Kurssin suunnittelu alkaa teeman valinnalla. Kurssiin osallistuvien opettajien opettamat aineet vaikuttavat luonnollisesti aiheeseen, mutta kurssin toteuttamisen helpottamiseksi voi ottaa huomioon kauden kulttuuritarjonnan. Peruslähtökohtana voi toimia jokin konsertti, näyttely, ooppera, tanssiteos tms. Kurssi rakentuu valitun teoksen edustaman teeman ympärille, ja aihetta pyritään teoksen puitteissa tarkastelemaan mahdollisimman monipuolisesti.

Kurssin perustana toimivan teeman ympärille pyritään löytämään kurssin sisällöllisiä yhteyksiä tukevaa materiaalia (luennot, videot, kirjallisuus, artikkelit), joita käsitellään opettajan johdolla. Kulttuuriasiakeskus organisoii kunkin koulun kulttuurikurssiin liittyvät esitykset, näyttelyt ja työpajat. Kaikki kulttuurikurssiin osallistuvat oppilaat saavat käyttöönsä muutoin vain Helsingin peruskoulujen yhdeksäsluokkalaisille jaettavan Kulttikortin, joka oikeuttaa etuihin noin kolmessakymmenessä pääkaupunkiseudun taidelaitoksessa. Kulttuurikurssi onkin alun perin luotu tukemaan Kulttikortin käyttöä. Yhteistyötä kulttuurikurssien suunnittelussa tehdään valtakunnallisella tasolla Taikalamppu-verkoston kautta. Kulttikorttia jaetaan myös Espoossa, Kuopiossa ja Oulussa.

Opetussuunnitelma: Osa kouluista on sisällyttänyt kulttuurikurssit opetussuunnitelmaan. Helsingin kulttuuriasiakeskus tekee yhteistyötä Helsingin opetusviraston kanssa sisällyttääkseen kulttuurikurssit kunnalliseen opetussuunnitelmaan.

Innovaatiot: Kulttuurikurssien sisällöt suunnitellaan joka kerta omanlaisikseen ottaen huomioon ajankohtaiset ilmiöt.

Esteet: Tiedonkulku kouluihin ja kouluissa on vaikeaa.

Rahoitus: 41 000 € vuosittain.

Yhteystiedot: Kikka Hahtomaa, Annantalon taidekeskus, PL 4741, 00099 Helsinki, kikka.hahtomaa@hel.fi; <http://www.kulttuuri.hel.fi/annantalo/e-tila/>

2 ARX, lasten ja nuorten kulttuurin kehittämishanke, Hämeenlinna

ARX on Taikalamppu-verkoston (www.taikalamppu.fi) jäsen.

Kumppanuus:

ARX on lasten ja nuorten kulttuurin kehittämishanke, jonka avulla luodaan Hämeenlinnaan sekä fyysinen lasten ja nuorten kulttuurin keskus, ARX-talo, että verkostoitunut lasten ja nuorten kulttuurin toimijoiden yhteenliittymä. Taikalamppu-verkostossa kehittämisalueina ovat sirkus- ja näyttämötaide, festivaali- ja esitystoiminta sekä Taikalamppu-verkoston viestintä ja koordinointi. Kehittämishankkeen kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret.

ARX-verkostoon kuuluvat Hämeenlinnan kulttuurikeskus, Minitatteri, musiikkiopisto, Hämeenlinnan Taidemuseo, Hämeenlinnan kaupunginteatteri, kirjaston kirjoittajakoulu ja lastenosasto, kuvataide-, käsityö- ja elokuvakoulu AIMO, käsityökeskus INTO, Hämeen ammattikorkeakoulun ohjaustoiminnan koulutusohjelma, Hämeenlinnan seudun mediakeskus, Hämeenlinnan sirkuskoulu ja Hämeenlinnan lasten ja nuorten taidefestivaali Hippalot. Verkosto toteuttaa yhteisiä projekteja ja lisäksi jokainen toimii itsenäisenä tahona. Verkoston koordinaattorina ja kokoajana on lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX.

ARXin keskeisenä tavoitteena on luoda toimivia yhteyksiä Hämeenlinnan seudun lasten ja nuorten kulttuuritoimintaan ja luoda kulttuuriharrastuksen mahdollisuus myös niille nuorille, jotka eivät ole taiteen perusopetuksen piirissä. Verkosto haluaa myös madaltaa lasten

ja nuorten kynnystä osallistua taiteen tekemiseen ja tuottaa uutta, tuoretta ja kekseliästä taidekasvatusta.

Yhtenä keskeisenä toiminnan muotona on lyhytkestoinen työpajatoiminta, jolla pyritään tavoittamaan monenlaisia ryhmiä aina erityisryhmistä johonkin tiettyyn kulttuurin osa-alueeseen paneutuneisiin lapsiin ja nuoriin. Esimerkiksi "Taikoja ja tinktuuraa" -draamatyöpajassa esiteltiin keväällä 2004 peruskoulun 3.–6.luokille ja perheille 1700-luvun historiaa draaman keinoin. Kyseisessä projektissa ARXin yhteistyökumppaneina olivat Hämeen Wanhan Linnan Kilta ry ja Hämeenlinnan Historiallinen museo.

Koulutus: Arx järjestää taidepedagogiikkaan liittyvää koulutusta lastenkulttuurin ammattilaisille, opiskelijoille, peruskoulujen ja lukioiden opettajille sekä lasten iltapäivätoiminnan vetäjille.

Opetussuunnitelma:

ARX-verkostolle on syntynyt selkeästi arvokkaita kumppanuuksia Hämeenlinnan kaupungin koulujen ja päiväkotien kanssa. Kaupunki on ohjannut yhteistyöprojekteihin erikseen rahoitusta, jolla on mahdollistettu taidelaitosten, yksittäisten taiteilijoiden sekä lasten ja nuorten toiminnallinen kohtaaminen. Kaupungin opetustoimen aloitteesta on tehty koulujen kulttuuriohjelma nimeltä "Koulu on kulttuurin kantaja". Kouluihin valittiin kulttuuriryhdyshenkilöitä, joiden avulla kulttuuria tuodaan koulun varsinaiseen toimintaan. Yhteistyö antaisi mahdollisuuden opetussuunnitelmalliseen työhön.

Tutkimus: Toimintaa arvioi sekä lasten ja nuorten oma ohjausryhmä ARX-komissio että aikuisten ohjausryhmä. ARX järjestää vuonna 2004 kuusi seminaaria ja on osallistunut Taikalamppu-verkoston seminaareihin, esimerkiksi Jyväskylän kulttuurintutkimuksen seminaariin 2003.

Innovaatiot: Usein lähdetään liikkeelle jonkun yksittäisen, ideastaan innostuneen ihmisen halusta tehdä ja toteuttaa ja ARX luo puitteet ja mahdollistaa toteuttamisen. Tapa, jolla toimintaa suunnitellaan on keskusteleva ja näin pyritään tuomaan taidelaitosten, taiteilijoiden, lasten ja nuorten sekä koulun opettajien luovuus esiin. Lapsilla ja nuorilla on oma ohjausryhmä, ARX-komissio.

Esteet: Erilaisten kulttuuritoimijoiden yhteen liittäminen on ensin hidasta, mutta eteenpäin päästään, kun yhteistoiminnalle löydetään oikeat raamit ja toimintatavat.

Rahoitus: Hämeenlinnan kaupunki ja opetusministeriö, yhteensä 326 000 €.

Yhteystiedot: Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX, Noora Herranen, Keinusaarentie 13, 13200 Hämeenlinna, noora.herranen@hameenlinna.fi, <http://www.hameenlinna.fi/arx>

3 Porin lastenkulttuurikeskus

Porin lastenkulttuurikeskus on Taikalamppu-verkoston (www.taikalamppu.fi) jäsen.

Kumppanuus:

Porin lastenkulttuurikeskus toimii sateenvarjoperiaatteella olemassa olevien porilaisten ja maakunnallisten toimijoiden – kulttuurilaitosten, oppilaitosten, korkeakoulujen, eri yhdistysten kanssa – lastenkulttuuriin liittyvää yhteistyötä ja toimintoja integroimalla, tehostamalla ja suuntaamalla niitä uudelleen. Toiminnan kantavana ajatuksena on lasten ja nuorten oikeus omaan kulttuuriin ja lasten ja nuorten identiteetin rakentaminen ja kehittäminen. Painopistealueena ovat yhteistyöverkostojen luominen ja kehittäminen, kulttuuri- ja taidepohjaisten sekä taidekasvatuksellisten menetelmien kehittäminen, lastenkulttuuriin liittyvän tutkimuksen kehittäminen ja sen aiempaa tehokkaampi hyödyntäminen lastenkulttuuriin edistämisen pohjana.

Opetussuunnitelma: Porin lastenkulttuurikeskus toimii hyvässä yhteistyössä opetus-toimen kanssa. Tavoitteena on saada kulttuuri näkyviin koulujen opetussuunnitelmassa.

Innovaatiot: Laaja toiminta yli hallintokuntarajojen ja erilaiset rahoitusratkaisut.

Esteet: Erilaiset toimintatavat opetustoimessa.

Rahoitus: Porin kaupunki 30 000 €, Opetusministeriö 30 000 €.

Yhteystiedot: Päivi Setälä, Porin lastenkulttuurikeskus, Porin taidemuseo, Eteläranta, 28100 Pori, paivi.setala@pori.fi, <http://www.pori.fi/lastenkulttuurikeskus>

4 TAITE, Tampere

Kumppanuus ja koulutus:

TAITE on Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystoimen, koulutustoimialan sekä kulttuuri- ja vapaa-aikatoimialan yhteinen toimintamuoto, pilottimalli, jonka tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua järjestämällä monipuolista ja taiteidenvälistä kulttuurikasvatusta. Työpajojen suunnittelusta vastaavat TAITEn ja muiden kaupungin organisaatioiden lisäksi kolmannen sektorin yhteisöt. TAITE on aloittanut toimintansa vuonna 2001. Vuoden 2004 alusta kaikki tamperelaiset esikouluryhmät ja alakoulun 1. luokan oppilaat osallistuvat toimintaan, joka on ryhmille maksutonta.

Kohderyhmän lapset tutustuvat ohjatuilla kierroksilla museoiden näyttelyihin (esimerkiksi Sara Hildenin taidemuseo, Tampereen taidemuseo, museokeskus Vapriikki, Muumilaakso, Rupriikki) ja näyttelyn tematiikan pohjalta suunniteltuihin työpajoihin. Työpajat vaihtelevat eri aloittain, joita ovat esimerkiksi kädentaidot, liikunta, seikkailu, musiikki, animaatio, sanataide, elokuva, nukketeatteri ja draama. Työpajoja ovat TAITEn lisäksi toteuttamassa Lasten ja nuorten kuvataidekoulu, urheiluseura KooVee, Varalan urheiluopisto, Pirkanmaan ammattikorkeakoulu, Uulu ry, Pirkanmaan elokuvakeskus ja sanataideammattilaisia. Opettajille on järjestetty ohjelmallisia koulutus- ja tutustumistilaisuuksia. TAITEn www-sivuilla on laaja oheismateriaali, jota opettajat voivat hyödyntää työssään.

Opetussuunnitelma: TAITEn ohjausryhmässä, johon kuuluvat kaupungin eri hallintokuntien edustajat on keskusteltu mahdollisuudesta ottaa TAITEn toiminta osaksi koulujen opetussuunnitelmaa.

Tutkimus: TAITE on hyödyntänyt toiminnassaan monia kulttuurialan tutkimuksia, erityisesti terveyden edistämisen näkökulmasta. TAITEsta on valmisteilla myös opinnäyteitä.

Innovaatiot: Poikkihallinnollisuus ja eri hallintokuntien halukkuus yhteistyöhön. Lastenkierrosten suunnittelu näyttelyihin, jotka eivät ole erikseen lapsille suunniteltuja eli lasten opettaminen olemassa olevan kulttuurin käyttäjäksi. Vanhempien mukaan houkuttelemisen. Innovatiivinen ja rohkea asioiden yhdistäminen teeman ympärille, esimerkiksi eskimopainityöpaja Pohjoinen hehku -näyttelyn yhteydessä tai kallioseikkailu, maaperän tutkiminen Kuvat kivessä -näyttelyn yhteydessä.

Esteet: Kaikille halukkaille ei ole voitu järjestää toimintaa: esimerkiksi vuonna 2003 toiminnassa oli mukana 250 lapsiryhmää. Henkilöstön suhteen on resurssipulaa.

Haasteet: Vakinaistaa toiminta kaupunkiorganisaatiossa ja tulla täysjäseneksi Taikalamppu-verkoston.

Rahoitus: Tampereen kaupunki (2003) 65 000 €, Taikalamppu-avustus 18 000 €, Pirkanmaan kulttuurirahasto 5000 €. Vuonna 2004 Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystoimi ja opetustoimi yhteensä 100 000 €, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi ovat sitoutuneet työpajakustannuksiin.

Yhteystiedot: Jaana Lehto, Vapriikki, Veturiaukio 4, PL 487, 33101 Tampere, jaana.lehto@tt.tampere.fi, <http://www.tampere.fi/taite>

5 Helsingin kaupunginteatteri: Teatterin magiaa päiväkodeihin ja ala-asteille

Kumppanuus ja koulutus:

Helsingin kaupunginteatterin Perheteatterin keskeisenä ajatuksena on tarjota elämyksiä ja oivalluksia koko perheelle: sekä lapsille, vanhemmille että isovanhemmille. Perheteatteri aloitti syksyllä 2003 laajan taidekasvatusprojektin, jonka tarkoituksena on kattaa Helsingin kaikki lapset päivähoidosta koulun ala-asteisiin.

Ohjaaja Anneli Mäkelä on kirjoittanut päiväkodeille sadun Peikkolapsi, joka vaihe vaiheelta opettaa lapsille keskittymisen merkitystä taide-elämyksen kokemisessa. Sadun esittää näyttelijä Sanna Breilin. Ala-asteille on suunnattu Dinosauriuslapsen tarina, jonka on myös kirjoittanut Anneli Mäkelä.

Innovaatiot: Tarkoituksena on viestittää, miten taiteellinen kokemus on aina interaktiivista ja vaatii myös katsojalta täyttä panosta.

Haasteet: Luoda uusia interaktiivisia tapahtumia lapsille.

Rahoitus: Helsingin kaupunginteatteri, esitykset ovat maksuttomia päiväkodeille ja ala-asteille.

Yhteystiedot: Anneli Mäkelä, Helsingin Kaupunginteatteri, anneli.makela@hkt.fi, <http://www.hkt.fi>

6 Improvisaatioteatteri Stella Polaris, Helsinki: vuorovaikutus- ja improvisaatioprojekti

Kumppanuus ja koulutus:

Improvisaatioteatteri Stella Polaris aloitti vuonna 2003 taidekasvatusprojektin Helsingin Käpylän yhtenäiskoulun 7. luokan oppilaiden kanssa. Projektia jatketaan vuoteen 2006 eli sen ajan, kun oppilaat käyvät peruskoulunsa loppuun. Tavoitteena on tuoda oppilaille tutuksi improvisaatiota, edistää vuorovaikutusta ja tehdä tutuksi teatterin musiikin, tarinan, lavastuksen ja tekniikan erilaisia ilmaisumuotoja. Tavoitteena on parantaa oppilasryhmien ryhmädynamiikkaa ja oppilaiden itsetuntemusta improvisaatioteatterin keinoin ja näin myös lisätä oppilaiden uskoa omiin, luoviin kykyihinsä.

Improvisaation, valosuunnittelun, musiikin, tuotantosuunnittelun opettajina toimii Improvisaatioteatteri Stella Polariksen henkilökunta. Vuosina 2003–2004 oppilaat saivat näyttelijöiden ja muusikoiden ohjausta 11 oppituntia lukukaudessa. Oppilaat kävivät myös seuraamassa Stella Polariksen esityksiä. Tavoitteena on tehdä oppilaiden kanssa improvisaatioon perustuvia pienempiä ja suurempia esityksiä, jotka pohjaavat heidän omiin ideoihinsa, joita työestetään yhteisessä luovassa prosessissa.

Opetussuunnitelma: Taidekasvatusprojekti toteutetaan osana äidinkielen, liikunnan ja musiikin opetussuunnitelmaa, oppiaineiden omilla tunneilla.

Tutkimus: Stella Polaris on opettanut ja tutkinut vuorovaikutuksen merkitystä yli kymmenen vuotta esimerkiksi erilaisissa työyhteisöissä. Stella Polariksen kouluttajat ovat olleet keskeisesti kehittämässä Sibelius-Akatemian Luovat muusikon taidot -koulutusta.

Innovaatiot: Hanke on uudenlainen yhteistyömuoto Stella Polariksen toiminnassa ja toteuttajat ovat hyvin motivoituneita toimintaan.

Esteet: Jatkuvan rahoituksen puute.

Haasteet: Tehdä lisää vastaavia projekteja koulujen kanssa.

Yhteystiedot: Improvisaatioteatteri Stella Polaris, Tallberginkatu 1/107, 00180 Helsinki, stella.polaris@nic.fi, <http://www.nic.fi/stella>

Rahoitus: apurahat.

7 Oopperaseurue Kapsäkki, Helsinki

Kumppanuus ja koulutus:

Oopperaseurue Kapsäkki on ryhmä musiikin ja teatterin ammattilaisia, joka suunnittelee ja toteuttaa erilaisia musiikkiesityksiä ja on tullut tunnetuksi erityisesti lapsille ja nuorille tehdyistä musiikkiteatteriesityksistä. Ryhmä tekee kouluihin taiteilijavierailuja, työpajoja, tavoitteenaan yhdistää musiikkiteatterin teemojen käsittelyä eri oppiaineisiin. Oopperaseurue Kapsäkin esityksiä ovat muun muassa Risto Räppääjä, Heinähattu, Vilttitossu ja suuri pamaus sekä Ruma ankanpoikanen.

Yhteystiedot: <http://www.kapsakki.com>

8 Kajaanin kaupunginteatteri: teatterikasvatushanke "Älyä elämään!" yhdessä Kajaanin peruskoulujen kanssa

Kumppanuus:

Kajaanin kaupunginteatteri toteutti lukuvuonna 2002–2003 seitsemän kajaanilaisen peruskoulun kanssa teatterikasvatushanke, josta on käytetty myös valtakunnallisen Älyä elämään! -kampanjan nimeä. Älyä elämään! -yhteistyökampanjan järjestivät Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto, Teatterin tiedotuskeskus ja Suomen Kuntaliitto ja kampanjan tavoitteena oli lasten ja nuorten teatterintuntemuksen ja -harrastuksen voimistaminen.

Kajaanin Huuhkajavaaran koulu ja päiväkotia, Keskuskoulu, Kirkkoahon koulu, Kätönlahden erityisluokat, Lohtajan koulu, Pietari Brahen Soidinsuon yksikkö, Teppanan koulu ja Kajaanin normaalikoulu saivat eri tavoin teatterikasvatusta: tutustuttiin näyttelijän ja tanssijan työhön, luettiin kirjaa "Ennen ensi-iltaa", vierailtiin teatterissa, tehtiin ammattitaiteilijoiden ohjauksessa omia näytelmiä ja esitettiin ne aidossa teatteriympäristössä. Hankkeen tavoitteena oli saada lapset ymmärtämään ja rakastamaan teatteritaidetta, tukea lasten luovuutta ja uskaltamista sekä kokea yhdessä tekemisen ilo.

Opetussuunnitelma: Toiminta antoi paljon virikkeitä äidinkielen ja ilmaisutaidon opetussuunnitelmalliseen kehittämiseen.

Innovaatiot: Teatterin kannalta innovatiivista on tuleminen ulos teatterista ja tehdä yhteistyötä muiden kuin teatterin ammattilaisten kanssa, yksi näyttelijöistä omistautui muutaman kuukauden ajan vain tälle työlle. Koulun kannalta innovatiivista on näytelmän kirjoittaminen oppilastyönä, näyttämötoteutus sekä se, että ammattitaiteilijat tukivat opettajia näytelmien ohjaustyössä.

Esteet: Yhteisen ajan löytyminen tuotti eniten hankaluuksia.

Haasteet: Koska koulujen antama palaute oli erittäin myönteistä, tulisi saada lisää vastaavia hankkeita. Luovan ilmaisun tukeminen koulun tasolla on suuri haaste. Läänintaitelijoita ja paikallisia taiteilijoita tulisi hyödyntää koulutyössä.

Rahoitus: Kukin osapuoli rahoitti oman toimintansa.

9 Kokkolan kaupunginteatteri: Siipisika-luokkahuonedraama

Kumppanuus ja koulutus:

Kokkolan kaupunginteatteri toteutti vuonna 2003 Siipisika-luokkahuonedraamahankkeen. Esko Janhusen kirjoittaman kiertueteatteriesityksen lisäksi näyttelijä-teatterikuraattori Jouni Uhlgren ja näyttelijä Anu Vuolio vetivät työpajoja lapsille. Toiminnan kohderyhmänä olivat perusopetuksen 4.–8. luokkien oppilaat.

Työpajojen aiheina olivat näyttelijän ja ohjaajan työ, teatteriesityksen valmistaminen, teatterin ammattilaisten työkenttä ja näytelmän tematiikka, kuten ystävyys, koulukiusaaminen, itsetunto, omat vahvuudet, erilaisin pienryhmäharjoitteiden ja keskustelujen avulla. Kokkolan kaupunginteatterilla ei ole ollut kiertueteatteriesityksiä moneen vuoteen, ja Siipisika-luokkahuonedraama sai hyvän vastaanoton. Erityisesti alakoulut olivat aktiivisia tilaajia. Kiertävän esityksen avulla myös syrjäseutujen pienimmilläänkin kouluilla oli mahdollisuus tarjota oppilailleen teatterikasvatusta. Koulujen vähäiset taloudelliset resurssit ja tiedonkulun ongelmat ovat tulevaisuuden kehittämishaasteita.

Rahoitus: Keski-Pohjanmaan kulttuurirahasto 8 000 €.

Yhteystiedot: Jouni Uhlgren, Libeckinkatu 17 as 10, 67200 Kokkola, jouni.uhlgren@kokkola.fi, <http://www.teatteri.kokkola.fi>

10 Tanssiteatteri Minimi, Kuopio: LUOMUS-taidekasvatusprojekti

Kumppanuus:

Tanssiteatteri Minimi toteutti lukuvuonna 2003–2004 LUOMUS-taidekasvatusprojektin yhteistyössä Sibeliuksen Akatemian, Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu Savonian sekä Haapaniemen, Pyörön, Snellmanin ja Vehkalamin ala-asteiden kanssa Kuopiossa. Projekti pohjautui Tanssiteatteri Minimien teokseen Let's Play Love. Hankkeen kohderyhmänä olivat 8–12-vuotiaat koululaiset ja heidän opettajansa.

Tavoitteena oli

- taidekasvatuksen vuorovaikutteisten työtapojen kehittäminen ja niiden tuominen eri alojen opettajien ulottuville
- lasten luovan yhteistoiminnan edistäminen ja kannustaminen
- ammattitaiteilijoiden, opettajien ja lasten välinen toiminnallinen yhteistyö
- taideopetuksen uusien tuulien tuominen tavallisten koululuokkien ulottuville
- uudenlaisen tanssiteatterin yleisötyömuodon kehittäminen esityksen tuomaa elämystä laajentamalla.

Hankkeessa oli mukana oppilaita aktiivisina tekijöinä 76 ja opettajia kahdeksan. Lasten esityksiä kävi katsomassa yhteensä viidessä esityksessä lasten vanhempia ja sisaruksia noin 200 ja yhteistyökoulujen oppilaita lähes 800. Tanssiteatteri Minimien esityksiä seurasi 800 henkeä. Projekti kosketti lähes tuhatta lasta ja aikuista Kuopiossa. Alueellisesti kaupungin eri alueet olivat hyvin edustettuina; mukana oli kaksi koulua keskustasta ja kaksi lähiökoulua, joista toinen oli pieni kyläkoulu. Hankkeen etenemistä pystyi seuraamaan

koko ajan kuvin ja sanoin tanssiteatteri Minimim [www-sivuilla](http://www.sivuilla.fi) www.minimi.kuopio.fi/ohjelmisto/luomus. Kävijämäärä sivuilla kasvoi projektin aikana.

Koulutus:

Tanssiteatteri Minimim, Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu Savonian tanssin opiskelijoille sekä koulujen opettajille järjestettiin ensin kahtena viikonloppuna työpajakoulutus, jonka kouluttajat olivat Sibelius-Akatemiasta. Koulutuksessa opiskeltiin musiikki-, teatteri- ja tanssi-improvisaatiota ja työpajatyöskentelyn perusteita. Työpajatyöskentely rakennettiin Let's Play Love -teoksen tematiikasta.

"Let's Play love käsittelee rakkautta, ihastumista ja pettymystä. Ihastus teemana ei kuitenkaan tuntunut ihan sopivalta näin nuorille 3.–4.luokkalaisille. Lähdimmekin liikkeelle pyöreästä ja pehmeästä, terävästä ja kulmikkaasta liikemateriaalista ja etsimme, minkälaisia tunteita liike herättää. Pehmeätä oli oppilaiden mielessä rakkaus ja terävää pettymys. Siitä lasten mieliin alkoi tulla konkreettisia asioita, kuten toffee, pulla, ystävyys, onni, pesäpallo, karuselli ja joulu. Terävää oli koulukiusaus. (Iskanius, Savon Sanomat 2004)

Peruskoulutuksen jälkeen Tanssiteatteri Minimim taiteilijoista, tanssin opiskelijoista ja opettajista muodostui kuhunkin kouluun moniammatillinen tiimi, joka työskenteli Sibelius-Akatemian workshop-ohjaajan kanssa kouluissa samalla työpajamenetelmällä kuin viikonloppukoulutuksissa. Lasten esitykset järjestettiin Tanssiteatteri Minimim tapaan kiertue-esityksinä yhteistyökouluissa tekniikan avustamana. Taiteilijoille, opettajille ja opiskelijoille järjestettiin vielä jatkokoulutusviikonloppu, jossa sovellettiin peruskoulutuksen ja projektityössä opittuja taitoja uuteen yhteyteen.

Opetussuunnitelma: Taidekasvatusprojekti toteutettiin osana koulujen omaa opetus-suunnitelmaa. Opettajien oma valmius ja halu luoda pieniä teoksia lasten kanssa on selvästi kasvanut.

Tutkimus:

Projektin yhteistyökumppanit suorittivat oman seurantansa ja raportin. Projektin päätteeksi pidettiin arviointikeskustelu, jossa arvioitiin koko hanke. Sibelius-Akatemian workshop-ohjaaja Anna-Maija Iskanius valmistee projektista lopputyötään Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osaston musiikin maisterin tutkintoa varten.

Innovaatiot:

Lasten esitysten prosessiluonne oli innovatiivista. Yleensä lasten esityksiin tehdään mahdollisimman tarkat säännöt ja rajat, koska uskotaan, että lapset eivät muista tai selviydy esityksestä, jos siinä on vapaita osuuksia. Kuopion LUOMUS-esityksessä nähtiin improvisaatiota, vapautunutta esiintymisen nautintoa, aitoa läsnäoloa hetkessä ja muiden esiintyjien kuuntelemista.

Mukana olleille opettajille ja Pohjois-Savon ammattikorkeakoulun tanssinopettajaopiskelijoille hanke avasi uusia ajatuksia opetuksen työtapoihin. Hanke levitti pienimuotoisuudessaan hyviä vaikutuksia laajalle alueelle.

Esteet: Kaikilla kouluilla ei ole riittäviä soitinresursseja, joten soittimia jouduttiin lainaamaan ja kuljettamaan koululta toiselle. Koulutukset, työpajavaihe ja lasten esityskiertue onnistuivat erinomaisesti. Niin lapset kuin aikuisetkin olivat erittäin tyytyväisiä tuloksiin-

sa. Ongelma on kuitenkin rahoitus. Tanssiteatteri Minimien kouluesitysten kustannus on 4,75 € oppilasta kohden, mikä on liian paljon kotien maksettavaksi.

Haasteet: Hankkeen aikana koulujen verkostoituminen kehittyi, samoin yhteistyö Tanssiteatteri Minimien kanssa. Peruskoulutuksessa oli mukana Pohjois-Karjalan tanssin läänintaiteilija, jonka kanssa käytiin keskusteluja vastaavan hankkeen käynnistämiseksi Pohjois-Karjalan läänissä. Sibelius-Akatemian koulutuskeskus suunnittelee ja hakee rahoitusta laajemman projektin toteuttamiseksi Kuopiossa.

Rahoitus: Sibelius-Akatemia, Tanssiteatteri Minimi.

Yhteystiedot: Johanna Keinänen, Tanssiteatteri Minimi, Suokatu 42/2, 70110 Kuopio, minimi@iwn.fi

11 K. H. Renlundin museo, Kokkola: Vionoja-seminaari, lastentapahtuma

Kumppanuus ja koulutus:

K. H. Renlundin museo järjestää vuosittain Vionoja-seminaarin. Sen aiheet kumpuavat Veikko Vionojan taiteen hengestä, jolle ovat ominaisia mm. rakennettu ympäristö, valo ja väri sekä hiljaisuus. Toiminnan yhteistyötahoja ovat Vionoja-säätiö, Keski-Pohjanmaan kulttuuriliitto, Keski-Pohjanmaan liitto, Keski-Pohjanmaan kesäyliopisto, Keski-Pohjanmaan konservatorio ja Keski-Pohjanmaan rahasto.

K. H. Renlundin museo järjestää myös vuosittain lastentapahtuman yhteistyössä Pietarsaaren museon kanssa. Kohderyhmänä ovat alle 12-vuotiaat lapset. Lastentapahtuman työpa-jatyöskentely perustuu elämykselliseen tekemiseen, joita ovat esimerkiksi varjoteatteri, tanssi, maalaaminen, keskustelu ja leikki. Suunnittelussa on mukana teatterin, kuvataiteen, musiikin ja tanssin ammattilaisia. Tapahtuma on kehittänyt yhteistyötä eri kulttuurilaitosten ja taiteilijoiden, koulujen, päiväkotien välillä sekä naapurikaupungin museon kanssa.

Innovaatiot: Lasten tapahtuma on alkanut 20 vuotta sitten ja kehittynyt ajan kuluessa muotoon, jonka sisällä on vapaus toteuttaa. Vionoja-seminaari on tapahtuma, joka kiinnostaa, keskusteluttaa ja on ajankohtainen.

Esteet: Toisinaan ulkopuoliset eivät näe lastenkulttuuritapahtumien tarvetta.

Haasteet: Vionoja-seminaarin laajentaminen maakunnalliseksi. Lasten tapahtuman jatkaminen ja kehittäminen.

Rahoitus: Yhteistyötahot.

Yhteystiedot: amanuenssi Paula Hyttinen, K. H. Renlundin museo, Pitkäsillankatu 39, 67100 Kokkola, paula.hyttinen@kokkola.fi, <http://www.kokkola.fi/museo>

12 Lapinlahden taidemuseo: näyttelyryhmäkurssi

Kumppanuus ja koulutus:

Lapinlahden taidemuseo järjesti yhteistyössä Ylä-Savon Perinnevaellushankkeen kanssa lukuvuonna 2003–2004 näyttelyryhmäkurssin Lapinlahden taidelukion opiskelijoille. Tavoitteena oli antaa opiskelijoille valmiuksia työskennellä näyttelyitä järjestävässä organisaatiossa ja tarjota tietoa kulttuurialan opinnoista ja työpaikoista. Kurssilla opiskelijoiden vastuualueina olivat (1) kontaktit näytteilleasettajaan, lehdistö ja dokumentointi, (2) näyttelyohjelman, kutsukortin ja julisteen valmistus, levitys ja postitus, (3) näyttelyn suunnittelu, rakentaminen, huolto ja purku, sekä (4) avajaisten järjestäminen. Kurssin järjestämisen taustalla oli tarve kehittää Lapinlahden taidelukion ja taidemuseon välistä yhteistyötä sekä saada nuoria käymään aktiivisemmin taidemuseossa.

Opetussuunnitelma: Kurssi on hyväksytty osallistujien lukio-opintoihin.

Innovaatiot: Kurssi eroaa muista vastaavista hankkeista siinä, että toiminta on pitkäjänteistä ja osallistuminen ajoittuu museon koko toimintavuodelle. Lapinlahdella tällainen yhteistyötoiminta on nyt käynnistymässä.

Esteet: Taidemuseon toiminnan yhteensovittaminen opiskelijoiden opiskeluaikataulun mukaiseksi vie aikaa ja vaatii joustoa näyttelytoiminnassa.

Haasteet: Toimintaa on tarkoitus jatkaa tulevina vuosina siten, että kurssia tarjotaan myös muiden oppilaitosten opiskelijoille. Luento-osuuksia kehitetään siten, että niille on mahdollista osallistua henkilöiden, jotka ovat kiinnostuneita Ylä-Savon museoiden toiminnasta tai haluavat kehittää omaa ammatillista osaamistaan (taiteilijat, museossa työskentelevät).

Rahoitus: Kurssi on mahdollistettu Halosten Museosäätiön oman näyttely- ja opetus-toiminnan rahoituksen puitteissa.

Yhteystiedot: Museonjohtaja Riitta Mäki, Lapinlahden taidemuseo, Suistamontie 3, 73100 Lapinlahti, riitta.maki@eemil.inet.fi

13 Mikkelin taidemuseo: taidekasvatusprojekti

Kumppanuus ja koulutus:

Mikkelin taidemuseon työpajatoiminta on aloitettu vuonna 2001. Tavoitteena on näyttelytoiminnan saavutettavuuden lisääminen ja taiteen kokemisen syventäminen taidetyöpajoissa. Mikkelin taidemuseo on tarjonnut säännöllistä työpajatoimintaa Mikkelin perusopetuksen oppilaille sekä esikoulun ja päivähoiton lapsille. Toiminta on ylittänyt ennakkoluulottomasti hallintokuntien väliset rajat: yhteistyöhön ovat osallistuneet sekä opetustoimi että museotoimi.

Tutkimus: Mikkelin kaupungin perusopetuksen opettajat Marja-Leena Bilund ja Sirpa Svahn-Kumpulainen toimivat työpajojen vetäjinä ja käyttävät niistä saatua aineistoa Jyväskylän yliopiston taidekasvatuksen laitokselle tehtävään lisensiaattityöhön.

Esteet: Oppilaiden kuljetukset kouluista tuottavat ongelmia, esimerkiksi rahoituksen osalta.

Innovaatiot: Hallintokuntien rajat ylittävä toiminta kaupungin sisällä, työpajatoiminta ja sovellettavat menetelmät ovat uutta.

Rahoitus: Mikkelin kaupunki, opetusministeriön valtionavustus 6 700 €.

Yhteystiedot: Anna-Maria Larikka, Mikkelin taidemuseo, Hallituskatu 8 E, 50100 Mikkeli, anna-maria.larikka@mikkeli.fi, <http://www.mikkeli.fi/museot>; Marja-Leena Bilund, Sirpa Svahn-Kumpulainen, Rantakylän yhtenäiskoulu, Kunnanmäki 1, 50160 Mikke-
li, marja-leena.bilund@mikkeli.fi

14 Porin taidemuseo, Taidetta Ympäri Ämpäri

Kumppanuus ja koulutus:

Taidetta Ympäri Ämpäri on Porin taidemuseon ja Porin kaupungin koulutusviraston yhteinen ympäristötaideprojekti, joka on alkanut vuonna 1999. Hankkeen yhteistyötahoina ovat olleet mm. Satakunnan ammattikorkeakoulun liiketalouden ja kuvataiteen yksiköt Kaanpäässä, Porin taidekoulu ja ammattitaiteilijoita. Hanke oli yksi Opetushallituksen käynnistämän valtakunnallisen Koulun ja kulttuuri yhteistyöohjelman (KOKU) 1998–2001 pilottihankkeista. KOKUn tavoitteena oli kehittää uusia toimintamalleja ja sisältöjä koulujen taide- ja kulttuuriopetukselle.

Taidetta Ympäri Ämpäri on ollut pitkäjänteistä yhteistyötä Porin taidemuseon ja Porin kaupungin koulutusviraston kanssa. Sen yhtenä syntyideana on ollut syventää taidemuseossa vieraillevien koululuokkien yhteistyötä museon kanssa. Projektin keskeisiä tavoitteita ovat oman fyysisen ja sosiaalisen elinympäristön havainnointi ja tutkiminen ympäristötaiteen keinoin. Projektissa on tuotu lapset, porilaiset koululaiset, yhteisön jäsenenä osaksi yhteistä elinympäristöä.

Oppilaiden omakohtainen taiteen tekeminen on tuotu ulos sekä koulu- että museoympäristöstä ja näkyviin yhteiseen elinympäristöön. Tutkimusmatkat taiteeseen ovat tapahtuneet taiteilijavierailuin, ekskursioin ja omalla tekemisellä. Taidetta Ympäri Ämpäri -ympäristötaideprojektin pedagogisina lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, taiteidenvälisyys ja moniaistisuus. Kaikessa toiminnassa korostuu yhdessä tekeminen: eri-ikäiset ja erilaisista ympäristöistä tulevat oppilaat toimivat yhdessä. Yhtä tärkeää kuin omakohtainen tekeminen on myös oppiminen toisten läheisyyteen.

Projektissa vierailevat taideopiskelijat ovat pääosin nuoria aikuisia. Mukana on tosin ollut eri-ikäisiä taiteilijoita. Toimintaan onkin tietoisesti haluttu liittää monenikäisiä ja monenlaisia toimijoita. Kun toimitaan yhdessä ja tehdään yhdessä, hämärtyy ajatus siitä, kuka opettaa ja ketä. Hierarkkinen malli opettajasta ja oppijasta häviää. Kaikilla on mahdollisuus esittää omia tulkintoja, ja niihin myös koko ajan rohkaistaan. Ei ole olemassa ainoata oikeata vastausta, ja aina edes ei synny valmista tuotosta, vaan kokeileminen ja tutkiminen – myös epäonnistuminen – on sallittua ja mahdollista.

Ryhmätyöskentely helpottaa syrjäänvetäytyvien lasten lähtemistä mukaan toimintaan ja antaa tärkeän tunteen mukana olemisesta. Ideoita synnytetään "lumipallotekniikalla": yh-

den ideasta syntyy toinen, sitä kehitellään ja jalostetaan. Tärkeää on toisen ihmisen ajatus-ten ja tekojen ymmärtäminen ja hyväksyminen. On haasteellista löytää yhteisymmärrys, mutta tärkeää on myös säilyttää omat henkilökohtaiset näkemykset ja mielikuvat, vaikka yhdessä toimitaankin. Yhdessä onnistuminen voi heijastua ympäristöön innostuneena aktiivisuutena ja kasvavana itseluottamuksena.

Jatkuvana haasteena projektissa on löytää uudenlaisia työvälineitä taiteen ja oppilaiden kohtaamiseksi tasavertaisena tapahtumana, joka aktivoisi heidän ajatusmaailmaansa. Taidemuseon museopedagoginen työ voi olla luonteva ja säännöllinen osa koulujen tekemää kulttuurikasvatustyötä, ei vain kuvataiteen vaan kaikkien oppiaineiden osana. Oppilaat tarvitsevat myös irtiottoja koulun arjen rutiineista ja mahdollisuuksia antaa vastauksia siten, että luovuus on sallittua.

Taidetta Ympäri Ämpäri -projektiin osallistunut luokanopettaja Raija Kuisma Vähärauman koulusta pitää taidemuseon museolehtorin roolia tällaisen projektin käynnistäjänä ja ylläpitäjänä välttämättömänä. Projektia vetävän ydinryhmän säännölliset ja kiinteät kokoontumiset ovat myös tärkeitä. Epäonnistumisia ei saa pelätä, vaan ne on hyväksyttävä osana tällaista työntekoa; saammehan tilaisuuden raottaa ovea ajatella toisin. Kuisman mukaan luovuus ajatuksina ja tekoina muodostanee tärkeän, välttämättömän osan tulevaisuuden maailman hyvinvoinnin kannalta ja pienikin murunen erilaisten vaihtoehtojen oivaltamista on äärimmäisen tärkeää yksilön ja yhteisön kannalta.

Ympäristötaidepäivä 17.5.1999, Yyterin hiekkarannalla Porissa, taiteilijavieraana Outi Heiskanen:

Hiekkarannalla työskentelyn teemana oli vapaasti soveltaen "jotain tai joku, joka on nous-
sut merestä ja jättänyt jälkensä rantaan." Materiaalina käytettiin kaikkea mahdollista rannalta löydettyä, luontoa kunnioittaen. Työskentely synnytti koululaisten itsenäisten ratkaisujen pohjalta joukon erilaisia teoksia, hiuksenhienoista hiekkapiirustuksista massiivisiin spiraaleihin ja "aallonmurtajiin". Taiteilija Outi Heiskanen kierteli rannalla keskustelemassa ja kommentoimassa.

"Koululaisten töissä on selkeää veistoksellisuutta ja myös itse tekemisen prosessi on hieno: täällä on mahdollista toteuttaa sitä tunneälyä, joka antaa ihmisille tasapainoa elämään. Me emme saa kadottaa yhteyttä luontoon, yksinkertaisiin asioihin, sillä kaikki me kuitenkin olemme yhteydessä luontoon haluammepa tai emme. Minä olen ollut täällä enemmän vastaanottajana kuin antajana. Mutta jonkun on myös katsottava – itse olen saanut nauttia siitä, että minun töitani katsotaan."

Saara Lykkeli 22.10.1999–, Mikkolan liikenneympyrä, Pori, taiteilijavieras Paula Salmela, satakunnan ammattikorkeakoulun liiketalouden ja kuvataiteen yksikkö:

Saara Lykkeli -teos tehtiin perusteellisesti pienoismallia myöten ja kaikki projektiin osallistuneet 75 oppilasta tekivät omat luonnoksensa, joiden pohjalta Paula Salmela ideoi teoksen hyväksyttäväksi lopulliseen muotoonsa. Saara Lykkeli -teos koostuu 49:stä oppilaiden keltaiseksi maalaamasta ostoskärrystä, jotka on sijoitettu liikenneympyrän kehälle, ympyrän keskus on nurmikkoa.

Teoksen yleisilmeeseen vaikuttavat vuodenaikojen vaihtelut väreineen. Liikenneympyrän läheisyydessä sijaitsevat erilaiset ostoskeskukset ovat inspiroineet tekijöitä, jotka haluavat teoksellaan herättää myös ajatuksia tämän päivän ostoskulttuurista. Saara Lykkeli -teoksen

julkistamisen yhteydessä performanssitaiteilija Helinä Hukkataival toteutti yhdessä pienen koululaisryhmän kanssa performanssin, jossa pureuduttiin negatiivisten mielentilojen vaikutukseen sosiaalisessa ympäristössämme.

Opetussuunnitelma: Taidetta Ympäri Ämpäri on voitu liittää osaksi eri aineiden opetusta. Projektin toimintaa halutaan kehittää ja mallintaa siten, että se on hyödynnettävissä monilla tahoilla toimintamallina koulun ja museon välisenä yhteistyönä ja toiminnan piiriin pyritään saamaan kattavasti kaikkia halukkaat porilaiset koulut.

Innovaatiot: Projektissa on tuotu vahvasti esiin lapset yhteisömmen jäseninä, osana yhteistä elinympäristöämme. Koululaisten toiminta, muun muassa omakohtainen taiteen tekeminen, on tuotu ulos sekä koulu- että museoympäristöstä ja näkyviin yhteiseen elinympäristöön.

Haasteet: Kehittää ja mallintaa projektin toimintaa siten, että se on hyödynnettävissä monilla tahoilla yhtenä toimintamallina museon ja koulujen välisestä yhteistyöstä. Toiminnan piiriin pyritään saamaan mukaan kaikki halukkaat porilaiset koulut.

Rahoitus: KOKU-projektin pilottihankkeena Opetushallitus, lisäksi 2001 ja 2003 taiteen keskustoimikunta ja Porin taidemuseo.

Yhteystiedot: Mirja Ramstedt-Salonen, Porin taidemuseo, Eteläranta. 28100 Pori, mirja.ramstedt-salonen@pori.fi, <http://www.pori.fi/art/satakunta/pori/>

15 Saarijärven museo: Saarijärven seutukunnan kuvataiteen tallennus-, tutkimus- ja näyttelytoimintayhteistyö sekä Saarijärven tietopankki

Saarijärven museon, Mannilan taidesäätiön sekä Beda, Katri ja Aune Heralan säätiön tavoitteena on taidemuseotoiminnan perustaminen paikkakunnalle ja kuvataiteen harrastuksen, taiteilijoiden ja taidemuseotoiminnan tukeminen. Yhteistyössä on luotu seutukunnallinen perustiedosto ja peruskokoelmat sekä tuettu merkittäviä näyttelyitä paikkakunnalle. Taidenäyttelyitä on suunnattu myös kouluille.

Innovaatiot: On luotu yhteistoimintamalli, jolla on turvattu laadukas ja merkityksellinen taidemuseotoiminta 10.000 asukkaan kaupungissa.

Esteet ja haasteet: Säätiöiden tukimahdollisuudet vaihtelevat vuosittain rahastotuottojen mukaan.

Haasteet: Sitoa yhteistyöhön uusia tahoja, mm. Tapperien taideseura.

Rahoitus: Säätiöiden tuki kunnalliselle museolle ja taidehankintoihin vuosittain 15 000–25 000 €.

* * * * *

Saarijärven museon, kirjaston ja atk-toimen hankkeen tavoitteena on ollut Saarijärveä koskevan keskeisten aineistojen saaminen käyttöön Internethakujärjestelmän avulla. Hank-

keen avulla on toteutettu muun muassa paikallishistoriakurssi yhteistyössä Saarijärven lukion historian opiskelijoiden kanssa.

Rahoitus: Opetusministeriö n. 12 000 €.

Yhteystiedot: Kari Kotilainen, museonjohtaja, PL 13, Herajärventie 2, 43101 Saarijärvi, kari.kotilainen@saarijarvi.fi, <http://saarijarvi.fi/museo>, <http://saarijarvenseutukunta.fi>

16 KulturÖsterbotten, Vasa: Framtidsminne

Kamratskap och utbildning:

Projektet Framtidsminnen genomförs under åren 2003–2005 med KulturÖsterbotten vid Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur som huvudman och i nära samarbete med Österbottens museum. Samarbetsparter är också kommunernas kulturansvariga och Svenska Yrkehögskolans fotolinje. Målgruppen är invånare i kommunerna, grundskolor och hembygd föreningar.

Huvudmålsättning:

- Att fördjupa den lokala medvetenheten hos unga människor i Svenska Österbotten och stöda deras lokala och regionala identitet. I detta arbete vill man särskilt betona kulturmiljöaspekter och lyfta fram moderna element i det svenskösterbottniska byggnadsarvet.
- Att stöda de svenskösterbottniska hembygdsföreningarnas och skolornas samarbete och därmed stöda skapandet av nya former för hembygdsarbete.

Höstterminen 2003:

Hembygds- och museiföreningarna och grundskolorna i Svenska Österbotten, dvs. sexton medlemskommuner, inbjuds att delta i projektet. I varje deltagande kommun anordnas en kampanj på temat Finn ett Framtidsminne. Kampanjen går ut på att aktivera invånarna att välja ut ett lokalt 1900-talsobjekt som borde "K-märkas". Kampanjen arrangeras och koordineras av KulturÖsterbotten i samarbete med de kommunala kulturansvariga tjänstemännen i varje deltagande kommun. Kampanjen riktar till alla invånare, men huvudmålgruppen är de hembygds- och museiföreningar som deltar i projekt Framtidsminnen och kommunens skolor.

KulturÖsterbotten har fått in omkring 2500 svar, en stor del av dem har lämnats in av elever i de över 50 skolor som deltagit i insamlingen. Vilka platser och byggnader har då svenskösterbottningarna utsett till framtidsminnen? Variationen är stor, bland landmärkena ryms allt från officiella kulturmiljöer som kyrkor och stadshus till simhallar och bensinstationer. Mötesplatserna har förändrats från väggkorningar och mjölkbryggor till caféer och sportplaner. Framtidsminnena representerar allt från traditionell byggnadskultur till ny arkitektur, både sådant vi kallar fult och sådant vi uppfattar som vackert.

Vårterminen 2004:

Förteckningen över framtidsminnen skapar basen för en regional fotoutställning. Utställningen produceras av KulturÖsterbotten i samarbete med elever och lärare vid Svenska Yrkehögskolan i Nykarleby. Fotoutställningen synliggör projekt Framtidsminnen och stöder skolornas och hembygdsföreningarnas kommande gemensamma dokumentation kring ortens egna framtidsminnen.

Höstterminen 2004:

Fotoutställningen visas i Vasa Konsthall hösten 2004. Skolornas och hembygdssamfundarnas dokumentationssamarbete kring ett framtidsminne inleds på valda orter. Planering inleds av lokal-tv-film kring ett urval framtidsminnen, i samarbete med lokal-tv-stationer, Förbundet Finlandssvensk Lokal-tv r.f., Mediahuset vid Åbo Akademi, hembygdssamfundningar och skolor. I höst 2004 ordnar KulturÖsterbotten också ett framtidsminnesseminarium för lärare.

Vårterminen 2005:

Fotoutställningen sänds på turné till kommunerna i Svenska Österbotten. Lämpliga utställningslokaler är t. ex. bibliotek, gallerier, kommundagstugor och stadshus. Planeringen av lokal-tv-film kring ett urval framtidsminnen fortsätter. Inspelningsarbetet inleds på olika håll. Hembygdssamfundningarna och skolorna deltar som centrala aktörer.

Höstterminen 2005:

Fotoutställningen sänds på turné till andra regioner. Lokal-tv-filmerna färdigställs i samarbete mellan lokal-tv-föreningar, Mediahuset vid Åbo Akademi, hembygdssamfundningar och skolor. Filmerna visas i lokal-tv, varefter en gemensam mönstring av filmerna görs i samarbete med Förbundet Finlandssvensk Lokal-tv r. f.

Läroplan: Det lokala kulturarvet diskuteras i grundskolorna inom ett flertal ämnen.

Forskning: Framöver kommer resultatet att vara en omfattande källa för den lokala historieforskningen. Projektet har en referensgrupp med representanter för alla aktörer, den sammankommer regelbundet, mellanrapporter görs varje år.

Innovativt: Tänkesättet kring det framtida kulturarvet.

Hinder och svårigheter: Beviljande av extern finansiering.

Finansiärer: Årligen KulturÖsterbotten 34 000 €, Svenska kulturfonden 20 000 €, UndMin (ansökan) 4 000 €.

Kontaktinformation: Vivan Lygdbäck, KulturÖsterbotten, Handelsplanaden 23 A, 65100 Vasa, vivan.lygdback@svof.fi; Projektledare Heidi Hummelstedt, heidi.hummelstedt@svof.fi, <http://www.svof.fi/framtidsminnen>

17 Stadsbiblioteket Jakobstad: Runebergsveckan

Kamratskap:

Kulturbyrån och Stadsbiblioteket i Jakobstad organiserar årligen (2004 var den 14. året) Runebergsveckan – Runeberginviikko, i februari under en vecka där 5.2, Runebergs födelsedatum, ingår. Målgruppen är stadens invånare med omnejd. Samarbetsparter är Jakobstads museum och stadens skolor. Arbetsgrupp, bestående av kultursekreterare, bibliotekarie och lärare, planerar veckans innehåll.

Centrala mål är att bjuda stadens invånare i alla åldrar på kulturellt och litterärt program med professionella författare, konstnärer och föreläsare. Runebergsveckans tema varierar

varje år. Det är mycket positivt att träffa omtalade konstnärer i verkligheten och ta del av deras tankar och det är viktigt för båda språkgrupperna.

Innovativt: Nya teman varje år.

Finansiärer: Staden Jakobstad 18 372 €.

Kontaktinformation: Monica Borg-Sunabacka, Stadsbiblioteket i Jakobstad, PB 74, 68600 Jakobstad, monica.borg-sunabacka@jakobstad.fi, <http://www.fredrika.net/jakobstad>

18 Stadsbiblioteket Jakobstad: Äventyr i ord – Sananjalkaseikkailu: Skrivarläger för ungdomar

"1 hem vid havet
1 hög glada ungdomar
några författare
och bibbamänniskor
28 hinkar tålamod
1 helsjö regnvatten
4 lådor glädje (i jättstorlek)
200 m kreativitet
Vispa alla ingredienser. Strö på pappersark och pennor.
Frys i 5 dagar. Njut!
...och njöt, det gjorde vi!"

Kamratskap och utbildning:

Stadsbiblioteket i Jakobstad i samarbete med Seinäjoen maakuntakirjasto ordnade en skrivarläger Äventyr i ord – Sananjalkaseikkailu 5.–9.9.2001. Samarbetsparter var Eteläpohjanmaan liitto, Pohjanmaan taidetoimikunta, Seinäjoen koulutoimisto, Utbildningsverket i Jakobstad samt högstadieskolorna och gymnasierna i Jakobstad och Seinäjoki.

Centrala målet var att ungdomar får jobba med skrivande tillsammans med professionella författare. Målgrupperna var finsk- och svenskspråkiga ungdomar i åldern 13–17 år från Jakobstad och Seinäjoki. Modell har tagits från Sverige, där man inom biblioteksvärlden har en lång erfarenhet av att arrangera skrivarläger för ungdomar.

Stadsbiblioteket i Jakobstad (Monica Borg-Sunabacka) planerade programmet och kontaktade de medverkande i samråd med Seinäjoen maakuntakirjasto (Marja-Leena Mäkelä), som fungerade också som lägrets ledare. Ungdomar värvades på respektive ort. Medverkande konstnärer var Cannie Möller, författare, Kari Levola, kirjailija, Göran Sjöholm skådesspelare, regissör och Markku Hukari, seikkailuohjaaja.

Konsten att skriva, formulera sig på sitt modersmål både i tal och skrift är något som många ungdomar vill utveckla. Professionell hjälp av aktiva kända författare och andra konstutövare är en viktig inspirationskälla. Fördomar om pakkoruotsi och tvångsfinska behöver ruskas om. Viktigt för svenskspråkiga ungdomar som lever enspråkigt är att inse det positiva att lära sig finska. Finskan är inte bara ett jobbigt skolämne. Ungdomarna från Seinäjoki blev i sin tur påminda om att "vanligt folk" talar svenska vid kusten.

Hinder och svårigheter: Svårt att få medel för regelbunden verksamhet.

Innovativt: Modell har tagits från grannlandet Sverige, där man inom biblioteksvärlden har lång erfarenhet av att arrangera skrivarläger för ungdomar

Finansiärer: Svenska kulturfonden 20 000 mk, Etelä-Pohjanmaan liitto 10 000 mk, Pohjanmaan taidetoimikunta 7 000 mk, Seinäjoen koulutoimisto 5 000 mk, Utbildningsverket i Jakobstad 2 000 mk.

Kontaktinformation: Stadsbiblioteket i Jakobstad, PB 74, 68600 Jakobstad, monica.borg-sunabacka@jakobstad.fi

19 Lapin maakuntakirjasto, Rovaniemen maalaiskunnan kirjasto, Lapin taidetoimikunta: Kirjoja ja varjoja historiasta - tietokirjavinkkausprojekti

Kumppanuus ja koulutus:

Kirjoja ja varjoja historiasta -tietokirjavinkkaushankkeen toteuttivat Lapin maakuntakirjasto, Rovaniemen maalaiskunnan kirjasto, Lapin taidetoimikunta 1.5.2002–31.12.2003. Hankkeen kohderyhmänä olivat alakoulun 5.–6.-luokkalaiset. Hankkeeseen osallistui Rovaniemen kaupungista Keskustan ja Rautavitikan koulut ja Rovaniemen maalaiskunnasta Syväsenvaaran koulu, yhteensä viisi luokkaa.

Kirjavinkkaus (ruots. *bokprat*, engl. *booktalk*.) on tullut Suomessa käyttöön 1990-luvulla, ja näkyvimmin asiaa on esitellyt Marja-Leena Mäkelä Seinäjoen kaupunginkirjastosta erilaisilla kursseilla ja teoksessaan "Kirjavinkkari". Kirjavinkkauksen päämääränä on herättää kuulijoissa kiinnostus kirjaan ja oivallus kirjan sopivuudesta itselle. Kirjavinkkaus on menetelmä, joka avaa ja elävöittää kirjaa juuri sen verran, että potentiaalinen lukija kiinnostuu siitä.

Kirjavinkkaus muistuttaa lähinnä kerrontaa, se ei ole siis kirja-arvostelu tai kirja-analyysi. Kirjavinkkausta on käytetty enimmäkseen lasten ja nuorten parissa tehdyssä työssä, ja tekijöinä ovat olleet yleisten kirjastojen työntekijäryhmät. Menetelmä sopii hyvin myös koulussa käytettäväksi ja voi tuoda paljon uutta perinteiseen koulun ja kirjaston yhteistyöhön.

Kirjoja ja varjoja historiasta -hanke lähti liikkeelle halusta esitellä sellaista lasten ja nuorten tietokirjallisuutta, jota voisi hyödyntää uusien työskentelymenetelmin koulun oppikirjojen rinnalla. Aihealueeksi valittiin historia ja aiheet antiikin Kreikan ajasta keskiaikaan. Kirjastossa koottiin aikakausista kirjapaketteja, jotka sisälsivät tietokirjallisuuden ohella myös aiheeseen liittyviä satuja, historiallisia romaaneja ja kuvakirjoja. Oppilaat kävivät tutustumassa kirjastoon ja kirjastotyöhön sekä harjoittelivat käyntien yhteydessä tiedon etsimistä tietokannoista ja Internetistä.

Kirjavinkkaus tehtiin kouluilla. Oppilaat hyödynsivät esiteltyä kirjallisuutta opiskelussaan ja työstivät erilaisia tekstejä esitelmistä tarinoihin ja kertomuksiin. Tässä vaiheessa Lapin taidetoimikunnan nukketeatterin läänintaiteilija Leila Peltonen aloitti varjoteatterin työpajat kouluissa. Työpajatyöskentelyn tavoitteena oli syventää ja tehdä eläväksi varjoteatterin keinoin koulun oppikirjojen ja kirjastojen kirjavinkkauksen antamaa tietoa ja mielikuvia

kustakin historiallisesta aikakaudesta. Läänintaiteilija Peltonen työskenteli kunkin ryhmän kanssa 16–20 tuntia. Helmikuussa 2003 järjestettiin yhteinen aamupäivä, jonka aikana oppilaat esittivät omat esityksensä toisilleen.

Tietokirjavinkkaus-hankkeeseen liittyivät myös kirjailijavierailut kouluille. Kirjailija Raili Mikkanen kertoi historiallisen nuortenromaanin kirjoittamisesta. Kirjailija Harri István Mäki ja kuvittaja Jukka Lemmetty kertoivat yhteistyöstään ja kirjan syntyprosessista.

Keskeiset tavoitteet Kirjoja ja varjoja historiasta -hankkeessa olivat

1) kirjastojen näkökulmasta:

- koota monipuolinen tietopaketti tietystä historiallisesta aikakaudesta opiskelun tueksi
- esitellä aihealueeseen sopivaa, lapsille ja nuorille suunnattua kauno- ja tietokirjallisuutta
- löytää työskentelytapa ja malli, joita voi soveltaa myös muihin aihekokonaisuuksiin
- tutustuttaa lapset ja nuoret kirjastosta löytyvään monipuoliseen ja -muotoiseen aineistoon
- tutustuttaa lapset ja nuoret tiedonhankintaan.

2) koulujen näkökulmasta:

- tutustua valitun historiallisen aikakauden elämään
- etsiä tietoa erilaisista lähteistä
- hyödyntää vinkattua aineistoa oman tekstin tuottamisessa
- oppia ryhmätyön perusteet
- valmistaa ja esittää muille varjoteatteriesityksiä.

3) työpajojen näkökulmasta:

- syventää ja tehdä eläväksi nukketeatterin keinoin koulun oppikirjojen ja kirjastojen kirjavinkkauksen antamaa tietoa ja mielikuvia kustakin historiallisesta aikakaudesta
- tukea oppilaiden yhteistyötä ja sosiaalisia taitoja yhteisen päämäärän saavuttamiseksi.

Kirjoja ja varjoja historiasta -hanke mahdollisti aiempaa laajemman ja pitkäaikaisemman yhteistyön kulttuuri- ja opetustoimen kanssa. Oppilaat pääsivät perehtymään opiskeltavaan aihekokonaisuuteen monipuolisesti: tutkimalla oheismateriaalia, työstämällä se pohjalta omia tekstejään sekä luomaan omat varjoteatteriesityksensä. Varjoteatterityöpajat veivät aikaa ja olivat työllistäviä sekä palkitsevia. Yhteistyö jatkuu uudessa muodossa ja uudessa hankkeessa (Elävät tarinat – Barentsin lasten nukketeatteriprojekti).

Tutkimus: Kirjoja ja varjoja historiasta -hankkeesta tehtiin loppuraportti. Kaustisen kirjaston kirjastonhoitaja Kanerva Peltoniemi on tehnyt kirjavinkkauksesta tutkimuksen vuoden 2001–2002 aikana opetusministeriön avustuksen turvin.

Innovaatiot: Uusien toimivien yhteistyömuotojen ja -tapojen löytäminen omalla alueella.

Haasteet: Yhteistyö jatkuu uudessa muodossa uudessa projektissa. Elävät tarinat on Barentsin nukketeatteriverkoston (BPN) suunnittelema projekti, jonka päämääränä on luoda oman paikkakunnan eläviä tarinoita nukketeatteriesityksiksi. Tavoitteena on myös ke-

hittää samalla yhteistyötä koulun, museon, kirjaston ja vierailevien nukketatteritaiteilijoiden kanssa.

Rahoitus: Opetusministeriö 4 000 €.

Yhteystiedot: Helena Kokko, Lapin maakuntakirjasto, Jorma Etontie 6, 96100 Rovaniemi, helena.kokko@rovaniemi.fi

20 Suomen Nuorisokirjallisuuden instituutti, Tampere: Kirjakori

Kumppanuus:

Suomen nuorisokirjallisuuden instituutti on vuonna 1978 perustettu valtakunnallinen lasten- ja nuortenkirjallisuuden tallennus-, tiedotus- ja tutkimuskeskus sekä alan erikoiskirjasto Tampereella. Instituuttia ylläpitää kannatusyhdistys, jossa on sekä henkilö- että yhteisöjäseniä. Instituutti tallentaa lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja siihen liittyvää tutkimusta sekä arkistoi alkuperäisaineistoja.

Kirjakori-hanke on toiminut vuodesta 2000 ja sen toimintamuotoina ovat kahden päivän seminaari ja kuukauden mittainen kirjanäyttely, jossa esitellään lasten- ja nuortenkirjallisuutta – kuvakirjoja, lastenromaaneja, nuortenromaaneja, runoutta, sarjakuvia ja tietokirjoja. Yhteistyötahoina hankkeessa ovat eri säätiöt, esimerkiksi vuonna 2002 toteuttamista tuki Suomen kirjastosäätiö. Kirjakori 2002 koostui suomalaisten kustantajien, oma- ja pienkustantajien instituuttiin lahjoittamista kirjoista. Toiminnan kohderyhmänä ovat kirjastonhoitajat, opettajat, opiskelijat, tutkijat ja koululaiset.

Tutkimus: Suomen Nuorisokirjallisuuden instituutti huolehtii vuodesta 2000 toimineen Nuorisokirjallisuuden tutkijaverkoston käytännön järjestelyistä. Verkostohanketta on rahoittanut Suomen Akatemia vuosina 2000–2002. Tutkijaverkoston tavoitteena on kehittää lasten- ja nuortenkirjallisuuden tutkimusta, vahvistaa tieteellistä yhteistyötä sekä edistää yliopistojen tutkijoiden välisiä yhteyksiä ja tiedonkulkua.

Innovaatiot: Eri kohderyhmien kohtaaminen.

Esteet: Kaikkia kiinnostuneita ei voitu mahduttaa mukaan.

Haasteet: Jatkaa toimintaa.

Rahoitus: Kirjakori-hanketta on rahoittanut Suomen Nuorisokirjallisuuden instituutti ja apurahojen antajat, kokonaisbudjetti vuonna 2002 ja 2003 noin 7 000 €.

Yhteystiedot: Suomen Nuorisokirjallisuuden instituutti, Puutarhakatu 11 A, 33210 Tampere, sni.johtaja@sci.fi

21 Jyväskylä Sinfonia: Sukellus sinfoniaorkesterin äänimaailmaan – sinfoniaorkesteri musiikkikasvattajana

Koulutus: Jyväskylä Sinfonia on järjestänyt vuodesta 1993 konsertteja ja työpajoja lapsille ja nuorille esikoululaisista lukio-opiskelijoihin Keski-Suomen alueella. Alueellisesti toiminta on merkittävää ja saanut hyvää palautetta alueen kouluilta ja kunnilta.

Innovaatiot: Jyväskylä Sinfonia on ensimmäisiä orkestereita Suomessa, jolla on yhteistyötä koulujen kanssa.

Haasteet: Kehittää toimintaa edelleen: tällä hetkellä meneillään projekti Vertti, musiikillinen nero seikkailee kouluilla.

Rahoitus: Jyväskylä Sinfonia ja kunnat.

Yhteystiedot: Jyväskylä Sinfonia, Puistokatu 2 A, 40100 Jyväskylä, jkl-sinfonia@jkl.fi, <http://www.jyvaskylasinfonia.fi>

5 Alueelliset taidetoimikunnat

1 Kaakkois-Suomen taidetoimikunta: Sarjakuva tutuksi maaseudun lapsille

Kumppanuus: Kaakkois-Suomen taidetoimikunta, läänintaiteilija Antonio Altarriba ja sarjakuvataiteilija Ville Pirinen ovat toteuttaneet sarjakuvatyöpajoja maaseutukouluille 3.9–4.12.2003. Kohderyhmänä olivat alakoulun oppilaat.

Esteet: Maaseudulla on paljon yhdistettyjä luokkia: kun vanhemmat lapset jaksavat piirtää ja tarinoida, pienemmät väsyvät. Ikäryhmät pitää huomioida koulutuksessa.

Innovaatiot: Taiteilijoille on erittäin tärkeää toimia yhdessä eri tahojen kanssa. Maaseutukoulujen opettajat olivat erittäin innostuneita toiminnasta, jolle on ominaista välitön vuorovaikutus taitelijoiden ja lasten välillä.

Haasteet: Rahoituksen turvaaminen.

Rahoitus: Kaakkois-Suomen taidetoimikunta, taiteen keskustoimikunta.

Yhteystiedot: Antonio Altarriba, Satamatie 19, 53100 Lappeenranta, antonio.altarriba@pp.inet.fi

2 Pohjois-Kymenlaakson kansanmusiikkiviikko "Kymenlaakso Folk 2004" (Kaakkois-Suomen taidetoimikunta)

Kumppanuus:

Kaakkois-Suomen taidetoimikunta sekä Kouvolan, Kuusankosken, Anjalankosken, Jaalan, Valkealan, Elimäen ja Iitin kuntien kulttuuritoimet toteuttavat 25.–31.10.2004 Pohjois-Kymenlaakson kansanmusiikkiviikon "Kymenlaakso Folk 2004". Tapahtuman kohderyhmänä ovat kansanmusiikin ammattilaiset, harrastajat ja kuuntelijat. Tavoitteena on saada

kansanmusiikki erityisesti päiväkodin lasten kokemuksiin ja yleisesti tarjota suurelle yleisölle mahdollisuus kansanmusiikin kuulemiseen Kymenlaaksossa.

Haasteet: Pyritään saamaan kansanmusiikki osaksi kymenlaaksolaista kulttuuri-identiteettiä.

Rahoitus: Kaakkois-Suomen taidetoimikunta ja kunnat.

Yhteystiedot: Jouni Sjöblom, jouni.sjoblom@eslh.intermin.fi

3 Etelä-Karjalan kansanmusiikkitapahtuma, Imatra (Kaakkois-Suomen taidetoimikunta)

Kumppanuus:

Kaakkois-Suomen taidetoimikunta ja Imatran seudun musiikki-instituutti järjestävät vuosittain syksyisin Etelä-Karjalan kansanmusiikkitapahtuman yhteistyössä Eteläkarjalaisten Nuorisoseurojen Liiton, Lappeenrannan musiikkiopiston ja Imatran kaupungin kanssa. Kohderyhmänä tapahtumalla ovat kansanmusiikin ammattilaiset ja harrastajat. Tavoitteena on antaa kansanmusiikin koulutusta, lisätä kansanmusiikin tunnettavuutta ja kerätä perinnettä.

Haasteet: Toimintaa kehitetään jatkuvaksi.

Rahoitus: Kaakkois-Suomen taidetoimikunta, Imatran seudun musiikki-instituutti.

Yhteystiedot: Jouni Sjöblom, jouni.sjoblom@eslh.intermin.fi

4 Alkupisteet – Starting Points – taiteidenvälinen yhteisöteatterityöpaja (Lapin taidetoimikunta)

Kumppanuus ja koulutus:

Lapin taidetoimikunta, Barentsin nukketeatteriverkosto ja Pohjoismainen ministerineuvosto (Network North 2002) järjestivät kesä-lokakuussa 2002 taiteidenvälisenä yhteisöteatterityöpajana Alkupisteet – Starting Points ohjaajinaan englantilaisen Welfare State International -yhteisöteatteriryhmän taiteilijat ja yhteistyötahona Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta. Hankkeen kohderyhmänä olivat Barentsin alueen ammattitaiteilijat (nukketeatteri, tanssi, teatteri, musiikki, kuvataiteet).

Welfare State International -ryhmä on esimerkki isojen nukkejen käytöstä taiteelliselta ja yhteisölliseltä pohjalta ponnistavasta työskentelystä. Ryhmän periaatteena on opettaa ihmisille yhteisön omien juhlien rakentamiseen tarvittavia tarpeellisia taitoja, jotka ovat nopeasti katoamassa mekanistisesta yhteiskunnasta. Toiminnan perustana on laaja ilmaisuasteikko ja epäkonventionaalinen materiaalin käyttö: vesi, tuli, jää ja muut erilaiset kokeilevat materiaalit yhdistyvät veistotaiteeseen, nukketeatteri performanssiin, musiikkiin ja tanssiin. (Hiltunen 1998, Lapin yliopisto, taiteiden tiedekunta)

Hankkeen teemana oli "lapsen syntyminen ja nimen antaminen lapselle". Lappilaisen kulttuurin osalta teemaan liittyviä perinteitä ja käytäntöjä tutkivat neljä Lapin yliopiston taidekasvatuksen laitoksen opiskelijaa. He haastattelivat muun muassa Lapissa pitkään toimineita kättilöitä ja perehtyivät aihetta koskeneeseen kirjallisuuteen. Kansainväliset osallistujat toivat teemaan oman kulttuurinsa näkökulman.

Welfare State International -yhteisöteatteriryhmän kuuden taiteilijan johdolla luotiin yhdessä osallistujien kanssa installaatioita, pieniä teatteriesityksiä ja uusia, yhteisöllisiä, teaterinomaisia seremonioita. Erityisesti kiinnitettiin huomiota nukketeatterin ja varjoteatterin taiteidenvälisiin menetelmiin. Lisäksi vierailevat taiteilijat esittelivät luennoin, videoin ja diakuvin muissa maissa toteuttamiaan vastaavia projekteja.

Hanke kutsui Barentsin nukketeatteriverkoston toimintaan mukaan myös muiden taiteenalojen ammattilaisia. Nukketeatteritaiteilijat ja muiden alojen taiteilijat kohtasivat ja jakoivat ideoitaan huippuammattilaisten vetämässä työpajassa. Toiminnassa pidettiin palkitsevimpana ja tekijöilleen innovatiivisena uusia taiteidenvälisiä yhdistelmiä ja kokeiluja ja niiden soveltuvuutta yhteisön arkipäivään sekä nukketeatterin monipuolisten keinojen esittäytymistä eri taidealueiden kansainvälisille ammattilaisille.

Suurin este oli toiminnassa alkuinformaation vaikeus: tieto ei ensin kohdannut asiasta kiinnostuneita. Myös viipyvät rahoituspäätökset loivat jännitystä. Barentsin nukketeatteriverkoston tulevaisuuden tavoitteena on tehdä yhteinen kansainvälinen ammattiproduktio.

Opetussuunnitelma: Monet osallistuneista taiteilijoista olivat oman alansa opettajia, ja tietotaito siirtyy heidän opetukseensa ja opetussuunnitelmaansa.

Tutkimus:

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan opiskelijat osallistuivat hankkeeseen osana omaa, tiedekunnan ohjaamaa opiskeluaan. Työpajaa edeltänyt taustakartoitus, ja itse työpaja dokumentoitiin huolellisesti, dokumentoinnista vastasivat opiskelijat. Huolellinen ennakkovalmistelu ja yhteydenpito vieraileviin taiteilijoihin varmisti sen, että lyhyehkön työpajakajon aika käytettiin tehokkaasti ja monipuolisesti.

Hankkeesta julkaistiin projektiselostus Lapin yliopiston www-sivuilla. Työpajan vaiheista valmistettiin CD-ROM, jota osallistujat voivat käyttää apuna omassa opetustyössään. Osallistujat arvioivat työpajan eri vaiheet oman työnsä näkökulmasta. Lisäksi he vastasivat noin neljä kuukautta työpajan jälkeen jatkokyselyyn, jossa kartoitettiin sitä, miten kukin oli ottanut käytännön työssään soveltanut tai kehittänyt tämän työpajan oppeja ja kokemuksia.

Innovaatiot: Yhteisötaiteen uudet taiteidenväliset yhdistelmät ja niiden erinomainen soveltuvuus yhteisön arkipäivään. Eri kansallisuuksia edustaville eri taiteenalojen ammattilaisille tuli tutuksi nukketeatterin monipuoliset keinot.

Esteet: Alkuinformaation kohdennus: kuinka tavoittaa kiinnostuneet?

Rahoitus: Pohjoismainen kulttuurirahasto, NordScen, British Council, Lapin taidetoimikunta, Rovaniemen kaupunki, yhteensä 50 000 €, josta pohjoismaisen rahoituksen määrä oli 70 %.

Yhteystiedot: Leila Peltonen, Lapin taidetoimikunta, PL 8278, 96101 Rovaniemi, leila.peltonen@artslap.fi

5 Elävät tarinat – Barentsin lasten nukketeatteriprojekti, Rovaniemi (Lapin taidetoimikunta)

Kumppanuus ja koulutus:

Elävät tarinat – Barentsin lasten nukketeatteriprojekti on Lapin taidetoimikunnan, Kalixin Pohjola-Nordenin, Barentsin nukketeatteriverkoston ja Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan yhteinen hanke ajalla 5.1–31.10.2004.

Projektin kohderyhmänä ovat 9–13-vuotiaat koululaiset. Hankkeessa on mukana 11 koululuokkaa Barentsin alueelta: kaksi Ruotsista, neljä Suomesta (joista yksi on Saamenmaasta), kolme Norjasta ja kaksi Venäjältä, yhteensä mukana on noin 200 lasta.

Elävät tarinat on lasten ja nuorten nukketeatterikulttuuria ja kansainvälistä vuorovaikutusta tukeva projekti, jonka tavoitteena on

- herättää eloon näyttämölle pohjoisten alueiden omaa tarinaperinnettä ja historiaa lasten silmin nähtynä
- antaa lapsille mahdollisuus luoda itse nukketeatteriesityksiä käsikirjoituksesta alkaen, ja tämän käytännön tekemisen kautta herättää kiinnostus nukketeatteritaiteeseen niin tekijänä kuin kokijana
- luoda kunkin paikkakunnan kulttuurilaitosten aikuisille toimijoille käytännön yhteistyömalleja lastenkulttuurin kehittämiseksi omalla paikkakunnalla
- antaa sekä lapsille että heidän kanssaan työskenteleville aikuisille elämys muiden kulttuurien näkökulmista yhteiseen teemaan.

Kullakin paikkakunnalla projektin toteuttajana on työryhmä, joka muodostuu yhden koululuokan oppilaista ja heidän opettajastaan, paikkakunnan kirjaston tai museon edustajista sekä vierailevasta nukketeatteritaiteilijasta. Toimijat, jotka tulevat mukaan hankkeeseen, ovat tiedossa hankkeen alkaessa. Suuri osa hankkeeseen osallistuvien tahojen edustajista otti osaa hankkeen suunnitteluseminaariin Kalixissa, Ruotsissa 12.–14.9.2003. Seminaarin annettiin myös tietoa koulutyöskentelyyn soveltuvista nukketeatteritekniikoista ja etsittiin kunkin paikkakunnan työryhmille sopivat työskentelytavat ja aikataulut keväälle 2004.

Koko hankkeelle valittiin yhteinen teema ja lapset tutkivat teemaa oman opettajansa sekä kirjaston ja museon työntekijöiden opastuksella. Perehtymisjakson jälkeen lapset kirjoittivat teemasta omia tarinoitaan, joista muokattiin nukketeatteriesitysten käsikirjoitukset. Lapset valmistivat itse oman opettajan ja vierailevan nukketeatteritaiteilijan ohjauksessa esityksen nuket ja lavasteet ja harjoittelivat esitykset näyttämölle. Esityspaikkoina kullakin paikkakunnalla ovat oma koulu, kirjasto ja/tai museo.

Työskentely tapahtuu niin paljon kuin mahdollista koululuokkien varsinaisen koulupäivän aikana luokan omaan opetussuunnitelmaan sovitettuna. Nukketeatteritaiteilijat työskentelivät kunkin ryhmän kanssa noin 40 oppituntia. Oppilaat työskentelivät opettajansa johdolla tarpeen mukaan myös itsenäisesti. Jokainen luokka dokumentoi omaa työskentelyään valokuvaamalla tai videoimalla, koulussa käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Kunkin luokan ja ohjaajien kokoamasta kuva- ja tekstiaineistosta valmistetaan kokonaisuus, jota voidaan käyttää laajemminkin koulujen taideopetuksessa opetusmateriaalina. Aineisto liitetään myös loppuraporttiin.

Kuntien eri kulttuuritoimijoiden (koulu, kirjasto, museo, nukketeatteritaiteilijat) yhteistyö syveni yhteisessä käytännön tekemiseen pohjaavassa projektissa, ja itä–länsi-suunnassa tapahtuva pohjoisten alueiden kansainvälinen yhteistyö konkretisoitui. Innovatiivista pro-

jektissa oli näin suuren oppilasryhmän perehdyttäminen nukketeatteritaiteen ja -taitojen käyttöön ilmaisumuotona sekä toisten kulttuurien kohtaaminen tarinoiden kautta ja yhteisten kokemusten jakaminen yhteisellä "nukketeatterikielillä". Projektista saatuja kokemuksia hyödynnetään Lapin taidetoimikunnan lastenkulttuurin kehittämistoiminnassa.

Opetussuunnitelma: Hankkeen dokumentoinnista saatua materiaalia hyödynnetään uusissa opetussuunnitelman yhteyksissä.

Rahoitus: Pohjoismainen kulttuurirahasto (Nordisk Kulturfond), Lapin taidetoimikunta, kunnat, joista oli mukana koululuokkia, yksityisiä sponsoreita, yhteensä n. 60 000 €, josta 60 % oli Pohjoismaisen kulttuurirahaston rahoitusta.

Innovaatiot: Suuren koululaisryhmän perehdyttäminen nukketeatteritaiteen ja -taitojen käyttöön ilmaisumuotona. Toisten kulttuurien kohtaaminen tarinoiden kautta ja yhteisten kokemusten jakaminen yhteisellä nukketeatterin kielellä.

Esteet: Lopputapahtumaan tulevat koululaiset saapuvat Rovaniemelle hyvin pitkien matkojen päästä, mikä aiheuttaa paljon käytännön järjestelyjä ja melkoisia kustannuksia. Venäläisten osallistujien viisumi- ym. järjestelyt ovat huomattavasti monimutkaisempia kuin pohjoismaisten osallistujien.

Haasteet: Projektista saatuja kokemuksia hyödynnetään Lapin taidetoimikunnan lastenkulttuurin kehittämistyössä.

Yhteystiedot: Läänintaiteilija Leila Peltonen, Lapin taidetoimikunta, leila.peltonen@artslap.fi; Sari Sulasalmi, sari.sulasalmi@artslap.fi, <http://www.artslap.fi/suomi/projektit.htm>

6 Lapin taidetoimikunta: Lapin lastenkulttuuriportaali

Kumppanuus:

Lapin lastenkulttuuriportaaliin kootaan keskitetysti tietoa Lapin lastenkulttuuripalveluista ja -toiminnoista ja esitellään taustoja, toimijoita ja tapahtumia. Portaali on suunnattu lappilaisille lastenkulttuuritoimijoille, lastenkulttuurista kiinnostuneille, lastenkulttuuritapahtumista ja -toimijoista tietoa etsiville ja palveluiden käyttäjille, esimerkiksi lapsille ja lasten vanhemmille. Kehittämissuunnitelmana on lisätä lastenkulttuuriportaaliin lasten omia kuvia ja tarinoita.

Haasteet: WWW-sivuja kehitetään niin, että sivuille lisätään lasten omien töiden esittelyä kuvien ja tarinoiden muodossa.

Rahoitus: Taiteen keskustoimikunta, lastenkulttuurin erityisavustus 3 000 €.

Yhteystiedot: Läänintaiteilija-tuottaja Sari Sulasalmi, PL 8278, 96101 Rovaniemi sari.sulasalmi@artslap.fi, <http://www.artslap.fi/lastenkulttuuri>

* * * * *

(Muita kulttuuriportaaleita: mm. www.kultus.fi, www.muikku.net, www.kulttuuri.net)

7 Lapset ja askeleet, Kainuu ja Koillismaa (Oulun läänin taide-toimikunta)

Kumppanuus ja koulutus:

Lapset ja askeleet -projekti toteutettiin vuonna 2003, ja sen kohderyhmänä olivat yhdeksän kunnan alakoulun oppilaat. Projekti oli kolmivaiheinen: Ensimmäisessä vaiheessa Oulun läänin lasten ja nuorten kulttuurin läänintaiteilija Kirsi Saastamoinen ja KM Erja Maaranto toteuttivat luovan tanssin työpajat kuntien kouluissa. Toisessa vaiheessa oppilaat valmistivat oman taidepäivän työpajojen ja kuopiolaisen Tanssiteatteri Minimim Let's play love -tanssiteoksen teemojen pohjalta. Kolmannessa vaiheessa Tanssiteatteri Minimi vieraili kouluilla ja oppilaat esittivät myös omia tuotoksiaan.

Opetussuunnitelma: Toiminta sisällytetään opetussuunnitelman aihekokonaisuuksien toteuttamiseen.

Tutkimus: KM Erja Maaranto on kerännyt tietoja oppilaiden kokemuksista kyselylomakkeella.

Innovaatiot: Lasten ja taiteilijoiden toiminnallinen yhteistyö.

Esteet: Alussa ilmenneet ennakkoluulot luovaa tanssia kohtaan voitettiin toiminnalla.

Rahoitus: Oulun lääninhallitus, koulujen omavastuu 400 €.

Yhteystiedot: Nilonkankaan koulu, Ulla Parviainen, Katekeetantie 3 H, 93600 Kuusamo, ulla.parviainen@kuusamo.fi; läänintaiteilija Kirsi Saastamoinen, Harjukatu 35 as 1, 87150 Kajaani, kirsi.saastamoinen@pp.inet.fi

8 Ristijärven Nuori Teatteri -koulutustapahtuma (Oulun läänin taide-toimikunta)

Kumppanuus ja koulutus:

Ristijärven Nuori Teatteri -koulutustapahtuman kohderyhmänä ovat 13–25-vuotiaat teatterin tekemisestä kiinnostuneet ristijärveläiset nuoret. Hanketta on toteutettu yhteistyössä Oulun läänin taidetoimikunnan, Ristijärven Kulttuuritapahtuma ry:n, Ristijärven kunnan, opetusministeriön ja paikallisten yritysten kanssa. Koulutustapahtuma on järjestetty seitsemän kertaa.

Tavoitteena on ensinnäkin opastaa teatterin tekemisestä kiinnostuneita, pienellä paikkakunnalla asuvia nuoria alalle monipuolisella ja korkeatasoisella opetuksella. Toiseksi tavoitteena on kannustaa paikkakuntalaisia yhdessä tekemiseen. Vuosittain järjestetään kymmenen päivän mittainen Nuori Teatteri -koulutusjakso, joka on hankkeen keskeisin osa. Lisäksi talvikaudella valmistetaan ammattilaisen ohjaamana Talviproduktio, jossa on mukana noin kaksikymmentä pääasiassa ristijärveläistä nuorta. Talviproduktio esitetään Ristijärvellä, Kajaanissa ja sopimusten mukaan muualla.

Kouluttajina ovat toimineet Esa Pakarinen Jr Helsingistä, Timo Reinikka Oulun kaupunginteatterista, Heikki Törni Kajaanin kaupunginteatterista, freelance -näyttelijä Markku

Toikka sekä läänintaiteilija Kirsi Saastamoinen Oulun läänistä. Ristijärven 1 700 asukkaan kunnalle Ristijärven Nuori Teatteri -koulutustapahtuma on mahdollistanut nuorten mielekkään teatteriharrastuksen. Kehittämistavoitteena on vakituisen projektisihteerin saaminen toimintaan.

Innovaatiot: Koulutustapahtuma on korkealaatuinen koko Suomea ajatellen. Kouluttajina toimivat ammattinäyttelijät sekä Oulun läänin läänintaiteilija.

Esteet: Toiminnan edistämiseksi tarvittaisiin vakituinen projektisihteerin vähintään 10 kuukaudeksi vuodessa.

Haasteet: Ohjaajista pyritään luomaan noin 10 henkilön ryhmä, joka vaihtelee Nuori Teatteri -koulutustapahtuman kouluttajaryhmänä.

Rahoitus: Opetusministeriö, Ristijärven kunta, Oulun läänin taidetoimikunta, yhteensä 23 000 €.

Yhteystiedot: Piritta Salmela, Irmantie 5 D 13, 90560 Oulu, pisalmel@jippii.fi, nuoriteatteri@ristijarvi.fi

9 Tarinat kiertoon, Seinäjoki (Pohjanmaan taidetoimikunta)

Kumppanuus ja koulutus:

Pohjanmaan taidetoimikunta ja Seinäjoen taidehalli aloittivat vuonna 2002 Tarinat kiertoon -projektin, jonka tavoitteena oli luovuuden edistäminen kuva- ja sanataiteen keinoin. Projektin tavoitteena on elvyttää ja tallentaa rikasta pohjalaista tarinaperinnettä keräämällä paikallishistoriaan liittyviä tarinoita, kehittelemällä uusia yhteistyömuotoja koulujen, paikallisten kulttuuri-ihmisten ja museoväen välille sekä innostamalla uuden tuottamiseen paikallistuntemuksen pohjalta. Projektinvetäjänä toimii Marja-Leena Mäkelä Seinäjoelta.

Koulujen ja museoiden välille pyritään luomaan pitkäaikaista yhteistyötä. Tarinoita voidaan hyödyntää kouluissa esimerkiksi monitaiteellisena opetusmateriaalina tai juhlien innoittajana. Lapset voivat kerätä tarinaperintöä vanhemmiltaan ja isovanhemmiltaan, ja siten koulujen ja kotien välistä yhteistyötä voidaan tehdä elävämmäksi. Museoiden kanssa tehtävä yhteistyö tarjoaa mahdollisuuden oppilastöiden näytteille asettamiseen ja antaa lapsille myönteisiä mielikuvia museosta.

Etelä-Pohjanmaan kuvataidekoulujen ja peruskoulujen sekä lukioiden 12–18-vuotiaille kuvataiteen harrastajille tarjottiin mahdollisuus tuoda jyrätettyyn näyttelyyn enintään kolme taideteosta, joiden aiheena oli vanhemmilta tai isovanhemmilta kuultu tarina. Työt koottiin Seinäjoen taidehalliin Tarina kiertää -näyttelyksi, ja teoksiin tutustuneet oppilasryhmät kertoivat havaintojensa perusteella oman tarinansa. Tarinan kertomista ohjasi projektityöntekijä Marja-Leena Mäkelä.

Innovaatiot: Lasten luovuus ja innostus.

Esteet: Joidenkin aikuisten vähättelevät asenteet lasten ja nuorten töitä kohtaan.

Haasteet: Toteuttaa sana- ja kuvataiteen katselmus sekä seikkailutyöpajoja.

Rahoitus: Seinäjoen taidehalli, Pohjanmaan taidetoimikunta, Seinäjoen kaupunki.

Yhteystiedot: Liisa Kukkula, Upankatu 3, 60100 Seinäjoki,
liisa.kukkula@seinajoki.fi, <http://www.seinajoki.fi/taidehalli>; marja-leena.makela@kirmakka.inet.fi

10 Majakkaperävaunu-lastenkulttuuriprojekti, Pohjois-Karjala (Pohjois-Karjalan taidetoimikunta)

Kumppanuus ja koulutus:

Pohjois-Karjalan taidetoimikunta järjesti syksyllä 2003 pohjoiskarjalaisille taiteilijoille Majakkaperävaunu-lastenkulttuuriprojektin ideakilpailun, jossa haettiin pienimuotoisia, lapsille suunnattuja kiertue-esityksiä ja työpajakokonaisuuksia sekä Majakkaperävaunu-projektin tunnusta. Valitut kiertue-esitykset lähtivät kiertueelle kyläkouluihin keväällä 2004. Tavoitteena oli viedä lastenkulttuuria väljästi asutun Pohjois-Karjalan eri puolille paikkoihin, joissa lapsilla ei muuten ole etäisyyksien ja vähäisen tarjonnan vuoksi mahdollisuutta osallistua kulttuuritarjontaan yleisönä tai sen tekijänä.

Majakkaperävaunu-lastenkulttuuriprojektien kohderyhmäksi valittiin viisi alakoulua: Kuuksenvaaran koulu Ilomantsista, Villalan koulu Kesälahdelta, Ylikylän koulu Nurmekselta, Sotkuman koulu Polvijärveltä ja Uudenkylän koulu Värtsilästä. Taiteilijoiden Sini Haapalinnan, Pia Lindyn ja Jouni Kopsen "Tanssipuuskia"-työpajakokonaisuus keskittyi luovaan liikkeeseen, improvisointiin ja elävään musiikkiin.

Taiteilijoiden Miika Nuutisen, Laura Porasen ja Samuli Männistön "Maailman suurin pieni sirkus" sisälsi sirkustaiteen historian kerrontaa vuorovaikutteisen esityksen ja työpajan kautta. Läänintaiteilija Laura Pylkkänen ja kuvataiteilija Eeva Riikonen esittelivät ennakkoon Majakkaperävaunua kohdekouluilla ja esittelyyn liittyi tanssiesitys "Paperipersoona". Esittelykiertoa koululle jaettiin ennakkotehtäviä vierailuja varten ja järjestettiin pieni lämmittelytyöpaja.

Majakkaperävaunu-kilpailuun osallistuneista ehdotuksista ja työryhmistä kootaan kuntien käyttöön esittelykansio, jota voi hyödyntää lastenkulttuurin edistämistyössä. Kansioon kootaan tietoja alueen taiteilijaryhmistä ja heidän tekemisistään niin, että kunnat voivat jatkossa olla suoraan yhteydessä taiteilijoihin ja tilata tarpeittensa mukaan räätälöityä, korkeatasoista ja ammattitaitoista lastenkulttuuria.

Haasteet: Aktivoida kuntia ja kouluja jatkamaan lastenkulttuurin edistämistä kiertueen jälkeenkin.

Rahoitus: Taiteen keskustoimikunta 10 000 €.

Yhteystiedot: läänintaiteilija Laura Pylkkänen, projektisihteeri Eeva Riikonen,
laura.pylkkanen@islh.intermin.fi, eeva.riikonen@islh.intermin.fi

11 Valoa latoon -taidekasvatusprojekti, Kuopio (Pohjois-Karjalan taidetoimikunta)

Kumppanuus ja koulutus:

Pohjois-Savon taidetoimikunta toteutti kahdeksan alueensa peruskoulun kahdeksannen luokan oppilaille Valoa latoon -kulttuurikursseja yhteistyössä Kuopion kaupunginteatterin, Kuopion korttelimuseon, Tanssiteatteri Minimien, Varkauden teatterin ja Lastenkulttuurikeskus Lastun kanssa. Kulttuurikurssit edustivat eri taiteenaloja ja olivat laajuudeltaan 12–38 tuntia. Jokaiseen kurssiin sisältyi taiteilijan vetämä työpajajakso ja vierailukäyntejä taidelaitoksiin. Oppilaat työskentelivät kurssilla sekä taiteilijan että oman opettajansa kanssa. Toimintaa aiotaan jatkaa sekä kehittää yhteistyötä ja koordinaatiota koulujen, taidelaitosten ja taiteilijoiden välillä.

Esteet: Koulujen ulkopuolisen instituution on vaikea saada tietoa eteenpäin koulujen sisällä. Koulujen, taidelaitosten ja taiteilijoiden välillä tulisi olla koordinaattori.

Haasteet: Hyvin alkanutta yhteistyötä taide- ja kulttuurilaitosten kanssa tiivistetään. Uusien kurssien suunnittelussa hyödynnetään pilottihankkeesta kertyneitä kokemuksia.

Rahoitus: Taiteen keskustoimikunta 6 000 €, Pohjois-Savon taidetoimikunta.

Yhteystiedot: Pohjois-Savon taidetoimikunta, läänintaiteilija Johanna Sorjonen, Kuningankatu 15, 70100 Kuopio, johanna.sorjonen@nic.fi

6 Kolmannen sektorin toiminta

1 Livonsaaren kyläyhdistys, Askainen: Livonsaari kirjaksi, tiedoksi, hyödyksi

Kumppanuus:

Livonsaaren kyläyhdistyksen tavoitteena on tehdä kirja Livonsaaren historiasta. Yhteistyötahoina ovat historioitsija Markku Lehto, Varsin Hyvä ry, Maakuntamuseo, Askaisten kunta sekä kyläläiset.

Innovaatiot: Lukurinkityöskentely, jossa kyläläiset lukevat tekstiä sisällön ja kieliasun osalta.

Rahoitus: Varsin Hyvä ry 2 000 €.

Yhteystiedot: Jatta Vikström, Vesalantie 40, 21180 Livonsaari, jatta.vikstrom@dnaInternet.net

2 Tantt Tuvas -projekti, Etelä-Pohjanmaa

Kumppanuus:

Tanssija Hanna Mäkelän, tanssija Saira Reiniön ja musiikkiteatteriopiskelija Tiina Mäkelän Tantt Tuvas -projektin tavoitteena on avartaa käsityksiä eteläpohjalaisuudesta, tanssitaiteesta, esityksestä ja esiintymisestä. Pyrkimyksenä on luoda uusia foorumeita ja yhteistyömahdollisuuksia taiteen ja koulumaailman kohtaamiseksi olemassa olevien toimintamallien rinnalle. Tavoitteena on toteuttaa monitaiteista taidekasvatusta, pohtia eteläpohjalaisuutta työpajoissa ja antaa mahdollisuus omaan kokemukselliseen tekemiseen.

Työskentelyyn kuuluu oma taiteellinen työ, tanssiteatteriesitys, purkutyöpaja sekä mahdollisesti kokemuksellinen työpaja. Toiminnan kohderyhmänä ovat Etelä-Pohjanmaan lukiolaiset ja yhteistyötahoina Etelä-Pohjanmaan lukiot. Toiminta on alkanut vuonna 2004, ja

sille on haettu rahoitusta Etelä-Pohjanmaan kehittämisrahastosta, kulttuurirahastosta ja taidetoimikunnalta.

Innovaatiot: Uudet foorumit ja yhteistyömahdollisuudet taiteen ja koulumaailman kohtaamiseksi olemassa olevien toimintamallien rinnalla.

Esteet: Yhteistyökumppaneiden ja rahoituksen hankkiminen.

Haasteet: Tehdä Tantt Tuvas -projektin jälkeen teos, jossa lukiolaiset esiintyisivät itse.

Yhteystiedot: Hanna Mäkelä, Vanhankartanontie 45, 02920 Espoo, tanssihanna@yahoo.com

3 Taiteen tyttäret, Hankasalmi

Kumppanuus ja koulutus:

Hankasalmen Maatalousnaisten Taiteen tyttäret -maalauspiiri on toiminut vuodesta 1988. Maalauspiiri on järjestetty yhteistyössä OK-opintokeskuksen kanssa, ja sen kohderyhmänä ovat emännät. Maalauspiirissä opiskellaan öljyvärimaalausta. Töitä on esitelty näyttelyissä, ja niistä on julkaistu myös kuvateos.

Innovaatiot: Toiminta on saanut yleistä huomiota televisiossa ja lehdistössä. Se on ollut tekijöilleen merkityksellistä ja tehnyt myös Hankasalmea tunnetuksi.

Yhteystiedot: Vieno Kalliola, Iisakintie 143, 41520 Hankasalmi

4 Kassandra ry, Helsinki

Kumppanuus:

Kassandra ry:n toiminnan tavoitteena on saattaa monikulttuurisuus ja monikulttuurinen taide luonnolliseksi ja arvostetuksi osaksi suomalaista elämää ja valtavirtakulttuuria. Kassandra ry järjestää taidetyöpajoja monikulttuurisille lasten, nuorten ja naisten ryhmille. Työpajojen vetäjinä on pääosin uussuomalaisia taiteilijoita ja taitajia. Lisäksi toimintaan kuuluvat monikulttuuriset tapahtumat, luennot ja ohjelmatoimisto.

Työpajoissa ja kulttuuritilaisuuksissa ovat kohdanneet kanta- ja uussuomalaiset ihmiset, jolloin ennakkoluulot hälvenevät helpommin ja ymmärrys toista kohtaan lisääntyy. Kassandra ry:n yhteistyötahoja ovat Helsingin kaupungin kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa sekä kulttuurikeskukset Vuotalo ja Stoa, Kallahden nuorisotalo ja Itä- Helsingin päivähoitoalue.

Innovaatiot: Yhdistyksen koko toiminta on innovatiivista, sillä yhdistys on ainoa laatuun Suomessa.

Esteet: Ennakkoluulot, rasismi ja rahoituksen puute.

Haasteet: Hyväksi havaittuja toimintamuotoja jatketaan ja kehitetään sekä laajennetaan toimintaa mahdollisuuksien mukaan, lisäksi haetaan uusia yhteistyökumppaneita ja pyritään hakeutumaan EU:n (Equal/Urban) rahoituksen piiriin.

Rahoitus: Opetusministeriö, RAY, KULKE.

Yhteystiedot: Tiina Laukkanen, Iso Roobertinkatu 44, 00120 Helsinki, tiina.laukkanen@kassand.net, <http://www.kassand.net>

5 Työryhmä LUX, Helsinki: hyvyyden pohtiminen sadun ja taidekasvatuksen keinoin

Kumppanuus:

Työryhmä LUX ja musiikkikoulu Musike on toteuttanut yhteistyössä peruskoulujen ja lukioiden kanssa Keravalla musikaali-satubaletin "Peikko Pux ja Valon salaisuus" vuonna 2003. Tavoitteena toiminnassa on kokonaisvaltainen taidekasvatus ja taide-elämyksen luoman kokemuksen pohjalta sisäisen maailman tutkiminen. Teoksen myötä tutkitaan sisäisiä ristiriitoja ja niiden vaikutusta yksilön valintoihin sekä vastuuta omista valinnoista. Työskentelytapana on alustus sadusta, esityksen seuraaminen sekä esityksen ja sadun pohjalta tapahtuva kirjallinen, kuvallinen ja draamallinen lasten oma työskentely.

Innovaatiot: Vallitsevan arvomaailman kyseenalaistaminen, rakentavien vastausten etsintä ahdistukseen ja sisäiseen kaaokseen

Esteet: Yhteiskunnan vallitsevat arvot, jotka eivät aidosti arvosta lasten ja nuorten emotionaalista kehitystä.

Haasteet: Toiminnan laajentaminen.

Rahoitus: Uudenmaan taidetoimikunta, 3 000 €.

Yhteystiedot: Anu Raines-Krzywacki, Sörnäisten rantatie 1 c 41, 00530 Helsinki, anuraines@hotmail.com

6 Kuvataidepiiri Sateenkaari, Humppila

Kumppanuus:

Humppilan vapaa-aikatoimen ja 4H-yhdistyksen kuvataidepiirin Sateenkaaren tavoitteena on järjestää lapsille ja nuorille laadukasta kuvataideopetusta Humppilassa. Työskentely tapahtuu kerhotoimintana ja opetustunteja on 15–18 viikossa, ryhmiä on kuudesta kahdeksaan kappaletta. Toiminnan kohderyhmänä ovat 5–16-vuotiaat lapset ja nuoret. Kuvataidepiiri Sateenkaari on taiteen perusopetusta ja toiminta on aloitettu vuonna 1995.

Innovaatiot: Lasten ja nuorten korkeatasoinen luova työ.

Esteet: Kaikkia uusia välineitä tai tekniikoita ei voi ottaa opetukseen mukaan, koska ne ovat kalliita hankkia ja käyttää. Oppilaiden osallistumismaksujen nostaminen on kuitenkin hankalaa.

Haasteet: Jatkaa toimintaa ja löytää rahoitusta.

Rahoitus: Toimintaa rahoittavat Humppilan vapaa-aikatoimi ja osallistujat itse. Toiminta tarvitsi kehittämistyölleen lisää rahoitusta voidakseen laajentaa opetuksen määrää ja monipuolisuutta.

Yhteystiedot: Kirsi Alastalo, Kisakuja 2, 31640 Humppila, kirsi.alastalo@humppila.fi
7 Haihatus-kesänäyttely, Joutsa

Kumppanuus:

Haihatus-kesänäyttely järjestettiin ensimmäisen kerran viisi vuotta sitten, ja näyttelyn suojelijana oli taiteilija M. A. Numminen. Haihatus on nykykansantaiteen ja nykytaiteen yhteisnäyttely, joka kerää vuosittain noin 2 000 kävijää. Keskeisenä tavoitteena näyttelyssä on kuvataiteen esittely lokeroimatta sekä kannustaminen taiteen tekemiseen ja kokemiseen. Haihatus-kesänäyttely on huomioitu Joutsan kunnan markkinoinnissa kulttuuri- ja matkailuhankkeena.

Innovaatiot: Nykykansantaiteen ja nykytaiteen yhteisnäyttely.

Esteet: Puutteet rahoituksessa.

Haasteet: Kehittää erilaisia kulttuuritapahtumia näyttelyn yhteyteen.

Rahoitus: Paikallisten yritysten sponsorituki, oma rahoitus.

Yhteystiedot: Merja Metsänen, Jousitie 70, 19650 Joutsa, haihatus@haihatus.net, <http://www.haihatus.net>

8 Jalasjärven nuorisoseurat: luovuus- ja kielikylpykerho

Kumppanuus:

Jalasjärven Nuorisoseurat ja Jalasjärven Nuorisoseurapiiri ry järjestivät 1997–1998 luovuus- ja kielikylpykerhoja 3–7-vuotiaille yhteistyössä Jalasjärven kunnan ja Jalasjärven aikuiskoulutuskeskuksen kanssa. Tavoitteena oli tutustua ilmaisuliikunnan ja draamapedagogiikan metodein englannin kieleen. Haja-asutusalueelle oli hyvin arvokasta saada ohjaajia, joilla on vankka ammattitaito (toinen ohjaajista on äidinkieleltään englanninkielinen).

Innovaatiot: Haja-asutusalueella toteutettu englannin kielikylpy monipuolisilla, luovaan ilmaisuun perustuvilla menetelmillä.

Esteet: Rahoituksen loputtua toimintamahdollisuuksia ei ole ollut, koska ammattitaitoisia ohjaajia ei ole voitu palkata.

Rahoitus: Toimintaa rahoittivat Seinänaapureiden kehittämissyhdystys, Leader (98 360 mk), viisi nuorisoseuraa (20 000 mk) ja Jalasjärven kunta (7 000 mk). Rahoituksen loputtua toimintamahdollisuuksia ei ole ollut, koska ammattitaitoisia ohjaajia ei ole voitu palkata.

Yhteystiedot: Päivi Hautala, Björkenheimintie 4 B 17, 60200 Seinäjoki, paivi.hautala@jalasjarvi.fi

9 Marakatit, Länsi-Afrikan traditionaalista rumpumusiikkia soittava lasten djembe-yhtye, Jyväskylä

Kumppanuus:

"Djembe ei tunne ikärajoja – sitä voivat soittaa lapset, nuoret, aikuiset ja vanhukset. Sen sointi on ainutkertainen ja jokainen djembe on yksilö, käsityönä tehty. Alkeet on helppo oppia ja yksinkertaisia rytmejä on alusta alkaen hauska soittaa yksin tai ystävien kanssa ryhmässä. Lasten keskuudessa djemben soitto on saavuttanut suurta suosiota."

Marakatit-yhtye pyrkii osoittamaan rytmin tärkeyden ja rytmin hyvän vaikutuksen elämään ja näyttää, että myös lapset pystyvät soittamaan ja esiintymään yhdessä. Soittaminen on hyvä ja kehittävä harrastus ja tuo musiikin ja rytmin kautta sisältöä elämään. Yhtye on perustettu vuonna 2002, ja sen yhteistyötahoja ovat Jyväskylän kaupunki ja MusaPörssi.

Haasteet: Tehdä toimintaa tunnetuksi koko maassa.

Yhteystiedot: Börje Brandt, Viitaniementie 15 d 39, 40720 Jyväskylä, <http://www.cc.jyu.fi/~jbrandt/marakatit.htm>

10 Jyväskylän NMKY ry: musiikkileikkikoulu 3–6-vuotiaille, pianokerhot

Kumppanuus:

Jyväskylän NMKY ry järjestää yhteistyössä NMKY-liiton, Jyväskylän kaupungin ja seurakunnan kanssa musiikkileikkikoulutoimintaa 3–6-vuotiaille sekä pianokerhoja 7–12-vuotiaille.

Innovaatiot: Lasten luovuus ja innostuneisuus.

Yhteystiedot: Jyväskylän NMKY ry, Puistotori 4, 40100 Jyväskylä

11 Jyväskylän orkesterin ystävät ry, Jyväskylä

Kumppanuus:

Jyväskylän orkesterin ystävät ry:n toiminnan tavoitteena on Jyväskylä Sinfonian tukeminen ja esittävän säveltaiteen toimintamahdollisuuksien kehittäminen Jyväskylässä. Yhdistys järjestää tilaisuuksia, joissa jäsenet pääsevät tapaamaan orkesterin jäseniä ja seuraamaan orkesterin toimintaa. Yhdistys järjestää myös konserttimatkoja muualle Suomeen ja palkitsee omassa nimikkokonsertissaan vuoden orkesterimuusikon. Oman kaupungin orkesterin ja soittajien nostaminen esille tuo orkesterin lähemmäksi ja tutummaksi tavallisille kaupunkilaisille sekä antaa konserttikävijöille uusia elämyksiä.

Esteet: Yhdistys on koko toimintansa ajan tukenut konserttitalon rakentamista Jyväskylään, mutta päätöstä ei ole kaupungissa saatu aikaan.

Haasteet: Lisätä yhteistyötä muiden kaupunkien ystävähdistysten kanssa.

Rahoitus: Yhdistyksen jäsenmaksut.

Yhteystiedot: Kati Rinne, Roninmäentie 5, 40500 Jyväskylä/ PL 75 40101 Jyväskylä, <http://www.co.jyu.fi/jyvorkyst>, <http://www.jyvaskylasinfonia.fi>

12 Jyväskylän rintamaveteraanit ry: lauluryhmä

Jyväskylän Rintamaveteraanien lauluryhmä on toiminut vuodesta 1978. Tavoitteena on saada kulttuurista virkistystä lauluharrastuksesta.

Yhteystiedot: Juho Vuoristo, Jyväskylän Rintamaveteraanit ry, Kirkkotie 1, 40200 Jyväskylä, veteraanipiiri.jkl@luukku.com

13 Jyväskylän Sana-Sepot ry: runokahvitoiminta

Kumppanuus ja koulutus:

Jyväskylän Sana-Sepot ry:n lausuntaryhmä järjestää Kahvila Katriinassa kerran kuukaudessa runokahvitoimintaa. Tavoitteena on tehdä tunnetuksi yleisölle kirjallisuutta, runotaidetta, tehdä lausuntataiteesta helposti tavoitettavaa sekä tarjota lausujille esiintymistilaisuuksia. Lausuntaryhmän koulutuksen on järjestänyt Jyväskylän työväenopisto, joka rahoittaa ohjaajan palkan ja tarjoaa harjoitustilat.

Innovaatiot: Oppimisen ilo, taiteellisen tason edistyminen ja jatkuva kouluttautuminen esiintyessä.

Esteet: Lehti-ilmoittelu on kallista, joten tiedotus tehdään jakamalla ilmoituksia kirjas-toille ja kouluille.

Haasteet: Jatkaa toimintaa.

Yhteystiedot: Seija Nykänen, Polttolinja 29 B 17, 40520 Jyväskylä, seija.nykanen@jklmlk.fi

14 Nuorten Keski-Suomi ry, Jyväskylä: koululaisten ja opiskelijoiden liikunnan ja kulttuurin suur tapahtuma Toukofest

Kumppanuus:

Nuorten Keski-Suomi ry järjestää yhteistyössä nuoris- ja liikuntajärjestöjen, Tanssikoulu Saran, Jyväskylän kaupungin kulttuurisen nuorisotyön, oppilaitosten ja Osuuskauppa Keskimaan kanssa koululaisten ja opiskelijoiden liikunnan ja kulttuurin tapahtumaan nimeltä Toukofest. Toiminta on aloitettu vuonna 1994, ja siihen osallistuu vuosittain 6 000–9 000 nuorta.

Toiminnan tavoitteena on tukea koulujen työtä luomalla kanava koulujen väliselle yhteistyölle ja esiintymisille, lisätä lasten ja nuorten liikunnan ja kulttuurin harrastamista, kouluttaa nuoria tapahtuman järjestämiseen ja tarjota nuorille oppimis- ja osallistumiskokemuksia.

Tapahtuman yleisjärjestelyistä vastaavat nuoret, jotka työskentelevät yhdessä yli puolen vuoden ajan aikuisten ohjauksessa. Taiteenlajeista ovat edustettuina tanssi, musiikki, sanataide, valokuvaus ja videotaide, näiden lisäksi esillä on eri liikuntalajeja.

Opetussuunnitelma: Tapahtuma toimii väylänä, jonka kautta voi tuoda esiin koulun opetussuunnitelman mukaisesti opittuja taitoja.

Tutkimus: Tapahtuman järjestelijänuorten oppimiskokemuksista on tehty vuonna 1999 pro gradu -työ "Luokkahuoneesta projektiksi".

Innovaatiot: Tapahtuman järjestävät nuoret, jotka saavat aikuisilta ohjausta. Nuoret työskentelevät yhdessä noin 8 kuukauden ajan, ja heillä on päärooli tapahtuman erilaisissa tehtävissä.

Esteet: Suurin ongelma on ollut rahoituksen projektimaisuus, joka luo epävarmuutta tulevaisuudesta.

Haasteet: Kehittää toimintaa entistä monipuolisemmaksi, syventää yhteistyötä eri tahojen kanssa sekä saada tapahtuma vielä enemmän osaksi koulujen opetussuunnitelmia.

Rahoitus: Jyväskylän kaupungin avustus vuosittain 2 500–5 000 €, lisäksi yksittäisiä rahoituksia (Länsi-Suomen lääninhallitus, Keski-Suomen liitto), osanottomaksut.

Yhteystiedot: Eeva-Liisa Tilkanen, Nuorten Keski-Suomi, Rautpohjankatu 10, 40700 Jyväskylä, eeva-liisa.tilkanen@nuksu.inet.fi, eeva-liisa.tilkanen@pp.inet.fi

15 Trubaduuri-lauluntekijä Leena Pyylampi, Jyväskylä: musiikkiohjelma

Kumppanuus: Muusikko Leena Pyylammen tavoitteena on tuoda esille omaa laulel-mamusiikkia. Hän on säveltänyt lauluja sekä aikuisille että lapsille. Yhteistyötahoina hä-nellä ovat yritykset, museo, lääninkirjailija, kulttuuritoimi ja kaupungin eri toimijat.

Haasteet: Tuottaa laadukasta musiikkiohjelmaa keskisuomalaisille.

Yhteystiedot: Leena Pyylampi, Kangaskatu 4, 40630, www.leenapyylampi.net

16 Kulttuuriklubi SIPERIA, Jyväskylä

Kumppanuus ja koulutus:

Kulttuuriklubi Siperia on nuorten omaehtoista taide- ja kulttuuriharrastamista tukeva toi-mintaympäristö ja -malli. Nuorten kulttuuriklubi Siperia toimii monitaiteellisena kohtaus-paikkana 10–29-vuotiaille nuorille. Se tarjoaa hyvät tilat musiikki-illoille, teatteriesityksil-le ja eri alojen työpajoille. Työpajoja järjestetään sekä ammattitaiteilijoiden että kokenei-den harrastajien johdolla. Työpajatila on myös kaikkien harrastajien vapaassa käytössä.

Jyväskylän kaupungin kulttuurinen nuorisotyö (kaupungin, seurakuntien ja järjestöjen tekemä nuorisotyö) on tehnyt ostopalvelusopimuksen kulttuuriklubi Siperian ja siitä vas-taavan yhdistyksen Väristys ry:n kanssa. Ostopalvelu toteutetaan suoraan ruohonjuurita-solta ja toimijatasolla on yhteys kaupunkiorganisaatioon ja monipuolisiin verkostoihin. Kaupungin kulttuurinen nuorisotyö saa tuettua näin sellaista kulttuurista nuorisotoimintaa, jota ei välttämättä pystytä tuottamaan oman organisaation kautta.

Toiminta tarjoaa nuorille mielekkäitä harrastusmahdollisuuksia, työllistää kulttuuri-, nuo-riso- ja taidealan ammattilaisia ja täydentää kaupungin nuorisotyötä sekä kulttuuripalvelu-tarjontaa. Kulttuurikeskus Siperian yhteistyötahoja ovat kulttuurisen nuorisotyön verkos-ton lisäksi lasten ja nuorten kulttuurikeskus Kulttuurialta sekä nuorten taidetyöpajaprojek-ti (Jyväskylän työllisyyspalvelut).

Tutkimus: Toiminnasta on tehty Humanistiseen ammattikorkeakouluun opiskelijatöitä ja opinnäytetöitä.

Innovaatiot: Toimintaympäristö- ja malli, jossa sekä toimintaa että ostopalvelua tuote-taan suoraan ruohonjuuritasolta. Toimijatasolta on suora yhteys kaupunkiorganisaatioon ja monipuolisiin verkostoihin.

Esteet: Rahoituksen ja arvostuksen puute alkuvaiheessa. Toimintaideaa, jolle on omi-naista nuorisolähtöisyys, on ollut vaikeaa ymmärtää jopa kulttuuriammattilaisten keskuu-nessa.

Haasteet: Toimiminen osana lasten- ja nuortenkulttuurikeskusta.

Rahoitus: Jyväskylän kaupunki, nuoriso- ja kansalaistoiminnan avustukset, Länsi-Suomen lääninhallituksen toiminta-avustus, Keski-Suomen rahaston stipendi.

Yhteystiedot: Tiina Ahtonen, Kyllikinkatu 1, 40100 Jyväskylä, siperia@jkl.fi, www.kolumbus.fi/siperia/

17 Taidegalleria Mirjam Pirttiniemi, Jyväskylä

Taidegallerian tavoitteena on tuoda esille mahdollisimman monipuolisesti taidetta. Galleria on aloittanut toimintansa 2.6.2002.

Innovaatiot: Saada taiteilijat uskomaan toimeentuloon omalla taiteellisella työllä.

Esteet: Yksityiseen galleriaan kohdistuvat ennakkoluulot.

Haasteet: Yhteistyö ammattikorkeakoulun kanssa.

Yhteystiedot: Mirjam Pirttiniemi, Minna Canthinkatu 20 A 4, 40100 Jyväskylä, mirjam.pirttiniemi@galleriamystic.inet.fi

18 Koillisen Hämeen kuvataideseura Värinä ry, Jämsä: luovuus- ja toimintapäivä lapsille

Koulutus ja kumppanuus:

Koillisen Hämeen kuvataideseura Värinä ry järjestää 4–14-vuotiaille lapsille ja nuorille luovuus- ja toimintapäivän kaksi kertaa vuodessa Jämsässä ja Jämsänkoskella. Toimintaa sisältyy savityöskentelyä, kasvomaalausta, satumaalausta, sekatekniikkaa, sarjakuvien tekoa sekä kankaanpainantaa. Toiminta järjestetään yhteistyössä koulujen, 4H-kerhon, SPR:n ja seurakunnan kanssa.

Innovaatiot: Uudet ideat ja tilanteet synnyttävät uudenlaista ajattelua.

Esteet: Kun samat henkilöt ovat koko ajan mukana toiminnassa, tehtävän voi kokea vaativaksi.

Haasteet: Kehittää jatkuvan toiminnan rinnalle erilaisia projekteina tehtäviä nuorten kuvataidekursseja.

Rahoitus: Jämsän ja Jämsänkosken kaupunki, Koillisen Hämeen kuvataideseura.

Yhteystiedot: Koillisen Hämeen kuvataideseura Värinä ry, Vallinpolku 2 c 20, 42100 Jämsä, kyllicki.vesteri@jamsa.fi

19 La Folia -yhtye, Kerimäki: vanhan musiikin tunnetuksi tekeminen

Kumppanuus:

La Folia -yhtyeen tavoitteena on vanhan musiikin tunnetuksi tekeminen ja esittäminen periodisoittimin. Keskeisenä tavoitteena on luoda historiallisesti keskitettyjä musiikkikonaisuuksia. Esimerkkinä mainittakoon Punkaharju 200 -projekti: Aleksanteri I vieraili Punkaharjulla vuonna 1803, joten projektissa yhtyeen musiikki on valittu 1700-luvun lopulta Pietarin musiikkielämän näkökulmasta ja esitetty periodisoittimin. Aleksanteri I:n pidot toteutetaan yhteistyössä matkailuyritysten kanssa.

La Folia -yhtyeen yhteistyötahoja ovat Savonlinnan kaupunki, Kerimäen ja Punkaharjun kunnat, Etelä-Savon taidetoimikunta ja maakuntarahasto, Suomalais-ruotsalainen kulttuurirahasto, A. Kordelinin säätiö, Lusto, Artemia, Punkaharjun valtionhotelli ja matkailuyrittäjät. Vanhan musiikin ymmärtäminen ja kiinnostus historiaan on lisääntynyt. Hanke on synnyttänyt eri kulttuuritahojen yhteistyötä yli kuntarajojen, matkailuyritykset ovat saaneet uutta ilmettä ja paikallista omaleimaisuutta. Toiminta on palvelumuoto, jossa yhdistyvät ammattitaito, historiallinen autenttisuus ja taiteellisuus.

Innovaatiot: Itse kehitetty toimintamuoto, jossa yhdistyvät ammattitaito, historiallinen autenttisuus ja taiteellisuus. Toimintamuoto mahdollistaa teemakonsertit ja yhteistyön matkailun ja yksityisten tahojen kanssa.

Haasteet: Syventyminen paikkakuntaan erityispiirteisiin lähtökohtana historialliset, rajatut ajankohdat ja tapahtumat, joissa musiikki on ollut eräänä osatekijänä.

Rahoitus: Yhteistyötahot.

Yhteystiedot: Jorma Inkala, Vanhan musiikin yhtye La Folia, Verkkosaarentie 2, 58200 Kerimäki, Jorma.Inkala@joensuu.fi

20 Keuruun taiteilijaseura ry: näyttely- ja koulutustoiminta

Kumppanuus ja koulutus:

Keuruun taiteilijaseura ry järjestää yhteistyössä Keuruun kansalaisopiston kanssa näyttely- ja koulutustoimintaa. Näyttelyjä järjestetään vanhainkodin aulassa, kirjastossa, vanhustentalossa ja naapurikunnissa. Seura ylläpitää taidelainaamoja sekä järjestää lapsille kuvataidepäiviä ja taidematkoja. Tavoitteena on lisätä kuvataideharrastusta, elvyttää taidekasvatusta sekä järjestää yhteydenpitoa ammattilaisten ja harrastajien kesken.

Rahoitus: Keuruun kaupungin vapaa-aikatoimen yleis- ja kohdeapurahat, Keski-Suomen taidetoimikunnan avustukset, jäsenmaksut, myyjäiset, lainaamo- ja myyntiprovisiot.

Innovaatiot: Toiminnan laajeneminen näyttelyinä uusiin kaupungin tiloihin, kuten vanhustentaloon, vanhainkotiin ja kirjastoon.

Esteet: Kunnan vapaa-aikatoimen rahoitus painottuu urheiluun ja kulttuuria rahoitetaan niukasti.

Haasteet: Toiminnan jatkuvuus.

Yhteystiedot: Sisko Mikkilä, Oriniementie 10 D, 42700 Keuruu

21 Kuohun kylätoimikunta, Kuohu: Kuohun sattumat -kesätahtuma

Kumppanuus:

Kuohun sattumat -tapahtumaan liittyvän toiminnan tavoitteena on kyläläisten yhteistointa monipuolisessa kylätoiminnassa, omien taitojen tunnistaminen ja arvostaminen sekä eri yhteisöjen jäsenten kohtaaminen. Kuohun kylätoimikunnan yhteistyötahoja ovat mm. VPK, nuorisoseura ja paikalliset yritykset.

Innovaatiot: Kyläläisten yhteen saattaminen, oman kylän taitojen tunnistaminen.

Esteet: Erilaiset byrokraattiset hidasteet.

Haasteet: Kotisivun tekeminen, verkostoituminen, yhteistyön kehittäminen, kyläsuunnitelman tekeminen ja talkootoiminnan kehittäminen.

Rahoitus: Avustus Jyväskylän maalaiskunnalta.

Yhteystiedot: Tuula Sinisalo, Tuulantie, 41930 Kuohu, tuula.sinisalo@luukku.com

22 Teatterihomio, Lapua: harrastajateatterien yhteistyöhanke

Kumppanuus:

Teatterihomio toimii Etelä-Pohjanmaalla, Lapualla Vanhan Paukun kulttuurikeskuksessa. Hankkeen tavoitteena on luoda edellytykset ammattijohtoisen teatterin perustamiseksi keskittyen ensin lapualaisiin ryhmiin, sitten Härmänmaan kuntiin ja Järvisuutuun. Hankkeessa tehdään kaupunkien ja kuntien rajoja ylittävää yhteistyötä sekä yhteistyötä alueen teatterintekijöiden kanssa. Harrastajateattereiden hallintoon pyritään saamaan ammatitasaamista ja koordinoitua tukea näytelmätoiminnan tukemiseksi.

Teatteritarjonnan tehostaminen ja aktiivisuuden lisääminen lapsesta vanhukseen sekä tekijöille että katsojille on keskeistä toiminnassa. Myös nuorten kannustaminen itseilmaisuun ja itsensä kehittämiseen nähdään tärkeänä. Hanketta toteuttavat Lapuan Harrastajanäyttelijät ry, Lapuan kulttuuritoimi, teatterin tekijät Härmänmaan ja Järvisuudun alueella sekä hankejohtaja Timo Kaitalahti. Hanke on alkanut 1.4.2003 ja päättyy 31.3.2005.

Innovaatiot: Uuden paikallisesti luodun organisaation kehittäminen.

Esteet: Totuttujen toimintatapojen kyseenalaistaminen aiheuttaa muutosvastarintaa. Hankkeen aikainen omarahoitus on rasite hakijayhdistykselle.

Haasteet: Kehittää ensimmäisessä vaiheessa lapualaisten ryhmien toimintaa ja toisessa vaiheessa Härmänmaan muiden kuntien sekä Järvisuudun ryhmien toimintaa.

Rahoitus: Toimintaa rahoittaa Leader+ ja Aisapari ry, yhteensä 83 700 €.

Yhteystiedot: Vanhan Paukun Kulttuurikeskus, Kustaa Tiitun tie 1, 62100 Lapua, timo.kaitalahti@luukku.com, <http://www.lapua.fi/teatteri/hiomo.html>

23 Maxmo hembygdsförening r.f: Flyttning av Hans Heinrichs orgelmuseum till Klemetsgårdarna

Centrala mål är att öka kunskapen om orgel och orgelbyggande.

Kontaktinformation: Håkan Nylund, hakan.nylund@esnab.com

24 Mikkelin taiteilijaseura: Mikkelin ja sen rajakuntien ammattikuvataiteilijoiden työn edistäminen

Mikkelin Taiteilijaseuran tavoitteena on edistää ammattikuvataiteilijoiden taiteellista työtä järjestämällä näyttelyitä, tapaamisia, asiantuntijakoulutusta sekä jakaa verkostossa tietoa. Taiteilijaseura saa vuosittaisen avustuksen Mikkelin kaupungilta. Toiminta on jatkuvaa.

Innovaatiot: Yhdistys on ainoastaan ammattitaiteilijoiden seura, mikä takaa yhteisen kielen ja asiantuntemuksen.

Esteet: Rahoittajien löytäminen on vaikeaa.

Haasteet: Kehittää näyttelytoimintaa ja laajentaa toimintaa Mikkelin rajakuntiin.

Yhteystiedot: Päivi-Maria Jaatinen, Moisiontie 12, 50520 Mikkelä, paivi-maria.jaatinen@pp.inet.fi

25 Teatteri Tuikku ry, Mikkeli: kirjalliset iltapäivät

Kumppanuus:

Teatteri Tuikku ry järjestää yhteistyössä Mikkelin kaupungin ja Mikkeli-seuran kanssa kirjallisia iltapäiviä tavoitteena saada teatteriyleisö tutustumaan uuteen kirjallisuuteen näyttelijän työn kautta. Työskentelytapana on kirjailijan tekstin dramaturginen käsittely, lukuteatteriharjoitukset, kirjallinen iltapäivä, jossa kirjailija on mukana, sekä esityksen jälkeen keskustelu kirjailijan kanssa.

Rahoitus: Mikkelin kaupunki, Teatteri Tuikku ry.

Yhteystiedot: Teatteri Tuikku ry, Sokkalantie 19, 50600 Mikkeli, raimom@dnaInternet.net

26 Pohjois-Savon harrastajateatteriyhdistys ry, Muuruvesi: Pöytälaatikosta parrasvaloihin -koulutushanke

Kumppanuus:

Pohjois-Savon harrastajateatteriyhdistys ry:n Pöytälaatikosta parrasvaloihin -koulutushankkeen tavoitteena on auttaa alueen harrastajateatteriryhmiä kehittämään ja monipuolistaamaan tuotantoaan. Yhteistyökumppaneina on Suomen Harrastajateatteriliitto, alueen harrastajateatterit, kouluttajat, koulut ja matkailuyritykset.

Koulutus:

Pohjois-Savon harrastajateatteriyhdistys järjestää jäsenryhmilleen yhteiskoulutusta näyttelijän ja ohjaajan työstä, puvustuksesta, lavastuksesta, tekniikasta ja maskeerauksesta. Yhdistys työstää parhaillaan jäsenryhmiensä yhteisiä www-sivuja, jotka sisältävät käsikirjoituspankin jäsenryhmien käyttöön. Teatteripassilla pyritään aktivoimaan yleisöä käymään kauden aikana useammassa esityksissä.

Innovaatiot: Hanke on aloittanut yhteistyön koulujen kanssa mm. ostamalla kouluttajan lukion sisäiseen produktioon. Harrastajateatteriryhmille tarjotaan sellaista koulutusta, jota ei aiemmin ole Pohjois-Savossa järjestetty, esimerkiksi tuottajakoulutusta.

Esteet: Vastaavanlaisia hankkeita ei ole aiemmin ollut, joten alussa teatteriharrastajien oli vaikea sitoutua mukaan. EU-rahoituksen jäykkyys on hidastanut toimintaa ja toimintaryhmien erimittaiset rahoituspäätökset luoneet epävarmuutta.

Haasteet: Luoda alueellinen käsikirjoituspankki www-sivuille, jossa paikalliset harrastajakirjoittajat voivat esitellä omia tekstejään alueen teatteriryhmille. Kehittää yhteismarkkinointia ja kurssitusta.

Rahoitus: Kalakukko ry, maaseudun kehittämissyhdistyksen Veturi ry ja Mansikka ry.

Yhteystiedot: Pohjois-Savon harrastajateatteriyhdistys ry/ Maila Lonkila, Rantatie 31 as 9, 73460 Muuruvesi, maiya.lonkila@pp1.inet.fi

27 Koirakiven nuorisoseura, Mäntyharju: maanhankinta ja kesäteatterikatsomon rakentaminen

Koirakiven nuorisoseura hankki yhteistyössä TE-keskuksen ja paikallisten yritysten kanssa maa-alueen vuonna 2003 ja rakensi kesäteatteria varten katsomon.

Innovaatiot: Toiminta on herättänyt kiinnostuksen hankkeeseen osallistumiseen ja teatteritoimintaan uusissa kyläläisissä ja kesäasukkaissa myös lähikunnissa ja kaupungeissa.

Haasteet: Kehittää edelleen talkootyötä, joka edistää oman kylän yhteisöllisyyttä ja kulttuuri-identiteettiä.

Rahoitus: TE-keskus 3 653 €.

Yhteystiedot: Auli Eskola, Sahalahdentie 16, 52700 Mäntyharju, auli.eskola@suomi24.fi

28 Närpes hembygdsförening: Öjskogsparken

Närpes Hembygdsförening r. f. vårdar och bevarar den natursköna Öjskogsparken och dess museibygnader – Bengtsgården, skolstuga, apoteksmuseum, lanthandel, jordbruksmuseum – samt vridläktaren, husdjurparken och restaurangbyggnaden.

Kontaktuppgifter: Angelique Irjala, Kyrkvägen 23, 64200 Närpes, hembygdsforening@narpes.inet.fi, <http://www.ojskogsparken.fi>

29 Outokummun taideyhdistys: taideleirit, -näyttelyt ja taiteilijavaihdot

Kumppanuus ja koulutus:

Outokummun taideyhdistys on järjestänyt vuodesta 1997 lähtien kuvataideleirejä, näyttelyjä ja taiteilijavaihtoja, joihin on osallistunut eestiläisiä, valkovenäläisiä ja suomalaisia taiteilijoita.

Toiminta on järjestetty yhteistyössä Outokummun ja Jöhvin kaupunkien kanssa. Työskentely ammattikuvataiteilijoiden kanssa on ollut antoisaa täydennyskoulutusta siihen osallistuneille luokanopettajille, jotka ovat pystyneet hyödyntämään taitojaan opetuksessaan. Tutustuminen korkeatasoiseen eestiläiseen lasten ja nuorten kuvataideopetukseen on asettanut haasteen kehittää ja lisätä kuvataiteen opetusta myös Outokummun kouluissa.

Esteet: Rahoituksen hankkiminen on välillä ongelmallista.

Haasteet: Tarjota toimintaa lapsille ja nuorille ja edistää kansainvälistä vaihtoa.

Rahoitus: Outokummun ja Jöhvin kaupunki, Taukoluostari Lehtolinna, yksityiset henkilöt.

Yhteystiedot: Anja Karhapää, Kyykerinkatu 22, 83500 Outokumpu,
anja.karhapaa@opaasi.fi

30 Petäjavesi-seura: Kämpälä-hanke, käsityöperinteen esittely ja dokumentointi

Kumppanuus ja koulutus:

Kämpälä-hanke on Petäjavesi-Seura ry:n, Petäjaveden maa- ja kotitalousnaisten ja Petäjaveden kunnan hanke käsityöperinteen esittelystä ja dokumentoinnista. Toiminnan tavoitteena on vanhojen käsityötaitojen ja vanhojen käsitöiden esittely, perinnetietouden laajentaminen esitelmätilaisuuksin, tietojen tallentaminen kotiseutuarkistoon, käsityön arvostuksen kasvattaminen ja taitojen siirtäminen tuleville sukupolville. Tavoitteena on myös käsityöryrittäjyyden edistäminen, yhteistyön lisääminen matkailuyrittäjien, Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen, yhdistysten ja järjestöjen kanssa sekä uusien tuotepakettien ja paikkakunnan identiteetin kehittäminen.

Työnäytöksissä Petäjaveden pappilan pihassa ja makasiinissa esiteltiin muun muassa villan karstausta, kehruuta, huovutusta, kankaankudontaa, kirjontaa ja merkkausta, pitsinvirkkausta, pellavan käsittelyä, ootrausta ja punamullan keittoa. Tekijöinä oli paikkakunnan harrastajia, käsityöryrittäjiä ja alan opettajia. Luentotilaisuuksia suunnattiin erityisesti myös käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen ja Petäjaveden lukion opiskelijoille. Tilaisuuksien aiheina olivat mm. nahan valmistusvälineet ja nahkurin ammatti 1800-luvun lopulla Petäjavedellä, nykykansantaide ja käsityöläishistoria.

Opetussuunnitelma:

Petäjaveden kunnan koulujen painopistealueena on käsityö- ja taitoteknologia. Uusissa lukion ja perusopetuksen opetussuunnitelmissa on huomioitu käsityöpainotteisuus ja sisällytetty käsityötaito ja vanhan kirkon tuntemus eri oppiaineisiin ja valinnaiskursseihin. Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen opetussuunnitelmaan alue kuuluu myös.

Tutkimus:

Hanke dokumentoitiin haastattelemalla, videoimalla ja valokuvaamalla käsityön taitajia. Materiaali on siirretty kotiseutuarkistosta Jyväskylän maakunta-arkistoon, jonka uudistetuissa tiloissa Jyväskylän yliopiston opiskelijat ja tutkijat voivat hyödyntää sitä, samoin paikallishistoriikkien tekijät sekä käsityö- ja kotiseutuhistoriasta kiinnostuneet.

Innovaatiot: Tällaista tapahtumaa ei ole järjestetty aiemmin Petäjavedellä eivätkä näin monet yhteisöt, yksityiset henkilöt ja asianharrastajat ole olleet yhteisesti tekemässä kesätapahtumaa. Pappilan makasiinirakennus on aiemmin ollut pelkkänä varastona, nyt se oli ensi kertaa vuosikymmeniin kuntalaisten käytössä, samoin pappilan päärakennuksen vinttitiila.

Esteet: Petäjavesi-Seura ry on vapaaehtoisvoimin toimiva kotiseutuyhdistys, jonka varat ja henkilöresurssit ovat rajalliset. Pienellä paikkakunnalla toiminta kasaantuu helposti muutaman aktiivisen henkilön vastuulle: ideoitsijoita on olemassa, toteuttajia taas vähemmän.

Haasteet: Ylläpitää käsityönäytösten kesätapahtumaa ja jatkaa perinteiden tallentamista. Käsityökulttuuritietoisuutta halutaan syventää omalla paikkakunnalla julkaisemalla materiaalia, kuten kortteja, lehtijuttuja, kotiseutujulkaisuja. Seura haluaa syventää myös yhteistyötä paikkakunnan koulujen kanssa, jotta kasvava sukupolvi tietäisi kotiseudustaan mahdollisimman paljon.

Rahoitus: EMOTR 3 193 €, valtion EU-rahoitus 5 321 €, omavastuuosuus Petäjävesi-Seura ry:llä.

Yhteystiedot: Päivi Koskenranta, Kirrinpolku 1, 41900 Petäjävesi, paivi.koskenranta@pp1.inet.fi, jukola-kytolehto@pp.inet.fi

31 T:mi Rami Kääriäinen, Pieksämäki: Ram-B Streetdance

Kumppanuus:

Hankkeen tavoitteena on mahdollistaa Pieksämäellä lasten ja nuorten katutanssin harrastaminen (hiphop/breakdance). Keskeisiä tavoitteita ovat oikea harjoittelu, kehonhuolto, valmentautuminen SM-kilpailuihin sekä vuosittaisen breakdance-tapahtuman järjestäminen paikkakunnalle. Yhteistyötahoja ovat vierailevat tanssinopettajat, OMT-fysioterapeutti, Pieksämäen seutuopisto sekä Koolkatrecords. Hanke on alkanut vuonna 1999.

Esteet: Alussa oli paljon lajiin kohdistuvia ennakkoluuloja ja harjoitustiloista joutui kamppailemaan. Esitykset ja esillä olo on murtanut esteitä.

Haasteet: Parantaa oppimateriaaleja, kehittää omaa ohjaajuutta, kannustaa harrastajia edelleen ja nostaa heidän tasoaan.

Yhteystiedot: T:mi Rami Kääriäinen, Keskuskatu 16 B 19, 76100 Pieksämäki, rami.kaariainen@pp.inet.fi

32 Topparoikka ry, Pieksämäki: teemana Juha Vainion laulut

Lauluyhtye Topparoikka ry järjestää Pieksämäen kunnan kulttuuritoimen tuella viihdekonsernin teemana Juha Vainion laulut.

Innovaatiot: Aina uusi ohjelmisto.

Esteet: Oman harjoitustilan puute.

Rahoitus: Pieksämäen kaupungin kulttuurikohdeapuraha.

Yhteystiedot: Veikko Konttinen, Reunakatu 16 B 10, 76100 Pieksämäki, konttvei@dnaInternet.net

33 Pielavesi-seura: kotiseututyötä yhteistyössä eri kulttuuritoimijoiden kanssa

Kumppanuus:

Pielavesi-seura on Pielaveden kotiseutuyhdistys, joka on perustettu vuonna 1963. Seuran kunniapuheenjohtaja oli presidentti Urho Kekkonen. Pielavesi-seura on tehnyt toimintansa ajan paljon yhteistyötä eri kulttuuritahojen kanssa: mm. Pyhäjärven ja Pihtiputaan kunnan kanssa kunnostettiin Rillankivi-matkailukohde vuonna 1965.

Pielaveden Kirkkosaaren vanha kellotapuli ja presidentti Kekkonen syntymäkodin Lepikon talon päärakennus saatettiin muinaistieteellisen toimikunnan tietoon säilytettäväksi rakennukseksi vuonna 1965, kulttuuritoimen kanssa yhteistyössä on korjattu Pielaveden museon katto.

Pielavesi-seuran omistamassa ja peruskorjaamassa Suojala-talossa on pidetty lukuisia konsertteja ja kursseja, maakunnallisia ja valtakunnallisia tapahtumia, mm. UKK-seminaari. Pielavesi-seura tekee yhteistyötä myös palokuntanuorten kanssa ja järjestää yhteistyössä Pielaveden yläasteen ja lukion kanssa erilaisia tutustumistilaisuuksia Suojalaan ja esimerkiksi tilaisuuksia huumeiden ja alkoholin vaaroista.

Seuralla on myös läheinen, toiminnallinen yhteistyö Pielaveden Mieslaulajien ja Pielaveden Lions-klubin kanssa. Seura järjestää yhdessä Pielaveden luterilaisen seurakunnan kanssa joka kesä kesävieraiden kirkkopyhän kirkossa ja kotiseutujuhlan Suojalassa. Ortodoksisen seurakunnan kanssa järjestetään joka kesä Valassin praasniekka -tapahtuma.

Yhteystiedot: Kotiseutuneuvos Mirja Tikkanen, Pielavesi-seuran puheenjohtaja, Jauhokyläntie 331 B, 72550 Säviä, pkala@saunalahti.fi, inka.hyvarinen@pielavesi.fi

34 Lapsi- ja nuorisokuoro Katajanmarjat tuki ry, Pori: Katajanmarjat-laulukoulu

Kumppanuus ja koulutus:

Lapsi- ja nuorisokuoro Katajanmarjat tuki ry ylläpitää Katajanmarjat-laulukoulua, jonka tavoitteena on kuorolaulun perusvalmiuksien oppimisen kautta siirtyä yhä vaativampaan laulamiseen. Yhteisellä harrastuksella pyritään luomaan myös me-henkeä ja tutustumaan muihin harrastajiin. Toiminnan kohderyhmänä ovat 8–24-vuotiaat lapset ja nuoret Porissa. Toiminta on alkanut vuonna 1975. Yhteistyökumppaneita ovat Porin kulttuuritoimi, Sulasol, Nuorten kuoroliitto ja Sulasolin Satakunnan piiri.

Innovaatiot: Laulukoulu-idea, jossa lähdetään ammattimaisesta laulamisesta ja tehdään nuotinluku ja musiikin teoria tutuksi käytännön kautta. Johtajat harjoittavat kuorolaisia erilaisissa kokoonpanoissa.

Haasteet: Tukiyhdistys pyrkii turvaamaan erilaisilla varainhankinnan muodoilla toiminnan jatkuvuuden.

Rahoitus: avustuksia Porin kaupungilta, ESEKiltä, Satakunnan taidetoimikunnalta, Kansansivistystyön liitolta, Porin työväenopistolta kuoronjohtajien palkkoihin ja tilavuokriin sekä tukiyhdistyksen järjestämät arpajaiset, myyjäiset ja esiintymiset.

Yhteystiedot: Riikka Purhonen, Leppäkorventie 16 A 4, 28660 Pori, <http://www.katajanmarjat.net>

35 TaitoTalli ry:n iltapäivätoiminta, Pori

Kumppanuus ja koulutus:

Porin TaitoTalli ry järjestää peruskoulun 1.–6.-luokkalaisille iltapäivätoimintaa, joka on painottunut taidekasvatukseen ja kädentaitojen harjoittamiseen. Ryhmään on integroitu myös erityisoppilaita. TaitoTalli ry järjestää päivittäin kahden tunnin taidepajoja, joissa on eri teemoja, esimerkiksi rakennustaide ja perinnekäsityö. Yhteistyötahoja ovat Porin kaupungin sosiaali-, työvoima- ja kulttuuritoimi, Länsi-Suomen lääninhallitus, museot ja eri oppilaitokset (SAMK, Palveluopisto), sekä Kulttuurinuoret ry. Hanke on alkanut 2002 ja se päättyy 2005.

Opetussuunnitelma: Iltapäivätoiminnan opetussuunnitelman kehittäminen on lähdetty taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman pohjalta kehittämällä aiheisiin sitoutunutta, erilaisin työmenetelmin tapahtuvaa toimintaa.

Tutkimus: Toiminnasta on tehty opinnäytetöitä ammattikorkeakouluun.

Innovaatiot: Toiminta on yhteisöllistä, innovatiivista, innostavaa, suvaitsevaista ja ammattitaitoista.

Esteet: Kun toteuttajana on yhdistys, on kaupungin organisaation vaikeaa hyväksyä toimintamallia ja tulla mukaan kustannuspohjaisesti.

Haasteet: Saada toiminta yhdeksi vaihtoehtoiseksi malliksi valita iltapäivätoimintana kädentaidot ja työpajatoiminta vuoden 2005 alusta, kun projektirahoitus loppuu RAY:n rahoituksena.

Rahoitus: RAY, Länsi-Suomen lääninhallitus, TaitoTalli ry.

Yhteystiedot: Pirjo Häti, Annankatu 18 as 9, 28100 Pori, pirjo.hati@dnaInternet.net

36 Rantasalmen kuvataideyhdistys Remp-Ranta ry, Rantasalmi

Kumppanuus:

Rantasalmen kuvataideyhdistys on järjestänyt yhteistyössä Rantasalmen kunnan ja Suomen Akvarelliyhdistyksen kanssa vuodesta 1999 tapahtuman Rantasalmen Akvarellikesä. Tapahtuman aikana järjestetään akvarellinäyttely, akvarellileiri ja luentoja. Tavoitteena on edistää akvarellitaiteen osaamista, koulutusta ja näyttelytoimintaa maakunnan alueella ja

omalla paikkakunnalla. Luovan toiminnan lähtökohtana on ympäristö ja paikkakunnalle ominainen vesistö ja vehmas luonto. Toiminnan kohderyhmänä ovat pidemmälle ehtineet akvarellitaiteilijat.

Esteet: Ammattiosaajien palkkaamiseen tarvittaisiin jatkuva rahoitus.

Innovaatiot: Luova toiminta, jonka lähtökohtana on paikkakunnan vesistö ja luonto.

Haasteet: Kehittää toimintaa pitkäjänteisesti ja etsiä uusia yhteistyötahoja.

Rahoitus: Etelä-Savon Maakuntarahasto, läänin taidetoimikunta ja Rantasalmen kunta.

Yhteystiedot: Kaija Hänninen, puheenjohtaja, 58900 Rantasalmi. airiann@jippii.fi

37 Taiteilijaseura Siena ry, Saarijärvi

Kumppanuus:

Taiteilijaseura Siena ry:n tavoitteena on taidekasvatuksen edistäminen harrastajien parissa. Seura järjestää kaksi kertaa vuodessa taidenäyttelyitä, joista harrastajat saavat myös palautetta. Toimintaa tukee Saarijärven kunnan kulttuuritoimi. Seura on järjestänyt näyttelyitä myös naapurikunnissa.

Yhteystiedot: Elsa Härkönen-Peura, Lumpeentie 2, 43100 Saarijärvi

38 Tapperien taideseura, Saarijärvi: nimikkorahaston perustaminen Keski-Suomen rahastoon

Tapperien taideseura on perustettu vuonna 1993, ja se toimii Saarijärven museon yhteydessä. Seuran sisällä toimii instituutti, jossa on tutkimus- ja koulutusjaosto, kirjallisuusjaosto, kuvataidejaosto sekä esittävän taiteen jaosto. Yhdistyksen tarkoituksena on tukea taidetta sekä taiteen ja luovuuden tutkimista. Tapperien taideseura on esittänyt nimikkorahaston perustamista Keski-Suomen kulttuurirahastoon.

Yhteystiedot: Tapperien taideseura ry/Eija Viitanen, PL 13, 43101 Saarijärvi, eija.viitanen@saarijarvi.fi

39 Kunnankirjastoissa ja koulukirjastoissa kiertävät kirjallisuusaiheiset näyttelyt, Säskylä

Kumppanuus:

Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja Marjut Haikonen ja käsityöläinen Sirpa Rousku suunnittelevat, kokoavat ja pystyttävät näyttelyjä erilaisiin kirjastotiloihin. Rekvisiittana on esimerkiksi Sirpa Rouskun ompelemat hiirihahmot, jotka tarvittaessa muuntuvat Kalevalan sankareiksi tai satujen prinseiksi ja prinsessoiksi. Marjut Haikosen käsin sitomat kirjat saavat erilaisia hahmoja: esimerkiksi Hannu ja Kerttu -sadusta tulee piparikirja, Lumikki-sadun seitsemän kääpiötä on sidottu kääpiökirjoiksi. Kirjastot ovat ottaneet mielellään vastaan ilmaisia näyttelyitä jo kahdeksan vuoden ajan.

Innovaatiot: Uudenlainen lähestymistapa kirjavinkkaukseen.

Esteet: Jatkuvan rahoituksen saaminen esimerkiksi rekvisiittaa varten.

Haasteet: Suunnitella uusia näyttelyjä mm. satuklassikoista ja Kalevalasta ja markkinoida toimintaa kirjamesseilla.

Rahoitus: Satakunnan taidetoimikunta on tukenut apurahalla toimintaa vuosina 2000 ja 2003.

Yhteystiedot: Marjut Haikonen, Santalantie 252, 27800 Säskylä, marjut.haikonen@sakyla.fi

40 Pajamäen talomuseon kannatusyhdistys, Toholampi: Pajamäki-projekti

Kumppanuus:

Pajamäen talomuseon kannatusyhdistys ry:n tavoitteena on luoda Pajamäen pitäjätalosta kokonaisuus, jossa perinne ja nykyisyys kohtaisivat. Yhteistyötahoina ovat Pirityiset ry, MTK, Toholammin kotiseutuyhdistys, Toholammin maa- ja kotitalousnaiset sekä 4 H-kerho. Toiminta on kehittänyt alueellista kumppanuutta kulttuuri- ja opetustoimen, sosiaalitoimen, seurakunnan ja matkailun edistämisen kesken. Hanke on alkanut vuonna 2001.

Innovaatiot: Talkootyöhön osallistuvien määrä on suuri ja ihmiset ovat innostuneita yhteisestä hankkeesta.

Haasteet: Saada pihapiirin rakennukset valmiiksi, jonka jälkeen Pajamäellä voidaan pitää leirikouluja ja juhlia.

Rahoitus: TE-keskus, maa- ja metsätalousministeriö, Toholammin kulttuurilautakunta

Yhteystiedot: Erkki Kujala, Lavatie 1, 69300 Toholampi, erkki.kujala@toholampi.fi

41 Toholammin museoyhdistys: tilat museoesineistön tallentamiseen

Kumppanuus:

Toholammin museoyhdistyksen ja Toholammin Häkkilän kyläyhdistys ry:n talkootyöntekijöiden tavoitteena on säilyttää kylätalo kunnossa. Häkkilän kylätalo on merkittävä kunnan historiassa ja sijaitsee keskellä valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Kylätalo on professori Albert Gebhartin syntymäkoti. Talon vintille tehdään museoesineistön säilytystilat. Museorakennukseen rakennetaan kohdenäyttelyä varten näyttelypöydät sekä lasivitriinit. Päämääränä on kehittää alueesta yhtenäinen kokonaisuus, jossa ovat tasavertaisina toimijoina kylä-, museo- ja teatteriyhdistykset.

Tutkimus: Toholammin museoyhdistys on osallistunut Pohjanmaan museon tekemään tutkimustyöhön.

Esteet: Rahoituksen puute estää ammattilaisten palkkaamisen.

Haasteet: Päämääränä on kehittää alueesta yhtenäinen kokonaisuus, jossa ovat tasavertaisina toimijoina kylä-, museo- ja teatteriyhdistykset.

Rahoitus: TE-keskus (4 653 €) ja yksityiset tahot (2 505 €).

Yhteystiedot: Unto Nikunen, Suutarintie 26, 69300 Toholampi, unto.nikunen@mtt.fi

42 Toivakan pitäjäseura: Perinnepolku Toivakkaan

Kumppanuus:

Toivakan pitäjäseuran Perinnepolku-hankkeen tavoitteena on lisätä kaikenikäisten kuntalaisten liikuntaharrastusta sekä perinteiden ja luonnon tuntemusta. Perinnepolku esittelee keskustajaman tärkeimmät nähtävyydet ja kunnan tärkeimmät matkailu- ja kulttuurikohteet. Hanke on toteutettu yhteistyössä kunnan, seurakunnan ja 4H-kerhon kanssa.

Innovaatiot: Perinnepolku tuo esille keskustajaman tärkeimmät nähtävyydet ja esittelykansio kunnan tärkeimmät matkailu- ja kulttuurikohteet. Liikuntaan yhdistyy luontevasti kulttuurin harrastus.

Haasteet: Esittelykansiota täydennetään ja lisätään sen tunnettavuutta. Perinnepolun kohteet pyritään vaihtamaan vuosittain.

Rahoitus: TE-keskus.

Yhteystiedot: Jouni Syvänperä, Janholantie 2, 41660 Toivakka

43 Hyvinvointia ja iloa kulttuurista – maaseutu kirjoittaa, Tyrnävä

Kumppanuus ja koulutus:

Pohjois-Pohjanmaalla aloitettiin vuoden 2003 alusta EU-hanke "Hyvinvointia ja iloa kulttuurista – maaseutu kirjoittaa", joka keskittyy maaseutukuntien kulttuurin aktivoimiseen. Hanke toteutetaan toimintaryhmä Jomma ry:n (Jokivarsien moderni maaseutu) Alma-alueen (Kiiminki, Haukipudas, Muhos) sekä Nouseva Rannikkoseutu ry:n kanssa (Tyrnävä, Liminka, Lumijoki) yhteishankkeena. Keskeisenä tavoitteena on viedä etenkin luovaa kirjoittamista ja kirjallisuuden harrastamista maaseutukuntiin lapsille ja nuorille, aikuisille ja vanhuksille, erityisryhmiä unohtamatta.

Hankkeen aikana maaseutukuntiin viedään sanataidetta muun muassa kursseina, ohjaajakoulutuksena ja seminaareina. Kouluvierailuilla aktivoidaan kirjoittamista ja lukemista. Sanataide kuuluu myös syrjäytymisvaarassa ja erityishuollon piirissä olevien lasten ja nuorten sekä ikääntyvien kulttuuripalveluihin. Hankkeeseen sisältyvä ajatus kirjoittajakulttuurin popularisoinnista ja kehittämisestä lähtee verkottamisesta.

Hanke etenee vaiheittain kuuden kunnan alueella. Hallinnosta vastaa Kiiminkijoen opisto ja hankepäällikkönä toimii filosofian lisensiaatti Pirjo Suvilehto. Kehittämissuunnitelmana on muodostaa näkyvämpiä ja laajempia verkostoja, esimerkiksi taidetoimikunta voisi olla mukana yhteistyötahona.

Opetussuunnitelma: Hankkeella ei ole ollut vielä vaikutuksia opetussuunnitelmaan, mutta paikalliset äidinkielenopettajat haluaisivat nostaa luovan kirjoittamisen painoarvoa ja toivovat täydennyskoulutusta. Parhaillaan käynnissä olevan perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaudistuksen yhteydessä on hyvä tilaisuus sisällyttää luova kirjoittaminen opetussuunnitelmaan.

Tutkimus: Hankkeeseen liittyy Pirjo Suvilehdon väitöskirjatutkimus aiheesta Luova kirjoittaminen ja lapsen kehitys ala-aste-ikäisten parissa. Taideseura Lakeus on tuottanut yhteistyössä hankkeen kanssa kirjan "Maaseutu kirjoittaa: elämää, kokemuksia, tunteita – maaseutu elää!"

Innovaatiot: Kirjallisuuden ja luovan kirjoittamisen nostaminen keskiöön myös maaseudulla, unohtamatta erityisryhmiä, mm. vammaisia. Maaseudulla on tarjonta varsin vähäistä.

Esteet: Hankkeessa on vain yksi vastuuhenkilö, joten hänen työnsä on haastavaa.

Haasteet: Luoda näkyvämpiä ja laajempia verkostoja ja yhteistyötahoja. Esimerkiksi alueen taidetoimikunta voisi olla mukana tällaisessa toiminnassa.

Rahoitus: EMOTR ja LEADER+.

Yhteystiedot: Pirjo Suvilehto, Ängesleväntie 2 b, 91800 Tyrnävä, pirjo.suvilehto@oulu.fi, www.kiiminkijoenopisto.fi

44 Crusell-seura, Uusikaupunki: Crusell-viikko

Kumppanuus:

Uusikaupunki ja Crusell-seura ovat järjestäneet Crusell-viikon vuodesta 1982 heinäelokuun vaihteessa. Crusell-viikko on kansainvälisestikin tunnettu tapahtuma, johon liittyy myös korkeatasoista soitinopetusta. Tapahtuman kohderyhmänä ovat musiikinharrastajat ja puupuhaltajat.

Aloite Crusell-viikon syntymiseen tuli kaupunkilaisilta Uudenkaupungin kulttuurilautakunnan ja Vakka-Suomen musiikkiyhdistyksen välityksellä. Ensimmäisenä vuosikymmenenä taiteellisenä johtajana toimi kapellimestari Osmo Vänskä, klarinetisti Kari Kriikku vuodesta 1994 ja vuodesta 2000 huilisti Petri Alanko. Crusell-viikon yhteistyötahoja ovat Valmet Automotive, Kemira GrowHow, Vakka-Suomen Osuuspankki, Vakka-Suomen Puhelin Oy ja TS-Yhtymä/Uudenkaupungin Sanomat.

Rahoitus: Yhteistyötahot, opetusministeriö, säätiöt, Uusikaupunki, lipputulot.

Yhteystiedot: Ilkka Rauvola, Rauhankatu 10, Uusikaupunki, ilkka.rauvola@uusikaupunki.fi, <http://www.kpi.uusikaupunki.fi/crusell/>

45 Ohilyönti-orkesteri, Vaajakoski

Lastenmusiikki-orkesteri Ohilyönnin toiminnan tavoitteena on tarjota elävää musiikkia ja eri musiikkikulttuureihin tutustumista lapsille ja lapsiperheille. Toiminta on alkanut vuonna 1986 ja sen yhteistyötahoja ovat koulut, päiväkodit, kunnat, ja Mannerheimin lastensuojeluliiton paikallisosastot.

Innovaatiot: Oman uuden musiikin luominen.

Esteet: Kunnilla ja kouluilla ei ole määrärahoja riittävästi konserttitoiminnan tarjoamiseksi kouluihin. Kuntiin pitäisi saada kulttuurisihteerit takaisin, jotta kulttuuritoiminnan koordinointi onnistuisi.

Yhteystiedot: Pentti Rasinkangas, Pellonpääntie 21, 40800 Vaajakoski, <http://personal.inet.fi/koti/p.rasinkangas/>

46 Näyttämö Pegasos – Lasten ja nuorten kuva- ja esittävän taiteen yhdistys ry, Vaasa

Kumppanuus:

Näyttämö Pegasos on perustettu vuonna 1996, ja sen tavoitteena on tarjota Vaasan ja sen ympäristön lapsille ja nuorille korkeatasoisia poikkitaiteellisia kuva- ja esittävän taiteen tapahtumia. Yhdistys tuottaa vuosittain kaksi kokemustaidenäyttelyä, jotka esitellään sekä suomeksi että ruotsiksi. Työryhmät koostuvat kuhunkin projektiin soveltuvista eri alojen

taiteilijoista. Lapset osallistuvat näyttelyihin ja esityksiin esimerkiksi mielikuvaleikkien avulla. Tapahtumiin liittyy usein musiikkia ja tarinoita.

Kipandum, uusia kaivauksia ja löytöjä Talazüek Ob uzukin kaupungissa (1999):

Tapahtuma perustui unkarilaissyntyisen Sándor Vályn konstruoimaan Talazüekin kulttuuriin. Vály on työskennellyt kymmenen vuotta fiktiivisen Talazüekin kulttuurin parissa ja luonut siitä täysin todentuntuisen arkeologisen seikkailun. Esineistön lisäksi Vály on luonut talazüekeille kielen, musiikin sekä riimukirjoituksen. Tapahtumassa "museon opas" Paula Blåfield esitteli muinaisen 1200-luvulla kadonneen kansan hauta- ja temppelilyöntöjä. Lisäksi opas kertoi Talazüekin kansan tavoista ja uskomuksista sekä sen taruston Korgaj-epoksen tarinoita.

Työryhmä: taiteilija Sándor Vály, kuvanveistäjä Paula Blåfield ja tuottaja Tiina Katajisto.

Kivien salainen elämä (2000):

Tapahtuma kertoi siitä, kuinka Merenkurkun alueen maankohoaminen on aiheuttanut outoja ilmiöitä Finngrundetin saarella. Pitkän unen jälkeen auringon valon ja lämmön saavuttamat kivet halkeilevat ja niistä kuoriutuu kiviolentoja. Tapahtumaan liittyi todenperäinen lyhyt selostus maankohoamisesta ja siihen liittyen tarina kiviolentojen synnystä ja tutkimuksesta.

Työryhmä: kuvanveistäjä Paula Blåfield, kuvittaja Ann-Caroline Lindeman, valokuvaaja Pauli Nurminen, kuvanveistäjä Marita Perttula, tuottaja Tiina Katajisto, faktaa-
asiantuntijoina biologit Susanna Ollqvist ja Leena Rinkinen.

Innovaatiot: Toiminnan luominen ja erilaisten produktoiden tuottaminen.

Esteet: Esteet ovat olleet taloudellisia.

Haasteet: Laajentaa toimintaa alueellisesti esimerkiksi kulttuurikeskuksen muotoon.

Rahoitus: Vaasan kaupunki 6 000 €, Svenska kulturfonden 2 000 €, Konstsamfundet 2 000 €, sponsorit 500 €.

Yhteystiedot: Paula Blåfield, Vöyrinkatu 26 E 13, Vaasa, paula.blafield@nic.fi,
<http://www.pegasos.nu>

47 Viljakkalan Nuorisonäyttis, Viljakkala

Kumppanuus:

Viljakkalan kunnan yksi tärkeä osa kulttuuritarjontaa on Nuorisonäyttis, jonka keskeisenä tavoitteena on kehittää nuorten vuorovaikutusta, tukea nuorten persoonallisuuden kehitystä sekä lisätä teatteritaiteen tuntemusta ja kykyä nauttia siitä. Nuorisonäyttiksen toimintaan on tullut koko ajan lisää nuoria, myös paljon poikia, ja hyvin harva nuori on keskeyttänyt osallistumisensa. Työtapoina ovat draamaleikit, ilmaisuharjoitukset ja esitysten valmista-

minen. Nuorisonäyttis on tehnyt yhteistyötä naapurikuntien kulttuuritoimien kanssa sekä järjestänyt teemapäiviä ja pienimuotoisia projekteja kouluilla. Opettajille on markkinoitu draamaa opetusmenetelmänä opettajien koulutuspäivien yhteydessä.

Innovaatiot: Jokainen produktio on erilainen ja tekijöidensä näköinen.

Esteet: Oman harjoitus- ja esitystilän puute.

Haasteet: Turvata toiminnan jatkuvuus ohjaajakoulutuksella.

Rahoitus: Viljakkalan kunta, 2 500 €.

Yhteystiedot: c/o Jari Hiltunen, Toukotie 14, 39310 Viljakkala,
mervi.hiltunen@viljakkala.fi

48 Virtain Pelastakaa lapset ry: nuorisoteatteri

Kumppanuus:

Virtain Pelastakaa lapset ry:n nuorisoteatterihanke on ennaltaehkäisevää päihdetyötä. Taavoitteena on tuoda vaihtoehto nuorille perjantai-illan viettoon. Toiminnan kohderyhmänä ovat 13–18-vuotiaat nuoret. Toiminta on aloitettu vuoden 2003 alusta.

Nuorisoteatteritoimintaan kuuluu luovaa ilmaisua aina teatteriproduktion valmistamiseen saakka. Toiminnan yhteistyökumppaneina ovat Virtain yläasteen, lukion ja Ylä-Pirkanmaan musiikkiopiston opettajia sekä Vaskiveden nuorisoseura.

Opetussuunnitelma: Nuorisoteatteri toteutetaan lukion syventävänä kurssina.

Innovaatiot: Paikkakunnalla ei ole aiemmin toiminut nuorisoteatteria ja toiminta on uutta myös Pelastakaa lapset ry:n paikallisyhdistysten piirissä.

Esteet: Perjantai-ilta on aikuisille hankala ajankohta, mutta juuri silloin nuoret tarvitsevat vaihtoehtoista toimintaa.

Haasteet: Saada toiminta jatkuvaksi.

Rahoitus: Pohjola-startti-stipendi, Ideoita elämää varten (Skandia): Kultainen kynälehdistö-palkinnon saajan valitsema hanke.

Yhteystiedot: Anne Ala-Nojonen, Hintalantie 68, 34710 Vaskivesi, anne.ala-nojonen@phpoint.fi

7 Kunnat ja maakunnat

1 Alafest-kehittämishanke, Alavuden nuorisoseura ry

Kumppanuus:

Alavuden nuorisoseura ry:n vuonna 2003 aloittaman Alafest-hankkeen tavoitteena on Alavuden kansainvälisen kansantanssi- ja musiikkifestivaalin suunnitteleminen ja toteuttaminen kesällä 2005. Kohderymänä ovat nuoret. Hankkeen tavoitteena on luoda perusta suuralle nuorten kansainväliselle kulttuuritapahtumalle, jonka avulla voidaan säilyttää ja elvyttää kansallista kulttuuriperintöä ja tuoda nuorille kokemusta sekä uskallusta järjestötyön tekemiseen. Hankkeelle on palkattu projektityöntekijä, joka on vastuussa käytännön toteutuksesta ja kehitystyöstä. Hän työskentelee yhteistyössä Alavuden Nuorisoseuran johtokunnan sekä hankkeelle perustetun ohjausryhmän kanssa raportoiden hankkeen edistymisestä ohjausryhmälle ja rahoittajille.

Rahoitus: Etelä-Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskus ja Kuudestaan tuulta purjeisiin – Kuusiokuntien kehittämissyhdistys ry. Hankkeen hyväksytyt kustannukset ovat yhteensä 86 637 €. Julkisen rahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta on 80 %, EU:n rahoitusosuus siitä on 30 %, valtion rahoitusosuus 50 % ja kuntien 20 %.

Yhteystiedot: Antti Paalanen, Hautasiirantie 2 C 1, 63300 Alavus, apaalane@siba.fi

* * * * *

Etelä-Pohjanmaan kehittämissyhdistyksiä ja esimerkkejä rahoitetuista kulttuurihankkeista:

Kuusiokuntien Kehittämissyhdistys ry Kuudestaan, <http://www.kuudestaan.net>,
paula.erkkila@kuudestaan.inet.fi

- Rahoitettu hanke: Alafest-hanke

Härmänmaan ja Järvisseudun Kehittämissyhdistys Aisapari ry: <http://www.aisapari.net>
aisapari@aisapari.net

- Rahoitettu hanke: Ammattijohtoinen teatterihanke, Teatterihiomo, Lapua

Seinänaapurien kehittämissyhdistys ry Liiveri, <http://www.liiveri.net>,
sinikka.koivumaki@liiveri.net

- Rahoitettu hanke: Elomaa elämään – Elomaan harmonikkasäätiö

Suupohjan kehittämissyhdystys ry, <http://leader.suupohja.net>, hanna-leena.lylander@kauhajoki.fi

- Rahoitettu hanke: Suupohjan kulttuuriasiamieshankkeet I ja II – Kauhajoki-seura ry

"Etelä-Pohjanmaan kehittämissyhdystykset tekevät alueillaan omaehtoista kehitystyötä, jonka keskeisenä tarkoituksena on uusien ruohonjuuritason ideoiden kokeilu maaseudun kehittämisessä. Tärkein kehittämistyön väline on hanketoiminta, johon kehittämissyhdystykset omilla alueillaan ohjaavat EU-rahaa. Hankkeet ovat mainio syntypohja ja toteutuskanava uusille, ennakkoluulottomille toimintatavoille, joita hyödyntämällä maakuntaan saadaan uudenlaisia palvelumuotoja, harrastuksia, yritystoimintaa ja yhteistyötä.

Kulttuuri on tärkeä osa-alue, kun puhutaan elävästä ja viihtyisästä maaseudusta, joka houkuttelee uusia asukkaita ja saa vanhat jäämään. Kulttuuri nähdään kehittämissyhdystysten työssä laajana käsitteenä, sillä on yhtymäkohtia sekä elinkeinojen että sosiaalisen ympäristön kehittämiseen. Alueen kulttuuri on kivijalka, jonka rakennusaineena ovat paikalliset tavat ja perinteet, elämäntapa ja identiteetti."

(<http://www.etelapohjanmaa.fi/kulttuuri/trissalehti/20031617/liiveri.htm>)

2 Alkuperäiskansojen elokuvakeskushanke, Enontekiö, Utsjoki, Inari, Saamelaiskäräjät

Kumppanuus ja koulutus:

Enontekiön, Utsjoen ja Inarin kunnat sekä Saamelaiskäräjät ovat käynnistäneet vuoden 2004 alusta alkuperäiskansojen elokuvakeskushankkeen. Kohderyhmänä ovat lukion opiskelijat ja koulujen opettajat. Yhteistyötahoja ovat saamelaisalueen koulut, Saamelaisalueen koulutuskeskus, Inarin kunnan viestintäpaja ja Saamelaismuseum Siida. Projektin tavoitteena on viedä saamelaiskulttuuriin perustuvaa elokuvakasvatusta saamelaisalueen kouluihin ja kehittää Skabmagovat- alkuperäiskansojen elokuvajuhlaa vastaamaan entistä paremmin saamelaislasten ja -nuorten tarpeita.

Tavoitteena on etsiä mahdollisuuksia käyttää saamelaiselokuvia kouluopetuksessa hyväksi sekä opettaa saamelaiskerrontaperinteen siirtämistä elokuvan keinoin siten, että opiskelijat itse tekevät lyhytelokuvia saamelaistarinoiden pohjalta. Tavoitteena on siis oppia katsomaan elokuvia ja toisaalta oppia itse tekemään elokuvia oman kulttuurin lähtökohdista. Skabmagovat-elokuvajuhlille varataan mahdollisuus myös lasten ja nuorten omien elokuvien esittämiselle.

Opetussuunnitelma: Toiminnan tuloksena saadaan ideoita ja lähtökohtia elokuvakasvatuksen opetussuunnitelman kehittämistä varten. Tavoitteena on saada saamelaiskulttuuri ja saamelainen kerrontaperinne näkymään enemmän opetussuunnitelmassa.

Innovaatiot: Saamelaiselokuvien vieminen kouluihin sekä saamelaisen kerrontaperinteen siirtäminen kouluopetukseen modernein keinoin.

Esteet: EU-hanke ei voi suoranaisesti kohdistua alle 16-vuotiaisiin lapsiin. Teostossäännökset asettavat rajoitukset elokuvien esittämiselle.

Haasteet: Saada saamelaiskulttuuri osaksi koulujen elokuvakasvatustyötä.

Rahoitus: Lapin lääninhallitus, sivistysosasto 72 960 €, EU-rahoitus 104 960 €, kunnat 8 000 €, yhteensä 185 920 €.

Yhteystiedot: Saamelaiskäräjät, Liisa Holmberg, Saarikoskentie, 99870 Inari, liisa.holmberg@samediggi.inet.fi, <http://www.samediggi.fi>

3 KirjastoVirma: kirjastojen kotiseutuhanke, Haapajärvi (Pohjois-Pohjanmaa)

Kumppanuus:

KirjastoVirma on Pohjois-Pohjanmaan alueen kirjastojen kotiseutuhanke, jota hallinnoi Haapajärven kaupunki. Kohderyhmänä ovat yritykset, koulutus- ja tutkimustoiminta, matkailu sekä alueen asukkaat. Hankkeen yhteistyötahoja ovat kirjastot, kunnat, kotiseutuyhdistykset, museot, oppilaitokset. Hankkeen tavoitteena on tuottaa ja tallentaa pohjoispohjalaista kulttuuriaineistoa www.kirjastovirma.net-sivuille ja näin parantaa sen tavoitettavuutta ja säilyvyyttä. Hankkeen myötä on löydetty ja tallennettu kunkin pitäjän ominta identiteettiä kuvaavaa aineistoa.

Pohjois-Pohjanmaan kirjastot käynnistivät vuonna 2000 hankkeen, jonka tavoitteena oli luoda omat www-sivut oman alueen aineistolle. Hanke sai nimekseen "Virma – alueellisen tiedon virtuaaliverkko Oulun läänissä", ja siinä oli mukana 38 alueen kirjastoa. Virman ensimmäinen vaihe, jota hallinnoivat Ylivieskan ja Haapajärven kaupungin kirjastot, päättyi 2001.

Virman jatkorahoitus saatiin 2003 alueen Tavoite 1 -ohjelman neljälle seutukunnalle. Nämä seutukunnat ovat Koillismaan seutukunta eli Kuusamo ja Taivalkoski, Oulunkaaren seutukunta eli Ii, Kuivaniemi, Pudasjärvi, Utajärvi, Yli-Ii ja Ylikiiminki, Siikalatvan seutukunta eli Haapavesi, Kestilä, Piippola, Pulkki ja Pyhäntä sekä Nivala-Haapajärven seutukunta eli Haapajärvi, Kärämäki, Nivala ja Reisjärvi.

Tavoitteena on, että nyt käynnissä olevan kahden vuoden hankkeen rahoitusta haetaan Pohjois-Pohjanmaan muulle alueelle. Hanketta ohjaa ja valvoo ohjausryhmä, jossa on edustajat Oulun lääninhallituksesta, seutukunnista ja hallinnoivasta kaupungista. Hankkeella on viisi työntekijää: neljä tallentajaa ja projektipäällikkö.

Opetussuunnitelma: Hankkeessa on koottu kotiseutuaineistoa, jota koulut voivat käyttää ja soveltaa omissa opetussuunnitelmissaan (esimerkiksi kulttuuri-identiteetin ja kulttuurintuntemuksen aihekokonaisuuksissa).

Innovaatiot: Uusi toimintatapa kuntien välillä.

Esteet: Jokainen kunta on erilainen, samoin niiden kulttuuriperintöaineisto: tuottaa paljon työtä, mutta on myös rikkaus.

Haasteet: Saada sivustolle pysyvä ylläpitäjätaho sekä työntekijät.

Rahoitus: EU ja valtio 327 000 €, kunnat 20 561 €.

Yhteystiedot: Hanna Järviluoma, PL 4 85801 Haapajärvi,
hanna.jarviluoma@haapajarvi.fi, <http://www.kirjastovirma.net>

4 Kivijärvi soi, Kivijärvi

Kumppanuus ja koulutus:

Kivijärvi soi -musiikkitapahtuman yhteistyötahoja ovat Kivijärven kunta, Keski-Suomen konservatorion säätiö, Kivijärven Kivekkäät, yritykset ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Tavoitteena on korkeatasoisen musiikkitapahtuman järjestäminen ja kunnan julkisuuden lisääminen. Tapahtumaan sisältyy konsertteja, mestarikursseja ja peruskursseja. Kivijärvi soi on osa pohjoisen Keski-Suomen musiikkihanketta.

Innovaatiot: Sponsorit tarjoavat konsertit, vain käsiohjelma maksaa.

Esteet: Klassinen musiikki koettiin alussa vain pienten piirien asiaksi, joka ei ole tarkoitettu tavallisille kuntalaisille.

Haasteet: Taiteellisen tason nostaminen, yleisömäärän kasvattaminen, julkisuusarvon lisääminen ja rahoituspohjan laajentaminen

Rahoitus: Kivijärven kunta 7 000 €, ProvinsSoimaan (Pohjoisen Keski-Suomen musiikkihanke), EAKR, Länsi-Suomen lääninhallitus 3 500 €, sponsorit 2 000 €, opintomaksut, lipputulot.

5 Kokkolan talvitanssit/Vinterdans i Karleby

Kumppanuus:

Kolmipäiväisen Kokkolan Talvitanssit -tapahtuman tavoitteena on tuoda alueelle korkeatasoista tanssitaidetta Suomesta, Pohjoismaista ja Baltian maista sekä tehdä tanssitaidetta tutuksi eri ilmaisumuotojen kautta. Yhteistyötahoina ovat Kokkolan kaupunginteatteri, Kokkolan kaupunki ja läänin taidetoimikunta. Kokkolan kaupungin matkailutoimi on sisällyttänyt Kokkolan Talvitanssit osaksi hallinnoimaansa MAKE-hanketta, jonka tavoitteena on kehittää matkailullisia tapahtumia Kokkolaan.

Innovaatiot: On tehty tunnetuksi tanssitaidetta erilaisten ilmaisumuotojen kautta.

Esteet: Kielteiset ennakoasenteet tanssitaidetta kohtaan.

Haasteet: Jatkuva toiminta nykyisissä puitteissa.

Rahoitus: Yhteistyötahot 5 000–8 000 €.

Yhteystiedot: Pirjo Viitanen, Puutarhakatu 13, 67200 Kokkola

6 K9-kulttuurikortti Kuopion seudun yhdeksäsluokkalaisille, Kuopion kulttuuritoimisto

Kumppanuus:

Kuopion lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma sisältää kuusi kärkihanketta ja useita toimenpide-ehdotuksia lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi Kuopiossa. Kesäkuussa 2000 kulttuuritoimen johtoryhmä esitti kulttuurilautakunnalle K9-kulttuurikortti -hankkeen toteuttamista. Hanke aloitettiin alkuvuodesta 2001.

K9-kulttuurikortin saavat kaikki 9. luokalle siirtyvät Kuopion seudun peruskoulun oppilaat. Kuopion kulttuurilaitokset tarjoavat Karttulan, Tervon, Maaningan, Siilinjärven, Nilsin, Lapinlahden ja Vehmersalmen yhdeksäsluokkalaisille mahdollisuuden käyttää omalla vapaa-ajallaan kulttuuripalveluja ilmaiseksi.

Kortti oikeuttaa ilmaiseen lippuun esimerkiksi teatteriin tai orkesterin konserttiin, mikäli esityksessä on vapaita paikkoja. Näin tulostavuuksella oleville kulttuurilaitoksille ei aiheudu merkittäviä lipputulomenetyksiä. K9-kulttuurikortin palveluja tarjoavat Kuopion kaupunginteatteri, Kuopion kaupunginorkesteri, Kuopion museo, taidemuseo, kirjasto, korttelimuseo, VB-valokuvakeskus, Suomen ortodoksinen kirkkomuseo, Eemil Halosen museo, Tanssiteatteri Minimi, Lapinlahden taidemuseo ja elokuvateatteri Kuvakukko.

Koulujen yhdeksäsluokkalaisten keskuudesta on valittu yhteyshenkilöiden ryhmä nimeltä Tulenkantajat. Tulenkantajien aktiivinen toiminta on selvästi lisännyt nuorten kiinnostusta toimintaan. Toiminnalla on ollut suuri merkitys nuorten kulttuurisen aktiviteetin lisääjänä, seutuyhteistyön kehittämisessä sekä koulujen ja kulttuuripalvelujen yhteistyön kehittämisessä.

Idea hankkeeseen saatiin pääkaupunkiseudun Kulttikortti-hankkeesta, joka käynnistettiin osana Helsingin kulttuuripääkaupunkivuoden (v. 2000) ohjelmaa. Oulun kaupunki puolestaan ryhtyi jakamaan tammikuussa 2004 kaikille yhdeksäsluokkalaisille kulttuuripassia. Kulttuuripassin haltija pääsee passia näyttämällä alennushinnalla tai maksutta passissa mainittuihin kulttuuritapahtumiin. Vastaava käytäntö on myös Espoossa ja Hämeenlinnassa.

Opetussuunnitelma: Osa kouluista on aktivoitunut kehittämään kulttuuripalvelukeskuksen kanssa kulttuurikurssitoimintaa ja tavoitteena on tulevaisuudessa kehittää pidemmälle menevää kulttuurikasvatustoimintaa.

Tutkimus: K9-hankkeessa on hyödynnetty Kuopion yliopistolla järjestetyn Terveyttä kulttuurista -seminaarin tutkimustietoa.

Innovaatiot: Yksinkertaisella ja edullisella toimenpiteellä eli K9-kortin jakamisella tavoitetaan helposti suuri määrä kulttuuripalveluiden muutoin vaikeasti lähestyttävää nuorten kohderyhmää ja saadaan nuoria aktivoitua taiteen ja kulttuurin pariin. Koska kortti oikeuttaa ilmaiseen lippuun teatteriin ja orkesterin konserttiin vain jos esityspäivänä on tilaa, ei toiminta aiheuta taloudellisia menetyksiä tulostavuuksella oleville kulttuurilaitoksille.

le. Koulujen yhdeksäsluokkalaisten keskuudesta valitut yhteyshenkilöt, ns. Tulenkantajat, ovat merkittäviä aktivoijia.

Esteet: Toiminta ei ole kohdannut varsinaisia esteitä. Kouluille suunnattu tiedotus vaatii erityistoimenpiteitä.

Haasteet: Kehittää K9-kortin rinnalle pidemmälle menevää kulttuurikasvatustoimintaa, sillä kouluilla on keskeinen rooli.

Rahoitus: Kuopion kulttuuritoimisto 2 000 €.

Yhteystiedot: Petri Kervola, Torikatu 18,70100 Kuopio, petri.kervola@kuopio.fi, <http://www.kulttuuri.kuopio.fi/k9>

7 Kuopio Tanssii ja Soi: esitys-, tanssikurssi- ja off-ohjelmatoiminta

Kumppanuus ja koulutus:

Kuopio Tanssii ja Soi on maamme vanhin tanssitaidefestivaali, joka järjestetään 35. kerran kesällä 2004. Kuopio Tanssi ja Soi -festivaalin kohderyhmänä ovat tanssitaiteen ammattilaiset, harrastajat ja aloittajat, aikuiset ja lapset sekä suuri yleisö koti- ja ulkomailla. Festivaalin tavoitteena on edistää tanssitaideharrastuksena, ammattina ja kulttuurielämysten tuottajana. Tärkeitä ovat matkailulliset ja imagolliset tavoitteet maakuntamielikuvan luojana sekä kulttuurien tuntemuksen lisääminen ja kansainvälisen yhteistyön kynnyksen alentaminen.

Festivaali järjestää noin kaksikymmentä kansainvälistä tanssitaide-esitystä vuodessa. Esityksissä on kävijöitä yhteensä 7 000–12 000. Ammattitanssijoille, harrastajille ja aloittajille – niin aikuisille kuin lapsillekin – järjestetään tanssikursseja. Kuopio Tanssi ja Soi -festivaalilla on ohjelmaa ravintoloissa ja kahviloissa sekä laaja ilmaisohjelmatarjonta Kuopion torilla ja satamassa.

Festivaalin yhteistyötahoja ovat Savonia-ammattikorkeakoulu (musiikki ja tanssi), Suomen tanssioppilaitosten liitto, Suomen musiikkioppilaitosten liitto, Vantaan tanssioppilaitos, Suomen kansallisoopperan balettioppilaitos, Tanssin tiedotuskeskus, Suomen tanssitaiteilijaliitto, Finland Festivals, Kuopion Matkailupalvelu Oy, Matkailun edistämiskeskus (MEK), ulkomaiset suurlähetystöt, tiede- ja kulttuurikeskukset ja Arts Councilit, Yhtyneet kuvalehdet Oy, Ballet Tanz -lehti, Kuopion Energia ja PeeÄssä.

Kuopio Tanssii ja Soi on vaikuttanut vilkkaan tanssikoulutus- ja harrastustoiminnan syntymiseen alueelle. Toimijatahoista mainittakoon tanssinopettajakoulutus ammattikorkeakoulussa, tanssipainotteinen lukio ja peruskoulun tanssitaide-toiminta, ammattitanssiteatteri, useat tanssikoulut ja useat tanssiseurajat.

Tutkimus: Festivaali on tehnyt yhteistyötä lopputöitään valmistelevien opiskelijoiden kanssa.

Innovaatiot: Paikkakunnan uniikin luonteen ja korkeatasoisen kansainvälisen tarjonnan yhdistäminen.

Esteet: Yleisöpohjan ja yritys yhteistyön laajentaminen on kovan työn takana. Toimiala on teknisiltä järjestelyiltään erittäin vaativa ja kustannusrakenne siten korkea suhteessa tuottoihin. Kilpailu yleisön ajankäytöstä on kiristynyt: populistinen–ei-populistinen tarjonta. Talouden vaateet ovat kiristyneet (mm. alv:n ja lähdeveropohjan laajentuminen).

Haasteet: Uudistukset johdon visioiden ja käytännön kontaktien mukaisesti. Kansainvälisen koreografiakilpailun, poikatanssileirin ja muun tanssikoulutustoiminnan kehittäminen.

Rahoitus: Kuopion kaupunki, opetusministeriö, Suomen kulttuurirahasto, ulkomaiset Arts Councilit pääsylipputulot, kurssimaksut, myyntituotteet ja yritys yhteistyö.

Yhteystiedot: Toiminnanjohtaja Anna Pitkänen, Torikatu 18, 70110 Kuopio, anna.pitkanen@kolumbus.fi, <http://www.kuopiodancefestival.fi>

8 Ylä-Savon perinnevaellushanke: Kulttuuri- ja perinnematkailun tuotekehitys-, koulutus- ja verkostoitumishanke, Lapinlahti

Kumppanuus:

Ylä-Savon perinnevaellushanke on vuonna 2002 aloitettu kulttuuri- ja perinnematkailun tuotekehitys-, koulutus- ja verkostoitumishanke. Hanketta hallinnoi Lapinlahden kunta ja sen yhteistyötahoja ovat Varpaisjärven, Iisalmen, Sonkajärven, Kiuruveden, Vieremän, Pielaveden ja Keiteleen kunnat, Ylä-Savon Matkailu ry, Ylä-Savon kehittämissyhtiö ja Travel House Ylä-Savo. Hankkeen kohderyhmänä ovat matkailu- ja kulttuuriyrittäjät sekä -toimijat ja yläsavolaiset historia- ja perinnekohteiden ylläpitäjät kuten museot, perinnetilat jne.

Hankkeella on viisi keskeistä tavoitetta: (1) koota matkailijoille mielenkiintoisia kulttuurimatkailupaketteja, jotka pohjautuvat vahvasti alueen historiaan, perinteeseen ja kulttuuriin, (2) tehostaa yläsavolaisten kulttuurimatkailutuotteiden (Savo-Karelia-Art) markkinointia ja myyntiä, (3) tukea, kehittää ja hyödyntää paikallista kulttuuria, historiallisia käyntikohteita, kulttuuritapahtumia ja ohjelmalveluja, (4) järjestää kulttuuri- ja matkailukoulutusta, jotta taattaisiin yhteinen osaamis- ja tietopohja sekä laatu taso, sekä (5) verkostoida historialliset käyntikohteet, ohjelmalvelut, kulttuuritapahtumat ja perinteiset matkailupalvelut tiiviisti toisiinsa.

Koulutus: Yrittäjille ja toimijoille järjestetään koulutusta.

Tutkimus: Toiminnassa on käytetty apuna Matkailun edistämiskeskuksen (MEK) tutkimuksia sekä teetetty hankkeen toimesta asiakaskysely matkanjärjestäjille ja -vetäjille sekä yritysten matka- tai kokoussihteereille, jotta osattaisiin tehdä asiakkaita kiinnostavia matkailutuotteita.

Esteet: Ylä-Savossa matkailun tilanne on heikko, ja se vaikuttaa hankkeen toimintaan. Yrittäjien passiivisuus on yllättävää.

Haasteet: Kiertomatkatuotteiden suunnittelu, markkinointi ja myynti, yrittäjien oma tuotekehitys, koulutukset, museotoiminnan kehittäminen alueella sekä konsultoinnit yrityksissä.

Rahoitus: ESR, Itä-Suomen lääninhallitus, Ylä-Savon Talousalueen liitto, yhteensä 649 605 €.

Yhteystiedot: Minna Hirvonen, Tietokatu 1, 73100 Lapinlahti, minna.hirvonen@lapinlahti.fi, <http://www.lapinlahti.fi/index.php?page=kunnallisetpalvelut/projektit.php&id=9>

9 Lempäälä soi – Sound of Lempäälä -tapahtuma

Kumppanuus:

Lempäälä soi – Sound of Lempäälä -tapahtuman tavoitteena on järjestää kuntaan musiikin mestarikursseja ja konserttisarjoja, yhteensä noin 20 konserttia. Hankkeen yhteistyötahoina ovat Lempäälän kunta, Lempäälän seurakunta, Lempäälän Kulttuuritapahtumat ry, Lempäälän-Vesilahden sanomat ja Lempäälän Luontaiskylpylä. Toiminnan kohderyhmänä ovat Lempäälän kunnan ja ympäristökuntien asukkaat. Tapahtuma toteutetaan kuudetta kertaa 12.6–24.7.2004.

Innovaatiot: Tapahtumassa on joka kesä myös lapsille ja nuorille suunnattua tarjontaa.

Esteet: Ennakkoluulot alussa klassista musiikkia kohtaan.

Haasteet: Tiedotusta tehostetaan ja hajautetaan tapahtumia eri puolille kuntaa.

Rahoitus: Lempäälän kunta 8 000 €, muut yhteistyötahot osallistuvat markkinointiin, kokonaisbudjetti on 20 000 €.

Yhteystiedot: Kirsti Uoti-Reilama, kirsti.uoti.reilama@lempaalanluontaiskylpyla.fi, <http://www.lempaalasoi.fi>

10 Lasten kulttuuriviikot: Kotka, Hamina, Miehikkälä, Pyhtää, Virolahti

Kumppanuus ja koulutus:

Kotkan kulttuuritoimi on järjestänyt Lasten kulttuuriviikot Kotkassa vuodesta 1983 lähtien. 1990-luvulla mukaan tulivat Haminan, Vehkalahden, Virolahden, Miehikkälän ja Pyhtään kulttuuritoimet. Kohderyhmänä ovat 3–12-vuotiaat lapset.

Lasten kulttuuriviikkojen tavoitteena on tarjota lapsille laadukasta ja monipuolista kulttuuria ja aktivoita heitä osallistumaan kulttuurin tekemiseen. Lasten kulttuuriviikoilla järjestetään yhdessä ammattilaisten ja harrastajien sekä kansainvälisten ryhmien eri taiteiden alueita koskevia esityksiä lapsille kulttuuritiloissa, päiväkodeissa ja kouluissa sekä muissa sopivissa tiloissa.

Kukin kunta toimii itsenäisesti, mutta yhteisissä kokouksissa sovitaan yhdessä tehtävistä asioista ja ideoidaan tapahtumaa sekä vaihdetaan kokemuksia. Tapahtuma järjestetään vuosittain lokakuussa viikoilla 41,42 ja 43. Kulttuuriviikkoja koskeva esite jaetaan syyskuun lopulla kuntien päiväkodeihin ja kouluihin. Osallistuminen on maksutonta lapsille.

Toiminta on kehittänyt kuntien kulttuuritoimien ja eri toimialojen yhteistyötä, samoin yhteistyötä taideoppilaitosten sekä lasten keskuudessa työskentelevien järjestöjen välillä. Kehittämissuunnitelmana on luoda Kaakon Lastenkulttuuriverkosto, KaLaVerkko, jonka tavoitteena on rakentaa aktiivinen ja toimiva verkosto lastenkulttuurin tarjoajista ja kuluttajista Kaakkois-Suomen alueelle. Verkosto yhdistäisi taiteilijat ja lapset taiteen tekijöinä.

Innovaatiot: Hankkeen suunnittelu ja toteutus.

Esteet: Käytettävissä olevien varojen niukkuus ja henkilöresurssien vähäisyys.

Haasteet: Kehittämissuunnitelmana on luoda Kaakon Lastenkulttuuriverkosto, KaLaVerkko, jonka tavoitteena on rakentaa aktiivinen ja toimiva verkosto lastenkulttuurin tarjoajista ja kuluttajista Kaakkois-Suomen alueelle. Verkosto yhdistäisi taiteilijat ja lapset taiteen tekijöinä, sillä verkostossa lapset ovat mukana lastenkulttuurin tekijöinä. Kotkan kaupunki on saanut opetusministeriöltä 10 000 euron avustuksen vuodelle 2004 verkoston valmisteluun ja käynnistämiseen.

Rahoitus: Kunnat, opetusministeriö, Kotkan seudun osuuspankki, vuosittain 20 000–30 000 €.

Yhteystiedot: Seppo Grönvall, Keskuskatu 33, 48100 Kotka, seppo.gronvall@kotka.fi; Heli Toikka, heli.toikka@kotka.fi, <http://www.kotka.fi/kulttuuri>

11 Kulttuuritoiminta kouluille ja päiväkodeille, Nokia

Kumppanuus ja koulutus:

Nokian kaupungin kulttuuritoimi on järjestänyt 1990-luvun alusta lähtien kulttuuritoimintaa kouluille ja päiväkodeille. Hankkeen kohderyhmänä ovat kaikki päivähoito- ja kouluikäiset lapset Nokialla, yhteensä noin 5 000 lasta ja nuorta. Mukana on 16 koulua, 13 päiväkotia, seitsemän ryhmäperhepäivähoitokotia, kolme leikkikerhoa, 80 perhepäivähoitajaa ja englantilainen leikkikoulu.

Kulttuuritoiminta on kouluille ja päiväkodeille maksutonta. Kouluilla ja päiväkodeilla on melko vähän taloudellisia resursseja järjestää laadukkaita kulttuuritapahtumia ja siksi toiminta on merkittävää. Yhteistyötahoina ovat kulttuuri-, sosiaali- ja koulukeskukset, pirkkanmaalaiset kulttuuriyhdistykset ja taiteilijat, kulttuurintuottajat, käsityökoulu Näpsä ja kuvataidekoulu Sutina.

Jokaisella päiväkodilla ja koululla on valittu kulttuurivastaava, joka asioi kulttuuritoimen kulttuuriohjaajan kanssa. Kulttuurivastaavan tehtävänä on suunnittelyyhteistyö ja tiedonvälitys sekä käytännön toimet koululla tai päiväkodissa tapahtumien järjestämiseksi. Kulttuurivastaava pitää yhteyttä kulttuuritoimistoon ja suunnittelee yksikkönsä vuosittaista kulttuuritoimintaa yhdessä kulttuuriohjaajan kanssa. Toimintaa voivat olla työpajat, taitei-

lijavierailut, konsertit, teatteri- ja tanssiesitykset, kulttuurikilpailu tai jokin muu hanke, joka tarvitsee ulkopuolista osaamista, suunnittelu- ja toteutusapua tai taloudellista tukea. Kulttuuritoimi järjestää myös päivähoiton henkilöstölle kurssuja eri taiteen aloilta, pääpaino on käden taidoissa.

Koulu- ja päiväkotityö on ollut kulttuuritoimen ohjelmassa jo 1990-luvun alusta lähtien, ja toiminta on todettu erittäin hyväksi ja onnistuneeksi. Toiminnalla voidaan tavoittaa paikkakunnan kaikki lapset, ei ainoastaan niitä, jotka (tai joiden vanhemmat) olisivat jo valmiiksi kiinnostuneet kulttuurista.

Lastenkulttuuri on Nokian kaupungin kulttuuritoimen painopistealue. Nokian kaupungin mielenkiinto lapsipolitiikan kehittämisessä näkyy selvästi myös kaupungin strategisessa linjauksessa Nokian kaupungin strategiat 2005+ -ohjelmassa: "Lasten Nokia -ajatus ulotetaan Nokian kaupungin koko organisaatioon siten, että lasten ja perheiden hyvinvointi on keskeinen ohjenuora ja johtava velvoite kaikkialla; suunnittelussa, päätöksenteossa ja jokaisen palvelukeskuksen toiminnassa."

Opetussuunnitelma: Koulut ovat ottaneet huomioon kulttuurisen näkökulman muusakin kuin kulttuuritoimen järjestämässä toiminnassa. Koulut järjestävät teemaviikkoja ja työpajoja, ja juhlatraditioissa kulttuuriohjelma on itsestäänselvyys.

Tutkimus: Hanke oli mukana Konserttikeskus ry:n pilottihankkeessa, jossa selvitettiin runsaan kulttuuriohjelman vaikuttavuutta lapsiin. Nokian koulu- ja päiväkotityö on mukana myös lastenpsykiatrian professori Tuula Tammisen Kulttuuri identiteetin rakentajana -hankkeessa. Kulttuuritoimessa seurataan aktiivisesti tutkimuksia kulttuurin ja erityisesti lastenkulttuurin alueelta. Kulttuurin merkitys ihmisen hyvinvoinnille, syrjäytymisen ehkäisyyn ja suvaitsevaisuuden lisäämiseen ovat kiinnostavia teemoja.

Innovaatiot: Kaikissa laitoksissa on kulttuurivastaava, jonka kanssa kulttuuritoimi voi työskennellä aktiivisesti ympäri vuoden. Toiminnan laajuus on myös poikkeuksellista Suomessa.

Esteet: Määrärahat ovat aina rajallisia, joten kaikkea toivottua toimintaa ei voida järjestää. Koulujen ja päiväkotien vastaanotto kulttuuritoiminnalle poikkeaa jonkin verran toisistaan: jotkut ovat erittäin aktiivisia, toiset passiivisempia.

Haasteet: Toiminnan syventäminen, eri taiteen alueisiin tutustuminen perusteellisimmin. Lasten omaa tekemistä lisätään entisestään, etteivät lapset olisi vain kulttuurin passiivisia vastaanottajia. Toiminnalla halutaan tavoittaa päiväkotij- ja ala-asteikäisten lisäksi vanhempia nuoria, erityisesti myös poikia.

Rahoitus: Nokian kaupungin kulttuuritoimi, vuosittain 17 600 €.

Yhteystiedot: Pia Keltti, Nokian kaupunki, kulttuuritoimisto, Souranderintie 13, 37100 Nokia, pia.keltti@nokiankaupunki.fi

12 Pyhäjärvisen museopäivä ja kotiseuturetki

Pyhäjärvisen museopäivä on neljän kunnan (Eura, Köyliö, Säskylä, Yläne) kulttuuritoimien ja paikallisten museoiden vuosittain järjestämä yhteinen tutustumispäivä paikall-

lishistoriaan ja museoihin. Säskylän ja Euran kulttuuritoimet ovat järjestäneet myös koti-seuturetken, jossa oppaana toimivat Alasatakunnan oppaat ry:n oppaat.

Yhteystiedot: kirjasto-kulttuurivirkailija Mirja Vuorinen, Säskylän pääkirjasto, Sivarintie 6, 27800 Säskylä, mirja.vuorinen@sakyla.fi

13 Barentsin nuorten kirjoittajaleiri, Litteraturläger för ungdomar i Barentsregionen, Rovaniemen kulttuuritoimisto

Kumppanuus ja koulutus:

Rovaniemen kulttuuritoimisto Suomesta, Tromsø fylkesbiblioten Norjasta, SveFi folkshögskolan, Västerbottens länsbibliotek ja Norrbottens länsbibliotek Ruotsista, Arkanangelin ja Murmanskin kirjastot sekä Petroskoin kirjasto Venäjältä ovat järjestäneet vuodesta 1994 lähtien Barentsin nuorten kirjoittajaleirin, jonka kesto on seitsemän päivää. Hankkeen kohderyhmänä ovat 15–18-vuotiaat nuoret. Leiri kiertää Barentsin alueen maita, ja joka neljäntenä vuonna järjestelyvastuu on Suomella.

Hankkeen keskeisenä tavoitteena on

- järjestää 15–18-vuotiaille kirjoittamisen opetusta ammattilaisten ohjauksella
- esitellä nuorille, että kiinnostavia matkakohteita on myös lähialueella, rajan toisella puolella
- edistää monikulttuurista ajattelua Barentsin alueella
- säilyttää alueen kulttuuriperintöä ja uudistaa sitä
- tutustua eri maiden kirjoittamisen opetukseen, kouluopetukseen
- auttaa nuoria löytämään juurensa ja arvostamaan niitä: esimerkiksi saamelaiskirjailijan tehtävänä on ollut välittää saamelaiskulttuuria nuorille ja ohjata saamelaisnuoria kirjoittamaan äidinkielellään.

Työskentelytapoina ovat

1. draamalliset harjoitukset, joiden tavoitteena on luoda turvallinen ilmapiiri
2. kirjoitustuokiot, joissa kirjailijat antavat kukin vuorollaan ohjeita kirjoittamiseen, kertovat omasta kirjoittamisestaan ja antavat kirjoitustehtäviä
3. tekstityöpajat, joissa kukin kieliryhmä kokoontuu oman kirjailijansa johdolla käsittelemään nuorten omia tekstejä
4. iltaohjelma, johon sisältyy retkiohjelma ja venäläinen, suomalainen, saamelainen, ruotsalainen ja norjalainen ilta. Eri maiden illanvietossa kunkin maan kirjailija kertoo, kuinka hänestä tuli kirjailija, kuinka hän kirjoitti ensimmäisen romaaninsa ja minkälaisia työtapoja hänellä on kirjoittaessaan. Iltaohjelmaan kuuluu myös nuorten omaa ohjelmaa; musiikkia, tanssia, sketsejä, runoja.

Kustakin maasta osallistuu yksi koordinaattori, jonka tehtävänä on pitää huolta oman maansa nuorista ja matkustaa heidän kanssaan. Koordinaattorit ovat usein kirjastotyöntekijöitä, jotka omassa maassaan vastaavat leirin järjestämisestä. Leireille on tähän mennessä osallistunut noin 300 nuorta ja 15 kirjailijaa. Leirien saama palaute on ollut positiivista. Erityisesti kirjoittamisen opetus ja tutustuminen uusiin ihmisiin ja maihin sekä niiden kulttuuriin on ollut palkitsevaa.

Tutkimus: Leirin toiminnan kehittämiseksi koordinaattorit ovat tutustuneet aineistoihin, jotka käsittelevät nuorten kirjoittamisen opettamista. Koordinaattorit ovat tehneet raportin leirin toteutuksesta ja nuoret ovat vastanneet kyselylomakkeeseen.

Innovaatiot: Koulujen opetus painottuu kielen opetukseen ja kielioppiin, ja vain harvoissa kouluissa on ohjattua kaunokirjallisuuden opetusta. Siksi kirjailijoiden toimiminen opettajina on innovatiivista. He ovat kirjoittamisen ammattilaisia ja pitävät lukijoidensa tapaamisesta. Kirjailijat tapaavat myös muiden maiden kirjailijoita ja saavat seurata heidän opetusmenetelmiään. Innovatiivista on myös kirjoittamisen opetus leiritoimintana.

Esteet: Rahoitus on ongelma. Leiri kiertää vuorovuosin Barentsin alueen maita, joten se järjestetään joka 4. vuosi Suomessa. Järjestäjää maksaa valtaosan kustannuksista, ja Suomessa on ollut vaikeaa koota rahoitusta. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa on paljon erilaisia rahastoja ja instituutioita, jotka tukevat tämän tyyppistä toimintaa. Suomessa rahastoja on vähän.

Haasteet: Järjestää nuorten toivomuksesta kirjoittamisen jatkokurssi.

Rahoitus: Opetusministeriö, Interreg, apurahoja Kordelinin säätiöltä, Suomen kulttuurirahaston Lapin rahastolta, Letterstedtska föreningeniltä, Pohjoismaiselta kulttuurirahastolta, osallistujamaat.

Yhteystiedot: Kaarina Luodelahti, Rovaniemen kulttuuritoimisto, PL 8216, 96101 Rovaniemi, kaarina.luodelahti@rovaniemi.fi

14 Etelä-Pohjanmaan kulttuurin kehittämiskeskushanke Trissa, Seinäjoki

Kumppanuus:

Trissa on Etelä-Pohjanmaan liiton organisoima Etelä-Pohjanmaan kulttuurin kehittämiskeskushanke, jonka kohderyhmänä ovat eteläpohjalaiset kulttuuritoimijat, tapahtumat, yhdistykset, kunnat, oppilaitokset ja yksittäiset taiteilijat. Hanke on käynnistynyt vuonna 2001.

Hankkeen keskeisinä tavoitteina ovat (1) pysyvän kulttuurin ja matkailun palvelu- ja kehittämissyksikön aikaansaaminen maakuntaan, (2) kulttuuritoimijoiden laajapohjaisen verkostoitumisen edistäminen, (3) tietoliikennepalvelujen kehittäminen, (4) kulttuurin ja matkailun yhteistyön kehittäminen, (5) kulttuurin tuotteistaminen ja tuotekehitystyö, (6) kulttuurin ja elinkeinoelämän yhteistyön lisääminen, (7) kulttuurin työllistävien vaikutusten lisääminen, (8) eteläpohjalaisen kulttuurin tunnetuksi tekeminen ja markkinoinnin edistäminen kansallisesti ja kansainvälisesti, (9) osaamisen tason ja laadun nostaminen kulttuurityössä, sekä (10) eteläpohjalaisen kulttuurin sisällöllinen kehittäminen.

Työskentelyn mahdollistaa ennen kaikkea hankkeen osallistumismaksua maksavien jäsenten sekä muiden yhteiskumppaneiden laaja ja jatkuvasti ylläpidettävä verkosto. Trissan tehtävänä on toimia välityspyöränä ("trissa" on välityspyörää tarkoittava ilmajokelainen murrenana).

Trissa auttaa hankkeen jäseniä muun muassa tuotekehitystyössä, tapahtumien suunnittelussa, tiedotuksessa, apurahojen hakemisessa jne. Tapahtumista, tuotteista, taiteilijoista ja kulttuurista kootaan tietoa ja välitetään sitä kootusti suuren yleisön, matkailun, oppilaitosten ja yrityselämän tietoisuuteen.

Hanke on onnistunut hyvin laajan verkoston luomisessa ja maakunnallisen tiedotus- ja markkinointikonseptin kehittämisessä. Tähän on vaikuttanut sanomalehti Ilkan kanssa solmittu yhteistyösopimus Etelä-Pohjanmaan kulttuurikalenterin toimittamisesta lehteen. Hanke on tehnyt itsensä tunnetuksi, ja sen avulla pystytään markkinoimaan eteläpohjalaisia kulttuuria vaikuttavasti. Kehittämistoimiin kuuluvat markkinoinnin painopisteen suunnittaminen maakunnan ulkopuolelle, kansallisesti ja kansainvälisesti sekä verkkopalvelujen markkinointi oikeille kohderyhmille.

Kulttuurimatkailun kehittämistyön konkreettisten tulosten saavuttaminen on ollut odotettua vaikeampaa, samoin kulttuurin ja elinkeinoelämän yhteistyön lisääminen. Osaamisen tasoon ja laatuun kulttuurimatkailussa ja yritysyhteistyössä pyritään vaikuttamaan yhteisillä työryhmillä.

Kehittämissuunnitelmana on siirtää Trissan toiminnot Etelä-Pohjanmaan liiton kulttuurin vastuualueen alaisuuteen. Etelä-Pohjanmaan liiton budjettiin on ehdotettu kulttuuri- ja tiedotussihteerin palkkaamista. Hänen toimenkuvansa liittyisi myös Trissan toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen.

Tutkimus:

Hankeessa on seurattu alan tutkimuskenttää ja välitetty siitä tietoa verkostolle. Hanke on ollut mukana "Etelä-Pohjanmaan kulttuurin kehittämisen tulevaisuuden toimintamallit" - tutkimuksen tekemisessä (Suutari & Zimmerbauer, E-P:n liiton julkaisu B:24, Seinäjoki 2003). Etelä-Pohjanmaan kulttuurin teemaohjelma on teettänyt väliarvioinnin ohjelmakaudelta 2000–2006, jossa tutkitaan Etelä-Pohjanmaan kulttuurihankkeiden alueellista vaikuttavuutta (Etelä-Pohjanmaan liiton julkaisu B:23, Seinäjoki 2003).

Sanna Ruotsalainen on tehnyt Trissan tilauksesta opinnäytetyön "Paikallishistorian hyödyntäminen ja kehittämistarpeet maaseutumatkailuyrityksissä Etelä-Pohjanmaalla" Hämeen ammattikorkeakoulun matkailun koulutusohjelmaan (2002). Opinnäytetyö on pdf-tiedostona Trissan www-sivuilla: <http://www.etelapohjanmaa.fi/kulttuuri/trissa>, kohdassa Julkaisut.

Innovaatiot: Toimiminen välityspyöränä laajan, maakunnallisen kulttuurikentän ja muiden tahojen, kuten matkailun, oppilaitosten, yritysten ja suuren yleisön, risteyskohdassa. Olennaista on myös pysyvän kehittämiskeskuksen luominen. Uusin verkkopalvelun muoto on suunnattu erityisesti yrityksille, kunnille ja oppilaitoksille, ja se sisältää kulttuuritoimijoiden omia, valmiita tuotepaketteja, esimerkiksi ohjelma- ja kokouspalveluja sekä kursseja.

Haasteet: Tavoitteena on siirtää Trissan toiminnot Etelä-Pohjanmaan liiton kulttuurin vastuualueen/kulttuurilautakunnan alaisuuteen. Trissan nimelle on haettu rekisteröintiä. Etelä-Pohjanmaan liiton budjettiin on ehdotettu kulttuuri- ja tiedotussihteerin palkkaamista, ja Trissan jatkoksi on suunniteltu verkostomaisen kulttuurin kehittämiskeskuksen toiminnan käynnistämistä

Rahoitus: Euroopan yhteisön aluekehitysrahasto, Länsi-Suomen lääninhallitus, Etelä-Pohjanmaan liitto, yhteensä 410 380 €.

Yhteystiedot: Projektipäällikkö Tuija Hirvinen, PL 109, 60101 Seinäjoki, tuija.hirvinen@epliitto.fi, trissa@etelapohjanmaa.fi, <http://kulttuuri.etelapohjanmaa.fi>

15 Pesärikko – nuorten tangomusikaali, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Seinäjoen kaupunginteatteri ja Etelä-Pohjanmaan musiikkiopisto

Kumppanuus ja koulutus:

Pesärikko-tangomusikaali toteutetaan vuosina 2003–2004 yhteistyössä Seinäjoen ammattikorkeakoulun, Seinäjoen kaupunginteatterin ja Etelä-Pohjanmaan musiikkiopiston kanssa. Hankkeen vastuutahona toimii Seinäjoen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon linja. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on saada aikaan uutta tangomusiikkia, joka kiinnostaa nuoria ja jossa on aineksia suomalaisesta ja argentiinalaisesta tangosta sekä antaa nuorille mahdollisuuksia toteuttaa itseään näyttämötaiteen kautta. Idea musikaaliin syntyi keväällä 2000 Buenos Airesissa, jossa Seinäjoen ja Buenos Airesin kaupungit allekirjoittivat kulttuuriyhteistyösopimuksen.

Pesärikko-musikaali pohjaa kirjailija Orvokki Aution romaaniin. Tavoitteena on löytää tuore näkökulma pohjalaisklassikkoon ja tangomusiikkiin. Tangolla on Pohjanmaalla vahva asema paitsi em. kulttuuriyhteistyön kautta, myös Seinäjoen Tangomarkkinat-festivaalin vakiintumisesta johtuen.

Hankkeen kohderyhmänä ovat 18–25-vuotiaat esittävästä taiteesta kiinnostuneet nuoret. Musikaalin varsinaista toteuttamista edelsi Seinäjoen ammattikorkeakoulun koulutusvaihe eri taiteen alojen työpajoihin, jonka aikana valikoituivat musikaalin nuoret esiintyjät Etelä-Pohjanmaan maakunnan eri kunnista.

Seinäjoen kaupunginteatterin ja ammattikorkeakoulun yhteistyö tiivistyi projektin myötä entisestään, kuntien kulttuuritoimet ja maakunnan lukiot aktivoituivat yhteisessä hankkeessa sekä musikaalin tekemisen myötä syntyi yhteinen pysyväksi ajateltu tapahtuma Nuorten ja lasten teatterifestivaali, joka järjestettiin 2003 ja seuraavan kerran toukokuussa 2004. Tangomusikaali Pesärikko valittiin Tampereen Teatterikesään 2004.

Musikaalin tuotannossa tehtiin laajaa yhteistyötä paikallisten oppilaitosten kanssa.

- Osa puvustuksesta valmistettiin kevään 2003 aikana Jurvan käsi- ja taideteollisessa oppilaitoksessa.
- Musikaaliin liittyvää Tango 2003 ESR-hanketta hallinnoi Seinäjoen ammattikorkeakoulu, ja kulttuurituotannon opiskelijoita osallistui tuotantoavustajina syksyn 2003 harjoituksiin.
- Etelä-Pohjanmaan musiikkiopisto kokosi orkesterin musikaaliin.

Innovaatiot: Seinäjoen kaupunginteatterin ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun tiivis yhteistyö, kuntien kulttuuritoimen aktivoituminen, maakunnan lukioiden aktivoituminen ja teatteriharrastuksen viriäminen, musikaalin myötä syntynyt pysyvä tapahtuma nuorten- ja lasten teatterifestivaali, maakunnallinen kulttuuriyhteistyö.

Esteet: Lääninhallituksille jälkikäteen tehtävät selvitykset ovat suuritöisiä. Hanke on ensimmäinen laatuaan, joten monilta virheiltilta olisi välttytty, jos ennakkotietoa olisi ollut heti hankkeen alkuvaiheessa saatavilla enemmän.

Rahoitus: Länsi-Suomen lääninhallitus 231 260 € (ESR-rahoitus 73 306 €, valtion rahoitus 57 040 €, yksityinen rahoitus 33 368 €, kuntarahoitus 67 276 €).

Yhteystiedot: Seinäjoen kaupunginteatteri. Alvar Aallonkatu 12, 60100 Seinäjoki. Tuija Tunderberg, tuija.tunderberg@seinajoki.fi, <http://www.tango2003.net>; Seinäjoen ammattikorkeakoulu, kulttuurituotannon koulutusohjelma, koordinaattori Jussi Kareinen, <http://www.seinajoki.fi/teatteri>

16 Interdans, Vaasa

Kumppanuus ja koulutus:

Interdans on Merenkurkun neuvoston rahoittama ja Merenkurkun kulttuuriareenan toteuttama projekti, joka käynnistyi keväällä 2000 Rajaton tanssi -hankkeen aikana luotujen kontaktien pohjalta. Interdansin tavoitteena on antaa mahdollisuus alueen tanssitaiteen ammattilaisille taiteelliseen kehitykseen. Samalla tarjotaan yleisölle ammattimaisesti tuotettuja, alueella luotuja tanssiesityksiä. Hanke antaa mahdollisuuden kahdelle alueen tanssipedagogille ja kahdelle ruotsalaisen Västerbottenin alueella työskentelevälle tanssipedagogille mahdollisuuden toimia tanssiproduktiossa, joka vuoden aikana kiertää Pohjanmaan ja Västerbottenin alueella.

Merenkurkun kulttuuriareenan tavoitteena on (1) nostaa alueen profiilia kulttuurialueena, (2) lisätä ammattimaista tarjontaa sekä vahvistaa verkostoja, (3) tuoda Merenkurkun alueen nuoria yhteen taiteellisen työn parissa, sekä (4) edistää identiteettiä luovia toimenpiteitä kuten naapurimaan tuntemusta ja raja-alueellista yhteenkuuluvuutta.

Jotta toiminnan areenat saataisiin kantamaan pitkään, toteutetaan yhteistyö ankkuroimalla toiminta nykyisiin rakenteisiin. Nuorisoyhteistyötä toteutetaan kuvataiteen, musiikin ja ilmaisutaidon koulujen ja opistojen kanssa. Hankkeen yhteistyötahoina ovat Dans i Västerbotten ja Pohjanmaan tanssitoimikunta.

Tutkimus: Hanke on osa Merenkurkun kulttuuriareenan tutkimusta, toiminnasta on tehty raportti Tanssin Tiedotuskeskukselle.

Innovaatiot: Koko hanke on innovatiivinen, sillä aiemmin ei ole ollut yhteistyötä tanssin alalla Västerbottenin kanssa.

Esteet: Laivaliikenteen suppea aikataulu ja teatteritilojen puute rajoittaa kiertuetoimintaa.

Haasteet: Etsiä uusi konsepti, sillä rahoitus on supistunut puoleen aiemmasta.

Rahoitus: Merenkurkun neuvosto, Interreg III, 787 000 kruunua.

Yhteystiedot: Milla Simons, Koivukuja 4, 65230 Vaasa, milla.simons@pp.inet.fi
<http://www.kvarken.org>, <http://www.kultur.umea.se/nordinfo/kkmapp/kulturscenti.htm>

17 Maisematie Via Baltica Nordica Development Zone, Hämeen liitto, Valkeakoski

Kumppanuus:

Via Baltica Nordica muodostaa yhtenäisen kehittämisvyöhykkeen Berliinistä Norja Mo i Ranaan. Projektiin osallistuu maakuntia, kuntia ja kehittämisorganisaatioita Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Virosta, Latviasta, Liettuasta, Puolasta ja Saksasta. Suomesta hankkeeseen osallistuvat Hämeen, Pirkanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Pohjois-Savon maakunnat sekä joukko kaupunkeja.

Pilottihankkeina toteutetaan projektipartnereiden Via Baltica Nordica -vyöhykkeeseen liittyviä kehitystoimia. Partnerit voivat keskittää panoksensa itselleen tärkeimpiin pilotteihin. Pilotteihin tulee sisältyä myös ylikansallinen yhteistyöulottuvuus.

Pilottihankkeet on otsikoitu seuraavasti:

1. Kulttuurimaisemien ja muiden erityisten alueiden inventointi ja hoito erityisesti paikkatieto- ja Internet-teknologiaa hyödyntämällä
2. Matkailun kehittäminen Via Baltica Nordica -vyöhykkeellä
3. Rautatieliikenteen saavutettavuuden parantaminen ja asemanseutujen kehittäminen.

Esimerkiksi Valkeakosken kaupungin kehittämistavoitteena on saada Voipaalan lastenkulttuurikeskukselle lasten taidetoiminnan uusiokäyttöön vanha navetta. Voipaalan lastenkulttuurikeskuksen kävijöistä valtaosa on päiväkotii- ja peruskouluikäisiä lapsia, joille järjestetään näyttelyjä, työpajoja, opintopäiviä ja leirikouluja. Kesäloman aikana järjestetään joka arkipäivä klo 14–17 ohjattua päiväkotitoimintaa. Lasten opintopäivien ja luokkaretkien ohjelma on keskeisesti kuvataiteen harrastusta, johon integroidaan esimerkiksi musiikkia, draamaa ja historiantuntemusta. (<http://www.edu.vlk.fi/voipaala/default.htm>)

Innovaatiot: Eri alojen yhdistäminen.

Haasteet: Seurannan evaluointi.

Rahoitus: Itämeren Interreg III B -yhteisöaloite on myöntänyt Hämeen liiton vetämälle kehittämishankkeelle yhteensä kahden miljoonan euron EU-rahoituksen vuosille 2002–2005. Hakijamaiden Phare CBC sekä kansallinen rahoitus mukaan lukien projektin kokonaisbudjetti on yli 3,5 miljoonaa euroa.

Yhteystiedot: projektipäällikkö Matti Lipsanen, matti.lipsanen@hame.fi, <http://www.hameenliitto.fi/index.php?id=145> (Via Baltica Nordica Development Zone); Valkeakoski, kulttuuritoimisto, Reijo Tepsa, PL 20, 37600 Valkeakoski, reijo.tepsa@vlk.fi

18 Keitele jazz, Äänekoski

Kumppanuus:

Äänekoski Jazz ry on toteuttanut vuodesta 1985 Keitele jazz-tapahtuman, jonka tavoitteena on tarjota laadukasta rytmimusiikkia yleisölle ja lisätä jazzmusiikin tuntemusta. Yhteistyö-

tahoina ovat Äänekosken kaupunki, Keski-Suomen läänin taidetoimikunta, Ääneseudun Energia, Sisä-Suomen Lehti, O. K. Auto Oy, Finland Festivals ja Äänekosken Yrittäjät.

Tutkimus: Keitelejazz täyttää 20 vuotta vuonna 2004. Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitoksella on valmisteilla opinnäytetyö Keitelejazzin 20-vuotishistoriasta.

Innovaatiot: Yhteistyön laajuus.

Esteet: Äänekosken kaupungin avustus on laskenut viime vuosina.

Haasteet: 20-vuotistapahtuman järjestäminen.

Rahoitus: Yhteistyötahot, vuoden 2003 budjetti oli 129 000 €.

Yhteystiedot: kulttuurisihteeri Tiina Kopalainen, Äänekosken kulttuuritoimi, Kalevankatu 2, 44100 Äänekoski, tiina.kopalainen@aanekoski.fi,
<http://www.aanekoski.fi/keitelejazz/>

8 Opettajien ja muiden ammattilaisten perus- ja täydennyskoulutus

1 D'ART – Muotoilun palvelukeskus, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, Joensuu

Kumppanuus:

D'ART – Muotoilun palvelukeskus oli Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun hanke vuosina 2000–2003. Tavoitteena oli rakentaa muotoilun palveluympäristö tukemaan ja kehittämään muotoilulähtöistä tuotekehitystyötä, tutkimusta ja palvelutoimintaa sekä parantaa alueen elinkeinoelämän kilpailukykyä tukemalla yrittäjyyttä ja kiinnittämällä asiantuntijuutta maakuntaan. Hankkeen kohderyhmänä ovat muotoilupalveluita tarvitsevat tuotannolliset sekä palvelualan yritykset, alueen osaamiskeskukset, hyvinvointiteknologian kehittämisyksiköt, koulutusorganisaatiot, muotoilun opiskelijat ja opettajat sekä alueen muotoilualan yritykset ja toimijat.

D'ART – Muotoilun palvelukeskus mahdollisti muotoilun koulutusohjelman ja D'ARTin korkeatasoisen toimintaympäristön syntymisen. Näin kehitettiin todellinen palveluympäristö yritysten tuotekehityksen käyttöön ja muotoilukoulutuksen kehittämiseksi. Uusi ympäristö osoitti osaamiskeskusverkoston toimivuuden käytännön tuotekehitysprojektien kautta, jotka osaltaan parantavat elinkeinoelämän kilpailukykyä. Toiminnan kumppaneita olivat Puuosaamiskeskus Puugia, Itä-Suomen muovi- ja metalliosaamiskeskus IMTEC, Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus ISO, Suomen kivikeskus sekä Josef, ISAK ja KETTI. Hanke pystyi myös yrityshautomotoimintansa avulla kiinnittämään yrittäjyyttä maakuntaan.

Opetussuunnitelma:

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun muotoilun koulutusohjelmaa on kehitetty D'ARTin yrityspalvelutoiminnan kautta saatujen kokemusten perusteella. Muotoilun tutkimus- ja

opinnäytetöissä tarvittava soveltava tutkimus pystytään uuden toimintaympäristön ja rekrytoinnin ansiosta saattamaan kiinteämmin yritysten tuotekehitysprosesseihin. D'ART järjestää myös muotoiluun liittyviä avoimia teemaseminaareja sekä luentojen aiheita käsitteleviä näyttelyjä.

Tutkimus:

Hankkeessa toimii muotoilun tutkimuksen sekä tulevaisuuden tutkimuksen koordinaattorit, jotka ovat mukana tuotekehitysprojekteissa. Hankkeen kautta on tuotettu useita tuotekehitys- ja tutkimusprojekteja Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun muotoilun koulutusohjelmassa. Yrityshautomotoiminnan ja muotoilun koulutuksen kehittäminen jää kiinteäksi rakenteeksi muotoilun koulutuksen rinnalle. Jatkorahoitusta haetaan kehittämishankkeisiin kuten muotoilun tutkimukseen.

Innovaatiot: Yrityshautomotoiminnan kehittäminen ja muotoilun koulutuksen kehittäminen.

Esteet: Muotoilutietoisuuden taso alueen yrityksissä ja valmius palveluiden käyttöön.

Haasteet: D'ART – Muotoilun palvelukeskus jää kiinteäksi rakenteeksi muotoilun koulutuksen rinnalle. Kehittämishankkeille haetaan jatkorahoitusta, ensisijaisesti muotoilun tutkimuksen hankkeisiin.

Rahoitus: Joensuun kaupunki, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu 196 443 €, Itä-Suomen lääninhallitus 412 649 €, Pohjois-Karjalan liitto 412 649 €, projektin tulot 75 684 €.

Yhteystiedot: Erja Kurri, Sirkkalantie 17, 80100 Joensuu, erja.kurri@ncp.fi, <http://www.ncp.fi/dart>

2 Etelä-Pohjanmaan kansanmusiikin osaajat – Kyläpelimannit, Sibelius-Akatemian koulutuskeskus, Seinäjoki

Kumppanuus ja koulutus:

Etelä-Pohjanmaan kansanmusiikin osaajat – Kyläpelimannit on Etelä-Pohjanmaalla kolmen seutukunnan, Eteläisten Seinänaapurien, Kuusiokuntien ja Suupohjan, alueilla toimiva kansanmusiikin kehittämishanke ajalla 1.3.2003–31.5.2005.

Hankeen yhteistyötahoina ovat Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osasto, Kevyen musiikin tutkimus- ja innovaatiohanke (Epanet), Eteläpohjalaiset Spelit -kansanmusiikkiyhdistys ry, Panula-opisto sekä toiminta-alueen kaupunkien ja kuntien (Alavus, Kuortane, Lehtimäki, Soini, Töysä, Ähtäri, Jurva, Karijoki, Kauhajoki, Teuva, Kurikka, Jalasjärvi ja Peräseinäjoki) kulttuuritoimet.

Hankkeen keskeisiä tavoitteita ovat

- kansanmusiikkitoiminnan aktivointi erityisesti nuorten parissa
- uusien toimintamallien kehittäminen ja soveltaminen lähtökohtana alueen rikas perinne
- kansanmusiikkiperinteen uusiutumisen turvaaminen.

Työkaluina ovat tutkimus- ja kehitystyö, modernin teknologian soveltaminen ja alueellisen kansanmusiikin osaamisverkoston vahvistaminen. Hanke on mukana musiikkioppilaitosten opetussuunnitelmien kehitystyössä ja tavoitteena on edistää kansanmusiikin asemaa osana opetusta. Työskentelytapoina ovat kurssit, workshopit, koulukonsertit, julkiset konsertit, seminaarit ja konsultointi.

Kuusiokuntien ja Peräseinäjoen kyläpelimanni Anne-Mari Kivimäki, Suupohjan, Jalasjärven ja Kurikan kyläpelimanni Piia Klemola sekä projektipäällikkö Mika Virkkala tarjoavat kouluille ja oppilaitoksille esimerkiksi konsertin, jossa käydään läpi suomalaisen kansanmusiikin perusasioita; tanssityypit, erilaisia lauluja, esitellään soittimia ja lauljetaan yleisöä. Heidät voi tilata myös koulun musiikin tunnille vetämään kansanmusiikin ryhmäsoittoa, opettamaan kanteleen soittoa ja kalevalaisia runolauluja. Kyläpelimannien vierailu on kouluille ja oppilaitoksille ilmaista

Hankkeessa tehdään käytännön yhteistyötä Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osaston kanssa esimerkiksi työharjoittelujen ja kenttätö-opintojaksojen järjestämisessä, Etno.net-oppimisolustan maakunnallisen sovelluksen luomisessa sekä osana kevyen musiikin tutkimus- ja innovaatiohanketta (EPANET).

Etno.net on Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osaston verkkosivusto, joka sisältää kansanmusiikin äänitteitä suomalaisen kansanmusiikin parhaimpien ja lupaavimpien taitajien esittäminä sekä oppimateriaaleja, jotka ovat hyviksi havaittuja ja soveltuvia myös itseopiskeluun. Etno.net palkittiin keväällä 2004 opetusministeriön ja Opetushallituksen myöntämällä verkko-opetuksen kehittämisen laatupalkinnolla yliopisto-sarjassa. Laatupalkinnon myöntämisperusteina ovat mm. korkea laatu ja hyödynnettävyys.

Laatupalkinto (5 000 €) myönnettiin hankkeille, jotka olivat sisällöllisesti korkeatasoisia, aihevalinnoiltaan tarkoituksenmukaisia, pedagogisesti perusteltuja, opiskelijoiden ja opettajien kannalta hyödyllisiä, vakiinnutettavissa pysyviksi käytännöiksi, kansallisesti merkittäviä sekä teknisesti toimivia ja taloudellisia.

Tutkimus:

Kyläpelimannit-hanke tekee yhteistyötä Kevyen musiikin tutkimus- ja innovaatiohankkeen kanssa, joka kuuluu EPANET-yhteistyöverkoston. EPANET on Etelä-Pohjanmaalla toimiva suomalaisten korkeakoulujen yhteistyöverkosto. Kaikki tutkimusverkoston jäsenet toimivat verkostossa itsenäisinä ja tasavertaisina, toisistaan hyötyen. EPANET-verkoston tutkimuksen painopistealoja ovat informaatioteknologian sovellukset, liiketoimintaosaaminen, elintarvikealan tuotekehitys ja markkinointi sekä alueet ja hyvinvointi.

Kokonaisuuden koordinoinnista vastaa kuntien ja korkeakouluyksiköiden muodostama Etelä-Pohjanmaan korkeakoulu yhdistys. Rahoituslähteistä tärkeimpiä ovat alueen yritykset, Etelä-Pohjanmaan liitto, Etelä-Pohjanmaan TE-keskus, Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, EU:n tavoite 2- ja 3-ohjelmat, aluekeskusohjelma, yliopistot, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, Seinäjoen kaupunki ja alueen muut kunnat sekä opetusministeriö.

Kevyen musiikin tutkimus- ja innovaatiohankkeen (1.5.2002–31.12.2006) sijoittuu painopistealojen kohtaan alueet ja hyvinvointi. Hankkeen tutkimusprofessorin tehtävänä on populaarimusiikin tutkimus- ja kehittämistoiminnan johtaminen sovellusaloina musiikintutkimus, musiikin management ja modernin teknologian kehittäminen. Tutkimusprofessori sijoittuu hallinnollisesti Sibelius-Akatemiaan. Hankkeen tutkimusprofessoriksi valittiin toukokuussa 2002 FT Vesa Kurkela.

Etelä-Pohjanmaan osaajat – Kyläpelimannit -hanke on saanut hyvän vastaanoton maakunnassa, ja toiminta (konsertit ja työpajat) on koettu tärkeäksi erityisesti kouluissa. Yhteistyö kuntien ja kaupunkien kulttuuritoimien kanssa on sujunut hyvin, samoin yhteistoiminta alueen muiden kansanmusiikkitoimijoiden kanssa. Kyläpelimanni-pilottitoiminta on antanut esimerkin syksyllä 2003 Uudellamaalla aloitetulle kyläpelimannihankkeelle, jota hallinnoi Suomen Kansanmusiikkiliitto. Myös Varsinais-Suomen Pelimanniyhdistys on käynnistämässä kyläpelimannitoimintaa.

Innovaatiot: Kyläpelimanni-mallin kehittäminen ja kokeileminen hankkeen toiminta-alueilla.

Haasteet: Kyläpelimannitoiminnan vakinaistaminen toiminta-alueilla ja mallin levittäminen muualle Suomeen.

Rahoitus: Euroopan unionin aluekehitysrahasto (EAKR) ja opetusministeriö/Länsi-Suomen lääninhallitus 215 900 €, kunnat ja kaupungit 49 800 €, yksityinen rahoitus 29 300 €.

Yhteystiedot: Mika Virkkala, Sibelius-Akatemian koulutuskeskus/Seinäjoki, Keskuskatu 32 A, 60100 Seinäjoki, mika.virkkala@siba.fi, kylapelimannit@siba.fi, <http://www.siba.fi/kylapelimannit>

3 Improvisaatioon perustuvat harjoitteet soitonopiskelun tukena, Lahden ammattikorkeakoulun musiikin laitos

Tutkimus:

Lahden ammattikorkeakoulun musiikin laitoksen opiskelijat Sirkku Hilanko, Susanna Nietula ja Pekka Siponen valmistelevat lopputyötään "Improvisaatioon perustuvia harjoitteita soitonopiskelun tueksi". He ovat kehittäneet erilaisia ryhmä- tai yksityisopetuksessa toteutettavia harjoitteita 6–17-vuotiaille viulunsoiton opiskelijoille. Harjoitteena on esimerkiksi tunneviestintä musiikin keinoin: tavoitteena on löytää tulkintaan omaperäistä ja rohkeaa otetta, ja siihen pyritään etsimällä erilaisia luontoon liittyviä ääniefektejä ja uusia sointimaailmoja.

Toiminnan tavoitteena on auttaa nuoria soittajia löytämään uudenlainen lähestymistapa omaan instrumenttiin ja oivaltamaan luonnollinen yhteys oman kehon, tunnemaailman, mielikuvituksen ja oman tuottamisen välillä. Harjoitteita on kokeiltu käytännössä ja reflektoitu niiden toimivuutta.

Innovaatiot: Raja-aitojen murtaminen, irrottautuminen käsitteiden rajoittuneisuudesta soitonopetuksessa.

Esteet: Improvisaatioharjoitteiden idea lähti siitä huomiosta, että soitonopetuksen käytäntö etäännyy helposti luonnollisesta muusikkoudesta ja musiikin tekemisen riemusta. Uudet ideat ja luovaan prosessiin pohjaava lähtökohta saa helposti osakseen vähättelyä.

Yhteystiedot: Sirkku Hilanko, Susanna Nietula, Pekka Siponen, Vuorikatu 4 as 2, 15110 Lahti, snietula@hotmail.com

4 Kalevalaa lapsille draaman ja käsityön keinoin, Kuopion muotoiluakatemia, Savonia-ammattikorkeakoulu

Kumppanuus ja koulutus:

"Kalevalaa lapsille draaman ja käsityön keinoin" -hankkeen taustalla oli ajatus siitä, että koulun mahdollisuus tarjota kulttuuri- ja perinnetietoutta on vähentynyt. Hankkeen avulla haluttiin tarjota kouluissa uusi lähestymistapa Kalevalaan ja pitää ilmaisu- ja kädentaitojen opetus yhä oppimisprosessin tärkeänä osana.

Toiminnan toteuttajat Maija-Stiina Jaatinen ja Riikka Suomalainen suunnittelivat hankkeihion "Kalevalaa lapsille draaman ja käsityön keinoin" Humanistisen ammattikorkeakoulun Korpilahden yksikön erikoistumisopinnoissa "Perinteen siirtäminen ja sukupolvien kohtaaminen". Siihen liittyen suunniteltiin ja toteutettiin yksi työpaja, joka esiteltiin Korpilahdella kouluneuvos Kirsti Mäkisen "Laulaako Väinämöinen Potterin suohon" -yleisöluennon yhteydessä. Toiminnan perustana on 2002 julkaistu Kirsti Mäkisen *Suomen lasten Kalevala*.

Kouluissa toteutettiin viisi erilaista toiminnallista Kalevala-työpajaa, joissa hyödynnettiin prosessidraamaa ja erilaisia kädentaitoja. Pajojen aiheina olivat Maailman luominen ja Väinämöisen synty, Iso tammi, kaskeaminen ja ohran kylvö, Väinämöisen ja Joukahaisen kilpalaulanta, Ainon kohtalo ja Joukahaisen kosto.

Kaksituntisen työpajan aikana käytiin läpi koko tarina erilaisia prosessidraaman keinoja käyttäen. Kädentaitojen osuudessa nostettiin esiin jokin tarinan oleellinen kohta, joka toimi sitten tuotteen suunnittelun ja valmistuksen perustana. Työpajojen avainsanoja ja tavoitteita olivat toiminnallisuus, kokemuksellisuus, oivallus ja ilo, jotka ovat kaikki luovan toiminnan ja oppimisen tunnusmerkkejä.

Hanke toteutettiin Vesuri-ryhmä ry:stä valituissa neljässä kunnassa viiden toimintakerran sarjoina. Vesuri-ryhmä on Jämsän, Jämsänkosken, Keuruun, Korpilahden, Kuhmoisten, Multian, Petäjäveden ja Uuraisten kuntien alueella toimiva toimintaryhmä, joka kannustaa maaseudun ihmisiä kehittämään omaa toimintaympäristöään, lisäämään sen viihtyisyyttä ja houkuttavuutta, parantamaan yritystoiminnan edellytyksiä sekä lisäämään yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä. Toimintaan osallistuivat Korpilahden Hurttian koulu, Jämsän Partalan koulu, Jämsänkosken Koskenpään koulu ja Petäjäveden Tupamäen koulu, yhteensä seitsemän luokanopettajaa ja noin sata koululaista.

Tutkimus:

Maija-Stiina Jaatinen on tehnyt hankkeesta opinnäytetyönsä 2003 Kuopion muotoiluakatemiaan tekstiilialan muuntokoulutukseen. Opinnäytetyössä kehitetään toimintamallia *Suomen lasten Kalevalan* tuotteistamiseksi. Tuotteistamisen välineinä ovat prosessidraama ja kädentaidot. Toimintamallin kehittäminen tapahtuu usealla eri tasolla. Kehittämiskohtina ovat lapsille suunnattu kokemuksellinen toiminta, ohjaajien toiminta ja toiminnan ohjaamisen ohjeistaminen.

Toiminnan kehittämisstrategiaksi on valittu Checklandin pehmeä systeemis suunnittelun malli. Pehmeän systeemis suunnittelun malli on tarkoitettu monitahoisten yhteyksien seuraamiseen ja ymmärtämiseen sekä kasvun ja toiminnan ohjaamiseen ja suunnittelun työkaluksi. Tekijä on havainnut pehmeän systeemis suunnittelun varsin toimivaksi suunnittelun, ohjaamisen, arvioinnin ja kehittämisen työkaluksi. (Jaatinen 2003)

Rahoitus: Jyväskylän Kalevalaiset Naiset ry, EMOTR/ALMA.

Yhteystiedot: Maija-Stiina Jaatinen, Jäkälätie 1, 40530 Jyväskylä, maijastiina.jaatinen@surfeu.fi

5 Kohti uutta vuosituhatta -taidekasvatusprojekti, Sibelius-Akatemia, Suomen kansallisooppera, Espoon ja Vantaan kaupungit

Kumppanuus:

Kohti uutta vuosituhatta oli Sibelius-Akatemian, Suomen Kansallisoopperan sekä Espoon ja Vantaan kaupungin yhteinen taidekasvatusprojekti vuosina 1997–2002. Espoosta ja Vantaalta osallistui vuosittain 8–10 koulua tai taiteen perusopetuksen oppilaitosta, kaikkiaan yhteensä noin 50 oppilaitosta.

Sibelius-Akatemialla on pitkä kokemus Luovat muusikon taidot (LUOMUS) -koulutuksen järjestämisestä. Koulutuksen nimi on vaihdellut vuosien mittaan: yleisökasvatus, Education-toiminta, Luovat vuorovaikutustaidot ja Luovat muusikon vuorovaikutustaidot.

Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osasto toteutti vuosina 1992–1993 ja 1993–1994 musiikki- ja teatteri-improvisaation menetelmiä käyttävät projektit Auringontalo ja Carmen yhteistyössä Suomen Kansallisoopperan kanssa. Improvisaation tematiikkana olivat musiikilliset ja draamalliset aiheet Einojuhani Rautavaaran kamarioopperasta Auringontalo ja Georges Bizetin oopperasta Carmen.

Projektit toteutettiin Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osaston opetusharjoittelukouluissa. Projektien koulutus suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä London Sinfoniettan ja Guildhall School of Musicin (Englanti) kanssa. Tavoitteena oli tutustua Englannissa sovellettuihin menetelmiin ja tehdä niistä suomalaisen taidekasvatukseen sopivia sovelluksia.

Vuosina 1994–1997 Sibelius-Akatemian koulutuskeskus ja musiikkikasvatuksen osasto, Suomen Sinfoniaorkesterit ry, British Council ja London Sinfonietta toteuttivat samaa opetusmenetelmään ja orkesterien ohjelmistoissa oleviin teoksiin pohjaavia projekteja muun muassa Sinfonia Lahden, Tapiola Sinfoniettan, Turun ja Tampereen orkesterien kanssa.

Sinfonia Lahden nimikkosäveltäjä Kalevi Aho on ollut tiiviisti mukana projekteissa ja kuvaa niitä näin:

"Lähtökohtana olleesta teoksesta (Uuno Klamin baletti Pyörteitä) valitaan improvisoitavaksi yksinkertaista musiikillista materiaalia. Lapset improvisoivat ja luovat 5–7 hengen pienryhmissä erilaisia versioita ja kaikkien ryhmien versioista eri tavoin yhdistelemällä saadaan aikaiseksi taas suurempia kokonaisuuksia. Vasta kun lasten sävellykset ovat vakiintuneet valmiiksi, he saavat kuulla lähtökohtana olleen sävellyksen, jonka Sinfonia Lahti esittelee heille.

Ällistyttävintä on ollut havaita, että vaikka useimmat lapset eivät olleet koskaan aikaisemmin soittaneet mitään soitinta, he kykenivät siitä huolimatta luomaan omia hienoja kollektiivisävellyksiä ja toimimaan konsertissaan vakuuttavasti muusikkoina. Projekteista on käynyt vakuuttavasti ilmi, että yksikään lapsi ei ole epämusikaalinen, lasten luovuudella ei ole rajoja, kaikki lapset ovat erinomaisia, luontaisia esiintyjä, ja että lapset voidaan saada ymmärtämään ja kiinnostumaan minkälaisesta musiikista vain." (Taide ja todellisuus, WSOY 1997)

Kohta uutta vuosituhatta -taidekasvatusprojektin tavoitteet olivat seuraavat:

- luodaan taidelaitosten toimintaa työssään hyödyntävien opettajien ja muiden henkilöiden verkosto
- taidelaitosten kanssa tehtävä yhteistyö juurtuu luonnolliseksi osaksi Espoon ja Vantaan koulujen toimintaa
- luonteva vuorovaikutus koulujen ja lasten/nuorten kanssa on elimellinen osa Suomen Kansallisoopperan ja Sibelius-Akatemian toimintaa, jonka kautta lapsissa ja nuorissa on herätetty elävä suhde oopperaan ja balettiin
- projektin yhteydessä tehdään tutkimusta ja dokumentoidaan projektit
- Sibelius-Akatemian opettajia ja opiskelijoita sekä Kansallisoopperan taiteilijoita on mukana toiminnassa
- projektit ovat taiteidenvälisiä
- taidekasvatustyötä tehdään kouluissa, eikä siihen osallistuvilta lapsilta ja nuorilta edellytetä musiikillisia tai taiteellisia erityistaitoja
- toiminta tarjoaa osallistujille mahdollisuuden löytää taiteen maailma sisältä käsin, taiteen tekemisen ja taiteellisen, luovan prosessin kautta
- työtapana on työpajatyöskentely, jossa yhdistetään luovasti musiikin, teatteritaiteen ja valoilmaisuuden osatekijöitä.

Koulutus:

Projektiin sisältyi vahva opiskelijoiden, opettajien ja taiteilijoiden koulutus. Projekti aloitettiin kahdella viikonloppukoulutuksella Suomen Kansallisoopperassa, jossa Sibelius-Akatemian kouluttajat perehdyttivät musiikki-, teatteri- ja tanssi-improvisaation keinoin työpajatyöskentelyyn. Koulutus rakennettiin kunkin projektin pohjana olleen teoksen (esim. Kuusisto – Niemi: Kiljusten Kalevala, Kuusela – Sallinen: Hobitti) tematiikasta lähtien.

Perusjakson jälkeen kussakin neljässä koulussa aloitettiin työpajatyöskentely oppilaiden kanssa ja heidän kanssaan työskentelivät omat opettajat, Sibelius-Akatemian musiikin ja teatterin/tanssin ammattilaiset, Kansallisoopperan taiteilija ja Sibelius-Akatemian opiskelijat. Noin seitsemän viikon työskentelyn jälkeen oppilaat olivat luoneet omat versionsa Kiljusten Kalevalasta. Oppilaiden teoksista järjestettiin katselmus Suomen Kansallisoopperan Alminsalissa, jossa he näkivät toistensa teokset.

Oppilaille järjestettiin myös kiertokäynti Suomen Kansallisoopperassa, ja he pääsivät myös oman musiikkiteatteriesityksensä pohjana olleen teoksen esitykseen. Koulujen opettajille, Sibelius-Akatemian opettajille ja opiskelijoille sekä Kansallisoopperan taiteilijoille järjestettiin koulutyöskentelyn jälkeen kaksi jatkokoulutusta työpajatyöskentelystä ja sovelluksista erilaisiin teoksiin ja eri opetuksen alueisiin.

Oppilaat antoivat kokemuksistaan mm. seuraavanlaista palautetta oppimispäiväkirjoissaan: "Mitä opin: tekemään yhteistyötä ja antamaan toisenkin mielipiteelle tilaa", "epäonnistuminen ei ole huono asia vaan sen voi kääntää hyväksi, sillä moka on lahja", "on hienoa, että kaikki kannustavat lasta opettelemaan ja antavat hänelle vapaat kädet luoda itse ja soittaa".

Opettajien palautetta: "Uskon vakaasti, että taiteidenvälisyys on avain aivan uuteen oveen, kun puhutaan oppilaiden mahdollisuuksista löytää itsestään uusia puolia ja samalla vahvistaa luottamusta osaamiseensa ja onnistumiseensa", "positiivinen asenne: kannusta, kiitä ja rohkaise", "kuuntele, keskustele, älä manipuloi", "anna tilaa, älä tyrmää", "jaa – älä jemmaa", "siedä kaaosta – siellä muhii onnistumisen siemen".

Opetussuunnitelma:

Kohti uutta vuosituhatta -taidekasvatusprojekti sisällytettiin kouluissa ja taiteen perusopetuksen oppilaitoksissa opetussuunnitelmalliseen työskentelyyn eri oppiaineissa. Sibelius-Akatemian eri osastojen opiskelijat tekivät projektia omina opintoinaan, syventymiskohteenä tai valinnaisina opintoina.

Muusikon luovat vuorovaikutustaidot -opintojakson (6 ov) kuvaus:

Opintojakson tavoitteena on

- antaa valmiuksia, jotka auttavat muusikkoja, musiikkipedagogeja ja säveltäjiä toimimaan läheisemmässä yhteistyössä yleisönsä kanssa ja työskentelemään laajalajaisemmin musiikin ja taiteen kentällä sekä harjoittamaan uudenlaista yhteistyötä eri oppilaitosten kanssa
- johdattaa omaan improvisointiin ja säveltämiseen
- perehdyttää työpajatyöskentelyyn, joka on luovan vuorovaikutustoiminnan perusmenetelmä.

Opintojakso on SibAn kaikkien osastojen opiskelijoille tarkoitettu ja se toteutetaan yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Opintojakson sisältö:

- erilaisten työpajatekniikoiden ja ryhmädynamiikan menetelmien opiskelu
- improvisoinnin eri muotojen ja säveltämisen lähtökohtien harjoittaminen
- työpajojen suunnittelu ja ohjaus, muusikon eri roolit työpajatyöskentelyssä
- ohjattu työpajatyöskentely kouluissa/taiteen perusopetuksen oppilaitoksissa/aikuisoppilaitoksissa
- jatkuva itsearviointi.

Tutkimus:

Projektia arvioitiin sisäisellä laadunarvioinnilla:

- arviointi edeltävistä pilottiprojekteista, vahvuuksista ja heikkouksista palautteiden pohjalta
- palautekyselyt ja -keskustelut jokaisen lähiopetusjakson jälkeen
- kirjallinen palaute opettajilta, lapsilta ja nuorilta sekä opiskelijoilta, palautekeskustelut ja väliraportit työstetyn projektin jälkeen
- palautteen huomioiminen seuraavien jaksojen suunnittelussa
- projektin tuotantoryhmän ja kouluttajien säännölliset palautekeskustelut
- puolivuotisraportit.

Projektia arvioitiin ulkoisella laadunarvioinnilla:

- projektin ohjausryhmän ja tuotantoryhmän yhteiset arviointikokoukset 4 kertaa vuodessa
- projektin seurantaryhmän (Sibelius-Akatemia, Suomen Kansallisooppera, Espoon ja Vantaan kaupungit) vuotuiset kokoukset

- Projektin pedagogista sisältöä, opetuksen laatua ja toteuttamista arvioivat vuosittain prof. Peter Renshaw sekä Director of Artistic Development Sean Gregory, Guildhall School of Music and Drama.

Sibelius-Akatemian edeltävistä projekteista on tehty yhteensä neljä lopputyötä musiikin maisterin tutkintoa varten:

- Anna Kuoppamäki: Improvisoiminen ja säveltäminen koulun musiikinopetuksessa. Sibelius-Akatemia, musiikkikasvatuksen osasto, 1995

Tutkimuksessa sovellettiin sinfoniaorkesterien projekteista saatuja kokemuksia lukioluokan opetukseen. Tutkimuksen taustaksi on selvitetty luovuuden käsitettä, sen yleisiä ominaisuuksia, joitain luovuusteorioita sekä luovaa prosessia. Työssä esiin tulevat oppimiskäsitteet pohjaavat toimintaoppimiseen.

- Erkki-Mikael Karhunen: Hei me sävelletään!: muusikkojen näkökulmia education-pilottiprojektiin 1994–1995. Sibelius-Akatemia, musiikkikasvatuksen osasto, 1997
Työssä tutkitaan kuuden muusikon kokemuksia Sibelius-Akatemian koulutuskeskuksen, musiikkikasvatuksen osaston, Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n, British Councilin ja London Sinfoniettan yhdessä vuosina 1994–1995 toteuttamasta orkesterien pilottiprojektista. Tutkimuksen muusikot ovat Sinfonia Lahdesta ja Tampereen kaupunginorkesterista

- Katja Mervola: Orkesteri on ovellasi: Education-toiminta orkesterimuusikoiden työkuvan laajentajana. Sibelius-Akatemia, musiikkikasvatuksen osasto, 1998
Katja Mervola käsittelee tutkimuksessaan samaa koulutusprojektia kuin Erkki-Mikael Karhunen. Mervolan tutkimukseen osallistuivat Tapiola Sinfonietan muusikot.

- Tuula Jukola: Musiikinopettajien ja musiikinopiskelijaohjaajien kokemuksia yleisökasvatusprosessista: Suomen Kansallisoopperan ja Sibelius-Akatemian ensimmäiset yleisökasvatusprojektit "Auringontalo" ja "Carmen". Sibelius-Akatemia, musiikkikasvatuksen osasto, 1997.

Mainittujen lopputyöiden tiivistelmät ja yhteystiedot ovat luettavissa osoitteessa <http://lib.siba.fi/tiedonhaku/tietokannat/>.

Sibelius-Akatemian Luovat muusikon taidot -koulutuksesta on valmisteilla kolme työtä jatko-opintoina, näkökulmina musiikinteorian ja säveltapailu, instrumenttiopetus ja luovat muusikon taidot suuremmissa koulutus- ja kulttuuripoliittisissa kontekstissa (Kuoppamäki, Joukamo-Ampuja, Tikkanen).

Innovaatiot:

Improvisaatioon ja tiimityöskentelyyn perustuva työtapa, joka edistää elämyksellistä oppimista. Taiteidenvälinen lähestymistapa antoi opettajille uusia välineitä omien opetusmenetelmiensä kehittämiseen. Valmistuvien opiskelijoiden työelämävalmiuksia kehitettiin.

Projekti kokosi eri ammattialojen edustajia yhteen ja synnytti ainutlaatuista dialogia luovasta prosessista, opetusmenetelmistä, jotka edistävät luovaa ajattelua sekä erilaisista toimintakulttuureista. Projektin kouluttajat olivat erittäin sitoutuneita vaatimaan kehitystyöhön, jossa löydettiin koko ajan uutta ja joka edellytti herkkien ryhmädynaamisten tilanteiden hallintaa sekä omien ja muiden toimintatapojen reflektointia. Eri hallintoalojen edustajat tekivät työtä yhdessä pitkäjänteisessä projektissa, synnyttäen näin uutta hallinnollista kulttuuria, jolle on ominaista joustavuus ja dialogi.

Esteet: Projektin hallinto oli liian raskas, mikä ilmeni tehtävänjaon epäselvyyksinä. Pitkän prosessin aikana voi tapahtua erilaisia muutosprosesseja toimijoiden omista lähtökohdista ja intresseistä riippuen.

Haasteet: Luovat muusikon taidot -koulutuksen vakiinnuttaminen Sibelius-Akatemian kaikkien osastojen koulutukseen osana 35 opintoviikon instrumenttipedagogisia opintoja (musiikkikasvatuksen osastolla opintojakso on ollut vuodesta 1994 syventymiskohteena). Taidekasvatusyhteistyön jatkaminen Espoon, Helsingin, Järvenpään ja Vantaan kaupunkien sekä metropolialueen ammattikorkeakoulujen kanssa.

Rahoitus: Sibelius-Akatemia 67 275 €, Suomen Kansallisooppera Espoon ja Vantaan kaupunkien antamista oopperan avustuksista 26 000 € vuodessa.

Yhteystiedot: Soile Rechberger, Sibelius-Akatemia, PL 86, 00251 Helsinki, soile.rechberger@siba.fi

6 Kulttuurikasvatuksen oppiaine, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Turku

Kumppanuus ja koulutus:

Humanistisen ammattikorkeakoulun Turun yksikön tavoitteena on kehittää kulttuurikasvatuksen oppiaine tutkinto-opiskelijoita ja ammatillista täydennyskoulutusta varten. Yhteistyökumppaneina ovat eri työelämän tahot kuten Turun kaupungin kulttuuri- ja opetustoimi, Satakunnan taidetoimikunta ja Jyväskylän yliopisto. Kulttuurikasvatuksen opintojen tavoitteena on antaa pedagogisia valmiuksia kulttuuripalveluja tarjoaville ammattilaisille. Työskentelytapoina ovat opetus ja koulutus, seminaarit, työssä oppiminen ja kehittämiss Hankkeet.

Yhteistyö on onnistunut erinomaisesti eri toimijatahojen kanssa, erityisesti ammattikorkeakoulun ja tiedekorkeakoulun yhteistyö pedagogiikan ja kulttuurin yhdistämisessä. Kulttuurikasvatus on pedagogisena oppiaineena niin uusi, että jatkotyöskentelyä tarvitaan: opetukseen linkitettäviä käytännön kokeiluhankkeita, jatkuvaa opetussuunnitelman kehittämistä ja yhteistyötä muiden ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa.

Innovaatiot: Kulttuurin ja pedagogiikan yhdistäminen yhteistyössä ammattikorkeakoulun ja tiedeyliopiston kanssa.

Esteet: Kulttuurin ja pedagogiikan alueiden yhdistäminen on vielä ajatuksena uusi ja kohtaa siitä syystä vastustusta. Rahoittajien on vaikea sisäistää kulttuurikasvatuksen merkitystä.

Haasteet: Käynnistää uusia opetukseen linkitettäviä kokeiluhankkeita, kehittää opetussuunnitelmaa ja tiivistää edelleen yhteistyötä muiden ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa.

Rahoitus: Humanistinen ammattikorkeakoulu, projektirahoitukset.

Yhteystiedot: Maarit Härkönen, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Turun yksikkö, Harjattulantie 80, 20960 Turku, maarit.harkonen@humak.edu, <http://www.humak.edu>

7 KUVE – kulttuurista vetovoimaa, Mikkelin ammattikorkeakoulu

Vuonna 2001 valmistui Etelä-Savon maakuntaliitossa Etelä-Savon kulttuurin kehittämissuunnitelma "Kulttuurista työtä ja vetovoimaa", johon kirjattiin useita konkreettisia ehdotuksia kulttuurialan elinvoimaisuuden parantamiseksi. Kulttuurista vetovoimaa 2002–2006 (KUVE) -hanke käynnisti kulttuurin kehittämissuunnitelman toteuttamisen. Hanketta hallinnoi Mikkelin ammattikorkeakoulu, sitä koordinoi ja organisoi KUVE-hankkeen projektipäällikkö ja toteuttavat eteläsavolaiset kulttuurialan toimijat, taiteilijat sekä koulutuksen järjestäjät.

KUVE-hankkeen tavoitteena on yhteistoiminnan avulla sitoa kulttuuri tukemaan ja vahvistamaan Etelä-Savon aluekehitystä. Tavoitteena on myös viedä eteenpäin ammattikorkeakoulun kulttuurialan koulutuksen tutkimustoimintaa niin, että se tukee alueen ihmisten ja heidän osaamisensa sekä koko Etelä-Savon elin- ja vetovoimaisuuden vahvistumista. Tavoitteena on luoda kulttuurikeskus kulttuurialan monipuoliselle hyödyntämiselle osana aluekehitystä ja näin lujittaa kulttuurin asemaa peruspalveluna ja osana hyvinvointipalveluja samalla työllistäen alueen ihmisiä.

Kumppanuus:

Keskeistä toiminnassa on verkostoituminen ja kumppanuus alueen eri toimijoiden kesken. Työmuotona on teemaryhmätyöskentely, johon kiinnostuneet voivat osallistua. Teemaryhmissä toimii kuntien kulttuuritoimen edustajia (virkamiehiä ja luottamushenkilöitä), opetustoimen edustajia (taiteen perusopetus, toinen aste, lukiot ym.) sekä taidelaitosten ja sosiaalitoimen edustajia. Mukana on myös kulttuuri- ja taiteilijayhdistysten edustajia sekä yksittäisiä taiteilijoita, kulttuuriyrittäjiä ja harrastajia. Toimintaa vievät siis yhdessä eteenpäin julkishallinto, yritykset, kolmas sektori, koulutus ja tutkimus sekä taiteen ja kulttuurin tekijät.

Tällä hetkellä toimivat seuraavat teemaryhmät: (1) Taide- ja kulttuurikasvatus/taiteen perusopetus, (2) Kirjan ja kynän Etelä-Savo, (3) Seudulliset, toiminnalliset kulttuurikeskukset, (4) Esittävä taide (musiikki, tanssi, teatteri), sekä (5) Visuaaliset taiteet (kuvataide, käsi- ja taideteollisuus). Osaamisen vahvistumista ja siihen liittyvää koulutusta suunnitellaan yhdessä toimijoiden kanssa sekä tehdään perusselvityksiä. Esimerkiksi taidekasvatuksen täydennyskoulutusta tarvitaan alueella heti, ja sen toteuttamista aloitetaan.

Rakenteita luodaan muun muassa Etelä-Savon kulttuuriportaalilla, jonka tavoitteena on saada näkyväksi Etelä-Savon kulttuurialan osaajat ja tekijät, organisaatiot ja tilat verkostojen ja yhteyksien mahdollistajiksi. Valmistuttuaan portaali palvelee yksittäisiä kulttuurisen tiedon hakijoita, kulttuurialan ammattilaisia ja harrastajia.

Opetussuunnitelma ja koulutus: Koulutukseen liittyvä suunnittelu on alkuvaiheessa, mutta ammattikorkeakoulun erikoistumisopintoja ja täydennyskoulutusohjelmia kehitetään paraikaa. Taide- ja kulttuurikasvatuksen tilannetta parannetaan täydennyskoulutuksen ja yhteistoiminnan avulla.

Tutkimus:

Mikkelin ammattikorkeakoulun kulttuurin ja nuorisotyön yksikön kanssa on aloitettu yhteistyö opinnäytetöiden tuottamisesta, mm. alueen taide- ja kulttuurikasvatuksen tilasta. Suunnitteilla on myös laajempia alueellisia tutkimus- ja selvityshankkeita, joissa syvennetään perustietoa alueen taide- ja kulttuuritoiminnan tilasta ja kehittämisedellytyksistä ko-

konaisuudessaan. Yhteistyö on aloitettu jo Helsingin yliopiston maaseudun koulutus- ja tutkimuskeskuksen kanssa.

Marja Tiaisen opinnäytetyö Mikkelin ammattikorkeakoulun kulttuuripalvelujen koulutusohjelmasta selvittelee kulttuurialan tapahtumatuotannon yhteistyömuotoja ja verkostoja Etelä-Savossa. Selvityksessä nousee esiin selkeä tarve kehittää paikallisten, oman paikkakunnan tai talousalueen laajuisia, toimialarajat ylittäviä verkostoja. Paikalliselle tasolle tarvitaan lisää yhteistyötä. Tiaisen mukaan yhteistyön kehittämiseen ei kuitenkaan osata lähteä oma-aloitteisesti, ja siksi maakuntaan tarvittaisiin toimijoita ja toimintoja yhdistävä taho, joka toimisi veturiapuna verkostotoiminnan kehittämisessä. Monissa kuntayhtymissä tehdään juuri tämän tyyppistä työtä, mutta konkreettiset toimet toimijoiden yhdistämiseksi puuttuvat.

Innovaatiot: Teemaryhmätyöskentely, jossa eri alojen kulttuuritoimijat tekevät töitä yhdessä. Näin toimintaa vie eteenpäin (1) julkishallinto, (2) yritykset, (3) kolmannen sektorin kulttuuritoimijat, (4) koulutus ja tutkimus sekä (5) taiteen ja kulttuurin tekijät.

Rahoitus: Itä-Suomen lääninhallitus/ESR, Mikkelin ammattikorkeakoulu, vuosille 2002–2003 rahoitus 105 540 €.

Yhteystiedot: Hilikka Wilkman, Mikkelin ammattikorkeakoulu, Kulttuurin ja nuorisotyön yksikkö, Paukkulantie 22, 50170 Mikkeli, hilikka.wilkman@mikkeliyamk.fi, <http://www.mikkeliyamk.fi/kny/kuve>

- 8 Luovat muusikon taidot, LUOMUS/LUOTA, Sibelius-Akatemia, Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu, tanssiteatteri Minimi, pääkaupunkiseudun ja Kuopion seudun koululaiset ja heidän opettajansa

Kumppanuus:

Sibelius-Akatemia on jatkanut edellä esiteltyä Luovat muusikon taidot (LUOMUS) -koulutusta yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Sibelius-Akatemia on käynnistänyt myös LUOMUS-koulutuksen jatkokehittelyä LUOTA-hankkeen yhteistyössä ammattikorkeakoulujen (Evetek, Laurea, Stadia) sekä Espoon, Vantaan, Järvenpään ja Helsingin kaupungin kanssa.

LUOTA-hankkeen tavoitteena on

- opettajien ja muiden ammattilaisten luovan taidekasvatuksen koulutus
- uusien opetusmenetelmien ja opintojaksojen kehittäminen yhteistyökorkeakouluihin
- uusien luovien opetusmenetelmien kehittäminen peruskouluihin ja lukioihin, nuorisotyöhön ja muille kohderyhmille
- korkeakoulujen välisenä yhteistyönä toteutettavan täydennyskoulutusohjelman suunnittelu
- uudenlaisten aikuiskoulutusohjelmien ja erikoistumisopintojen käynnistäminen
- oppimateriaalin laadinta

- oppimista tukevan verkkotyöskentelyn suunnittelu ja toteuttaminen
- tutkimustoiminnan käynnistäminen korkeakoulujen välisenä yhteistyönä.

Koulutus, opetussuunnitelma ja tutkimus: ks. Tanssiteatteri Minimien hankekuvaus sekä Sibelius-Akatemian hankekuvaus Kohti uutta vuosituhatta.

Esteet: Pieniä vaikeuksia aikataulujen yhteensovittamisessa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tulossopimuksissa (OPM) ei arvosteta luovuuden ja kulttuurikasvatuksen edistämistä, painopiste on edelleenkin tietoyhteiskunnassa.

Innovaatiot: Improvisaatioon ja tiimityöskentelyyn pohjaava työtapo, joka ei vaadi erityistaitoja musiikin, teatterin tai tanssin osaamisessa. Taiteidenvälinen lähestymistapa antoi opettajille uusia näkökulmia luovan prosessin ohjauksessa. Valmistuvien opiskelijoiden työelämävalmiudet kehittyivät kenttätyöskentelyssä.

Haasteet: LUOTA-hankkeen käynnistäminen, jatkosovellusten kehittäminen ja tutkimustoiminnan aloittaminen. Opetukseen linkitettävät käytännön kokeiluhankkeet tulisi saada opetussuunnitelmiin, jolloin voitaisiin kehittää opetusta pitkäjänteisesti. Yhteistyötä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa uusien opetusmenetelmien ja opintojaksojen suunnittelussa tulisi kannustaa. Taiteiden- ja tieteidenvälisen tutkimushankkeen käynnistäminen luovuuden ja kulttuurikasvatuksen edistämiseksi.

Rahoitus: Kuopion kaupunki rahoitti projektiaan 20 000 eurolla. LUOTA-hanketta varten Sibelius-Akatemia hakee rahoitusta.

Yhteystiedot: Soile Rechberger, Sibelius-Akatemia, PL 86, 00251 Helsinki, soile.rechberger@siba.fi

9 LUOMUS-taidekasvatushanke, Sibelius-Akatemian koulutuskeskuksen Seinäjoen osasto, Seinäjoki, Nurmo, Peräseinäjoki, Ylistaro, Jalasjärvi, Ilmajoki, Kurikka

Kumppanuus:

Sibelius-Akatemian koulutuskeskuksen Seinäjoen osasto sekä Seinäjoen, Nurmon, Peräseinäjoen, Ylistaron, Jalasjärven, Ilmajoen ja Kurikan kunnat toteuttivat LUOMUS-taidekasvatustietoprojektin 3.2.2003–31.8.2004. Toiminnan kohderyhmänä olivat päivähoitolapset, koulujen oppilaat, erityisryhmät ja vanhukset. Jokaisessa kunnassa oli oma kohderyhmänsä: mm. vanhukset ja lapset, koulun harjaantumisloukka ja tavallinen luokka, riskiperheiden lapset ja sosiaalitoimi leirikoulussa ovat tehneet yhdessä projektin.

Taidekasvatustietoprojektin tavoitteena on

- aktivoida oma-aloitteisuutta ja sosiaalista kehitystä lähtien taiteellis-esteettisestä viitekehyksestä ja käyttäen luovan työopijatyöskentelyn menetelmiä
- juurruttaa uusia taidekasvatustieton luovia menetelmiä ja verkottaa opetus- ja kulttuurialan toimijoita.

Koulutus: Projektiryhmien opettajille ja ohjaajille on järjestetty koulutusta, josta on saatu erinomaista palautetta. Koulutus on selvästikin juurtumassa maakuntaan.

Opetussuunnitelma: Kun mukaan saadaan innostuneita opettajia, he vievät toimintaa eteenpäin omissa kouluissaan.

Tutkimus: Ohjausryhmä kokoontuu säännöllisesti, ja kokouksissa raportoidaan projektin etenemisestä. Kuntien yhdyshenkilö Aila Taivalmäki on ollut yhteydessä kuntiin ja käynyt seuraamassa projektin etenemistä. Kaikki valmiit projektit on taltioitu. Koulutukseen osallistujat ovat antaneet kirjallista palautetta, samoin projektiryhmien opettajat ja ryhmien ohjaajat.

Innovaatiot: Ajatus siitä, että kaikki ovat lahjakkaita ja taide kuuluu kaikille. Viedään taidekasvatusta ihmisten keskelle.

Esteet: Yksityisen rahoituksen hankkiminen näytti ensin hankalalta, koska toteuttajatahoina ovat kunnalliset organisaatiot. Kaikissa kunnissa ei ole kulttuurivirkoja, joten on ollut vaikeata löytää henkilöä, joka ottaisi omassa kunnassaan tämän projektin vastuulleen.

Haasteet: Tehdä uusi yhteistyöhanke, sillä maakuntaan on kouluttautunut tämän hankkeen myötä oma kouluttaja.

Rahoitus: TE-keskus EU-rahoitus 10 511 €, TE-keskus, valtio 17 519 €, kunnat 7 007 €, yksityiset tahot: nuorisoseurat, Lions-klubit, koulujen vanhempainyhdistykset, yritykset, 3 893 €.

Yhteystiedot: Aila Taivalmäki, Nurmon kunta, Keskustie 7, 60550 Nurmo, aila.taivalmaki@nurmo.fi

10 Monikulttuurinen musiikkikasvatus -opintopaketti, Turun yliopiston opettajakoulutuslaitos

Koulutus:

Monikulttuurisen musiikkikasvatus -opintopaketti toteutettiin Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksen 2. vuosikurssin valinnaiskurssina vuosina 2000–2003. Opintopaketti oli lukukauden kestävä ja laajuudeltaan 1,5 opintoviikkoa. Opintopaketin keskeisinä sisältöinä olivat tutustuminen eri kulttuureihin musiikin avulla, kontekstuaalisuuden korostaminen, kulttuureiden ydinalueiden ymmärtäminen sekä suvaitsevaisuuskasvatus.

Opintopakettiin sisältyivät yhteiset luennot musiikkiantropologian perusteista, käytännön musiikin tekemistä eri kulttuurien musiikeista ja soitinrakennusta. Opintopaketin aikana syntynyttä materiaalia hyödynnettiin yhteisöön ja didaktiikan opinnoissa. Opiskelijapalaute oli hyvin positiivista. Opiskelijoiden mielestä opintopaketti tarjosi konkreettisia esimerkkejä käytännön koulutyöhön ja avasi monia eri kulttuureiden alueita, kuten esimerkiksi musiikki tarinan kertojana eri kulttuureissa, musiikin ja tanssin kieli eri yhteisöissä, musiikki ja työ.

Kurssi lakkautettiin 2003, kun supistettiin Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksen musiikin opetuksen tuntimääriä.

Kumppanuus: Opintopaketin yhteistyökumppaneina oli Sibelius-Akatemian musiikkitieteiden ja Turun normaalikoulu.

Opetussuunnitelma: Opintojakso toteutettiin opetussuunnitelmaan kuuluvana valinnaiskurssina.

Rahoitus: Opintojakso toteutettiin osana opettajankoulutuslaitoksen musiikinopettajan opetusvelvollisuutta.

Innovaatiot: Tällaista toimintaa ei ole aiemmin tarjottu opiskelijoille. Muiden kulttuurien kohtaaminen ja kontekstuaalisuuden korostaminen eri kulttuureissa on uutta.

Esteet: Turun yliopiston opettajankoulutuksen yksi painopistealueista on kansainvälisyys, mutta monikulttuurisen musiikkikasvatuksen kehittämistyöhön ei ole riittäviä resursseja. Taito- ja taideaineiden alasajo luokanopettajakoulutuksessa alkoi valtakunnallisesti 10 vuotta sitten ja on erittäin huolestuttavaa ajatellen tulevien opettajien kompetenssitason.

Haasteet: Saada monikulttuurinen musiikkikasvatus yliopiston opettajankoulutuslaitoksen opetussuunnitelmaan.

Yhteystiedot: Seppo Saari, seppo.saari@luukku.com

11 Musaik – kulttuurinen monimuotoisuus ja musiikinopetus Pohjolassa 2002–2004, Sibelius-Akatemia, Jyväskylän yliopisto ja Global Music Centre

Koulutus ja kumppanuus:

"Musaik – kulttuurinen monimuotoisuus ja musiikinopetus Pohjolassa" on Sibelius-Akatemian, Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitoksen ja Global Music Centren (Maailman musiikin keskus, Helsinki) yhteinen koulutushanke. Hankkeen kohderyhmänä ovat musiikin opettajat ja opiskelijat sekä muut monikulttuurisesta musiikkikasvatuksesta kiinnostuneet. Hankkeen yhteistyötahoja ovat Pohjoismaiden ministerineuvosto, NOMUS, Malmön musiikkikorkeakoulu, Århusin World Music Centre ja Helsingin Pop & Jazz konservatorio.

Vuonna 2003 Pohjoismaiden ministerineuvosto antoi lausunnon, jonka mukaan kysymykset koskien monikulttuurista Pohjolaa ovat erittäin tärkeitä. Lausunnossa todettiin, että Pohjoismaiden kulttuurielämää tulisi leimata monimuotoisuus ja tämän kehityksen edistämiseksi on välttämätöntä vahvistaa pohjoismaista dialogia. Yhteispohjoismaisiin tavoitteisiin tulee kuulua tasa-arvo ja tasapuolinen mahdollisuus erilaisille kulttuurin luoville muodoille. Kulttuuripolitiikan tärkeä tavoite on tehdä musiikkikasvatus mahdolliseksi kaikille riippumatta sosiaalisista lähtökohdista, kotipaikasta, sukupuolesta tai kulttuurisesta taustasta.

Konkreettisia tavoitteita vuoden 2004 loppuun mennessä ovat (1) kehittää ja dokumentoida uusia monikulttuurisen musiikkikasvatuksen käytäntöjä Pohjoismaissa, (2) kehittää pohjoismaiden verkosto ja yhteistyömuodot, jotka voivat välittää monikulttuurisen musiikkikasvatuksen kokemuksia ja asiantuntijuutta mahdollisimman laajasti, sekä (3) edistää keskustelua ja tietoisuutta siitä, mikä on kulttuurisen monimuotoisuuden merkitys Pohjoismaiden musiikki- ja kulttuuripolitiikassa, sekä auttaa yleissivistäviä kouluja ja korkea-

kouluja tunnistamaan kasvava vastuunsa opetuksensa sisällöistä ja metodeista monikulttuurisessa Pohjolassa.

Koulutusta valmisteltiin yhteispohjoismaisen työryhmän kokouksessa. Helsingissä järjestettiin 2003 monikulttuurisen musiikkikasvatuksen seminaari sekä työpajatyöskentely, joiden kouluttajat ja luennoitsijat olivat Sibelius-Akatemiasta, Jyväskylän yliopistosta, Malmön musiikkikorkeakoulusta sekä Århusin World Music Centrestä. Keväällä 2004 järjestettiin Tukholmassa yhteispohjoismainen konferenssi, jossa käsiteltiin laajasti monikulttuurisen musiikkikasvatuksen haasteita.

Sibelius-Akatemia ja Global Music Centre ovat toteuttaneet yhteistyössä monen vuoden ajan monikulttuurisia musiikkikasvatusprojekteja, esimerkiksi Pukinmäki-projektin, Immigrés – maahanmuuttajamuusikoiden koulutusohjelman, Maaailma Soi! -projektin sekä monikulttuurisen musiikkikasvatuksen koulutusohjelmat musiikinopettajille ja musiikkiin erikoistuneille luokanopettajille. Yhteistyökumppaneita ovat olleet Kulttuurikeskus Caisa, Helsingin Pop & Jazz konservatorio, pääkaupunkiseudun musiikkiopistot ja peruskoulut.

Opetussuunnitelma: Opettajat ovat saaneet valmiuksia monikulttuurisen musiikinopetuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen toiminnallisesti esimerkiksi osana kansainvälisyys- ja suvaitsevaisuuskasvatusta.

Tutkimus: Musaik-projektin evaluointi tuottaa materiaalia tutkimuksen käyttöön. Monikulttuurisen musiikkikasvatuksen projekteista on tehty musiikin maisterin tutkintoon kuuluvia opinnäytetöitä.

Esteet: Suomessa esteet ovat lähinnä asenteellisella tasolla, erityisesti musiikkiopistoissa. Länsimainen taidemusiikki ja muiden kulttuurien musiikki arvotetaan eri tavalla.

Innovaatiot: Toiminta syventää opettajien tietoja ja taitoja eri kulttuureista kulttuurisensitiivisestä näkökulmasta. Koulutus antaa valmiuksia monikulttuurisen tapahtuman tai projektin toteuttamiseen koko koulua integroivana työskentelymuotona. Toiminta antaa ideoita ja mahdollisuuksia pitkäjänteiseen toimintaan oman paikkakunnan monikulttuuristen tahojen kanssa, integroituen kunnan kulttuuritarjontaan.

Rahoitus: NOMUS 4 000 €.

Yhteystiedot: Soile Rechberger, Sibelius-Akatemia PL 86, 00251 Helsinki, soile.rechberger@siba.fi

12 Musiikin opetus ja tutkimus verkossa – MOVE-virtuaaliyliopistohanke, Jyväskylän ja Oulun yliopisto, Sibelius-Akatemia

Kumppanuus ja koulutus:

Musiikin opetus ja tutkimus verkossa (MOVE) on Jyväskylän ja Oulun yliopiston sekä Sibelius-Akatemian yhteinen virtuaaliyliopistohanke ajalle 1.1.2000–31.12.2006.

Hankkeen kohderyhmänä ovat musiikkikasvatusteknologian tutkijat, musiikin opetuksen opettajat ja opiskelijat. Yhteistyötahoina ovat Suomen virtuaaliyliopisto, musiikkia opettavat ja tutkivat yliopistot sekä opetusministeriö.

Hankkeen keskeisenä tavoitteena on

- edistää musiikin verkko-opetuksen tuotantoa, käyttöönottoa ja tutkimusta valtakunnallisesti
- tutkia ja kehittää uudenlaisia musiikin oppimisen menetelmiä
- edistää musiikinopetuksen tarpeita vastaavia tieto- ja verkkoteknologiaa hyödyntäviä uusia opiskeluympäristöjä.

MOVE on ensimmäinen ja uraa uurtava hanke omalla sarallaan. Se toimii valtakunnallisena sateenvarjo-organisaationa, joka kokoaa ja jakaa tietoa sekä osaamista musiikin opetuksen eri asteilta. Koko toiminta on rakentunut innovatiivisen ajattelun ja suunnittelutyön pohjalle. Useimmat yhteistyöhankkeet ovat syntyneet luovuuden ja käytännön tarpeiden risteyskohdassa.

Tutkimustyössä edetään asiantuntijuuden, teorioiden, karttuvien tietovarantojen ja käytännön toiminnasta saatavan empiirisen materiaalin soveltamisen ennalta määräämättömillä poluilla. MOVE on onnistunut luomaan uutta tietoa tuottavan, yhteisöllisesti toimivan substanssilähtöisen asiantuntijaverkoston, joka toimii yhdistämällä ja verkostoitumalla. MOVE-verkostossa on hankkeen työntekijöiden lisäksi hankeyliopistojen ja maamme muiden musiikkialan oppilaitosten ja organisaatioiden opettajia ja opiskelijoita. Näin musiikkikasvatus, musiikkikoulutus ja musiikin opetus hyötyvät ensi kädessä tiedon ja hyvien käytänteiden määrän lisääntyessä.

Toimintatapoihin kuuluu yhteistyön ja tiedon hyödynnettävyyden lisääminen verkkotekniikoiden avulla alueellista etäisyyksistä huolimatta. Eri puolilla Suomea sijaitsevien yliopistojen yhteistyön vakiinnuttamisen lisäksi hanke on ollut toteuttamassa mm. aluekehityshanketta Kuhmon osaamiskeskuksen ja Sibelius-Akatemian Kuopion yksikön välillä. Eri puolella Suomea on koulutettu musaOPE.FI-opintokokonaisuutta yhteistyössä Suomen musiikkioppilaitosten kanssa. MusaDida-koulutusohjelma on suunnattu musiikin didaktikoille ja toteutettu em. yliopistopaikkakuntien lisäksi myös Raumalla.

Tutkimus:

MOVEssa työskentelee 2 kokoaikaista ja 2 puolipäiväistä tutkijaa:

- Miikka Salavuo on toiminut vuodesta 2001 Jyväskylän yliopistossa kokoaikaisena MOVE-tutkijana. Hänen lisensiaattityönsä "Musiikin uudet oppimisympäristöt – virtuaalisten oppimisympäristöjen soveltuminen musiikkikasvatuksen tavoitteisiin ja käytäntöihin" tarkistettiin lokakuussa 2002.
- Lasse Nissilä on toiminut Oulun yliopistossa kokoaikaisena MOVE-tutkijana heinäkuusta 2002 alkaen. Hänen tutkimusaiheensa on www-sivujen käytettävyyteen ja vuorovaikutukseen liittyvät kysymykset. Tutkimustietoa sovelletaan SOI-projektissa valmisteltavan soitinoppia ja orkestraatiota esittelevien Internet-julkaisun rakentamisessa.
- Mika Sihvonen on toiminut puolipäiväisenä tutkijana Jyväskylän yliopistossa. Hänen 2004 valmistuvan lisensiaattityönsä aiheena on multimedian soveltuvuus musiikinopetuksessa. Tutkimus nojaa konstruktivistisiin oppimisteorioihin, musiikkikasvatuksen filosofisiin suuntauksiin sekä verkkopedagogiikan tutkimukseen.

- Leena Unkari-Virtanen aloitti Sibelius-Akatemiaassa puolipäiväisenä tutkijana ke-säkuussa 2003. Hänen tutkimuksen aiheena on musiikinhistorian verkko-opetuksen pedagogiikka.

Innovaatiot: Hanke on ensimmäinen ja uraa uurtava omalla sarallaan Suomessa. Toiminta on rakentunut luovan, käytännöstä lähtevän innovatiivisen ajattelun ja suunnittelutyön pohjalle. Tutkimustyössä edetään asiantuntijuuden, teorioiden, karttuvien tietovarantojen ja käytännön työstä saatavan empiirisen materiaalin soveltamisen ennalta määräämättömillä poluilla.

Esteet: Taloudelliset rajoitteet ovat vähentäneet mahdollisuuksia yhteistyöhankkeiden toteuttamiseen ja henkilöstön täyspäiväiseen työllistämiseen.

Rahoitus: Opetusministeriö 168 000 €, osallistuvien yliopistojen omarahoitusosuus 30 000 €.

Yhteystiedot: Outi Parkkila, PL 86, 00251 Helsinki, outi.parkkila@siba.fi
<http://www.jyu.fi/move>

13 Opettajankoulutuslaitoksen yhteistyöprojektit, Helsingin yliopisto

Kumppanuus ja koulutus:

Helsingin yliopiston opettajakoulutuslaitos/Ratakadun Pihasoittajat toteuttivat keväällä 2004 Laulavat kirjat -projektin yhteistyössä Nurmijärven musiikkiopiston Veijarit-jousiryhmän, Visertäjät-kuoron ja ilmaisutaitoryhmän kanssa. Kohderyhmänä olivat lapset ja opiskelijat. Tavoitteena oli saattaa erilaisten harrastusten parissa toimivat lapset yhteistoimintaan. Tavoitteena oli toteuttaa konsertti, jonka materiaali sovitettiin, käsikirjoitettiin ja harjoiteltiin yhdessä lasten ja aikuisten kanssa.

Innovaatiot: Erilaisten harrastusten piirissä olevien lasten kohtaaminen ja aikuisten ja lasten yhteistyöskentely.

Esteet: Aikataulujen yhtensovittaminen ja määrärahojen puute.

* * * * *

Kumppanuus ja koulutus:

Helsingin yliopiston opettajakoulutuslaitoksen kuvataiteen opettaja Hanna Niinistö ja musiikin opettaja Pekka Evijärvi toteuttivat syksyllä 2003 yhteistyöhankkeen, jossa työstettiin lyhytelokuvia ja sävellettiin niihin musiikkia. Toimintaan osallistuivat opettajakoulutuslaitoksen opiskelijat.

Tutkimus: Projektissa mukana olleet opettajat ovat mukana opettajakoulutuslaitoksen tutkimusseminaarissa.

Innovaatiot: Taiteiden välinen työskentely ja uuden teknologian hyödyntäminen.

Esteet: Aikataulujen yhtensovittaminen.

Haasteet: Taiteidenvälisen työskentelyn nivominen opetussuunnitelmiin.

* * * * *

Kumppanuus ja koulutus: Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen Ratakadun Pihasoittajat, Helsingin Normaalilyseo ja Urheiluseura Turnarit työstivät kevään 2002 ja syksyn 2003 aikana sauvajumppa-CD:n. Lähtökohtana olivat videolle taltioidut liikesarjat, joihin sävellettiin ja sovitettiin musiikki. CD:t lahjoitettiin koulujen käyttöön.

Innovaatiot: Opettajankoulutuslaitoksen ja Normaalilyseon yhteistyö, jossa kaikki materiaali tehtiin itse alusta loppuun saakka.

Esteet: Taustatyöhön ei saatu määrärahaa.

* * * * *

Kumppanuus ja koulutus:

Valtion taidemuseo, Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaiton ja Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osasto toteuttivat vuonna 2000 Valtion taidemuseon ensimmäiseen Hugo Simbergin retrospektiiviseen näyttelyyn liittyneen sävellyspajan lapsille ja nuorille. Marjatta Levanto Valtion taidemuseosta koulutti musiikkikasvatuksen osaston opiskelijoita perehdyttämään lapsia tiettyihin Hugo Simbergin teoksiin.

Taiteilijat Max Savikangas ja Kalev Tiits Sibelius-Akatemiasta rakensivat teosten pohjalta fantasiasoittimet, joita voitiin soittaa eri tavoin ja tallentaa äänimateriaalia minidiscaille. Sävellyspajaan osallistuneet lapset ja nuoret keräsivät soittimista erilaista äänimateriaalia ja siirtyivät seuraavaksi työstämään sitä pieneen studioon opiskelijoiden avustamana. Lasten tekemät sävellykset tallennettiin CD:lle, ja kukin lapsi sai oman CD:n kotiin vietäväksi. Sävellyspajaan osallistui yli 600 lasta pääkaupunki seudulta.

Opetussuunnitelma: Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osaston opiskelijat tekivät työtään omiin opintoihinsa kuuluneena praktikumina.

Tutkimus: Laura Sippola teki sävellyspajasta tutkielman "Musiikkia Hugo Simbergin taiteesta: tutkimus sävellyspajan ja kuvataiteen kohtaamisesta Ateneumissa". Tutkielma on Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osaston musiikin maisterin tutkintoa varten.

Sippolan tutkielma (2002) on dokumentti lasten sävellystyöpajaprojektista, joka oli Simbergin näyttelyn yhteyteen luoduista uusista museopedagogisista menetelmistä perinteistä poikkeavin. Tutkielman aineisto koostuu pääosin haastatteluista ja kirjallisuudesta sekä omakohtaisesta sävellyspajan seuraamisesta osallistumalla siihen.

Tutkielmassa esiteltävän sävellystyöpajan peruslähtökohta on konstrukttiivinen oppimiskäsitys. Sippola kuvailee myös tutkielmassaan Valtion taidemuseon museopedagogisen yksikön toimintaa, joka pohjaa konstruktivistisen taidekasvatuksen soveltamiseen kaikessa toiminnassaan.

Sippolan mukaan sävellystyöpaja tarjosi lapsille mahdollisuuden tutustua Hugo Simbergiin tavalla, jossa aisteja käytettiin monipuolisesti. Lapset saivat osallistua tilanteeseen, jossa ei ollut oikeita tai vääriä vastauksia. He saivat yksilöllistä ohjausta musiikkikasvatuksen osaston opiskelijoilta ja harvinaislaatuisten mahdollisuuden tutustua sävellystek-

niikkaan ja työskentelyyn ammattisäveltäjän käyttämällä välineillä tarkoittaen sekä ohjelmistoa että konekantaa. CD-levyn polttaminen paikan päällä antoi lapsille mahdollisuuden nähdä kokonainen prosessi alusta loppuun saakka. (Sippola 2002)

Innovaatiot ja haasteet: Onnistuneet sävellystuokiot yli kuudensadan lapsen kanssa, täysin uusi toimintamalli.

Rahoitus: Edellä kuvatut projektit on toteutettu ko. yliopistojen ja taidelaitosten omalla työllä.

Yhteystiedot: Pekka Evijärvi, Sivurinne 1 C, 01800 Vantaa, pekka.evijarvi@helsinki.fi

14 Saamelainen multimedijournalistikoulutus, Saamelaisalueen koulutuskeskus, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, Saamelainen korkeakoulu Kautokeino

Kumppanuus ja koulutus:

Saamelaisalueen koulutuskeskus, Yle Sámi radio Inari, SVT Sápmi Kiruna on käynnistänyt yhteistyössä Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun, Saamelaisen korkeakoulu Kautokeino ja Lapin taidetoimikunnan kanssa saamelaisen multimedijournalistikoulutuksen vuonna 2003. Toiminnan kohderyhmänä ovat saamelaiset TV- ja media-alan ammattilaiset. Hankkeen tavoitteena on kouluttaa saamelaisalueelle TV- ja media-alan ammattilaisia, jotka pystyvät työskentelemään yli rajojen koko saamelaisalueella. Eräänä keskeisenä tavoitteena on kouluttaa TV-alan ammattilaisia erityisesti lasten- ja nuortenohjelmien toimittajiksi.

Koulutukseen sisältyy lähiopetusjaksoja ja työssäoppimisjaksoja esimerkiksi saamelaisteleviioasemilla. Koulutuksessa on käytetty hyväksi sitä kokemusta, mitä on saatu kuuden vuoden ajan saamelaisesta elokuvakoulutuksesta Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa, lisäksi koulutuksessa hyödynnetään kokemuksia Skabmagovat-elokuvatapahtumasta koskien saamelaisia lastenohjelmia. Suomen puolella ei ole tällä hetkellä ollenkaan saamenkielisiä lastenohjelmaa eikä ohjelmapaikkaa televisiokanavilla. Koulutus tuottaa ammattilaisia, joilla on saamelaisalueen ja kulttuurin tuntemus.

Rahoitus: Lapin lääninhallitus, sivistysosasto, Norrbottens länsstyrelsen, Interreg Sápmi, SVT Sámi radio, Yle Sámi radio, yhteensä 420 000 €.

Yhteystiedot: Liisa Holmberg, Saamelaisalueen koulutuskeskus, 99870 Inari, liisa.holmberg@samediggi.inet.fi, <http://www.sogsakk.fi>

15 Taiteet ja taiteilijat oppimisen tukena – Learning Through The Arts, Lahden ammattikorkeakoulu

Kumppanuus ja koulutus:

Lahden ammattikorkeakoulun neljä koulutusyksikköä, musiikin laitos, muotoilu-instituutti, taideinstituutti, liikuntainstituutti Pajulahti sekä Lahden kaupunki, Hämeen TE-keskus, Päijät-Hämeen liitto, Torkkelin paperi ja Sinfonia Lahti käynnistivät marraskuussa 2003 "Taiteet ja taiteilijat oppimisen tukena" -koulutuksen. Ensimmäisen pilottivaiheen ajoitus on 14.11.2003–4.4.2004. Hankkeen kohderyhmänä ovat luokanopettajat, taiteilijat ja lapset.

"Taiteet ja taiteilijat oppimisen tukena" tekee läheistä yhteistyötä Kanadan Toronton konservatorion (The Royal Conservatory of Music, Toronto) kanssa, jonka hanke Learning Through The Arts (LTTA) on käynnistynyt jo vuonna 1995. LTTA-hankkeessa taiteilijat työskentelevät yhdessä opettajien kanssa opettaen lapsille eri aineita taiteen välityksellä, matematiikkaa tanssien, maantietoa laulaen, englantia näytellen. Kanadassa hankkeeseen on osallistunut jo yli 100 000 lasta. LTTA:n perusajatukset pohjaavat Harvardin yliopiston Howard Gardnerin monilahjakkuusteoriaan, joka korostaa erilaisten oppimistapojen merkitystä lasten oman oivalluskäytön esiin saamisessa. Toronton konservatorion kouluttajat pitivät koulutusjakson Lahdessa 14.–24.11.2003. "Taiteet ja taiteilijat oppimisen tukena" -hankkeen keskeisenä tavoitteena on taiteilijoiden ja opettajien kouluyhteistyön käynnistäminen.

Lahden kaupungin painopistealueena ovat lapset ja nuoret. Tämä on konkretisoitunut Lahden kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointiohjelmassa, jonka seurantaryhmä pyrkii parantamaan lasten ja nuorten hyvinvointia lisäresurssien ja eri toimenpiteiden avulla. Näissä toimenpiteissä kulttuurilla on oma tärkeä painoarvonsa.

Sinfonia Lahden toimintaan lasten ja nuorten kanssa tehtävä työ on kuulunut vuodesta 1994. Lahden ammattikorkeakoulun tärkeimpiä koulutusalueita ovat kulttuurialat. Ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämisroolin mukaisesti Lahden ammattikorkeakoulu pyrkii toteuttamaan uusia, innovatiivisia, omaa aluetta hyödyntäviä hankkeita yhdessä yritysten ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa.

Tutkimus: LTTA:sta on tehty seurantatutkimus Queensin yliopistossa, jossa on tullut esiin menetelmän saavuttaneen merkittäviä tuloksia lasten oppimiskäytön kannalta. Hanke liittyy läheisesti yliopettaja Mikko Ketovuoren omaan väitöskirjatyöhön.

Innovaatiot: Learning Through The Arts -konseptin opiskeleminen ja soveltaminen suomalaiseseen opetukseen.

Haasteet: Varsinaisen toiminnan aikaansaaminen.

Rahoitus: yhteistyötahot 25 000 €.

Yhteystiedot: Mikko Ketovuori, Svinhuvudinkatu 6 F-G, 15110 Lahti, mikko.ketovuori@lamk.fi

9 Kulttuuri ja taide työllistäjänä

1 Nuorten Taidetyöpaja, Jyväskylä

Kumppanuus ja koulutus:

Nuorten Taidetyöpaja ja Jyväskylän kaupungin työllisyyspalvelut ovat tarjonneet vuodesta 2001 työpajamuotoista taidepainotteista työharjoittelua nuorille. Kohderyhmänä ovat alle 25-vuotiaat nuoret. Yhteistyötahoina ovat Jyväskylän kaupungin eri hallintokunnat, taidelaitokset, nuorisoverkostot ja oppilaitokset. Nuorten Taidetyöpaja toimii samoissa tiloissa kulttuurisen nuorisotoimen ja nuorten kulttuuriyhdistys Väristyksen kanssa, joten käytännön yhteistyö on päivittäistä (ks. kulttuuriklubi Siperia). Nuorten Taidetyöpajan ohjausryhmässä on edustajia sosiaali- ja nuorisotoimesta, liikuntatoimi tarjoaa käyttöön tilansa ja kulttuuritoimen alaiset taidelaitokset muodostavat taidetyöpajan sisällöllisen rungon.

Useat nuoret ovat löytäneet eri taiteenaloista itselleen mielekkään harrastuksen, harjoittelupaikan tai jopa ammatin. Nuorten Taidetyöpaja on tehnyt yhteistyötä sosiaali- ja terveysoppilaitoksen sekä teknisen ammattiopiston kanssa tarjoten tilaisuuden yhteisprojekteille. Nuorten Taidetyöpaja on osoittautunut yhdeksi kiinnostavaksi vaihtoehdoksi nuorten työttömyyden hoidossa. Nuoret ovat olleet sitoutuneita toimintaan, jossa kokeileminen on sallittua.

Esteet: Projektirahoitus on suunnattu toimintaan niin, että esimerkiksi laitteiden ja koneiden hankinta ei ole mahdollista. Kuitenkin laitteiden vuokraus, jota ESR-rahoitus suosii, on usein mahdotonta.

Innovaatiot: Taiteidenvälisen tekemisen ja toimivan vertaisryhmän yhdistäminen siten, että se palvelee nuoren tulevaisuuden rakentamista.

Haasteet: Taidetyöpaja on osoittautunut yhdeksi kiinnostavaksi vaihtoehdoksi nuorten työttömyyden hoidossa. Nuoret sitoutuvat hyvin toimintaan, jossa kokeilu on sallittua. Haasteena on saada Nuorten Taidetyöpajasta jatkuva toimintamuoto.

Rahoitus: Jyväskylän kaupunki ja Euroopan sosiaalirahasto 164 292 €.

Yhteystiedot: Arja Seppälä, Kyllikinkatu 1, 40100 Jyväskylä, arja.seppala@jkl.fi,
<http://www.jyvaskyla.fi/taidepaja>

* * * * *

Jyväskylän kaupungin työllisyyspalvelut on mukana myös yhteistyössä Keski-Suomen taidetoimikunnan kanssa **Ars Lab2 -hankkeessa**, jonka tavoitteena on työllistää ja kouluttaa alueen taiteilijoita. Hanke on käynnistynyt vuonna 2001 ja se jatkuu vuoteen 2005. Ohjausryhmään kuuluvat Jyväskylän työllisyyspalvelut, Keski-Suomen taidetoimikunta ja läänintaiteilijat, Jyväskylän työvoimatoimisto, Keski-Suomen TE-keskuksen työvoimaosasto, Jyväskylän taiteilijaseura, Jyväskylän kaupungin kulttuuritoimi, Jyväskylän maalaiskunnan kulttuuritoimi ja Hankasalmen kunnan kulttuuritoimi.

Ars Lab2 -hankkeessa keskeistä on mm.

(1) selvittää ja tutkia keskiuomalaisten taiteen eri alojen ihmisten työllisyystilannetta, sosioekonomista asemaa ja koulutustarvetta sekä kulttuuriklusterin toimijoiden ja organisaatioiden alueellista taloudellista vaikutusta

(2) olla mukana järjestämässä lyhytkestoista lisäkoulutusta esimerkiksi uuden teknologian työkaluista, uusosuuskuntatoiminnasta, sosiaalitalouden ja matkailuelinkeinon mahdollisuuksista taide- ja kulttuurialan työnantajana sekä taiteen markkinoinnista ja tuotteistamisesta. Koulutuksen tavoitteena on edistää eri taiteen alojen ihmisten pitkäaikaista työllistymistä alueen kulttuuriklusterissa. Aiemman hankkeen alla toiminut ESR-rahoitteinen Ars Lab -koulutus on toiminut vuodesta 2002 Jyväskylän ammattikorkeakoulun kulttuurin koulutusohjelmassa nimikkeellä "Taiteilija yrittäjänä"

(3) markkinoida taiteilijarekisterissä olevia eri taiteen alojen ihmisiä ja heidän töitään eri työnantajatahoille

(4) työllistää eri taiteen alojen ihmisiä julkiselle, yksityiselle ja kolmannelle sektorille

(5) tukea ja ohjata työllistyneitä työllistämisyksikön aikana työn ja projektin suunnittelussa ja toteutuksessa.

Rahoitus: Keski-Suomen TE-keskuksen työvoimaosaston työllisyysprojektituki 50 %, Jyväskylän kaupungin työllisyyspalvelut 50 %, Keski-Suomen taidetoimikunta: tilat, laitteet, toimistotarvikkeet.

Yhteystiedot: <http://www.kstaide.net/arslab/>

2 Lahjat käyttöön!, Porvoo

Kumppanuus:

Porvoon seudun työnhakijat ry on käynnistänyt hankkeen, jonka tavoitteena on työllistää työttömiä yhdistelmätukikelpoisia alueen asukkaita. Yhteistyökumppaneita ovat Porvoon kaupunki, alueen yhdistykset ja kansalaisjärjestöt. Esimerkiksi "Kaupungin trubaduuri" on rahoitettu kokonaan ensimmäisenä vuonna yhdistelmätuella, mutta toisena vuonna vain puolet palkasta on tuettua. Trubaduuri on vierailut vanhainkodeissa herätellen vanhuksia laulamaan, tanssimaan ja jopa soittamaan. Yksityiset perhepäivähoitopaikat ovat saaneet

tilata trubaduuria kotiinsa, jonne on kerääntynyt useampia hoitajia lapsineen. Kunnan sekä seurakunnan päiväkerhot ovat niin ikään hyötyneet työllisyysvaroin palkatusta trubaduurista.

Innovaatiot: Lähes kaikki toiminta on itse luotua. Työllistämismahdollisuuksia koskevat lait muuttuvat vuosittain ja työllisyystuet ovat henkilökohtaisia. Työllistämisaikakaudet ovat lähinnä kolmannella sektorilla ja työllistettävien henkilökohtaiset ominaisuudet ovat lähtökohtina työtilaisuuden rakentamisessa.

Haasteet: Lisätä toimintaa ja luoda uusia työllistämistilaisuuksia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Rahoitus: Kela/TM, sivukulut Porvoon kaupunki.

Yhteystiedot: Porvoon seudun työnhakijat ry, Kokonniementie 6, 06100 Porvoo, prvtyönh@avenet.fi

3 Yhteisötaidekokeilu, Puhos

Kumppanuus:

Yhteisötaidekokeilu 2003 oli Pohjois-Karjalan Kiteen Työpoolin, Kiteen kaupungin ja Pohjois-Karjalan aikuisopiston hanke, jonka tavoitteena oli parantaa kuvataiteiden asemaa paikkakunnalla, lisätä asukkaiden viihtyvyyttä sekä kulttuuri-, sosiaali-, nuoriso- ja opetus-toimen yhteistyötä. Kohderyhmänä olivat yhdistysten, yritysten ja seurakunnan jäsenet. Yhteisötaidetapahtumat kokosivat erilaisia ihmisiä yhteen sekä verkotti eri toimijatahoja.

Innovaatiot: Toiminta monipuolisti toimintatahojen työtä ja vapautti luovia voimavaroja koko yhteisön hyväksi.

Haasteet: Yhteisötaidetoiminnan tuotteistaminen ja toiminnan jatkaminen.

Rahoitus: Pohjois-Karjalan Kiteen Työpooli, Kiteen kaupunki, yksityiset tahot.

Yhteystiedot: Anneli Timonen, Kantatie 30, 82430 Puhos, anneli.timonen@oppivat.net

4 Kulttuurikeskus Giro, Savonlinna

Kumppanuus:

Osuuskunta Giro on käynnistänyt vuonna 2003 kulttuurikeskustoiminnan, jonka tavoitteena on tarjota alueen harrastajille hyvää taideopetusta ja mielenkiintoisia tapahtumia ja samalla työllistää alueen taitelijoita heidän omalla osaamisellaan. Toiminnan kohderyhmänä ovat taiteen harrastajat ja yritykset. Yhteistyötahoja ovat Savonlinnan aikuisoppilaitos ja Punkaharjun kunta.

Innovaatiot: Hankkeessa mukanaolevat ovat osoittaneet pystyvänsä monenlaiseen kulttuurialan työhön.

Haasteet: Etsiä erilaisia työllistämismuotoja ja kehittää toimintamuotoja yhteistyössä.

Rahoitus: Savonlinnan aikuisoppilaitos.

Yhteystiedot: Riitta Ahola, Savolankatu 6, 57100 Savonlinna,
giro@kulttuurikeskusgiro.com

Kirjallisuus

Aho, K. 1997, *Taide ja todellisuus*. Helsinki: WSOY.

Alueiden vahvuudeksi - kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma - linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003–2013. Opetusministeriön julkaisuja 2003:22. Helsinki: opetusministeriö.

A Must or A-Muse. Arts and Culture in Education: Policy and Practice in Europe. Rotterdam 26.-29.9.2001. Conference reader. www.cultuurnetwerk.org/amustoramuse/

Cliche D., Mitchell R., Wiesand A. (prepared) (in co-operation with Heiskanen I., Dal Pozzolo L.) 2002, *Creative Europe: On Governance and Management of Artistic Creativity in Europe. An ERICarts Report presented to the Network of European Foundations for Innovative Co-operation (NEF)*. Bonn: ARcult Media. www.ericarts.org, www.creativeeurope.info

Cropley, A. J. 2001, *Creativity in education & learning: A guide for teachers and educators*. London: Kogan Page.

Elo, P., Järnefelt, H., Laine, M., Pohjanvirta, M. (toim.) 2004, *Museo oppimisympäristönä*. Jyväskylä: Gummerus.

Granö, V., Honkanen, M., Pirtola, E. 2000, *Itse tehty elämä - ITE. DIY Lives*. Toim. Raija Kallioinen. Helsinki: Maahenki Oy.

Grönholm, I. (toim.) 2002, *Koulun pieni kulttuurikirja*. Opetushallitus, Suomen Kuntaliitto. Jyväskylä: Gummerus.

Hakala, J. T. 2002, *Luova prosessi tieteessä*. Helsinki: Gaudeamus.

Hannula, M., Suoranta, J., Vaden, T. 2003, *Otsikko uusiksi - taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat*. Tampere: Juvenes Print.

Heikkinen, H., Huttunen, R., Moilanen, P. 1999, *Siinä tutkija missä tekijä - toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja*. Atena kustannus. PS-viestintä Oy. Juva.

- Hiltunen, M., Torniainen, L. (toim.) 1998, *Naamionuken monet kasvot - nukketeatteri yhteisöllisenä taidekasvattajana*. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja D. Opin-
toijulkaisuja 2. Rovaniemi.
- Johnstone, K. 1996, *Impro: Improvisoinnista iloa elämään ja esiintymiseen*. Suom. Simo
Routarinne. Helsinki: Yliopistopaino.
- Jokela, T. 1999, *Tunturi taiteen ja tieteen maisemissa*. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.
- Jokela, T., Kuuri, E. 1999, *Ultima Thule: Northern Environment and Art Education Pro-
ject*. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.
- Kaitavuori, K. 2004, *KOPS. Kiasman kiertokoulun opetussuunnitelma*. Nykytaiteen muse-
on julkaisuja 91/2004. Helsinki.
- Kansanen, P., Uusikylä, K. (toim.) 2002, *Luovuutta, motivaatiota, tunteita: opetuksen tut-
kimuksen uusia suuntia*. PS-kustannus, Opetus 2000. Jyväskylä: Gummerus.
- Karlsson, L. 2003, *Sadutus - Avain osallistavaan toimintakulttuuriin*. PS-kustannus. Ope-
tus 2000. Jyväskylä.
- Karppinen, S., Puurula, A., Ruokonen, I. 2001, *Taiteen ja leikin lumous*. Tampere: Finn
Lectura.
- Katajainen, A., Lipponen, K., Litovaara, A. 2003, *Voimavarat käyttöön - hyvää oloa ja
onnellisuutta*. Kustannus Oy Duodecim, Jyväskylä: Gummerus.
- Kauppinen, J., Jääskeläinen, L., Montonen, M., Tella, A. (toim.) 2003, *Lukion opetus-
suunnitelmaopas*. Helsinki: Opetushallitus. Vammalan kirjapaino Oy.
- Kompetenzentwicklung in der kulturellen Bildung: Dokumentation der internationalen
Fachkonferenz. Remscheid 2003. Schriftenreihe der Bundesvereinigung kulturelle Ju-
gendsbildung. Band 61. Bundesministerium für Bildung und Forschung (BfJ)
- Koski, J. T. 2001, *Luova hierre: Näkökulmia yksilöiden, ryhmien ja organisaatioiden luo-
vuuteen*. Jyväskylä: Gummerus Kustannus Oy.
- Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma*. Opetusministeriön julkaisuja 2003:29. Helsinki: ope-
tusministeriö.
- Lindblom-Ylänne, S., Nevgi, A. (toim.) 2002, *Yliopisto- ja korkeakouluopettajan käsikirja*.
Helsinki: WSOY.
- Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003. Helsinki: Opetushallitus. Vammalan kirjapai-
no Oy. www.oph.fi/SubPage.asp?path=1,17627,5238,5242
- Nummelin, E., Setälä, P. (toim.) 2002, *POLKU - lapset ja nuoret: Porin kulttuuripoliitti-
nen ohjelma 2002-2008*. Porin kaupunginsuunnittelusatja B70/2002, Porin taidemuseon
julkaisuja 59.
- Numminen, U., Stenvall, K. 2004, *Seudulliseen yhteistyöhön! Opetustoimen seudullisia
verkostoja*. Helsinki: Opetushallitus.

Pulkkinen, L. 2002, *Mukavaa yhdessä: Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys*. PS-kustannus. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu.

Ramstedt-Salonen, M. 2002, *Taidetta Ympäri Ämpäri: Porin taidemuseon ja Porin kaupungin koulutusviraston ympäristötaideprojekti 1999–2002*. Pori: Kehitys Oy.

Robinson, K. 1998, *All Our Futures: Creativity, Culture & Education*. www.artscampaign.org.uk/campaigns/education/summary.html

Robinson, K. 2001, *Out of Our Minds: Learning To Be Creative*. Capstone Publishing Ltd. West Sussex. www.wileyurope.com

Liite 1

Kartoituslomakkeen kysymykset

Luovuus ja kulttuurikasvatus

Esimerkki hyvästä hankkeesta tai käytännöstä

Lomakkeen täyttäjä

Nimi
Sähköposti
Osoite
Puhelin

Tässä lomakkeessa esitettjä, toimintaa koskevia tietoja saa esittää / ei saa esittää opetusministeriön Luovuus ja kulttuuri -kärkihankkeeseen liittyvissä tilaisuuksissa, tiedotuksessa ja tutkimuksessa.

Toiminnan perustiedot

Hankkeen nimi tai käytännön sisältö lyhyesti
Yhteystiedot (myös www-sivujen osoite, jos on)
Maakunta, jossa toiminta tapahtuu
Hankkeen toteuttajatahot tai käytännön soveltajat
Toiminnan kohderyhmä
Yhteistyötahot (esim. sponsorit, seurat ja yhdistykset, tutkijat, oppilaitokset)
Toiminnan rahoittajat ja rahoituksen määrä (€)
Hankkeen kesto (alku- ja loppupäivämäärä / toistaiseksi)
Hankkeen tämänhetkinen tila: alkuvaiheessa / käynnissä / päättymässä

Toiminnan sisältö

Olkaa hyvä ja vastatkaa soveltuvin osin.

Keskeiset tavoitteet
Työskentelytavat
Miten toimintaa seurataan, arvioidaan ja raportoidaan?
Miltä osin toiminta on onnistunut ja miltä osin ei?
Millaisia alueellisia kumppanuuksia toiminta on kehittänyt? (Esim. kulttuuritoimi, opetus-
toimi, liikunta- ja nuorisotoimi, sosiaalitoimi jne.)
Millainen merkitys tai painoarvo toiminnallanne on kulttuuriympäristössänne?
Miten toiminta on kehittänyt koulujen opetussuunnitelmia?
Miten toiminnassa on käytetty hyväksi, tuotettu tai oltu osana tutkimusta?
Millaisia esteitä ja vaikeuksia toiminta on mahdollisesti kohdannut?
Mikä toiminnassa on innovatiivista?
Toiminnan kehittämis- tai jatkosuunnitelmat

Liite 2

Tiivistelmä

Opetusministeriön Luovuus ja kulttuurikasvatus -hanke: Hankekartoituksen tuloksia

Opetusministeriön Luovuus ja kulttuurikasvatus -hanke kartoitti vuosina 2003 ja 2004 hyvää, olemassa olevaa luovuutta ja kulttuurikasvatusta edistävää ja tukevaa toimintaa.

Kartoituksen toimeenpanijoina olivat viiden lääninhallituksen nimeämät hankkeen alueelliset koordinaattorit, jotka informoivat kartoituksesta omalla alueellaan omia tiedotuskanaviaan käyttäen. Kartoitukseen ilmoittautui myös hankkeita, jotka olivat saaneet tiedon suoraan hankkeen www-sivuilta (www.minedu.fi/opm/hankkeet/luoku).

Kartoitus tehtiin kyselylomakkeella ja ilmoitettuja tietoja täydennettiin eri hankkeista saatavilla tiedoilla Internetistä tai erillisillä lisäkysymyksillä. Kyselylomakkeen kysymykset laadittiin yhteistyössä alueellisten koordinaattorien kanssa.

Kartoitusalueina olivat erityisesti

- luovuuden edistämisen ja kulttuurikasvatuksen hyvät käytännöt ja kehittämissaasteet kasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin aloilla
- luovuuden edistämiseen ja kulttuurikasvatukseen liittyvä eri hallintokuntien, eri yhteistyötahojen ja elinkeinoelämän yhteistyö: hyvät käytännöt, kehittämissaasteet ja mahdollisuudet
- luovuuden ja kulttuurikasvatuksen tutkimus sekä tutkimushankkeiden laajentamisen ja verkostoitumisen mahdollisuudet.

Tiedon keräämisen lähtökohtana olivat Luovuus ja kulttuurikasvatus -taustamuistiossa (www.minedu.fi/opm/hankkeet/luoku/teesit.html) esitetyt avainsanat (1) **kumppanuus**: koko kylä ja kortteli kasvattaa, (2) **opetussuunnitelma**: uusi tasa-paino eri opetusalueiden välillä haasteena 2000-luvun koulutukselle, (3) **koulutus**: taiteiden- ja tieteidenvälisyys avaimena aivan uuteen oveen ja (4) **tutkimus**: pohja koulutuksen ja kulttuurin kehittymiselle.

Kyselylomakkeita palautettiin 144. Niistä 16:ssa kuvattiin hankkeita varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen toisen asteen koulutuksen ja 12:ssa taiteen perusopetuksen alueilla. 25 hanketta oli taidelaitoksista, 11 alueellisista taidetoimikunnista, 48 kolmannen sektorin kulttuuritoimijoilta, 13 kuntien ilmoittamina hankkeina, 15 yliopistoista ja ammattikorkeakouluista sekä neljä "kulttuuri työllistäjänä" -hankkeita. Suurin osa toiminnasta oli parhaillaan käynnissä tai juuri päättynyt, osa oli vasta alkamassa.

Jokainen hanke analysoitiin ja esitellään avainsanojen (kumppanuus, koulutus, opetussuunnitelma ja tutkimus) avulla. Avainsanat painottuvat eri tavoin riippuen hankkeen toimialueesta, tavoitteista ja kestosta.

Hankkeiden analyysissa tuodaan esiin eri alueita edustavien kulttuuritoimijoiden näkemyksiä siitä, mikä heidän toiminnassaan on innovatiivista, mitkä ovat sen keskeiset kehittämishaasteet ja millaisia esteitä tai vaikeuksia toiminta on mahdollisesti kohdannut.

Hankkeiden esittelyjen viitekehys koostuu myös muista valtakunnallisista kehittämishankkeista, kuten taide- ja taiteilijapoliittisesta ohjelmasta, koulujen opetussuunnitelmauudistuksesta, opetusministeriön lastenkulttuuripoliittisesta ohjelmasta, lastenkulttuurikeskusten verkoston toimenpideohjelmasta, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopoliittikan aluekehittämisen toimenpideohjelmasta sekä alullaan olevasta kansallisesta luovuusstrategiatyöstä.

INNOVAATIOT

	Kumppanuus	Koulutus	Opetussuunnitelma	Tutkimus
1. Varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus sekä toisen asteen yleissivistävä ja ammatillinen koulutus	<ul style="list-style-type: none"> • yhteistyö vanhempien, opiskelijoiden ja opettajien välillä • yhteinen käytännön projekti antaa kaikille oman, merkityksellisen tehtäväalueen: synergia eri-ikäisten välillä • yhteistyö synnyttää luontevasti luovia tapoja ajatella ja toimia • vanhempien asiantuntemuksen hyödyntäminen • koulun rehtorin myönteinen suhtautuminen keskeistä • johtokunnan tuella suuri merkitys • yhteistyö opetus- ja kulttuuritoimen välillä luo uusia resursseja • koulut osana kunnan kulttuurityötä • toiminnallinen yhteistyö taidelaitosten kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> • taiteiden- ja tieteiden välinen dialogi • erilaisten lahjakkuuden ja luovuuden ilmentymien arvostaminen • lapsi- ja nuorisolähtöiset taideaineiden integraatioprojektit • ammattitaiteilijoiden yhteistyö opettajien ja opiskelijoiden kanssa • uudet opetusmenetelmät: esim. elämäntarinallinen työskentely kuvataiteen ja kirjallisuuden keinoin, taiteen näkökulma eri oppiaineissa 	<ul style="list-style-type: none"> • projektit osaksi opetussuunnitelmaa ja koulun normaalia työtä • aihekokonaisuuksien toteuttaminen moniammatillisena yhteistyönä • oppiminen taiteellisen prosessin avulla: esim. tutustuminen kotiseudun kulttuuriperintöön • taiteen tekeminen on osa oppimista ja koulun toimintaa 	<ul style="list-style-type: none"> • tutkimuksen yhdistäminen käytännön opetuksen evaluointiin • kasvatuksen ja koulutuksen tutkimuksen arvostus
2. Taiteen perusopetus	<ul style="list-style-type: none"> • uuden toimintamallin luominen (kulttuurikoulu) koulun ja taiteen perusopetuksen välille verkostossa, kunnioittaen eri asiantuntijuuksia ja pitäen opetuksen tärkeänä näkökulmana myös paikallista kulttuuriperintöä • eri oppilaitosten välinen yhteistyö • taiteidenvälisyys • pitkäkestoinen ja pitkäjänteinen yhteistyö tuo todellisia muutoksia • taiteelliset työpajat keskellä työpäivää • lahjakkuuden erilaiset muodot uudella tavalla yhteistyössä (musiikkiopisto ja erityisopetus) 		<ul style="list-style-type: none"> • opetusta voidaan järjestää koulussa ja koulun ulkopuolella • taiteidenvälinen yhteistyö ja uusi teknologia: uudet mahdollisuudet opetuksessa • käsi- ja taideteollisuusyhdistysten yhteistyössä laatima opetussuunnitelma ja laatukäsikirja 	

	Kumppanuus	Koulutus	Opetussuunnitelma	Tutkimus
3. Taidelaitokset	<ul style="list-style-type: none"> • laaja ja pitkäkestoinen yhteistyö kulttuuri-toimen ja opetustoimen kanssa • lapset esiin yhteisön jäsenenä, oman taitteen tekeminen ulos sekä koulu- että museoympäristöstä ja näkyviin yhteiseen elinympäristöön • poikkihallinnollisuus ja eri hallintokuntien yhteistyö • puitteen opettajien, lasten ja nuorten sekä taiteilijoiden omien ideoitten toteuttamiseen • lasten ja nuorten oma ohjausryhmä kulttuuritoiminnan järjestämisessä ja suunnittelussa aikuisten ryhmän rinnalla • aikuisten iltakurssit, eläkeläisten seniori-klubit 	<ul style="list-style-type: none"> • esityksen prosessiluonteen ymmärtäminen välttämätöntä • tulevaisuuden kulttuuriperintö mukana • opettajien ja taiteilijoiden yhteiset työpajat • innovatiivinen asioiden yhdistely: taide, tiede, teknologia 	<ul style="list-style-type: none"> • kulttuurikurssien suunnittelu yhteistyössä opetustoimen ja opettajien kanssa, jotta linkittyminen opetussuunnitelmaan mahdollistuisi • koulujen kulttuurikasvatuksen opetussuunnitelmat 	
4. Alueelliset taidetöimikunnat	<ul style="list-style-type: none"> • yhteisellä käytännön projektilla voitetaan ennakkoluulot eri hallintokuntien välillä • työpajakurssit, jossa opettajat, taiteilijat ja opiskelijat työskentelevät yhdessä • yhteinen lastenkulttuuriportaali, • yhteisötaiteen uudet taiteidenväliset yhdistelmät ja kokeilut sekä soveltuvuus yhteisön arkipäivään 	<ul style="list-style-type: none"> • toisten kulttuurien kohtaaminen ja yhteisten kokemusten jakaminen 		
5. Kolmannen sektorin kulttuuritoimijat	<ul style="list-style-type: none"> • uuden, paikallisesti luodun organisaation kehittäminen • oman paikkakunnan erityislaadun huomiointi • paikalliset aktiviteetit: kotiseutuyhdistys, nuorisoseurat, kuvataideseurat, kyläyhdistykset • yhteistyö koulujen kanssa • nuoret järjestävät ison kulttuuritapahtuman yhteistyössä aikuisten kanssa • kotiseutuyhdistyksen on mahdollista toimia kunnan kokoavana yhdistyksenä, sillä 			

	<p>se ei ole poliittinen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kulttuuriklubi uutena toimintaympäristönä ja -mallina • talkootyö 			
	Kumppanuus	Koulutus	Opetussuunnitelma	Tutkimus
6. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut	<ul style="list-style-type: none"> • teemaryhmätyöskentely, jossa maakunnan eri alojen kulttuuritoimijat työskentelevät yhdessä • kulttuuritoimijat yhdistävät maakunnallisen osaamisensa • moniammatillinen dialogi yhteisessä, pitkäkestoisessa käytännön projektissa • yritysautomato, jonka avulla kehitetään myös koulutusta ja tutkimusta 	<ul style="list-style-type: none"> • eri asiantuntijuuksiin perustuva tiimityö yliopistossa • yliopistojen välinen yhteistyö koulutuksessa (esim. virtuaaliyliopisto) • kulttuurikasvatus ja pedagogia yhteistyössä ammattikorkeakoulun ja yliopiston kanssa • kulttuurisensitiivinen, kontekstuaalinen lähestymistapa monikulttuurisessa koulutuksessa • uuden teknologian hyödyntäminen • taiteidenvälinen opintojakso luokanopettaja-koulutuksessa 	<ul style="list-style-type: none"> • pilottiprojekteissa testatut hyvät käytännöt viedään varsinaiseen opetukseen • opetussuunnitelman kehittäminen kentän kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> • tutkimus mukana projekteissa, empiiriseen materiaaliin pohjaava tutkimusote, toimintatutkimus • tutkimustyössä edetään asiantuntijuuden, teorioiden, karttuvien tietovarantojen ja empiirisen materiaalin pohjalta • kansainvälisen tutkimustiedon ja hyvien käytäntöjen hyödyntäminen ja soveltaminen paikallisessa ympäristössä
7. Kunnat	<ul style="list-style-type: none"> • kunnan strateginen työskentely (lapsipoliittinen tai lastenkulttuuripoliittinen ohjelma, visiot) • jokaisella oppilaitoksella on kulttuurivas-taava, jonka kanssa kulttuuritoimi voi suunnitella yhteistyöhankkeita ja tehdä yhteistyötä • maakuntaliitto toimii välittäjänä maakunnallisen kulttuurikentän ja muiden tahojen välillä: yhteistyö mahdollistaa uuden alueellisen vetovoiman synnyn ja esim. kult- 	<ul style="list-style-type: none"> • paikkakunnan omaleimaisuus huomioidaan koulutuksessa • yksinkertaisellakin innovaatiolla voidaan tavoittaa suuri kohderyhmä: koulut avainasemassa kunnan kulttuurikasvatuksessa • koulutustapahtuma nuorille, kouluttajina ammattitaiteilijoita • hyödynnetään kunnan kansainvälisiä yhteyksiä • tuodaan koulutus sinne, missä ihmi- 		

	<p>tuurin tuotteistamisen</p> <ul style="list-style-type: none"> • ylikunnallisen kulttuurityöntekijän kokeilutoiminta • seutukuntien yhteistyö • kunnan taidefestivaali on synnyttänyt alan koulutuksen paikalliseen ammattikorkeakouluun • kuntien kirjastojen yhteiset kotiseutuhankkeet 	setkin ovat		
	Kumppanuus	Koulutus	Opetussuunnitelma	Tutkimus
8. Kulttuuri ja taide työllistäjänä	<ul style="list-style-type: none"> • taiteidenvälinen työpajatoiminta • monipuoliset yhteistyötahot sekä yhteistyö eri hallintokuntien kanssa luovat työllisyyttä 			

HAASTEET JA ESTEET

	Haasteet	Esteet
1. Varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus sekä toisen asteen yleisivistävä ja ammatillinen koulutus	<ul style="list-style-type: none"> • uusien opetussuunnitelmien käyttöönotto, vaatii opettajien täydennyskoulutusta • luovuuden edistäminen eri näkökulmista eri ilmaisun muotoja arvostaen • onnistuneiden yhteistyöprojektien evaluointi ja sitominen opetussuunnitelmaan • hyvän toiminnan jakaminen (esim. täydennyskoulutuksessa) • luovuuden edistämiseksi ja kulttuurikasvatustyölle paikallinen, alueellinen ja valtakunnallinen tuki kuten tietoyhteiskunnan rakentamiselle • vanhempien, koulun, opiskelijoiden, kulttuuri- ja opetustoimen, taidelaitosten toiminnallisen yhteistyön pitkäjänteinen kehittäminen • alueellisten läänintaiteilijoiden ja paikallisten taiteilijoiden hyödyntäminen koulutyössä 	<ul style="list-style-type: none"> • asenteet • ennakkoluulot • yksipuolinen arvottaminen ja vastakkainasettelu (tieto–tunne, tiede–taide) • resurssit: peruskoulun uusi tuntijako vaatii todellista näkemystä koulun tai kunnan tasolla • käytännön ajan, tilojen ja resurssien organisointi • opetustoimi resursoi niukasti kulttuurikasvatukseen • opetus- ja kulttuuritoimen yhteistyön puute • opettajilla ei ole tarpeeksi tietoa luovuudesta ja luovuuden prosesseista
2. Taiteen perusopetus	<ul style="list-style-type: none"> • pitkäjänteinen yhteistyö • kaikkien osa-alueiden kehittäminen: opettajien täydennyskoulutus, opetussuunnitelma, opetusmenetelmät, opetusmateriaalit, tutkimuksen osana oleminen • pitkäaikaiset hankkeet, joilla kokeillaan uusia ja muokataan vanhoja toimintatapoja sekä evaluoidaan tuloksia huolella • uusi paikalliskulttuuri, jolle on leimallisista yhteisöllisyys, ei erillisyyttä 	<ul style="list-style-type: none"> • ennakkoluulot ja asenteet uudenlaisia toimintatapoja kohtaan, vähättely ja kateus • rahoituksen hankkiminen, joka edellyttäisi opetus- ja kulttuuritoimen yhteistyötä • yhteistyön toteuttaminen oman varsinaisen työn ulkopuolella on kuluttavaa pitkän ajan kuluessa • eri yhteistyötahojen aikataulujen yhteensovittaminen
3. Taidelaitokset	<ul style="list-style-type: none"> • pitkäjänteinen yhteistyö • toiminta hyödynnettävissä monilla tahoilla museon ja koulun välisenä yhteistyönä • työpajatoiminnan jatkuvuus • kaikki halukkaat koulut mukaan toimintaan • lasten ja nuorten ääni kuuluville kunnassa tai kaupungissa tapahtuvan kulttuuritarjonnan suunnittelussa ja toteuttamisessa • opettajien täydennyskoulutuksessa toiminnallista yhteistyötä taide- 	<ul style="list-style-type: none"> • tiedonkulku kouluihin ja kouluissa • ennakoasenteet • koulujen pienet kulttuurimäärärahat • joidenkin opettajien tai rehtorien asenne taideaineita kohtaan, taiteen tekeminen ei ole hyödyllistä oppimisen kannalta • yhteisten aikataulujen löytyminen

	laitosten kanssa <ul style="list-style-type: none"> • Taikalamppu-verkoston vakiinnuttaminen ja kehittäminen maakunnallisiksi lastenkulttuurikeskuksiksi 	
	Haasteet	Esteet
4. Alueelliset taidetoimikunnat	<ul style="list-style-type: none"> • kuntien ja koulujen yhteistyön pitkäjänteisyys • projektista saatujen kokemusten evaluointi ja hyödyntäminen strategisessa kehittämistyössä • yhteistyö taide- ja kulttuurilaitosten kanssa • valtakunnallisten vaikuttajatahojen julkinen arvostus luovuuden ja kulttuurikasvatuksen edistämiseksi (lääninhallitukset, opetusministeriö, Opetushallitus) • uusien toiminnallisten opetusmenetelmien soveltaminen uusissa yhteyksissä • oma kansanperinne osaksi kulttuuri-identiteettiä 	<ul style="list-style-type: none"> • koulun ulkopuolisen instituution on vaikea saada tietoa kulkemaan kouluissa, koordinaattorin tarve tiedotuksessa • ennakkoluulot ja asenteet taiteelliseen toimintaan kouluissa • aikuisten asenteet nuorten tekemään taiteeseen • rahoituspäätösten viipyminen • koululaisten kuljetusten järjestämien haja-asutusalueilla kallista
5. Kolmannen sektorin kulttuuritoimijat	<ul style="list-style-type: none"> • lasten, nuorten, aikuisten ja eläkeläisten mahdollisuuksien lisääminen luovaan toimintaan • lisääntynyt vapaa-aika ja eläköityminen haasteina paikalliselle kulttuuritoiminnalle • taiteen ammattilaiset myös maaseudulle työhönsäajiksi • näkyvämmät ja laajemmat yhteistyöverkostot • yhteistyö taidetoimikuntien kanssa • käytännön yhteistyö koulujen kanssa • oman luovan yhteisön ja kunnan arvon huomaaminen • kesätapahtumat, joissa ilmentyy oman paikkakunnan kulttuuriperintö uusin tavoin esitettynä ja eri-ikäisille suunnattuna • kokemusten jakaminen eri yhdistysten kanssa alueellisesti ja valtakunnallisesti • kolmannen sektorin kulttuuritoimijoiden järjestämät tapahtumat osaksi koulujen opetussuunnitelmia • yhteistyö maaseutututkimuksen kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> • toimintaidea, jolle on luonteenomaista nuorisolähtöisyys, on vaikea sisäistää jopa kulttuurin ammattilaisten piirissä • toiminta kasautuu helposti muutaman aktiivitoimijan harteille: ideoijia riittää, käytännön työn tekijöitä puuttuu • rahoituksen projektimaisuus • taloudelliset resurssit ovat niukat, vaikeaa palkata esimerkiksi ammattitaiteilijoita • kouluilla ei ole riittäviä määrärahoja kulttuuritoimintaan • yhteiskunnan arvot eivät suosi luovuuden ja kulttuurikasvatuksen edistämistä: ei nähdä tärkeänä ja hyödyllisenä • totuttujen toimintatapojen muuttaminen kohtaa melkoista muutosvastarintaa • kunta ei aina arvosta kolmannen sektorin kulttuuritoimijoita
6. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut	<ul style="list-style-type: none"> • vakinaisen toiminnan aikaansaaminen • opetukseen linkitettävät käytännön kokeiluhankkeet, opetussuunnitelmien kehittäminen, yhteistyön tiivistäminen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välillä • uusien opetusmenetelmien ja opintojaksojen kehittäminen yhteis- 	<ul style="list-style-type: none"> • yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tulossopimuksissa (OPM) ei arvosteta luovuuden ja kulttuurikasvatuksen edistämistä, painopiste tietoyhteiskunnassa • aihepiiri vielä niin uusi, että sitä helposti vähätellään ja vastustetaan

	<p>työssä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyvien toimintamallien vakinaistaminen, mallintaminen, kehittäminen ja tiedon levittäminen • taidelaitosten, oppilaitosten ja muiden yhteistyötahojen kanssa toteutettavat hankkeet osaksi kaikkien osastojen peruskoulutusta • suuri taiteiden- ja tieteidenvälinen tutkimushanke luovuuden ja kulttuurikasvatuksen edistämiseksi 	<ul style="list-style-type: none"> • pelätään uusia ajattelutapoja ja vastustetaan vain periaatteesta • taloudelliset rajoitteet: hyvillä hankkeilla saavutetaan uusia toimintatapoja, mutta ne hiipuvat rahoituksen päätyttyä • lääninhallitukset teettävät paljon paperityötä, mutta antavat vähän ennakkoapua • monikulttuurisuuden aliarvostus • luokanopettajakoulutuksessa taito- ja taideaineiden koulutus on ajettu alas: nykyään riittämätöntä kouluopetukseen
	Haasteet	Esteet
7. Kunnat	<ul style="list-style-type: none"> • suunnitelmallisuuden ja strategisen ajattelun lisääminen • toiminnan syventäminen ja laajentaminen • lasten ja nuorten omaehtoisen tekemisen lisääminen • eri alueiden kulttuuritoimijoiden yhteen saattaminen konkreettisesti toiminnassa • aktiivisen ja toimivan lastenkulttuurin verkoston luominen tarjoajista ja kuluttajista • toiminnallinen yhteistyö yritysten kanssa • oman kulttuuriperinnön, esimerkiksi saamelaiskulttuurin, tuominen osaksi kouluopetusta 	<ul style="list-style-type: none"> • ei arvosteta oman kunnan toimintaa, kun "muualla kaikki on paljon paremmin" • kunnista puuttuvat kulttuurisihteerit ja kulttuurituottajat • kulttuurisen, strategisen ajattelun puute: miten syntyy luova yhteisö, joka on asukkailleen merkityksellinen? • taloudelliset resurssit • esimerkiksi Barentsin alueella on huomioitu, että Ruotsissa ja Norjassa on paljon instituutioita ja säätiöitä jotka tukevat kulttuurikasvatusta oman luovan tekemisen kautta, Suomessa on huomattavasti vähemmän tällaisia tahoja • alueellisesti laaja toiminnallinen yhteistyö vaikeaa välimatkojen takia • EU-rahoitusta ei saa kohdistaa alle 16-vuotiaisiin • alueellinen matkailutilanne heikkoa • yritys yhteistyön synnyttäminen vaatii paljon työtä
8. Kulttuuri ja taide työllistäjänä	<ul style="list-style-type: none"> • pitkäjänteinen ja -kestoinen työpajatoiminta • koordinoinnin tehostaminen • yhteistyön jatkaminen eri hallintokuntien kanssa 	projektirahojen suuntaaminen: esim. ESR-rahoituksella ei saa hankkia laitteita tai välineitä, vaan ne pitää vuokrata, mikä on usein työlästä

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 952-442-866-0 (PDF)

ISSN 1458-8102

Julkaisumyynti:

Yliopistopaino
PL 4 (Vuorikatu 3)
00014 Helsingin Yliopisto
puhelin (09) 7010 2363
faksi (09) 7010 2374
books@yopaino.helsinki.fi
www.yliopistopaino.helsinki.fi

Bokförsäljning:

Universitetstryckeriet
PB 4 (Berggatan 3)
00014 Helsingfors Universitet
telefon (09) 7010 2363
fax (09) 7010 2374
books@yopaino.helsinki.fi
www.yliopistopaino.helsinki.fi